

**GIDA İTHALATINDA KARŞILAŞILAN YASAL SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ**

Rüştü YAĞCI

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**GIDA İTHALATINDA KARŞILAŞILAN YASAL SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ**

Rüştü YAĞCI

Prof. Dr. Fikri BAŞOĞLU

(Danışman)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GIDA MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

BURSA - 2015

Her hakkı saklıdır

TEZ ONAYI

Rüştü YAĞCI tarafından hazırlanan “Gıda İthalatında Karşılaşılan Yasal Problemler ve Çözüm Önerileri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fikri BAŞOĞLU

Başkan : Prof. Dr. Fikri BAŞOĞLU **İmza**
U.Ü. Ziraat Fakültesi
Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı

Üye : Doç. Arzu AKPINAR BAYİZİT **İmza**
U.Ü. Ziraat Fakültesi
Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı

Üye : Yrd. Doç Dr. Nur DEDE **İmza**
KOÜ. Gıda ve Tarım MYO
Gıda İşleme Bölümü
Gıda Teknolojisi Programı

Yukarıdaki sonucu onaylarım

Prof. Dr. Ali Osman DEMİR

Enstitü Müdürü

.../.../2015

U.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

31/08/2015

Rüştü YAĞCI

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

GIDA İTHALATINDA KARŞILAŞILAN YASAL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Rüştü YAĞCI

Uludağ Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Fikri BAŞOĞLU

Bu çalışmada, Türkiye'deki Yasal İthalat Süreçleri hakkında bilgiler verilmekte, bu süreçlerde, özellikle gıda ithalatı yapılırken karşılaşılan güncel sorunlara değinilmekte ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gıda ithalatı, İthalat problemleri, İthalat çözümleri, Gümrük işlemleri

2015, xv + 179 sayfa

ABSTRACT

MSc Thesis

LEGAL PROBLEMS AND SOLUTIONS ENCOUNTERED IN FOOD IMPORTS

Rüştü YAĞCI

Uludag University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Food Engineering

Supervisor: Prof. Dr. Fikri BAŞOĞLU

This study is giving proper information about “Import Procedures in Turkey” with all details. The main aim in this study is to define common import problems which food importers encounter and to suggest the best solution to avoid these problems.

Key Words: Food import, Import problems, Import solutions, Customs procedures

2015, xv + 179 pages

TEŞEKKÜR

Bu araştırma Uludağ Üniversitesi Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Fikri BAŞOĞLU yönetiminde hazırlanarak Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü' ne Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Yüksek lisans ders ve tez süreci boyunca bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, danışman hocam Prof. Dr. Fikri BAŞOĞLU' na,

Bilgi birikimden ve 25 yıllık Gümrük Kontrol Memurluğu tecrübesinden faydalandığım Rıfat YAĞCI 'ya

Her türlü doküman ve deneyimlerinden yararlandığım Yener Gıda ve Endüstriyel Kimya San. ve Tic. A.S 'ye

Yine doküman ve tecrübe konusunda bana destek olan Chr. Hansen Gıda San. ve Tic. A.Ş 'ye

Tecrübe ve bilgi birikimleri ile bana destek olan İMER ve PİRAMİT Gümrükleme Ekiplerine,

Yüksek lisans öğrenim süresince bana destek ve katkı sağlayan değerli arkadaşım Meryem TÜRKÖZ 'e,

Hayatımın hiçbir evresinde beni yalnız bırakmayan ve hep destek olan sevgili aileme,

Manevi yönden her türlü desteğini esirgemeyen sevgili eşim Yeşim YAĞCI 'ya sonsuz teşekkürler.

Rüştü YAĞCI

30/08/2015

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
DAB	Döviz Alım Belgesi
DSB	Döviz Satım Belgesi
DTH	Döviz Tevdiat Hesabı
DTM	Dış Ticaret Müsteşarlığı (İthalat Genel. Md.)
GB	Gümrük Beyannamesi
HM	Hazine Müsteşarlığı (Banka ve Kambiyo Genel Md.)
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TPKK	Türk Parasının Kıymetini Koruma
TPTB	Türk Parası Transfer Belgesi
T	Tarım ürünü
TAR	işlenmiş tarım ürünleri tarım payı
H	Hassas sanayi ürünü
C1	EFTA ülkelerine indirimli vergi haddi uygulanacak eşya
C2	Avrupa Birliği ve EFTA ülkelerine sıfır vergi haddi uygulanacak eşya
Kbit:	1024 bit
Mbit:	1048576 bit
Kg/br	Kilogram (brüt)
Kg/net	Kilogram (net)
Kg/net eda	Kurutulmuş net ağırlık kilogramı 100 Kg/net mas: 100 Kg (kuru ürün neti)
MAX	Maksimum
MIN	Minimum
Euro	Avrupa para birimi
INNEM	Uluslararası Tescil Edilmemiş Modifiye İsim

RON	Research Octane Number
INN	Uluslararası Tescil Edilmemiş İsim
EUROATOM	Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
CECA	Avrupa Kömür Çelik Topluluğu
INN	Uluslararası Tescil Edilmemiş İsim

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 3.1. İthalatta İşleyiş Süreci.....	14
Şekil 5.1. Dört Ana Kategoride Toplanmış INCOTERM Terimleri.....	62

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 3.1. Son 5 yıla ait Resmi Dış Ticaret İstatistikleri.....	12
Çizelge 3.2. Gıda İthalatı.....	13
Çizelge 3.3. İthalatı Yasak Olan Mallar Listesi.....	21
Çizelge 4.1. Ekstra Kuru İncire Ait G.T.İ.P Numarası.....	41
Çizelge 5.1. Uluslararası Teslim Şekilleri.....	63
Çizelge 8.1. G.K.G.M 'nin Kontrol Belgesi Vermeye Yetkili Olduğu G.T.İ.P...	125
Çizelge 8.2. Kontrol Belgesi Vermeye Görevli İl Müdürlükleri.....	126
Çizelge 9.1. Sodyum Kazeinata ait G.T.İ.P Numarası.....	150
Çizelge 9.2. Kırmızı Pancar Suyu Tozuna Ait G.T.İ.P Numarası.....	151
Çizelge 9.3 Süt Tozuna Ait G.T.İ.P Numarası ve İthalat Vergi Oranları.....	154
Çizelge 9.4. GDO Analizi İçin Üründen Alınacak Numune Sayısı ve Miktarı....	168

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
SİMGE ve KISALTMALAR DİZİNİ.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
2. TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ (AB) GÜMRÜK BİRLİĞİ.....	2
3. İTHALAT.....	9
3.1. İthalat Kavramı	9
3.2. İthalatın İşleyiş Süreci	14
3.3. İthalat Rejim Kararı.....	15
3.3.1. İthalatçı Vasfına Sahip Olabilmek İçin Gerekli Şartlar.....	16
3.4. İthalatı Gümrük Vergisinden Muaf Olan Ürünler	18
3.5. İthalatı Yasak Olan Mallar.....	20
3.6. İthalatı Belirli Mercilerin İznine Bağlı Ürünler.....	23
3.7. İthalatında Belirli Mercilerin İzni İstenen Ürünler için Gerekli Belgeler.....	24
4. İTHALAT SÜRECİ.....	30
4.1. İthal Edilecek Ürünler İçin Mevcut Piyasa Araştırması ve Fizibilite Çalışmasının Yapılması.....	30
4.2. Satın Alınacak Ürünlere İlişkin Satıcının/Üreticinin Bulunması.....	30
4.3. Ürünlerin Yükleyici Tarafından Yurda Getirilmesi.....	31
4.3.1. Karayolu ile Taşıma	32
4.3.2. Denizyolu ile Taşıma.....	32

4.3.3. Uçaklar ile Taşıma.....	33
4.3.4. Taşıtlara İlişkin İstisnalar	33
4.4. Ürünlerin Giriş Gümrüğüne Sunulması	34
4.5. Ürünlerin Boşaltılması.....	35
4.6. Beyan Öncesi Yapılan İşlemler	35
4.6.1. Küşad Yapmak	35
4.7. Tarife (Gtip) Tespiti	36
4.7.1. Gümrük Tarifesi	36
4.7.2. Ürünün Ağırlığı	38
4.7.2.1. Brüt Ağırlık	38
4.7.2.2. Net Ağırlık.....	39
4.7.2.3. Özel Ambalajlar.....	39
4.7.3. Türk Gümrük Giriş Cetveli.....	39
4.7.4. Gümrük Tarife Cetveli ile İlgili Açıklamalar.....	42
4.8. Beyan ve Beyanname.....	44
4.8.1. Beyan.....	44
4.8.1.1. Yazılı Beyan.....	45
4.8.1.2. Sözlü Beyan.....	45
4.8.2. Beyanname.....	47
4.9. Ürünün Gümrük Kıymeti ve İthalde Alınan Vergiler.....	48
4.9.1. Ürünün Gümrük Kıymeti.....	48
4.9.2. İthalde Alınan Vergiler.....	49
4.9.2.1. Gümrük Vergisi.....	50
4.9.2.1.1. Gümrük Vergilerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları.....	51
4.9.2.1.2. İtiraz Mercileri.....	51

4.9.2.2. İthalatta Alınan Katma Değer Vergisi.....	51
4.9.2.3. Özel Tüketim Vergisi.....	52
4.9.2.4. Gözetim Vergisi.....	53
4.9.2.5. Toplu Konut Fonu.....	54
4.9.2.6. Telafi Edici Vergi(TEV).....	54
4.9.2.7. Damga Vergisi.....	55
4.9.2.8. Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu.....	55
4.10. Gümrükte Ürünlerin Muayene Edilmesi ve Yapılan Analizler.....	56
4.10.1. Muayene Hatları	57
4.10.1.1. Kırmızı Hat (Fiziki Muayene)	57
4.10.1.2. Sarı Hat (Belge Kontrolü).....	58
4.10.1.3. Yeşil Hat (Muayene Edilmeyecek Eşya)	58
4.10.1.4. Mavi Hat (Sonradan Kontrol)	58
4.10.1.5. İkinci Muayene.....	59
4.11. Ürünün Gümrükten Çekilmesi	60
5. İTHALATTA TESLİM ŞEKİLLERİ (INCOTERMS)	61
5.1. EXW - Ex Work (Ticari İşletmede Teslim).....	63
5.2. FCA - Free Carrier (Belirlenen Yerde Taşımacıya Teslim).....	64
5.3. FAS - Free Alongside Ship (Gemi Doğrultusunda Teslim).....	65
5.4. FOB - Free On Board (Gemi Bordasında Teslim).....	66
5.5. CFR - Cost And Freight (Mal bedeli ve taşıma).....	67
5.6. CIF - Cost, Insurance And Freight (Mal bedeli, Sigorta ve taşıma).....	67
5.7. CPT – Carriage Paid To.... (Taşıma,..'e kadar ödenmiş).....	68
5.8. CIP - Carriage and Insurance Paid To... (Sigorta dahil taşıma,..'e ödenmiş). 69	
5.9. DAF - Delivered At Frontier (Sınırdaki teslim).....	70
5.10. DES - Delivered Ex Ship (Gemide teslim).....	70

5.11. DEQ - Delivered Ex Quay (Rıhtımda teslim).....	71
5.12. DDU - Delivered Duty Unpaid (Vergileri Ödenmemiş Teslim).....	72
5.13. DDP - Delivered Duty Paid (Vergileri Ödenmiş Teslim).....	72
6. ÖDEME ŞEKİLLERİ	75
6.1. Mal Mukabili Ödeme Şekli.....	75
6.2. Vesaik Muakbili Ödeme Şekli.....	75
6.3. Peşin Ödeme Ödeme Şekli	77
6.4 Akreditif (Letter of Credi: L/C).....	78
6.4.1. Akreditifte Taraflar.....	79
6.4.2. Akreditifte Süreler.....	81
6.4.3. Akreditifte Tanımlar.....	82
6.5. Kabul Kredili Ödeme Şekilleri	83
6.5.1. Kabul Kredili Vesaik Mukabili.....	84
6.5.2. Kabul Kredili Mal Mukabili.....	85
7. İTHALATTA GEREKLİ BELGELER	87
7.1. Ticari Belgeler (Commercial Documents).....	87
7.1.1. Proforma Fatura (Proforma Invoice).....	87
7.1.2. Ticari Fatura (Commercial Invoice)	88
7.1.3. Navlun Faturası (Freight Invoice).....	89
7.1.4. Tasdikli Fatura (Certified Invoice-Visaed Invoice).....	91
7.1.5. Çeki Listesi (Weight Note).....	91
7.1.6. Gemi Ölçü Raporu (Ullage Report).....	91
7.1.7. Koli Listesi (Packing List).....	92
7.1.8. İmalatçı Analiz Belgesi (Manufacturer's Analysis Certificate).....	92
7.1.9. Kontrol Belgesi (Certificate of Inspection).....	93
7.2. Resmi Belgeler (Official Documents).....	94

7.2.1. Dolaşım Belgeleri (Movement Certificate).....	94
7.2.2. Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin).....	96
7.2.3. Konsolosluk Faturası (Consular Invoice).....	96
7.2.4. Veteriner Sertifikası (Veterinary Certificate).....	97
7.2.5. Bitki Sağlık Sertifikası (Phytosanitary Certificate).....	97
7.2.6. Helal Belgesi.....	98
7.2.7. Koşer Belgesi.....	98
7.2.8. Radyasyon Belgesi (Radiation Certificate).....	98
7.2.9. Boykot/Kara Liste Sertifikası (Boycot/Black List Certificate).....	99
7.2.10. A.T.A. Karneleri (A.T.A. Carnet).....	99
7.3. Taşıma Belgeleri (Transport Documents).....	100
7.3.1. Deniz Konşimentosu.....	100
7.3.2. Havayolu Konşimentosu (Airwaybill).....	101
7.3.3. Demiryolu Hamule Senedi (Railway Consignment Note).....	101
7.3.4. Karayolu Taşıma Belgesi (Road Waybill/CMR Consignment Note).....	102
7.3.5. Nakliyecı Makbuzu (Forwarder's Receipt).....	103
7.3.6. FİATA Tesellüm Belgeleri (FCR/FCT/FBL).....	103
7.3.7. Paket Postası Makbuzu (Parcel Post Receipt).....	104
7.3.8. TIR Karnesi.....	104
7.4.Sigorta Belgeleri (Insurance Documents).....	105
7.4.1. Sigorta Poliçesi (Insurance Policy).....	105
7.4.2. Sigorta Sertifikası (Insurance Certificate).....	106
7.5. Finansman Belgeleri (Financial Documents).....	106
7.5.1. Poliçe (Bill Of Exchange/Draft)	106
7.5.2. Antrepo Makbuzu (Warehouse Receipt).....	107
7.5.3. Rehin Senedi (Trust Receipt)	107

7.5.4. Teslim Emri (Delivery Order)	108
8. GGBS SİSTEMİ VE YÜRÜRLÜKTEKİ GIDA İTHALAT TALİMATLARI.....	109
8.1. GGBS Sistemi.....	109
8.2. Gıda İthalatını Yönlendiren Talimatlar.....	109
8.2.1. Bitkisel Gıda ve Yem İle Gıda İle Temas Eden Madde ve Malzemelerin İthalat Kontrollerine Dair Uygulama Talimatı	110
8.2.1.1. Amaç ve Tanımlar.....	111
8.2.1.2 Tanımlar.....	110
8.2.1.3. Ön Bildirim, Ürün Bildirimi ve Sevkiyat Bildirimi.....	110
8.2.1.4. Ürün ve Sevkiyat Bildirimi İncelemesi.....	112
8.2.1.5. Doküman Kontrolü.....	113
8.2.1.6. Kimlik Kontrolü ve Fiziksel Kontrol.....	114
8.2.1.7. Etiket ve Bileşen Listesi.....	117
8.2.1.8. Takviye Edici Gıdalar.....	118
8.2.1.9. Sertifikalar.....	118
8.2.1.10. Diğer Hükümler.....	120
8.2.2. Hayvansal Ürün İthalatına İlişkin Uygulama Talimatı.....	122
8.2.2.1. Genel Hükümler	122
8.2.2.2. Kontrol Belgesi	123
8.2.2.3. Ön Bildirim.....	130
8.2.2.4. Veteriner Kontrolleri.....	132
8.2.2.5. Transit Amaçlı Gelen Sevkiyatlar.....	140
8.2.2.6. Birimler Arası İletişim	141
9. İTHALATTA KARŞILAŞILAN YASAL PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	142

9.1. Mevzuatı ve Yabancı Dili İyi Bilmeyen, Eğitimsiz Personelin Çalıştırılması.....	142
9.2. İnsan Kaynakları ve Teknolojik Donanım Eksikliği	143
9.3. Kurumsallaşma ve Profesyonelleşme Sürecini Tamamlayamamış İthalatçı-İhracatçı Firmalar.....	144
9.4. Deneyimsiz Gümrük Memurlarının Uygulamalarda Sebep Olduğu Problemler	145
9.5. Gümrük Kontrol Memurlarına Uzmanlıkları Alanında İş Yükü Aktarılmaması Sonucu Gelişen Problemler.....	146
9.6. İthal Edilecek Ürüne Uygulanacak Gümrük Rejimlerinin Önceden Araştırılmaması Sonucu Ortaya Çıkan Problemler	146
9.7. İthalatı Yapılan Ürünün Analizi Sonrasında Karşılaşılabilecek Uyuşmazlık Problemleri	149
9.8. İthalatı Yapılacak Ürün Grubunda Rakiplerin, Mevcut Alıcıların ve Ürün Maliyetlerinin İyi Araştırılmaması.....	151
9.9. Ödeme Şekillerinin Net Anlaşılmasından Kaynaklanan Problemler.....	153
9.10. Yükleme Detayı Konusunda Nakliyeciler Kuruluş ile Koordineli Çalışılmaması	154
9.11. Yükleme Yapılan Ülkede Kontrolör Kuruluş İle Çalışılmaması.....	154
9.12. Beyan İle Muayene Arasındaki Farklılıklar Olması	155
9.13. Gümrükte Sorumluluk ve Cezai Müeyyide Konularının Açık Olarak Bilinmemesi.....	156
9.14. İthalat İşlemlerinde Kıymet Beyanlarında Karşılaşılan Problemler.....	157
9.15. Gümrük İşlemlerinde İthal Edilen Ürünün Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonunun Belirlenmesinde Karşılaşılan Problemler.....	158
9.16. Kayıt Dışı Ekonomi Problemler.....	159

9.17. Gümrük ve Antrepoların Gıda Depolamaya Uygun Olmaması	160
9.18. Gümrükte İthalatı Yapılacak Malın Analizinin İstenen Laboratuvarda Yapılamaması.....	161
9.19. Analiz Ücretleri Pahalılığı ve Analizlerin Çok Uzun Sürmesi.....	162
9.20. İthalat Sürecinin Çok Uzun Sürmesi.....	163
9.21. Gıda Ürünlerinin İthalatında GDO Açısından Bulaşmalarının Kabul Edilmemesi.....	164
9.22. GDO Analizlerinin Çok Pahalı Olması ve Analiz İçin Çok Fazla Ambalajın Açılması.....	165
9.23. Bebek Mamalarında Aynı Parti Üründen Daha Sonra Tekrar İthal Yapılmak İstendiğinde Aynı Partinin Tekrar GDO Analizine Alınması.....	168
9.24. Analiz Laboratuvarlarının Yetersiz Oluşu, Yapılan Hatalı Analizlerin Sorgulanmaması.....	169
9.25. Bulaşan, Mikotoksin ve Mikrobiyolojik Analizlerinin Olumsuz Çıkması Sonrasında İtiraz Edilmesi Durumunda Analizlerin Yine Aynı Laboratuvarda Tekrarlanması.....	170
9.26. GGBS Sistemine Tanıtılmış Onaylı Ürünlerde, Reçete/Ambalaj Değişikliği Olması Durumunda Sistemde Revizyon Yapılamaması.....	170
9.27. GGBS Database Sisteminde Geçmiş Performansı Başarılı Olan Firmalara Kolaylık Sağlanmaması.....	171
9.28. GGBS Siteminde Ürün Bildirimlerinin 2 İş Gününden Fazla Sürmesi.....	172
9.29. Rapid Alarm Sistemi Uygulamasına Tam Entegre Olunamaması.....	173
10. SONUÇ.....	174
KAYNAKLAR.....	176
ÖZGEÇMİŞ.....	179

1. GİRİŞ

Global açılımda ülkeler birbirlerine daha da yakınlaşmakta ve bu ülkeler arasındaki sınırların nerdeyse kalktığını görmekteyiz. Atlattığımız her kriz döneminde de buna daha net bir şekilde tanıklık etmekteyiz. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki artık gelişen dünya ekonomisinde her ülke, potansiyel bir pazar ve her şahıs da bir müşteri olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizin de mevcut ekonomik ve sosyal yapısı değerlendirildiğinde Türkiye'yi de geliştirmekte olan bu ülkeler arasında görebilmekteyiz.

Kısaca özetlemek gerekir ise artık her ülke ihracatçı olduğuna göre aynı zamanda bu ülkeler ithalatçıdır da diyebiliriz. Sadece ithalat veya sadece ihracat ile bir ülkenin ekonomisini devamlı canlı tutabilmek maalesef artık pek de mümkün değildir. O halde ülkenin en önemli kaynaklarından biri olarak düşünülen ihracat ve ihracat mevzuatını bilmek maalesef artık yeterli olmamaktadır. İthalat ve ithalat mevzuatını ve hatta ne kadar ekonomik birliklere bütünleşmiş olursa da gümrük uygulamalarını bilmek her şeyden daha önemlidir. Bu bilgiler ticareti doğru yapabilmenin temel şartlarını oluşturmaktadırlar.

Bu çalışmanın en önemli amacı gıda ithalat ile ilgilenen kişilere, özellikle ithalat sürecinde doğru yolu gösterebilecek temel konuları içermek ve bununla birlikte ithalat sürecinde en çok karşılaşılan yasal problemleri vurgulayarak bu problemlere ilişkin çözüm önerileri hakkında fikir sağlamaktır. Bu çalışmada ithalat sürecinin başından sonuna kadar tüm ayrıntıları tek tek işlenecek ve nerelerde daha çok hatalar yapılabileceği tespit edilerek, bu hataya en uygun çözüm önerisini sunulmaya çalışılacaktır.

2. TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ (AB) GÜMRÜK BİRLİĞİ

“Gümrük Birliği” taraf ülkelerin mallarının tek bir gümrük alanı içinde, her nev’i tarife ve eşdeğer vergiden muaf biçimde, serbestçe dolaşabilmeleri ve tarafların, üçüncü ülkelere gelen ithalata yönelik olarak da aynı tarife oranlarını ve aynı ticaret politikasını uygulamaları anlamlarına gelmektedir. Üçüncü ülkelere yönelik olarak da aynı ticaret politikaları benimsendiği için, gümrük birliği, serbest ticaret alanlarından daha ileri bir ticari entegrasyon modeli olarak görülmektedir (Anonim 2011c).

1996 yılından itibaren Avrupa Birliği ile Türkiye arasında yürürlüğe giren Gümrük Birliği'nin hukuki temelleri 12 Eylül 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve 13 Kasım 1973'te imzalanan Katma Protokol'e dayanmaktadır. Türkiye, Katma Protokol'de öngörülen takvim çerçevesinde gümrük vergisi indirimlerini 1976 yılına kadar uygulamıştır, Türkiye ile Topluluk arasındaki ilişkilerin siyasi ve ekonomik sebeplerle kesintiye uğraması sonucu 1976 yılından sonraki gümrük vergisi indirimleri ertelenmiştir.

Türkiye, Nisan 1987'de AB'ye tam üyelik başvurusu yapmış ve kabul edilmesinin ardından, Türkiye-Topluluk ilişkileri yeniden başlatmıştır. Hazırlanan İşbirliği Programında "Gümrük Birliği" öncelikli işbirliği alanlarının başında yer almış ve tamamlanmasına yönelik çalışmalara hız verilmiştir.

Ortaklık Konseyi'nin 6 Mart 1995 tarihinde yapılan 36. toplantısında alınan "Gümrük Birliği Kararı" Gümrük Birliği'nin son döneminin uygulamaya konulmasına ilişkin şartları belirlemektedir. Böylece, Katma Protokol'de öngörülen 22 yıllık Geçiş Dönemi, 1.1.1996 tarihi itibarıyla son bulmuş ve Türkiye'nin AB 'ye katılımı yolunda "Son Dönem"e girilmiştir (Anonim 2011c).

1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı, Türkiye'ye Ankara Anlaşması'nda tanımı yapılmış olan klasik gümrük birliğinin ötesinde yükümlülükler getirmiştir. Türkiye üçüncü ülkelerle ilişkilerinde Topluluğun Ortak Gümrük Tarifesini uygulamayı ve Toplulukça dış ticaret konusunda uygulanan mevcut mevzuata yaklaşmayı taahhüt etmektedir.

Ayrıca 1/95 Karar ile sadece malların serbest dolaşımına ilişkin değil aynı zamanda rekabet kuralları, devlet yardımları fikri ve sınaî mülkiyet hakları gibi alanlarda da Topluluk mevzuatına uyum yükümlülüğü doğmuştur. 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nda şu kısımlar yer almaktadır:

- i. Malların Serbest Dolaşımı ve Ticaret Politikası,
- ii. Tarım Ürünleri,
- iii. Gümrük Hükümleri,
- iv. Yasaların Yakınlaştırılması,
- v. Kurumsal Hükümler,
- vi. Genel ve Son Hükümler,

Türkiye'nin karar hükümlerine göre yükümlülükleri iki başlık altında toplanabilmektedir:

a) Malların Serbest Dolaşımına İlişkin Yükümlülükler

Türkiye-Avrupa Topluluğu (AT) Gümrük Birliği "serbest dolaşım" statüsündeki sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünleri ile sınırlıdır. Tarım ürünlerine ortaklık konseyi kararları, kömür ve çelik ürünlerine ise ayrı bir anlaşma kapsamında "menşei" esasına dayalı tercihli rejim uygulanmaktadır. Serbest dolaşım prensibine göre, Türkiye'de ve Toplulukta elde edilen ürünler ile üçüncü ülke çıkışlı ancak Türkiye veya Toplulukta ithal işlemleri tamamlanmış, gerekli gümrük vergi ve resimleri tahsil edilmiş, bu vergi ve resimleri tam veya kısmi bir iadedden yararlanmamış ürünler gümrük birliği gümrük bölgesi (Topluluk + Türkiye) içerisinde serbest dolaşımda sayılmaktadır. Gümrük Birliğinin işleyebilmesi için Türkiye'nin yerine getirmesi gereken yükümlülükler şöyle sıralanmıştır:

- Türkiye 12 ve 22 yıllık listelerde bulunan ürünün Topluluktan ithalatında uyguladığı gümrük vergisi ve eş etkili vergileri 31 Aralık 1995 tarihi itibarıyla kaldıracaktır.

- Üçüncü ülke kaynaklı ürüne uygulanmakta olan gümrük vergisi ve eş etkili vergilerde 31 Aralık 1995 tarihinde Topluluğun Ortak Gümrük Tarifesi'ne (OGT) uyum sağlanacaktır.
- İşlenmiş tarım ürünleri ticaretinde, Toplulukta uygulanan sistem getirilerek, Karar'ın 1 No'lu ekinde sayılan bu ürünlerin sanayi ve tarım payları tespit edilerek, toplam korumanın sanayi payına tekabül eden kısmı Topluluğa karşı sıfırlanacaktır.
- Her iki taraf ithalat ve ihracatta uyguladıkları miktar kısıtlamalarını kaldıracaklardır. Ancak Türk tekstil ürünlerine uygulanan miktar kısıtlamalarının kaldırılması için Türkiye'nin Topluluğun bu konuda uyguladığı mevzuata uyum sağlanacaktır.
- Karar'ın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 5 yıl içerisinde Türkiye ticarete teknik engellerin kaldırılması konusundaki Topluluk araçlarını benimseyecektir (Anonim 2011c).

b) Mevzuat Uyumuna İlişkin Yükümlülükler

1/95 sayılı Karar'ın 8. maddesi gereği; Türkiye, Karar'ın yürürlüğe girdiği tarihinden itibaren beş yıl içinde, ticaretin önündeki teknik engellerin kaldırılması konusundaki Topluluk kazanımlarını iç hukuk sistemine dâhil edecektir. Söz konusu kazanımlar listesi daha sonra 2/97 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ile tespit edilmiş ve teknik mevzuat uyumu çalışmaları bu vesileyle başlamıştır.

1/95 sayılı Karar'ın 54. maddesi ise Gümrük Birliğinin işleyişi ile doğrudan ilgili alanlardaki Türk mevzuatının mümkün olduğunca Topluluk mevzuatı ile entegre edilmesi istenmektedir. İlgili maddenin ikinci paragrafında, Gümrük Birliği'nin işleyişi ile doğrudan ilgili alanlar şöyle sıralanmaktadır:

- Topluluk ticaret politikası ve üçüncü ülkelerle yaptığı tercihli ticaret anlaşmaları,
- Sanayi ürünleri ticaretindeki teknik engellerin kaldırılmasına ilişkin mevzuat,
- Rekabet politikası,
- Fikri ve sınaî mülkiyet haklarına ilişkin mevzuat,
- Gümrük mevzuatı.

Gümrük Birliği Kararı kapsamında birçok uygulamaya yer verilmiştir. 1 Ocak 1996'da itibaren taraflar arasındaki gümrük vergilerinin sanayi malları için sıfırlanmasına ve ülkemizin üçüncü ülkelere AB'nin Ortak Gümrük Tarifelerini uygulamasına 1 Ocak 1996 tarihi itibarıyla başlanmış, bu alandaki bazı istisnalar da takip eden süreçte ortadan kaldırılmış ve işlenmiş tarım ürünleri için ise sanayi payı sıfırlanmıştır. Ayrıca, 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı gereğince dış ticaret rejimimiz büyük ölçüde AB ile uyumlu hale getirilmiştir. Malların serbest dolaşımı ile ortak ticaret politikasına ilişkin düzenlemelerin yanı sıra teknik mevzuat, fikri ve sınai mülkiyetin korunması, devlet yardımları, ticari nitelikli devlet tekelleri ve rekabet hukuku alanlarındaki AB mevzuatı, ülkemizin ihtiyaçları da dikkate alınarak dış ticaret rejimimize entegre edilmiştir.

Türkiye'nin üstlendiği yükümlülükler çerçevesinde yapılanları aşağıdaki başlıklarla özetleyebilmek mümkündür:

➤ **Topluluk ticaret politikasına ve üçüncü ülkelerle yaptığı tercihli ticaret anlaşmalarına uyum**

1/95 sayılı Gümrük Birliği Kararı'nın 12.maddesi uyarınca Türkiye, 1 Ocak 1996 tarihinden itibaren;

- i. Topluluğun ithalatta ortak kurallara,
- ii. Belirli üçüncü ülkelere yapılacak ithalatta ortak kurallara,
- iii. Miktar kısıtlamalarının idaresine,
- iv. Haksız ticari uygulamalara karşı önlemlere,
- v. İhracatta ortak kurallara,
- vi. İhracatta kota ve tarife kontenjanı belirlenmesine,
- vii. İdaresi tekstil ve hazır giyim sektöründe üçüncü ülkelere karşı uygulanan miktar kısıtlamalarına,
- viii. Dahilide ve hariçte işleme rejimlerine ilişkin kurallara uyum sağlamıştır.

1/95 sayılı Karar'ın 16. maddesi uyarınca Türkiye, Ortak Ticaret Politikasına uyum amaçlı olarak AB'nin çeşitli ülkelerle yaptığı “Serbest Ticaret Anlaşmalarına” (STA) benzer anlaşmalar yapmaya ve AB'nin üçüncü ülkelere uyguladığı tercihli rejimlerinden olan “Tercihli Ticaret Anlaşmalarına” benzer anlaşmaları karşılıklı yarar esasına dayalı olarak müzakere etmeye başlamıştır.

Hâlihazırda AB üyelikleri nedeniyle Serbest Ticaret Anlaşmaları feshedilen 10 adet Merkezi ve Doğu Avrupa ülkesi hariç, 17 ülke ile STA imzalanmıştır. Bu ülkeler EFTA ülkeleri, İsrail, Makedonya, Hırvatistan, Bosna Hersek, Filistin, Tunus, Fas, Suriye, Mısır, Arnavutluk, Gürcistan, Karadağ, Sırbistan, Şili, Ürdün ve Lübnan'dır.

➤ **Sanayi ürünleri ticaretindeki teknik engellerin kaldırılması**

AB teknik mevzuatına uyumda önemli aşamalar kaydedilmiş ve %90'ından fazlası uyumlu hale getirilmiştir. Bu alandaki önemli bir gelişme olarak, Türkiye'de CE işaretli mevzuat kapsamındaki ürünlerin belgelendirmesini yapan onaylanmış kuruluşlarının sayısı 18'e yükselmiştir.

➤ **Rekabet politikası ve fikri mülkiyet hukukuna uyum**

Rekabet politikası ve fikri mülkiyet hukukuna uyum çalışmaları Gümrük Birliğinin yürürlüğe girmesinden de önce başlatılmıştır. Rekabet politikası alanında, anti-tröst ve birleşmelerin kontrolü konusundaki mevzuatın büyük kısmına uyum sağlanmış, bunun sonucunda da “Rekabet Kurumu” ve “Türk Patent Enstitüsü” kurulmuştur. Rekabet politikasına uyum için gerekli olan diğer bir alan Devlet destekleri konusundaki uyum çalışmalarıdır. Bu çalışmalar ilgili fasılın üyelik müzakerelerine açılması ile hızlanmış, "Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun" kabul edilmiş ve devlet desteklerinin söz konusu Kanun hükümlerine göre verilmesini teminen bir "Devlet Destekleri İzleme ve Denetleme Otoritesi" oluşturulmuştur.

Fikri Mülkiyet Hukuku alanında ise, uluslararası normlara uyum sağlamak amacıyla edebiyat ve sanat eserlerinin korunması, icracı sanatçılar, yayın kuruluşlarının korunması gibi uluslararası anlaşmalara taraf olunmuş, aynı zamanda, fikri haklar sisteminin yeniden ele alınması ve Avrupa Topluluğu hukuk sistemi ile uyumlu hale getirilmesi amacıyla birçok hukuki düzenleme kabul edilmiştir. Sınai mülkiyet haklarının AB mevzuatına ve uluslararası normlara ve özellikle Dünya Ticaret Örgütü Anlaşması TRIPS metnine uygun bir şekilde korunması amacıyla da patent, endüstriyel tasarımlar, markalar ve coğrafi işaretlerin korunmasına ilişkin düzenlemeler yürürlüğe girmiştir.

➤ **Topluluk gümrük mevzuatına uyum**

Türkiye, Topluluk Gümrük mevzuatına [AB Gümrük Kodu'nu oluşturan 2913/92 (EEC) Konsey Tüzüğü ile uygulama hükümlerini içeren 2454/93 sayılı Komisyon Yönetmeliği] büyük ölçüde uyum sağlamıştır. Böylece Gümrük Birliği'nin işlemesi açısından tekdüze uygulamalar gerektiren; menşe, gümrük kıymeti, malların gümrük birliği bölgesine girişi, gümrük beyannamesi, serbest dolaşıma giriş, ekonomik etkili gümrük rejimleri, malların dolaşımı, gümrük borcu/yükümlülüğü, itiraz hakkı konularında uyum sağlanmıştır.

Gümrük Birliğinin Etkileri ile Gümrük Birliği'nin yürürlüğe girdiği 1996 yılından bu yana ülkemiz bu alandaki mevzuat uyumunda oldukça fazla yol katedilmiştir. Gümrük Birliği, Türkiye'nin dış ticaret rejimini yeniden yapılandırmakla kalmamış; aynı zamanda AB ile geleneksel olarak sürdürülen ticari ilişkilerin ve üçüncü ülkelerle ticaretin geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır.

Türkiye ile AB arasındaki ticaret hacmi, Gümrük Birliği sonrasında büyük ölçüde artmıştır. 1996 yılında 36,2 milyar dolar olan Türkiye-AB ticaret hacmi 2010 yılında 125 milyar dolara yükselmiştir (Anonim 2011c).

Gümrük Birliğinin dinamik etkileri Türk imalat sektörünün rekabet ve verimliliği üzerinde de olumlu katkıda bulunmuştur. Gümrük Birliği sonrasında, Türkiye yabancı yatırımcılar

için daha tahmin edilebilir, ekonomik ve siyasi bakımdan daha istikrarlı bir ÷lke haline gelmiştir.

Gümrük Birliğinin bu olumlu katkılarının yanı sıra zaman zaman eleştirilen tarafları da mevcuttur. Bu eleştiriler ya da sorunlar genel olarak Türkiye'nin diğer aday ÷lkelerden farklı olarak Avrupa Birliği'ne üye olmadan Gümrük Birliğine alınmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye Birlik Üyesi olmadığı için AB karar alma mekanizmasına katılamamakta ancak, AB mevzuatına bağlı olmaktadır.

3. İTHALAT

İthalat politikası Türkiye'nin uluslararası vermiş olduğu taahhütler ve anlaşmalar çerçevesinde genel olarak:

- i. Kalkınmayı hızlandırmayı,
- ii. İhracata dönük, teknoloji yoğun, katma değeri yüksek, uluslararası standartlara uygun üretim yapısını desteklemeyi,
- iii. Tarım ve sanayi sektörlerindeki yerli üreticilerin girdi ithalinde maliyet avantajı sağlanarak üretimin artırılmasına ve uluslararası piyasalardaki rekabet potansiyelinin geliştirilmesine yardımcı olmayı,
- iv. Yerli üreticinin ithalatta karşılaşabileceği haksız rekabet koşullarından korunarak tüketiciyi haklarının korunmasını hedeflemektedir (Kaya 2011).

İthalat Rejimi Kararının 8 inci maddesinde belirtildiği üzere, Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca vergi numarası verilen her gerçek ve tüzel kişi ile yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan kişiler ithalat işlemlerini yürütebilir (Anonim 1961). Ancak, özel anlaşmalara dayanan ithalatta, kitap ve diğer yayınların ithalatında, ülkemizde açılan uluslararası fuar ve sergilerde ve Ekonomi Bakanlığınca perakende satışına izin verilen malların ithalatında vergi numarasına sahip olma şartı aranmamaktadır (Anonim 1995).

3.1. İthalat Kavramı

En genel tanımı ile ithalat; dış devletlerden mal getirme ya da satın alma olarak veya bir ülkenin başka ülkelerde üretilmiş malları yürürlükteki mevzuat çerçevesinde satın alma işlemidir (Kaya 2011).

İthalat, ithalatı serbest olan bir malın, ithalat ve gümrük mevzuatına uygun olarak ithalatının yapılması, ithalat bedelinin ise kambiyo mevzuatına göre transfer edilmesi ile sonuçlanan süreç olarak tanımlanabilmektedir.

İthalat, yurtdışında üretilmiş malların, ülkedeki alıcılar tarafından satın alınması olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle dışalımdır yani ihracatın karşıtıdır. İthalat ve İhracat birlikte bir ülkenin dış ticaret dengesini oluşturmaktadır. İthalat, özel ya da tüzel kişilerce, kamu iktisadi kuruluşları ya da devlet tarafından doğrudan yapılabilmektedir (Kaya 2011).

Döviz transferi olup olmadığına göre ithalat bedelli ve bedelsiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Kaya 2011):

- a) **Bedelli ithalat:** İthalat Rejimi kapsamında olup ithal edilen ürünlerin bedellerinin ithalattaki ödeme şekillerinden biri ile yurt dışına döviz transferi yapılarak gerçekleştirilmesidir.
- b) **Bedelsiz ithalat:** Gümrük Mevzuatı kapsamında olup ithal edilen malların bedellerinin yurt dışında kazanılan dövizlerle ödenerek yurt dışına herhangi bir döviz çıkışı yapılmadan gerçekleştirilen ithalatı belirtmektedir.

Bedelsiz ithalat, gümrük vergisi veya fon ödemedi yapılan ithalat olarak algılanabilir ancak; böyle bir tanım doğru değildir. Bedelsiz ithalatta alınacak vergiler, ithalatı yapılan ürünün gümrük vergisine tabi olup olmamasına bağlıdır. Ürüne karşı ürün ile ödeme yapılması durumunda “İhracat Mevzuatı” uygulanmaktadır.

Eğer bir ürünü ithal etmek yerine ülke içerisinden kaynak sağlanabilir ise; bu ürünü üreten yerli firmaların büyümesi, büyüyen firmaların daha fazla işçi çalıştırması, dolayısıyla işsizliğin azalması, ülke ekonomisinin büyüyerek ve kişi başına düşen milli gelirin artması ve milletin refah düzeyinin de doğru orantılı olarak yükselmesi söz konusudur.

İthalat mevzuat ve talimatlarını oluşturan müsteşarlık ve bakanlıklarımız, ülkemizin refah düzeyini yükseltmek ve ekonomiyi büyütmek amacıyla bazı ürünlerde yerli üretimi desteklemek yoluna giderek rakip ürünlerin ithalatını zorlaştırmaktadırlar. Yerli ürünlerin yabancı ülkelere pazarlanmasını (ihracat) artırmak amacıyla da teşvik edici önlemler alınmaktadır. İthalata kota konulması, ithalat vergilerinin artırılması ve ihracatta devlet yardımı ile teşvik yaratılması bu düşüncenin olası sonuçlarındandır.

İthalat ve İhracat, bir ülkenin ticari süreçlerinde kaçınılmaz iki temel değerdir. İthalatı tamamıyla elemine etmek, yok saymak mantıklı bir düşüncenin ürünü değildir. Hedeflenen durum, ihracatın ithalattan fazla olması böylelikle dış ticaret fazlasının ortaya çıkmasıdır. Tersini düşünülürse yani ithalatın ihracattan fazla olması durumunda, dış ticaret açığı ortaya çıkar. Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde ithalat, ihracattan fazla olup bu ülkelerde dış ticaret açığı vardır.

Örneğin, Çizelge 3.1 incelendiğinde Türkiye 2014 yılında gıda ithalatına yaklaşık 242 Milyar \$ harcamış durumdadır, aynı yılın gıda ihracat verilerine bakıldığında, ihracat hacmi 157 Milyar \$ olarak hesaplanmıştır. İhracat ile ithalat arasındaki 84 Milyar \$ Türkiye'nin dış ticaret açığını oluşturmaktadır. Bu rakamlar değerlendirildiğinde Türkiye'yi az gelişmiş veya gelişmekte olan ülke grubuna dahil etmek doğru olacaktır (Anonim 2013c).

Çizelge 3.1. Son 5 yıla ait Resmi Dış Ticaret İstatistikleri (Anonim 2013c)

Yıllara göre dış ticaret Foreign trade by years								(Bin \$ -Thousand \$)
Yıllar Years	İhracat Exports		İthalat Imports		Dış ticaret Dengesi Balance of foreign trade	Dış ticaret hacmi Volume of foreign trade	İhracatın ithalatı karşılama oranı Proportion of imports covered by exports	
	Değer Value	Değişim Change	Değer Value	Değişim Change	Değer Value	Değer Value	%	
		%		%				
2010	113 883 219	11,5	185 544 332	31,7	- 71 661 113	299 427 551	61,4	
2011	134 906 869	18,5	240 841 676	29,8	- 105 934 807	375 748 545	56,0	
2012	152 461 737	13,0	236 545 141	-1,8	- 84 083 404	389 006 877	64,5	
2013	151 802 637	-0,4	251 661 250	6,4	- 99 858 613	403 463 887	60,3	
2014*	157 610 158	3,8	242 177 117	-3,8	- 84 566 959	399 787 275	65,1	
* 2014 yılı verileri geçicidir Data for 2014 is provisional.								

T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

Çizelge 3.2'de Türkiye'nin 2015 yılında yapmış olduğu gıda ithalat rakamlarına yer verilmektedir (Anonim 2015ı).

Çizelge 3.2. Gıda İthalatı (Anonim 2015ı)

Standart uluslararası ticaret sınıflamasına (SITC, Rev.3) göre ithalat			
		(Değer: Bin \$ / Value: Thousand \$)	
Yıl			Toplam
2014			
	0	Canlı hayvanlar ve gıda maddeleri	6 970 108
	00	Canlı hayvanlar	139 891
	01	Et ve et ürünleri	12 106
	02	Süt, süt ürünleri ve yumurtalar	203 640
	03	Balıklar ve diğer deniz ürünleri	197 458
	04	Hububat, hububat ürünleri	2 478 592
	05	Meyva ve sebzeler	1 085 534
	06	Şeker, şeker ürünleri ve bal	127 834
	07	Kahve, çay, kakao, baharat ve ürünleri	724 228
	08	Hayvanlar için gıda maddeleri	1 330 961
	09	Çeşitli yenilebilir ürünler	669 864
	1	İçkiler ve tütün	792 089
	11	İçkiler	228 409
	12	Tütün ve tütün mamülleri	563 680

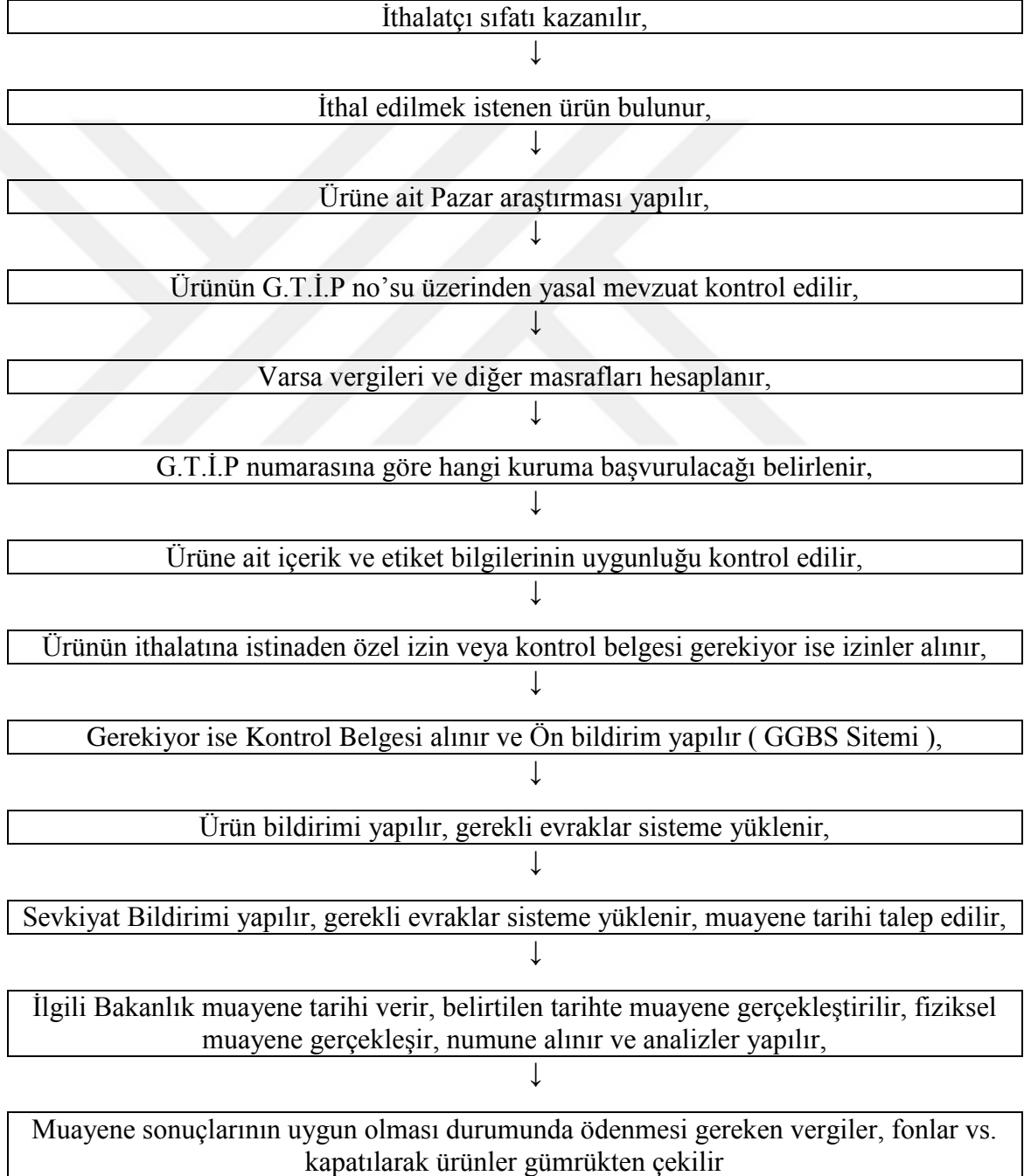
TÜİK (2014 yılı)

3.2. İthalatın İşleyiş Süreci

İthalatın işleyiş süreci, ithalatçı sıfatı kazanılması ile başlamakta ve ürünlerin gümrükten çekilmesi ile son bulmaktadır. İşleyiş süreci Şekil 3.1’de adım adım gösterilmektedir.

Şekil 3.1. İthalatta İşleyiş Süreci

3.3. İthalat Rejim Kararı

İthalat Rejim Kararı, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından her yıl Bakanlar Kurulu Kararı olarak yayınlanır. Otonom vergi oranlarını içermekte ve 6 farklı listeden oluşmaktadır.

İthalat rejim kararında; ithalatı yapılacak ürünlere uygulanacak gümrük vergisi oranları ile toplu konut fonu miktarları, ülke ve ülke grupları bazında ayrı ayrı gösterilerek, açık ve kullanıcılar açısından kolay anlaşılır biçimde 6 liste halinde hazırlanmaktadır (Arzova 2009).

İthalat rejim kararı eki listeler ve kapsamaları aşağıda gösterilmiştir;

- I sayılı liste: Tarım Ürünleri
- II sayılı liste: Sanayi Ürünleri
- III sayılı liste: İşlenmiş Tarım Ürünleri
- IV sayılı liste: Balıkçılık Ve Su Ürünleri
- V sayılı liste: Gümrük Vergisi Askıya Alınacak Ürünler
- VI sayılı liste: Sivil Hava Taşıtlarında Kullanılmaya Mahsus Ürünler

İthalat Rejim Kararı eki listelerde yer alan maddelerin karşılarında nisbi (% olarak) olarak Toplu Konut Fonu ibaresi bulunduğu takdirde; ithal edilen malın ABD Doları cinsinden, Maktu (Euro;100 Kg/net) ibaresi bulunduğu takdirde ise Euro cinsinden hesaplanarak fon miktarının karşılığı Türk Lirası veya Yeni Türk Lirası üzerinden tahsil edilmektedir (Anonim 2007).

İthalat Rejimi Kararı eki I ve IV sayılı listede yer alan tarım ürünleri ithalatında uygulanmakta olan gümrük vergileri ve/veya toplu konut fonu oranları, sektörden gelen talepler, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri ile uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan mükellefiyetler çerçevesinde her yıl yeniden düzenlenmektedir.

AB ile ülkemiz arasında Gümrük Birliği'nin işleyiş esaslarını düzenleyen 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın 13 üncü maddesi hükmü gereğince, ülkemizin, gümrük birliği kapsamında yer alan ürünlerde üçüncü ülkelere karşı Avrupa Birliği ile eş zamanlı olarak

aynı gümrük tarifesini uygulaması gerekmekte ve bu değişiklikler İthalat Rejimi Kararı eki II sayılı listeye yansıtılmaktadır.

Benzer şekilde AB'nin “Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi” kapsamında yapmış olduğu değişiklikler de İthalat Rejimi Kararı eki listelere yansıtılmaktadır.

3.3.1. İthalatçı Vafına Sahip Olabilmek İçin Gerekli Şartlar

T.C Vergi numarasına sahip, her gerçek tacir ve tüzel kişi ile tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan kişiler ve ortaklıkları ithalat işlemlerini yürütebilmektedirler (Arzova 2009).

Tacir olmayan gerçek kişiler, özelliği ve niteliği itibariyle, özel, şahsi ve ailevi kullanıma mahsus olan veya hediye amaçlı olarak getirilen Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara göre ithal edilebilmektedir.

Aşağıdaki özel durumlarda:

- Özel anlaşmalara dayanan ithalatta,
- Kitap ve diğer yayınların ithalatında ve
- Ülkemizde açılan uluslararası fuar ve sergilerde Müsteşarlıkça perakende satışına izin verilen malların ithalatında, vergi numarası sahibi olma şartı aranmamaktadır.

Kamu ahlakı, kamu düzeni veya kamu güvenliği; insan, hayvan ve bitki sağlığının korunması veya sınaî ve ticari mülkiyetin korunması amaçlarıyla ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde alınan önlemlerin kapsamı dışındaki malların ithali serbesttir.

İthalatı kanunlarla belirli kurum ve kuruluşlara bırakılmış olan maddeler ancak, bu kurum ve kuruluşların kontrolü altında ithal edilebilmektedir.

İthal edilecek ürünlerin bedellerinin ödenmesi için bankalar veya özel finans kurumları tarafından yapılacak işlemler Kambiyo Mevzuatı hükümlerine tabidir.

İthalat yapmak isteyen kişiler, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde almaları gereken belgelerle birlikte doğrudan gümrük idarelerine başvurabilmektedirler.

Bu belgeler:

- i. Vergi Mükellef yazısı,
- ii. Ticaret Sicil Gazetesi (kuruluş, en son değişiklik),
- iii. Faaliyet Belgesi,
- iv. Sorumlu Mali müşavir belgesi 'dir.

Müştarlık tarafından aksi bir talimat verilmediği sürece, İthalat Tebliğleri hükümleri çerçevesinde yetkili kuruluşlardan alınan belgeler, ilgili kuruluşlarca belirlenen süreler içerisinde kullanılmaları kaydıyla, düzenlendiği takvim yılı için geçerlidir.

İthalat bedelleri, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (T.C.M.B) Genelgesi ile bunlara ek olarak yapılan düzenlemelere göre ithalatçı ile ihracatçı arasındaki sözleşmeye ve uluslararası kurallar ile bankacılık teamüllerine çerçevesinde, bankalar aracılığıyla döviz (ABD doları, Avustralya doları, Bulgar Levası, Danimarka kronu, Euro, İngiliz sterlini, İran Riyali, İsveç kronu, İsviçre frangı, Japon yeni, Kanada doları, Kuveyt dinarı, Norveç kronu, Rumen Leyi, Rus Rublesi, Suudi Arabistan riyali) veya TL olarak ödeme tahsil edilmektedir.

Bu genelgedeki "Döviz satışı" kavramı Döviz Satış Belgesi (DSB) düzenlenmek suretiyle dövizlerin ithalatçılara satılmasını, "Transfer" deyimini ise ihracatçıya ödemenin yapılması amacı ile döviz veya TL'nin transferini belirtmektedir.

3.4. İthalatı Gümrük Vergisinden Muaf Olan Ürünler

Aşağıda belirtilen durumlarda, serbest dolaşıma izin verilen mallar gümrük vergisinden muaf sayılmaktadır:

1. Cumhurbaşkanının zat ve ikametgâhı için gelen mallar,
2. Mütakabiliyet esasına göre ithal edilen diplomatik mallar,
  - a) Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ihtiyaçları için gümrük beyannamesi bu kuruluşlar adına düzenlenmiş olmak şartı ile yurt dışından tedarik olunan her türlü harp silahı, araç, gereç,

teçhizat, makine, cihaz ve sistemleri ile bunların yapım, bakım ve onarımlarında kullanılacak yedek parçalar, akaryakıt ve yağlar, hammadde, malzeme ve harp ganimetleri,

- b) Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ihtiyacı için bedelsiz olarak dış kaynaklardan alınan her türlü yardım malzemesi,
  - c) Emniyet Genel Müdürlüğü ile Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından emniyet ve gümrük muhafaza hizmetleri ihtiyacı için dış memleketlerden mubayaa ve ithal olunacak araç, gereç ve silahlar ile bunların teferruatı,
3. Değeri 100 Euro'yu geçmeyen mallar,
4. Gerçek kişiler tarafından ithal edilen kullanılmış şahsi maldan
- a) Kanuni ikametgâhlarını Türkiye Gümrük Bölgesine nakleden gerçek kişilere ait, alındığı tarihte üç yaşından büyük olmayan kullanılmış motorlu veya motorsuz özel kara nakil vasıtaları,
  - b) Kanuni ikametgâhlarını Türkiye Gümrük Bölgesine nakleden gerçek kişilere ait her türlü kullanılmış ev eşyası,
  - c) İkametgâhı Türkiye'de olan bir Türk ile evlenerek veya evlenmek üzere Türkiye gelen kişilere ait çeyiz eşyası,
  - d) Miras yoluyla intikal eden kişisel eşya,
  - e) Türkiye'ye öğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilere ilişkin eğitimle ilgili malzemeler ve eğitimle ilgili diğer ev eşyaları,
  - f) Türkiye Gümrük Bölgesinden geçici olarak çıkan gerçek kişilerin geri getirdiği kullanılmış ev eşyası,
5. Gerçek kişilerce ithal edilen diğer eşyadan:
- a) Değeri 300 Euro'yu geçmemek üzere gerçek bir kişiden diğerine gönderilen veya yolcular tarafından ithal edilen hediyelik eşya,
  - b) Şeref nişanları veya ödülleri,
  - c) Uluslararası ilişkiler çerçevesinde alınan hediyeler,

6. Kamu kurum ve kuruluşlar ile kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar tarafından ticari gaye güdülmemek ve kuruluş amaçları doğrultusunda kullanılmak üzere ithal edilen eşyadan:
  - a) Eğitim, bilim ve kültürel amaçlı eşya ile bilimsel alet ve cihazlar,
  - b) Tıbbi teşhis, tedavi ve araştırma yapılmasına mahsus alet ve cihazlar,
  - c) Bilimsel araştırma amacına yönelik hayvanlar ile biyolojik veya kimyasal maddeler,
  - d) İnsan kaynaklı tedavi edici maddeler ile kan gruplama ve doku tipi ayırma belirteçleri,
  - e) İlaç özelliği olan ürünlerin kalite kontrolü amacına yönelik maddeler,
7. Bir ticari faaliyetin yürütülmesi ile bağlantılı ithalat:
  - a) İşyeri nakli suretiyle ithal edilen sermaye malları ve diğer malzemeler,
  - b) Türkiye Gümrük Bölgesinde faaliyette bulunan çiftçilerin, komşu ülkedeki mülklerinden elde ettikleri ürünler,
  - c) Komşu ülkelerdeki çiftçiler tarafından Türkiye Gümrük Bölgesindeki mülklerinde kullanılmak üzere getirilen, toprak ve ekinlerin işlenmesi amacına yönelik tohum, gübre ve diğer ürünler,
  - d) Ticari mahiyet arz etmeyen numuneler:
    - i. Önemli değeri olmayan numunelik eşya ve modeller,
    - ii. Basılı reklamcılık dokümanları ve reklamcılık amacına yönelik malzemeler,
    - iii. Bir ticari fuarda veya benzeri bir faaliyette kullanılan veya tüketilen ürünler,
  - e) İnceleme, analiz veya test amaçlı olarak ithal edilen eşya,
8. Ulaştırıcılıkta kullanılan eşya:
  - a) Taşıma sırasında ürünün istifi ve korunması için yardımcı maddeler,
  - b) Canlı hayvanların nakli sırasında kullanılan kuru ot, yem ve yiyecek maddeleri ile ilaçları,
  - c) Ulaşım araçları ile özel konteynerlerde mevcut bulunan akaryakıt ve madeni yağları,
  - d) Deniz ve hava ulaşım araçlarına ait donatım ve işletme malzemesi.
9. Bilgi materyali ithalatı:

- a) Yayın hakları veya endüstriyel ve ticari patent haklarını koruyan örgütlere gönderilen eşya,
  - b) Turistik reklamcılık malzemeleri,
  - c) Ticari değeri olmayan çeşitli belge ve eşya,
10. Cenaze ve cenaze ile ilgili ürünün ithali:
- a) Savaş kurbanları anıtları ile mezarlıkların yapımı, bakımı ve süslenmesi amacına yönelik eşya,
  - b) Tabutlar, cenaze kül kapları ve süsleme niteliği olan cenaze levazımatı,
11. Diğer eşya:
- a) Malul ve sakatların kullanımına mahsus eşya,
  - b) Doğal afetlerden zarar görenlere gönderilen eşya,
  - c) Türkiye'de düzenlenen uluslararası spor müsabakalarında kullanılmak üzere getirilen eczacılık ürünlerinden vergi alınmaz (Arzova 2009).

3.5. İthalatı Yasak Olan Mallar

Türkiye Gümrük Bölgesi'ne ithali yasak ürünleri belirleme yetkisi, birincil olarak Ekonomi Bakanlığı'na aittir. Bu çerçevede, çevrenin korunması yönünden belirli atıklar (2014/3 sayılı Ürün Güvenliği ve Denetimi Tebliği) (Anonim 2008), kimyasal maddeler (2014/6 sayılı Ürün Güvenliği ve Denetimi Tebliği) ve hurdaların (2014/23 sayılı Ürün Güvenliği ve Denetimi Tebliği) ithali yasaktır (Anonim 2013a).

Diğer taraftan, doğrudan bir ithalat yasağına tabi olmayan ancak, insan, hayvan ve çevre sağlığının korunması bakımından belirli ürünlerin ithali izine bağlıdır. Örneğin, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının denetimine tabi tutularak gerekli şartları taşımadığı belirlenen gıda ürünlerinin ithaline izin verilmemektedir.

Bazı ürünler ise, arz ettiği özellikler itibariyle, ancak belirli kurum ve kişilerce ithal edilebilmektedir. Örneğin, işlenmemiş kıymetli madenler ilgili borsa üyesi kuruluşlar tarafından metal hurdaları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yetkilendirilen sanayiciler tarafından, akaryakıt ve madeni yağlar ise yine Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından lisanslanan firmalar tarafından yapılabilmektedir.

Çizelge 3.3. İthalatı Yasak Olan Mallar Listesi (Anonim 2015g)

Esrar ve müstahzar afyon	2313 sayılı Uyuşturucu Maddeleri Murakabesi Hakkında Kanun ve 1961 sayılı Uluslararası Uyuşturucu Maddeleri Dair Tek Sözleşmesi hükümleri çerçevesinde esrar ve müstahzar afyonun ithalatı yasaktır.
Belirli yavru fokların kürkleri ve bunlardan elde edilen bazı ürünler	Yalnızca, tabaka, verev ve benzeri formlarda birleştirilmiş olanlar dahil olmak üzere, aşağıdakilere ait dabaklanmış veya aprelenmiş ham postlar veya postların ithalatı yasaktır: - Grönland foklarının beyaz kürklü yavruları, - Balonlu fokların yavruları (mavi sırt). 43.03 Yalnızca, 1’de atıfta bulunulan post maddeleri
İpek böceği tohumu	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca görülecek ihtiyaç üzerine, verilecek ithal İpek Böceği tohumunun ithali 859 sayılı “ İpek Böceği ve Tohumu Yetiştirilmesi ve Muayene ve Satılması Hakkında Kanun”a göre (Bakanlık izinleri hariç) yasak bulunmaktadır.
Zirai amaçla kullanılan her türlü toprak, yaprak, sap, saman ot, tabi gübre.	Zirai Karantina Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde, kültür ortamı torf ve perlit hariç olmak üzere, zirai amaçla kullanılan her türlü toprak, yaprak, sap, saman, ot ve tabi gübrenin ithalatı yasaktır.
Oyun alet ve Makinaları	1072 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde rulet, tilt, langirt ve benzeri baht ve talihe bağlı veya maharet isteyen otomatik ve yarı otomatik el ve ayakla kullanılan oyun alet ve makinalarının ithalatı yasaktır.
Sahte menşeli eşya ve zarflar	Gümrük Kanununun 56. Maddesi uyarınca sahte menşeli eşya ile Türk menşeli eşyada kullanılmak üzere ve bunların başka ülke menşeli olduğunu gösterecek veya böyle bir izlenim uyandıracak nitelikte, üzerleri yabancı dille yazılı veya basılı her türlü boş zarf, şerit, etiket damga ve benzeri eşya ile Türkiye’de düzenlenebilecek belgeleri başka ülkelerde düzenlenmiş gibi gösterebilecek nitelikte, üzeri imzalı veya imzasız, Türkiye’de yerleşik olmayan yabancı firmalara ait faturaların Türkiye’ye ithaline izin verilmez.

Çizelge 3.3. İthalatı Yasak Olan Mallar Listesi (Anonim 2015g) (devam)

Ozon tabakasını incelten maddelerin ithali	Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanan "Ozon Tabakasını İncelten Maddelerin İthaline İlişkin Tebliğien göre (İthalat: 2014/14)" MADDE 4 – (1) Aşağıda Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu(GTİP) ve tanımları belirtilen ürünün saf veya karışım halinde olanlarının ithalatı yasaktır. MADDE 11 – (1) Ttabloda belirtilen eşyadan herhangi birini içeren ek-4/A’da Gümrük Tarife İstatiki Pozisyonu (GTİP) ve tanımları belirtilen eşya ile eşyalardan herhangi biri ile çalışan ek-4/B’de GTİP ve isimleri belirtilen ürünlerin ithalatı yasaktır.
Kimyasal silahlar sözleşmesi ekinde yer alan kimyasal maddelerin ithali	Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanan "Kimyasal Silahlar Sözleşmesi Ekinde Yer Alan Kimyasal Maddelerin İthaline İlişkin Tebliğ (İthalat: 2014/17)" EK-1 sayılı listede kayıtlı ürünlerin ithalatı yasaktır.
Dökme alkollü içkilerin, alkollü içki kökenli karışım içkilerin, alkollü içki üretiminde kullanılabilecek tarımsal kökenli distilatların ve su, gıda alkollü gibi hammadde veya katkı maddeleri ilavesiyle alkollü içki hazırlanmasında kullanılabilecek konsantre içkiler	Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanan "Tütün, Tütün Mamulleri, Alkol ve Alkollü İçkilerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi:2014/19) Ek-3’te belirtilen dökme alkollü içkilerin, alkollü içki kökenli karışım içkilerin ithali yasaktır.
Çevrenin korunması yönünden kontrol altında tutulan atıklar	Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanan "Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Madde ve Atıklara İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi:2014/3)" eki "İthali Yasak Atık ve Maddeler" 2/A ve 2/B kapsamında yer alan ürünlerin ithalatı yasaktır.
Çevrenin korunması bakımından kontrol altında tutulan bazı kimyasal maddeler	Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanan Ek-2’deki listede yer alan kimyasalların ve ürünlerin Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi, Dahilde İşleme Rejimi, Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi ve Geçici İthalat Rejimi kapsamında ithalatı yasaktır.

Çizelge 3.3. İthalatı Yasak Olan Mallar Listesi (Anonim 2015g) (devam)

Çevrenin korunması yönünden kontrol altında tutulan metal hurdalar	Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanan "Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Madde ve Atıklara İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi 2014/23)" eki "İthali Yasak Metal Hurdalar (Ek:2) kapsamında yer alan ürünlerin ithalatı yasaktır.
İthali yasaklanan ampuller (8539.22 ve 8539.31 G.T.P)	Ekonomi Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü Tarafından 03.08.2012 tarih ve 54242 sayılı genelge ile yasaklanmıştır.

3.6. İthalatı Belirli Mercilerin İznine Bağlı Ürünler

İthalat rejimi çerçevesinde gerçekleştirilecek işlemlerde, uygulanacak prosedür ve ilgili kurumlardan alınması gereken izin ve belgeler, Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanan İthalat Tebliğleri ve Ürün Güvenliği ve Denetimi Tebliğleri kapsamında belirlenmektedir. Söz konusu tebliğler kapsamında ithalinde izin alınması gereken ürün ve bunlardan sorumlu Bakanlıkların bilgileri aşağıda verilmiştir:

- i. İthali uygunluk denetimine tabi atıklar, kontrole tabi katı yakıtlar, bazı atık pil ve akümülatörler, çevrenin korunması yönünden kontrol altında tutulan metal hurdalar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izin ve denetimine tabidir.
- ii. Kullanılmış veya yenileştirilmiş eşya, “CE” işareti taşıyan bazı ürünler, banknot ve benzeri kıymetli evraka mahsus kâğıtlar, Kimyasal Silahlar Sözleşmesi ekinde yer alan kimyasal maddeler, bazı oyuncaklar, bazı frekans ve/veya lisans kısıtlaması olan ürünler, bazı kişisel koruyucu ürünler, bazı tekstil ve konfeksiyon ürünleri, bazı tıbbi cihazlar, bazı tarım ürünleri Ekonomi Bakanlığının izin ve denetimine tabidir.
- iii. İthali özel izne tabi maddeler ve müstahzarlar ve Sağlık Bakanlığınca denetlenen ürünler, Sağlık Bakanlığının iznine tabidir.
- iv. Veteriner Kontrollerine Tabî Olan Hayvan ve Ürünler, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının kontrolüne tabidir.
- v. Ozon tabakasını incelten maddeler ve bazı orman yetiştirme materyalleri; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının gerekli izinlerine tabidir.

- vi. Bazı tütün, tütün mamulleri, alkol ve alkollü içkiler, Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumunca uygunluk belgesi düzenlenir.
- vii. Bazı patlayıcı maddeler, ateşli silahlar, bıçaklar ve benzeri aletler, bazı harp silahları ve bunların aksam ve parçaları, Milli Savunma Bakanlığının iznine tabidir.
- viii. Radyoaktif maddeler ile bunların kullanıldığı cihazlar, Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun uygunluk yazısına tabidir.
- ix. Yüksek yoğunluklu tatlandırıcılar, Şeker Kurumunun uygunluk yazısına tabidir.
- x. Haritalar ve harita bilgisi içeren eşya, Milli Savunma Bakanlığı ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığının uygunluk yazılarına tabidir.
- xi. İthalinde garanti belgesi aranacak maddeler, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının onaylayacağı garanti belgesine tabidir.
- xii. Karayolu taşıt araçları, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca düzenlenecek uygunluk yazısına tabidir.
- xiii. Sivil hava taşıtları ve bunlarda kullanılmaya mahsus maddeler, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının uygunluk yazısına tabidir.
- xiv. İş sağlığı ve güvenliğini etkileyen bazı maddeler, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından düzenlenen kontrol belgesine tabidir.
- xv. Gübre, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının uygunluk yazısına tabidir (Arzova 2009).

3.7. İthalatında Belirli Mercilerin İzni İstenen Ürünler için Gerekli Belgeler

Bazı ürün gruplarının ithalatında belirli mercilerin ön izni aranmakta ve aşağıda belirtilen belgeler talep edilmektedir.

➤ Sağlık Bakanlığı Bildirim Kayıt Yazısı

“Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Tüzük” hükümleri gereğince ithalatçı veya temsilcisi bir defaya mahsus bildirimde bulunmak üzere Sağlık Bakanlığına ya da gümrük girişinin yapılacağı ilin İl Sağlık Müdürlüğüne başvurur. İthalatçının unvanı ile vergi numarasını bulunduğu Bildirim Kayıt Belgesi hazırlanır. Bu belgenin bir örneği, aslına uygunluğu ithalatçı veya temsilcisi

tarafından firma kaşesi ve imzasıyla onaylandıktan sonra, her ithalat işlemi için gümrük idaresine ibraz edilir. Söz konusu belgenin ibraz edilmemesi halinde gümrük idaresi ithalata izin vermez.

➤ **Şeker Kurumunun Uygunluk Yazısı**

Şeker ve diğer tatlandırıcıların gümrük beyannamelerinin tescilinde, gümrük idarelerince, Şeker Kurumu'nun uygunluk yazısı aranır. Bu yazının bir örneği gümrük beyannamesine mutlaka eklenir.

Bu ürüne ilişkin Sağlık Bakanlığı ve/veya Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'ndan alınmış Kontrol Belgesi'nin sunulması durumunda ayrıca uygunluk yazısı aranmaz.

➤ **Menşe Şahadetnamesi**

Bu belge uluslararası ticarete dolaşımda olan malın menşeyini, yani üretildiği yeri, yani hangi ülkeye ait olduğunu gösteren belgedir. İthalat işlemlerinde ürünlerin menşeyine göre muameleye tabi tutulması nedeniyle, her ülkenin ilgili kurumları tarafından yazılan mevzuatlarda ürünlerin menşeyinin beyan edilmesi zorunludur. Vergi miktarının etkin şekilde belirlenmesinde kullanılan menşei şahadetnamesi, sakıncalı durumlarda (salgın hastalıklar, ekonomik tedbirler, gibi) belirlenen ülkelere ürün ithalatının önlenmesi için de gerekmektedir.

➤ **Alkollü İçki Bildirimi**

Piyasaya arz edilecek alkollü içki ithalatında, firmalar Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumuna bildirim yapmak zorundadırlar (Dış Ticarete Standardizasyon Tebliği No: 2008/36 - Ek 2).

➤ **Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu İzni**

19.12.2003 tarih ve 31656 sayılı yazıda; tütün, tütün mamülleri ve alkollü içkilerin ithalat izni, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumundan alınmış, fabrika kurma izni, üretim izni veya proje tadilat izni belgelerinden birinin olması zorunluluğu ifade edilmektedir.

Ayrıca, bu ürün grubunun işlenmesinde kullanılan makinelerin ithalatı finansal kiralama yöntemiyle yapılacak ise ilgili mevzuata uygun olarak düzenlenmiş finansal kiralama sözleşmesinde yer alan "kiracının" Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumundan alınmış fabrika kurma izni, üretim izni veya proje tadilat izni belgesinin olması gerekmektedir.

➤ **TÜGEM Ön İzin Belgesi**

Bu kapsama giren ürünlerin ithalat ve ihracatında TÜGEM (Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü) in ön izni aranmaktadır.

➤ **Doğal Arı Balı Analiz Belgesi**

Bu ürünün ihracatında C 13 analiz raporunun gümrük beyannamesine eklenmesi ve C 13 analiz test sonucu olumsuz olanların ihracına izin verilmemesi gerekmektedir. Bu ürünün ihracatında ve ithalatında (geri gelen ürün de dahil olmak üzere) “Doğal Arı Balı Analiz Belgesi”nin olması Gümrük idareleri tarafından istenmekte ve söz konusu belgenin ibraz edilmesi halinde ihracatına ve ithalatına izin verilmektedir.

03.06.2005 tarih ve 13994 sayılı yazıda; 0409.00 tarife pozisyonunda sınıflandırılan balların ihracat gümrük işlemlerinin BİLGE sistemine göre yapılması ve anılan ürünün ithalat ve ihracatında (geri gelen ürün dahil) “Doğal Arı Balı Analiz Belgesi”nin ibraz edilmemesi halinde ithalatına/ihracatına izin verilmemesi gerektiği bildirilmektedir.

09.11.2005 tarih ve 28352 sayılı yazıda ise; Doğal Arı Balı Analiz Belgesi düzenlenen bal partisinin gümrük idarelerinde ikinci denetime tabi tutulacağı ikinci denetimin nasıl gerçekleştirileceği bildirilmektedir.

➤ **Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İthal Ruhsatnamesi**

Yurt içinde imal edilen veya yurt dışından ithal edilen zirai mücadele alet ve makinaları için, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında İmal veya İthal Ruhsatnamesi alınması zorunlu tutulmaktadır.

➤ **Çevre ve Orman Bakanlığı CITES belgesi**

İthalat: 2008/22 sayılı Tebliğde belirtilen türe ait örneğin ithalatı için Çevre ve Orman Bakanlığında CITES belgesi alınmaktadır.

CITES belgesi gümrük beyannamelerinin tescili aşamasında gümrük idarelerince aranır ve bu belge gümrük beyannamesine eklenmektedir. İthalata ilişkin CITES belgeleri düzenlendiği tarihten itibaren 12 ay süreyle geçerli olmaktadır.

➤ **Çevre ve Orman Bakanlığı Kimyasal Madde İthalat Belgesi**

Bu kimyasal maddeyi ithal etmek isteyenlerin Çevre ve Orman Bakanlığında Kimyasal Madde İthalat Belgesi almaları zorunludur. Bu belge, Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi, Dahilide İşleme Rejimi, Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi ve Geçici İthalat Rejimi kapsamında beyannamenin tescili sırasında ilgili gümrük idaresince aranmaktadır (Anonim 2013c).

➤ **İthalata Uygunluk Belgesi**

Alkol ve metanolü girdi olarak kullanan üretici firmaların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla dökme gıda alkolü, sanayi tipi etil alkol, alkollü karışımlar ve metanol ithal etmeleri durumunda, firmalar ilgili gümrük idaresine ibraz etmek üzere, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumundan firma ve ürün bazında ithalata uygunluk belgesi almak zorundadırlar. Bu ürünlerin ithalatında, ilgili gümrük idaresince Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından düzenlenen ve Kurum'ca gerekli görüldüğünde malın kalite onayını da içeren uygunluk belgesi aranır. Bu alanda faaliyet gösterecek firmaların kendi adına dağıtım yetki belgesi sahibi olması zorunlu tutulmaktadır.

➤ **Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı CITES Belgesi**

İthalat 2008/22 sayılı Tebliğde belirtilen türe ait örneğin ithalatı için Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında CITES belgesi alınmaktadır.

CITES belgesi gümrük beyannamelerinin tescili aşamasında gümrük idarelerince aranır ve bu belge gümrük beyannamesine eklenir.

İthalata ilişkin CITES belgeleri düzenlendiği tarihten itibaren 12 ay süreyle geçerli kabul edilmektedir.

➤ **Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun Uygunluk Yazısı**

13.09.2000 tarih ve 27649 sayılı yazıda bildirilen maddelerin yine yazı ekinde bildirilen listede isimleri kayıtlı ülkeler menşeli olarak ithal edilmesi halinde radyasyon kontrollerinin yapılacağı belirtilerek, söz konusu listelerde belirtilen ülkeler menşeli ürünün ithalinde, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu veya bu Kuruma bağlı araştırma merkezlerince verilen ilgili belgenin aranılması ve buna göre işlem yapılması istenmektedir.

➤ **Re-Export Bitki Sağlık Sertifikası**

İthal edilmek istenen bitkiler ve bitkisel ürünler Zirai Karantina Yönetmeliği hükümlerine tabiidir. Bitki ithalinde orijin ülkenin resmi bitki koruma servisince verilen Bitki Sağlık Sertifikası aranmaktadır. İthal edilen üretim materyali ihracatı yapan ülkede üretilmemişse beraberinde son ihracatçı ülkenin Re-export Bitki Sağlık Sertifikası da bulunması gerekmektedir. İthali yapılacak üretim amaçlı bitkiler için "Bitki İthal Permisi" alınması gerekli olmaktadır. Bitki ve bitkisel ürünler sadece belirli giriş gümrüklerinden ithal edilmektedir (Anonim 2009).

➤ **Veteriner Sağlık Raporu**

1. Yabancı ülkelerle yapılacak her nevi hayvan ve hayvan maddelerinin ithal ve ihracı Bakanlık ile Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından tespit edilen gümrük kapılarından yapılır (Anonim 2009). Hayvan ve hayvan maddelerinin ithalinde Menşei ve sağlık raporları aranmaktadır.
2. Yurda kara, su ve hava yollarıyla ithal olunacak hayvan ve hayvan maddelerinin sağlıklı olduğuna ve menşelerinde hastalık bulunmadığına dair resmi veteriner hekim tarafından çıkış yerinde verilmiş menşe ve sağlık raporlarının ibrazı şarttır.

➤ **Menşe Raporu, Menşe İspat Belgesi**

Menşe Şahadetnamesine ithali yapılan ürünün, tümüyle bir ülkede elde edilen veya üretilen ürün ise o ülke menşeli olduğunu; üretimi birden fazla ülkede gerçekleştirilen ürün sözkonusu olduğunda ise bir ülke menşeli sayılabilmesi için o ülkede yeni bir ürün imal edilmiş veya imalatın önemli bir aşamasının ve ekonomik yönden gerekli görülen en son esaslı işçilik ve eylemin o ülkede yapılmış olduğunu belgelemek için düzenlenmektedir.

4. İTHALAT SÜRECİ

4.1. İthal Edilecek Ürünler İçin Mevcut Piyasa Araştırması ve Fizibilite Çalışmasının Yapılması

İthalatçı firmalar, ithal edeceği ürünlerin ülke pazarında satışını olanaklı kılacak fiyat, talep, çeşitlilik, kalite gibi önemli etmenlerin araştırmak ve ürünün satılabilirliği konusunda karar vermek zorundadırlar. Ürünün ithalatı süresince problemle karşılaşmamak adına, ürünün üreticisinden ya da satıcısından mutlaka ürüne ilişkin Gümrük Giriş Tarife cetvelinde malın sayısal tanımını verecek İngilizce ismi "Harmonization System Code yani H/S Code" olarak bilinen, Türkçesi "Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (G.T.İ.P)'nu öğrenmek zorundadır. Kısaca G.T.İ.P olarak adlandırılan 12 haneli kodun 6 haneli olan kısa şeklini ürünün üreticisi vermek zorundadır (Arzova 2009). İthalatçı bu bilgiye dayanarak mutlaka Gümrük Müşavirine danışmalı ve olası süreci ithalat başlamadan önce iyice öğrenmelidir. Bütün olasılıklar değerlendirildikten ve maliyet yapıları oluşturulduktan sonra ithalata devam kararı vermek daha sağlıklı olacaktır ya da oluşan tablo uygun değil ise ithalattan vazgeçmek daha mantıklı olacaktır.

4.2. Satın Alınacak Ürünlere İlişkin Satıcının/Üreticinin Bulunması

Ürüne ait bütün vergiler ve masraflar doğru bir şekilde hesaplandıktan sonra eğer ithal etme kararı alınması takdirde bir sonraki aşama olarak bu malları üreten/satan tedarikçinin bulunmasına gerekmektedir. Tedarikçi/Üretici bulunurken en çok tercih edilen yollardan birisi özel gıda fuarlarıdır. Bu gibi fuarlarda hem tedarikçiyi hem de ürettiği ve/veya sattığı ürünleri yakından tanımak, görmek fırsatı vardır. Bu nedenle e-ticaret ne kadar yaygın olsa da fuarlar ticaret hayatında önemini hiçbir zaman yitirmeyecektir. Sadece katalog üzerinden görsel olarak karar vermek, ithal edilen mallarda beklenmeyen sürprizlere mahal verebilmektedir. İthalat sürecinde, tedarikçi ile malların birim fiyatından, yükleme ve gönderim süreçlerine, ödeme şekline kadar her şey bütün detayları ile masaya yatırılmakta ve konuşulmaktadır. Tedarikçinin teslim şekillerinden hangisini tercih ettiği, ithalatçının isteklerine uygun olup olmayacağı, yükleme türlerinde esnek olup olmaması, ithalatçının kararını etkilemektedir. Özellikle Ex-Works teslim şeklinde hangi unsurların fiyatın içine

dâhil olup olmadığı iyice konuşulmalıdır. Packing (Paketleme) ve Shipping & Handling (Elleçleme) bazen fiyata dahil edilmez ve faturaya ek maliyet olarak yansıtılabilmektedir. Bu nedenle tüm ayrıntılar konuşulmalı ve yazılı olarak anlaşmaya varılması en iyi çözüm olacaktır.

Dış ticarete uluslararası yazışma dili İngilizcedir. Yazışmalarda ticari İngilizce kullanılması nedeniyle tüm ticari terimlere vakıf olunması mutlak şarttır. Karmaşık veya tam olarak bilinmeyen bir terim olduğunda bunun mutlaka karşılıklı olarak detaylandırılması ve taraflarca teyit edilmesi gerekmektedir.

İnternet yoluyla tedarikçi bulunması günümüzde oldukça yaygındır. Bu amaçla hizmet eden pek çok site bulunmaktadır (Örneğin <http://www.alibaba.com>). Tedarikçiyi tanımak amacıyla ilk siparişlerin küçük partiler halinde yapılması izlenecek en akıllıca yoldur. Bu şekilde büyük kayıp ve hataların bir nebze de olsa önüne geçebilmek mümkündür.

Tedarikçi ile ödeme şeklinde mutlaka konuşulmalı ve yazılı olarak anlaşma sağlanmalıdır. Akreditif, taraflar açısından ilk çalışma sürecinde en güvenli yoldur. Unutulmamalıdır ki, dış ticarete kâr ve risk karşılıklı olarak doğru orantılı olarak artar. Ne kadar az maliyetle iş yapılması istenirse, o kadar çok da risk almak gerekebilmektedir.

Tedarikçi ile yapılan görüşmelerde nakliyenin tümü ve hangi nakliyeciyi ile taşımanın yapılacağı da mutlaka netleştirilmesi gereken bir konudur. Tüm sürecin tek bir firma tarafından gerçekleştirilmesi (taşıma-gümrükleme-iç nakliye) ortaya çıkabilecek rekabetçi imkânlardan yararlanılamamasına ve süreç boyunca tek bir firmaya bağımlı kalınmasına sebep olabilir. Bu nedenle her bir aşamada çeşitli firmalardan teklifler alınarak daha rekabetçi ve uygun maliyetli çözümler yaratılabilmektedir.

4.3. Ürünlerin Yükleyici Tarafından Yurda Getirilmesi

Türkiye Gümrük Bölgesine giren veya çıkan taşıtlar gümrük gözetimine tabi tutulmaktadır. Araçlar, yürürlükteki hükümlere uygun olarak, gümrük idareleri tarafından denetlenmektedirler. Gümrük yolu, Türkiye Gümrük Bölgesinin giriş noktalarındaki gümrük kapıları ile bu bölgenin içinde yer alan gümrük kapıları arasında

izlenmesi zorunlu olan yollardır. Genel hizmete açık demiryolları gümrük yolu sayılmaktadır (Arzova 2009).

Aşağıda başlıklar altında bu taşıtların tabi oldukları hükümler ile bu taşıtlara tanınan istisnalar hakkında bilgi verilmektedir.

4.3.1. Karayolu ile Taşıma

Karayolu ile Türkiye Gümrük Bölgesine gelen taşıtların denetlenmesi bitmeden veya ilgili gümrük idaresinin izni alınmadan söz konusu taşıtlara yük ve yolcu alınıp verilemez ve taşıt yoluna devam edemez; trenlerin vagon değiştirmek veya eklemek suretiyle tertipleri değiştirilemez (Arzova 2009).

Türkiye Gümrük Bölgesi dışından, demiryolundan başka kara taşıtları ile ancak sınırdaki yetkili bir gümrük idaresine ürün getirilebilmektedir. Sınırdaki yetkili olmayan bir gümrük idaresine gelen ürün gümrük gözetimi altında yetkili bir gümrük idaresine götürülmediği takdirde geri çevrilmektedir.

Örneğin; Türkiye Gümrük Bölgesine yürütülerek getirilecek hayvanlar; ancak sağlık kontrolü yapılabilen gümrük kapılarından girebilir.

4.3.2. Denizyolu ile Taşıma

Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki limanlardan gelen gemiler, Gümrük Bölgesine girmelerinden itibaren beklenmeyen istisnai sebepler olmadıkça ya da gümrük denetimi gerektirmedikçe, gidecekleri limana göre belirli olan rotalarını değiştiremez, yolda duramaz başka gemilerle temas edemez ve gümrük idaresi bulunmayan yerlere yanaşamazlar. Gümrük memurları ise diledikleri takdirde gemiyi, yükünü ve bunlara ait gerekli tüm defter, belge ve kayıtları denetlemeye, gerektiğinde ambarları ve ürün bulunan diğer yerleri mühür altına almaya yetkilidirler.

Yabancı limanlardan gelip Türk limanlarına veya nehirlerine girecek olan gemiler, gümrük denetlemesi yapılmak üzere belirli yerlerde durur veya yol keserler.

Yabancı limanlardan gelen veya Türkiye'den yabancı limanlara giden gemilerin geliş ve gidişlerinden en az üç saat önce sahip veya acentesi tarafından ilgili gümrük idarelerine bilgi verilmesi gereklidir.

Gemi adamları ve yolcuları ile gemilere girip çıkacak görevli ve görevsiz kimseler Türkiye'ye ancak yetkili gümrük idarelerinden giriş ve çıkış yapabilirler.

4.3.3. Uçaklar ile Taşıma

Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den gidecek olan hava araçları yetkili gümrük idaresi bulunan havalimanlarına inebilir veya bu havalimanlarından kalkabilirler. Bu hava araçları gümrük gözetimine tabidirler. Özel bir izin ile gelen ve giden uçakların, kaptan pilotlara verilen talimatlara uygun olarak hareket etmek durumundadırlar.

4.3.4. Taşıtlara İlişkin İstisnalar

Türk ve yabancı donanmasına mensup harp gemileri ile Türk Hava Kuvvetlerine mensup hava harp gemileri ve Bakanlar Kurulunun izni ile gelen yabancı devletlerin hava harp gemileri, içlerinde ürün bulunmaması halinde gümrük gözetimine tabi değildir.

Türkiye Gümrük Bölgesine giriş ve çıkış ile gümrük idarelerindeki her türlü gümrük işlemleri normal çalışma saatleri içinde yapılır. Ancak; Demiryolu katarları ve düzenli sefer yapan deniz, nehir, kara ve hava taşıtları gece ve gündüzün her saatinde Gümrük Bölgesine girip çıkabilirler. Düzensiz seferli olan ve yolcu getiren deniz, nehir, kara ve hava taşıtları da aynı şekilde Gümrük Bölgesine girip çıkabilirler.

İşletme teşkilatı bulunan limanlarda, gemiler gece ve gündüzün her saatinde yük ve yolcu alıp çıkarabilirler.

Zorlayıcı sebeplerle çalışma saatleri dışında gümrük idaresi olan bir limana girmek veya bu limandan ayrılmak zorunda kalan gemilerin yük alıp verme istekleri de gümrük idarelerince kabul edilir.

Yolcu ve turist taşıyan her türlü gemi mesai saatleri dışında gümrük idaresi bulunan bir limana girip çıkabilir.

İthalat veya ihracat vergilerinden muaf olan ve olmayan ürünü gümrük kapıları dışında kalan yerlerden izinsiz olarak ithal veya ihraç edenler veya buna teşebbüs edenlerle ilgili olarak ceza öngören diğer kanunlardaki hükümler uygulanır.

Yurtdışından mal yüklenip yola çıktığında malın nakliyecisi, malın sahibine ya da gümrük müşavirine "Çıkış İhbarnamesi" ile malların yola çıktığını bildirmektedir.

4.4. Ürünlerin Giriş Gümrüğüne Sunulması

Dış Ticaret Müsteşarlığı'na belirlenen esaslara uygun olarak gümrük idaresine ya da gümrük idarelerinin belirlediği ya da uygun gördüğü yere gelen ürünler, bunu Türkiye Gümrük Bölgesine getiren kişi veya yerine göre ürünün gelişinden sonra taşımalarını üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulmaktadır.

Serbest bölgeye konulan ürünün gümrüğe sunulması zorunluluğu yoktur. Ancak;

- a) Serbest bölgeye giren, çıkan ve burada kalan ürünün fiziki muayenesi gerekmektedir,
- b) Serbest bölgeden hiçbir gümrük rejimine tabi tutulmadan karayoluyla ya da demiryoluyla Türkiye Gümrük Bölgesi 'ne ürün getirildiği durumlarda, ürünün gümrüğe sunulması gerekmektedir.

Ayrıca:

- a) Serbest bölgeye girişiyle sona erecek bir gümrük rejimine tabi tutulan,
- b) Serbest bölgeye ithalat vergilerinin geri verilmesi veya kaldırılmasına ilişkin bir karardan sonra konulan,
- c) Serbest bölgeye ihracat kaydıyla konulan ürünlerin de gümrüğe sunulması şarttır.

Ancak, serbest bölgeye girişi ile sona erecek bir gümrük rejimine tabi tutulduğu ve bu gümrük rejimi hükümlerinin böyle bir zorunluluğu aramadığı hallerde, ürünün gümrüğe sunulması gerekmemektedir.

Ürünün gümrüğe sunulması, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi 'ne gelen ürünün gümrük idaresine ya da gümrük idaresinin belirlediği veya uygun gördüğü bir yere getirildiğinin gümrük idaresine bildirimidir. Taşıt aracının, gümrük işlemlerinin yürütüldüğü alanlara girişine ilişkin gümrük veya gümrük muhafaza yetkililerince tutulan ilk kayıtlar ürünün sunulmasının başlangıcının belirlenmesine esas alınmaktadır.

4.5. Ürünlerin Boşaltılması

Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen ürün, gümrük gözetimi altında taşıttan boşaltılır. Ürünün taşıttan boşaltılmasına boşaltmaya yetkili deniz, kara ve hava araçlarının sahipleri veya kaptan, pilot, sürücü veya acentenin yetkili personeli eşlik eder. Ürünün boşaltılmasını müteakip 24 saat içinde boşaltma listesi düzenlenir. Boşaltma listesi, gümrük memuru, taşıt sahibi, sürücüsü veya temsilcisi ile geçici depolama yeri işletme memuru tarafından imzalanır. Üç nüsha olarak düzenlenip gümrük idaresince tasdik edilen bu listenin bir nüshası gümrük idaresinde kalır, ikinci nüshası ürünleri geçici depolama yerine teslim edenlere, üçüncü nüshası ise işletme memuruna verilmektedir.

Boşaltma listesinde ürünün cinsi, brüt ağırlığı, kapların sayısı, cinsi, markası, numarası, taşıtın ismi ve sefer numarası gösterilmektedir

Ürünün boşaltılmasından önce veya boşaltma sırasında zarar görmüş veya kaplarının kırık veya bozuk olduğu tespit edilirse bu durum bir tutanakla tespit edilerek boşaltma listesi ekinde gümrük idaresine sunulmaktadır (Arzova 2009).

4.6. Beyan Öncesi Yapılan İşlemler

Ürünler, taşıyıcı tarafından yurda getirilip Giriş Gümrüğüne sunulduktan sonra, bu ürünlere ilişkin Serbest Dolaşıma Giriş İthalat Beyanında bulunulması ve Beyanname açılması gerekecektir. Ancak beyan öncesinde yapılan/yapılabilecek bazı işlemler vardır. Bunlar ise:

4.6.1. Küşad Yapmak

Gelen ürünlerin tarifesinin tespit edilebilmesi, ürünlerin tanımı ile beyan edilen ölçülerin (kg, adet, yaş, vb.) örtüşüp örtüşmediğinin kontrolü açısından, ürünlerin beyanı yapıp

teşhisi işlemi gerçekleştirilmeden önce ürünlerden numuneler alınabilmektedir. Bu işleme "Küşad Yapmak" adı verilir.

Bu konudaki taleplerin yazılı yapılması ve başvuru sahibi tarafından imzalanması gerekmektedir. Talep aşağıdaki, hususları içermektedir:

- a) Başvuru sahibinin adı, soyadı ve adresi,
- b) Ürünün bulunduğu yer,
- c) Özet beyan sayısı ve kapsamı, daha önce uygulanan gümrük rejimi, ürünün üzerinde bulunduğu taşıt aracı,
- d) Ürünün teşhisine yarayacak ayrıntılar.

Gümrük idareleri, talebe ilişkin olarak verdikleri izinde iznin içeriğini belirtir. Numune alınmasına ilişkin izinlerde, numune olarak alınacak miktar da belirtilmektedir.

Ürünü incelenmesi ve üründen numune alınması gümrük idaresinin gözetimi altında yapılmaktadır.

Talep sahibi, paket açma, yeniden paketlenme, tartma işlemlerinin ya da taleple ilgili diğer işlemlerin maliyetini ya da riskini üstlenmek zorundadır.

4.7. Tarife (G.T.İ.P) Tespiti

4.7.1. Gümrük Tarifesi

Gümrük tarifesi dış ekonomi politikasının en eski ve en çok kullanılan araçlarından bir tanesidir. Tanımda gümrük, belli bir ürünün gümrük sınırını geçişinde ödenen vergi ve harçlar iken, tarife, uluslararası ticarete konu olan bütün ürünlere uygulanan vergileri belirleyen listelerdir. Gümrük vergileri, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte yürürlükte olan gümrük tarifesine göre hesaplanmaktadır.

Gümrük tarifeleri başlıca advalorem ve spesifik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ayrıca bunların birleşiminden oluşan karma vergiler de mevcuttur.

a) Spesifik Tarife

İthal edilen ürünün niteliğine göre, adet, ağırlık ve hacim gibi sayısal birimler üzerinden belli bir miktar vergi alınmasına denir. Türkiye 1950 yılına kadar spesifik tarife uygulamaktaydı (Arzova 2009).

b) Advalorem Tarife

İthal edilen ürünün kıymeti üzerinden yüzde olarak gümrük vergisi alınmasıdır. Örneğin ithal edilecek A ürününün gümrük kıymetinin % 20 'si oranında gümrük vergisi alınması gibi. Aşağıda gümrük kıymetine esas olacak olan unsurların neler olduğu detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Dış ticarete konu olan ürünün gümrük kıymetinin nasıl hesaplanacağı, 1994 yılında kabul edilen Cenevre Kıymet Kodu sistemine göre belirlenmektedir (Arzova 2009).

Advalorem tarife sisteminde her üründen alınacak gümrük vergisi oranları farklı miktarlarda olabilmektedir. Burada ithal edilen A ürününden kaç adet ithal edildiği önemli olmayıp önemli olan A ürünü için ödenen toplam kıymet üzerinden belirli bir yüzdeyle hesaplanan tutardır.

Advalorem vergilerin genel üstünlüğüne rağmen önemli bir handikapı vardır. Bu zorluklar temel olarak verginin belirlenmesinde kullanılacak söz konusu ürünün değerinin tam olarak ölçülebilmesi gerekliliğidir. Bildiğimiz gibi ithal malların fabrika çıkış, taşıma aracı, sınır girişi anında fiyat farklılığına sahip olmaktadır. Gümrük vergisinin hesaplanmasında hangi değer esas alınacağı önemli bir sorundur.

Advalorem tarife sistemi hemen hemen bütün ülkelerde uygulanmaktadır. Türkiye 1950 yılından itibaren bu sistemi kullanmaya başlamıştır.

c) Karma Tarife

Verginin spesifik kısmı hammadde üzerine konulan gümrük vergisine eşittir. Advalorem kısmı ise malın üzerine yaratılan katma değere uygulanır. Örneğin ABD 'den ithal edilen B ürününden 1000 dolar ve buna ilave olarak B ürününün değeri üzerinden % 1 olmak üzere

[1000 dolar + (10.000 x % 1] toplam 1100 dolar karma g m r k vergisi alınmaktadır (Arzova 2009).

Uygulamada dünya ülkelerinde genellikle advalorem g m r k tarifeleri kullanılmaktadır. ABD ve Kanada hem spesifik hem de advalorem, Avrupa Birliği ve Türkiye advalorem g m r k tarifelerini kullanmaktadır.

Ancak Türkiye uygulamasında özellikle Uzakdoğu ülkelerinden (Çin, Kore, Tayvan vb.) yapılan ithalatta alınan Telafi Edici Vergi ya da diğer bir adıyla Gözetim Vergisinin ithal edilen ürünün birim değeri (kilogram, ton, adet, çift vb.)  zerinden belirli bir oranda alınması, Türkiye 'deki uygulamayı advalorem tarifeden ayırarak spesifik tarife uygulamasına sokmaktadır.

4.7.2.  r n  Ağırlığı

G m r k Tarifesinde ağırlık esasına göre vergiye tabi üründe vergiye esas ağırlıklar ile bazı pozisyon ve alt pozisyonların kapsamının belirlenmesine esas alınan ağırlıklar, brüt ağırlık ve net ağırlık olarak değerlendirilir. Bu Yönetmelikte net ağırlığa veya sadece ağırlığa atıfta bulunulan hallerde ürünün kendi ağırlığı anlaşılır.

4.7.2.1. Brüt Ağırlık

Brüt ağırlık, ürünün kendi ağırlığı ile tüm i  ve dış ambalajları ve kaplarının ağırlığı toplamından oluşmaktadır.

Brüt ağırlık üzerinden vergiye tabi ürün ambalajsız geldiği takdirde bu ürün bulunduğu haldeki ağırlığı üzerinden vergiye tabi tutulmaktadır.

Değişik vergi oranlarına ve aynı zamanda brüt ağırlıkları üzerinden vergiye tabi ürünün aynı ambalaj içinde gelmesi halinde, ürün net ağırlıkları üzerinden tartılır ve ambalaj ağırlığı orantılı olarak net ağırlıklara ilave edilmektedir.

4.7.2.2. Net Ağırlık

Net ağırlık, ürünü tüm iç ve dış ambalajlarından tamamıyla ayrılarak tartılması sonucunda tespit olunan kendi ağırlığından oluşmaktadır.

4.7.2.3. Özel Ambalajlar

Aşağıda yazılı hallerde, ürünü ambalajı ayrı olarak beyan edilir ve girdikleri tarife pozisyonlarına göre vergiye tabi tutulur;

- a) Alışılmış ve bilinen maddelerden olmayan veya gereğinden farklı bir şekilde yapılmış bulunan ambalajlar,
- b) Ait oldukları ürünün faturasında kıymeti ayrı gösterilen ve aynı zamanda bağımsız bir ticaret ürünü niteliğini arz eden ambalajlar,
- c) İthalat vergilerinden kaçınmak amacıyla ambalaj olarak getirilen ürünler,

Yukarıda belirtildiği şekilde kendi tarifeleri üzerinden vergiye tabi ambalaj maddelerinin vergi oranı, içindeki ürünün gümrük vergi oranından düşük veya buna eşit bulunduğu takdirde, ambalaj maddelerinin gümrük vergisi, ürünün tabi bulunduğu vergi oranları üzerinden ve ürün ile birlikte hesaplanır.

Ağırlık üzerinden vergiye tabi ürünü alışıl gelmiş ambalajı niteliğinde olmayan kutu, kılıf ve mahfazalarının gümrük vergisi oranları, içindeki ürünün vergi oranından daha yüksek bulunduğu takdirde, kendilerine ait tarife pozisyonları üzerinden vergiye tabi tutulur.

Kıymet üzerinden vergiye tabi ürünün kutu, kılıf ve muhafazaları, bunların başlı başına bir ticari ürün niteliğinde olmaması ve kıymetinin ürünün kıymetine dahil bulunması şartıyla gümrük vergisine tabi tutulmaz.

4.7.3. Türk Gümrük Giriş Tarife Cetveli

"Armonize mal tanımı ve kodlama sistemi sözleşmesi" Türkiye tarafından 3501 sayılı kanunla 1 Ocak 1989 tarihinden geçerli olmak üzere 10 Kasım 1988 tarihinde kabul edilmiştir (Arzova 2009).

Armonize sistem, birçok uluslararası kuruluş, gümrük ya da ekonomik birlik tarafından oluşturulan ortak komite tarafından oluşturulmuştur. Dünyada var olan ve bilinen bütün ürünleri kapsayan bir sistemdir. Armonize sistem 5019 ayrı kategorideki eşyayı 6 rakamlı bir kodlamayla sınıflandırmaktadır. Bu 6 rakamlı koda "Armonize Sistem Kodu" denir. Bu sıralamada:

- İlk iki rakam: Fasııl numarasını,
- İkinci iki rakam: Pozisyon numarasını,
- Üçüncü iki rakam: Alt pozisyon numarasını,
- Dördüncü iki rakam: Kombine Nomanklatör numarasını ,
- Beşinci iki rakam: Milli alt açılım numarasını,
- Altıncı iki rakam: İstatistik numarasını ifade eder.

Diğer taraftan:

- İlk dört rakam ürünün pozisyon numarasını,
- İlk altı rakam Dünya Gümrük Örgütü'ne üye tüm ülkelerce kullanılan Armonize Sistem Nomanklatür kodunu,
- İlk sekiz rakam Kombine Nomanklatör kodunu,
- On iki rakam ise Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonunu (G.T.İ.P) oluşturur.

Çizelge 4.1 'de Ekstra kuru incire ait G.T.İ.P numarası gösterilmiştir.

Çizelge 4.1. Ekstra Kuru İncire Ait G.T.İ.P Numarası

GTİP	EŞYANIN TANIMI	Ölçü Birim	474 K.V.H.
08.04	Hurma, incir, ananas, Avokado armudu, Guava armudu, mango ve mangost (taze veya kurutulmuş):		
0804.10.00.00.00	- Hurma	-	75
0804.20	- İncir:		
0804.20.10.00.00	-- Taze	-	51
	-- Kurutulmuş		
0804.20.90.00.11	--- Ekstra kuru incir	-	51
0804.20.90.00.12	--- Birinci sınıf kuru incir	-	51
0804.20.90.00.13	--- İkinci sınıf kuru incir	-	51
0804.20.90.00.14	--- Kuru naturel incir	-	51

Kodlamada;

- 0804: Ürünün pozisyon numarasını,
- 0804.20: Armonize Sistem Nomanklatür Kodunu,
- 0804.20.90: Kombine Nomanklatör Kodunu,
- 0804.20.90.00.11: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonunu (G.T.İ.P.) göstermektedir.

Avrupa Toplulukları Entegre Tarifesi (TARIC) (Integrated Tariff of European Communities): Avrupa Topluluğu Kombine Nomanklatörü, Armonize Sistem Nomanklatörü esas alınarak hazırlanmıştır. Armonize Sistem'in 6 rakamına 2 rakam daha ilave edilerek 8 rakamlı Kombine Nomanklatör (CD) oluşmuştur (Arzova 2009).

3502 sayılı kanunla tarifemizin Armonize Sistem'den kopması önlenmiş ve Armonize Sistem'de gelecek yıllarda gerçekleşecek tüm değişikliklerin Bakanlar Kurulu kararı alınması suretiyle uygulamaya konulması sağlanmıştır. 3501 sayılı kanunla da Armonize Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi hakkında uluslararası sözleşmelere katılmamız uygun bulunmuştur.

4.7.4. Gümrük Tarife Cetveli ile İlgili Açıklamalar

Gümrük tarife cetveli ile ilgili açıklamalar aşağıdaki gibidir:

1.Sütun: "Pozisyon Numarası"

İstatistik pozisyonlarına bölünmüş Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin ilk sütununda 12 rakamlı kod kullanılmıştır. İlk altı rakam Armonize Sistem Nomanklatürü kodunu, 7-8 inci rakamlar AB 'nin Kombine Nomanklatür kodunu, 9-10 'uncu rakamlar farklı vergi uygulamaları nedeniyle açılan pozisyonları, 11-12 inci rakamlar ise istatistik kodlarını göstermek için kullanılmıştır.

12 3 4 5 6	7 8	910	1112
AS Nomanklatür	Kombine	Milli alt	İstatistik
Kodu	Nomanklatür	açılım kodu	Kodu
	Kodu		

2.Sütun: "Ürünün Tanımı"

Bu sütunda, Armonize Sistem Nomanklatürünün pozisyon ve alt pozisyonları ile Kombine Nomanklatür ayırımları, milli ihtiyaçlar için açılan alt pozisyonlar ve istatistik pozisyonları gösterilmiştir.

3.Sütun: "Ölçüm Birimi"

Bu sütunda Avrupa Birliği Kombine Nomanklatüründeki ölçü birimleri aynen alınmış olup, tekstil fasıllarında çift ölçü birimi kullanılmıştır.

4.Sütun: "Kanuni Vergi Haddi"

Bu sütun üçüncü ülkelere uygulanacak kanuni vergi haddini göstermek için kullanılmıştır.

- Tarım, EURATOM ürünleri için 14.5.1964 tarih ve 474 sayılı kanunla tesbit edilen hadler gösterilmiştir.

- İşlenmiş tarım ürünleri (vergi haddi + TAR) olarak gösterilmiş olup vergi haddi Kombine Nomanklatüründen alınmış, (TAR) kısaltması ile gösterilen işlenmiş tarım ürünlerinden alınacak pay Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığınca tesbit edilecektir.

Yukarıda sayılan ürünler dışındaki kanuni vergi hadleri Avrupa Birliğinin Kombine Nomanklatüründen aynen alınmıştır.

5.Sütun: "Tavizli Vergi Haddi"

Bu sütun üçüncü ülkelere uygulanacak tavizli vergi haddini göstermek için kullanılmıştır.

- TARIM ve EURATOM ürünleri için XXXVII Sayılı Taviz listesinde belirtilen tavizli vergi hadleri gösterilmiştir.

Bunlar dışındaki tavizli hadler Avrupa Birliği'nin Kombine Nomanklatüründen aynen alınmıştır. 4 nolu kanuni ve 5 nolu tavizli vergi haddi sütunlarında belirtilen vergilerden düşük olanı uygulanmaktadır.

6.Sütun: "AB + EFTA"

AB = Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, İtalya, İngiltere, İrlanda, Danimarka, Yunanistan, İspanya, Portekiz, Avusturya, İsveç, Finlandiya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan, Polonya, Slovenya, Letonya, Litvanya, Estonya, Malta ve Kıbrıs (Güney Kıbrıs)

EFTA = İsviçre, Norveç, İzlanda ve Liechtenstein.

Avrupa Birliği'ne üye ülkelerle EFTA ülkelerinden yapılacak ithalatta uygulanacak vergi haddini göstermek için kanuni ve tavizli vergi haddi sütunları ayrılmamış olup; uygulanacak en düşük vergi haddi bu sütuna alınmıştır.

Bu sütundaki vergi haddinin uygulanabilmesi için AB ülkelerinden A.TR. Dolaşım Belgesi, EFTA ülkelerinden EUR.1 Dolaşım Sertifikası aranmaktadır (Arzova 2009).

Eğer ürüne ait GTIP numarası doğru olarak eşleşmiyor ise Bağlayıcı Tarife numarası için başvuru yapılır.

Bağlayıcı Tarife Bilgisi: Eşyanın Türk Gümrük Tarife Cetvelinde sınıflandırılmasına ilişkin olarak, kişinin yazılı talebi üzerine Bakanlık veya Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş gümrük ve ticaret bölge müdürlüklerince verilen idari karardır. Kişi tarifelerini bilmediği eşya için bağlayıcı tarife bilgisini talep edebilir, verilen bağlayıcı tarife bilgisi gümrük idarelerini hak sahibine karşı sadece eşyanın tarife pozisyonu konusunda ve bilginin verildiği tarihten sonra gerçekleştirilecek gümrük işlemlerine tabi eşya için bağlar.

Bağlayıcı tarife bilgisi başvurusu yetkilendirilmiş gümrük ve ticaret bölge müdürlüklerine, bağlayıcı tarife bilgisi başvuru formu ile yapılır.

Bağlayıcı tarife bilgisinden yalnızca hak sahibi, gümrük işlemleri sırasında beyan edilen eşya ile verilen bilgide tanımlanan eşya arasında her bakımdan uygunluk bulunduğunun kanıtlanması koşuluyla faydalanabilir.

Bağlayıcı tarife bilgisi verildiği tarihten itibaren 6 yıl geçerlidir, ancak talep edenin verdiği bilgilerin yanlış veya eksik olması halinde bağlayıcı tarife bilgisi iptal edilir. İptal kararının verildiği tarihten itibaren bağlayıcı tarife bilgisi hükümsüzdür (Anonim 2014c).

4.8. Beyan ve Beyanname

4.8.1. Beyan

Bir gümrük rejimine tabi tutulmak istenilen ürün bu rejime uygun şekilde yetkili gümrük idaresine beyan edilmektedir. Beyanın ihracat, hariçte işleme, transit veya antrepo rejimi için yapılması halinde, serbest dolaşımda bulunan ürün, gümrüğe verilen beyannamenin tescil tarihinden itibaren Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkıncaya veya imha edilinceye ya da gümrük beyannamesi iptal edilinceye kadar gümrük gözetimi altında kalmaktadır. Türkiye'ye ithali, öngörülen her türlü izin veya uygunluk belgesine tabi ürün, ancak tabi olduğu mevzuata uygunluğu tespit edilmek suretiyle ithal edilebilir. İlgili kurumlarca yapılacak ithalat kontrollerinin gümrük beyannamesinin tescil işlemi öncesinde yapılması

esastır. İlgili kurumlarca yapılacak kontroller, gümrük yükümlülüğü sona erdikten sonra ve ürün gümrük kontrolündeki yer ve sahalardan çıkarılmadan önce de yapılabilmektedir. Bu durumda ürün, ilgili kurumlarca kontrol yapılmasını teminen, gümrük mevzuatının öngördüğü yükümlülüklerin yerine getirildiği tarihi izleyen günden itibaren en fazla üç iş günü tutulabilir (Arzova 2009).

Gümrük beyanı;

- a) Yazılı olarak,
- b) Sözlü olarak,
- c) Bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla,
- d) Ürün sahibinin bu ürünü bir gümrük rejimine tabi tutma isteğini iade ettiği herhangi bir tasarruf yoluyla yapılabilmektedir.

4.8.1.1. Yazılı Beyan

Normal usulde yazılı beyan gümrük beyannamesi ile yapılır, ticari bir ürünün kati ithalini gerçekleştirecek kişi tarafından verilen söz konusu beyannameden kasıt, serbest dolaşıma giriş beyannamesidir. Bununla birlikte beyanın, bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla yapılması da esastır. Ayrıca, ilgili gümrük rejimi uyarınca beyanın yapıldığı Elçilik Mektubu, Kurye Mektubu, TIR Karnesi, ATA Karnesi, Kumanya Listesi, Declaration en Douane gibi belgeler gümrük beyannamesi olarak kabul edilir.

A tipi genel antrepolara konulan ürün için gümrük idaresine antrepo beyannamesi yerine, işleticiler tarafından doldurulan ve imzalanan Antrepo Giriş Listesi verilir.

Beyanda bulunacak kişilerin gümrük idaresinin bilgisayar sistemine veri girişinde bulunabilmeleri için gümrük idaresinden önceden alman kullanıcı kodu ve şifre sahibi olmaları gerekir.

4.8.1.2. Sözlü Beyan

Aşağıda yazılı ürünlerin ihracında beyan sözlü olarak yapılır.

- a) Yolcu ve turistlerin beraberlerindeki zat eşyası,

- b) Devamlı görevli veya yerleşmek üzere yabancı ülkelere giden Türk memur ve vatandaşlarının ve Türkiye'deki devamlı görevleri ve işleri sona eren yabancıların beraberlerinde götürecekleri veya gidişlerinden 2 ay evvel veya 6 ay sonra gönderecekleri zat ev eşyası,
- c) Bilim adamı, sanatçı ve işçilerin mesleklerini icra için beraberlerinde götürdükleri aletleri ile takımları ve rican kıymette olmayan numuneleri,
- d) Nakil vasıtaları hizmetlerinin beraberinde götürecekleri zat eşyası,
- e) Kara sınırı bölgesindeki köy ve kasabalar ile pazarlardan sınırın diğer tarafındaki halkın kendi ihtiyaçları için alıp götürecekleri eşya ve hayvanlar ve Türkiye sınır bölgesi halkının sınırın diğer taraf bölgesindeki, köy, kasaba ve pazarlara satmak üzere birlikte götürecekleri kendi eşya ve hayvanlar,
- f) İçinde ölü veya ölüne kül ve kemikleri bulunan tabut, vazo ve diğer kaplar ile çelenk ve çiçekler,
- g) Türkiye'de vefat eden yabancıların ülkelerindeki kanuni mirasçılarına intikal eden zat ve ev eşyası.

Geçici ithalata konu olan ve aşağıda belirtilen eşya gümrük idarelerine sözlü beyan edilir.

- a) Ehlileştirme, eğitim ve damızlık amacıyla veya veteriner tedavisi gerektiren durumlarda ithal edilen canlı hayvanlar,
- b) İthalat vergilerinden tam muafiyet suretiyle geçici ithaline izin verilen ambalaj maddeleri,
- c) Türkiye Gümrük Bölgesi dışında kurulmuş kamu ve özel kuruluş, lar tarafından getirilen radyo ve televizyon yapım ve yay teçhizatı ve bu amaçla kullanım için özel olarak uyarlanmış taşıtla ve bunların teçhizatı,
- d) İthalat vergilerinden tam muafiyet suretiyle geçici ithaline izin verilecek mesleki teçhizat kapsamında bir organ nakli için bekleyen hastalara yardım sağlamak için doktorlara gerekli olan cihaz ve aletler.

Evrak düzenlenmesi gereken sözlü beyana tabi ürünün gümrük işlemlerinde, sınırlı sayıda kutusu doldurulmuş sözlü beyan formu kullanılır.

4.8.2. Beyanname

Beyan, doğrudan eşya sahipleri veya temsilcileri tarafından yapılabilmektedir..

Devlet, belediye, il özel idareleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin amir ve memurları, Özel hukuk tüzel kişilerinin kendilerini temsile yetkili personeli doğrudan temsil yoluyla beyanda bulunabilmektedir.

Kara, deniz ve havayolu işletmeleri ile nakliyeciler kuruluş temsilcileri, taşıdıkları ürünün sadece transit işlemleri için doğrudan temsil yoluyla beyanda bulunabilmektedir.

Bir beyannamenin tescilinin belirli bir kişi için özel yükümlülükler getirmesi halinde bu beyanın söz konusu kişi tarafından veya bu kişi hesabına yapılması ve beyan sahibinin Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik olması gerekir. Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik olma zorunluluğu transit ya da geçici ithalat için beyanda bulunan kişilere uygulanmaz.

Ürünün beyan edildiği gümrük rejimini düzenleyen hükümlerin uygulanması için gerekli bütün bilgiler bilgisayar sistemine girilerek beyanname üzerine döküm alındıktan sonra beyan sahibi tarafından imzalanır.

Sistemde kayıtlı beyanname gümrük idaresince tüm işlemlere esas tutulacak asıl beyanname'dir. Bundan alınan dökümler beyannamenin nüshalarıdır.

Bilgisayar sistemine dahil olmayan gümrük idarelerinde gümrük beyanname'si elle doldurulur ve beyan sahibi tarafından imzalanır.

Beyannameler açık ve okunaklı bir şekilde doldurulmalıdır. Beyanname üzerinde kazıntı ve silinti yapılamaz. Üzerinde kazıntı ve silinti bulunan beyannameler gümrük idaresince kabul edilmez.

Tescil edilen beyanname, ait olduğu ürünün vergileri ve para cezalarından dolayı taahhüt niteliğinde beyan sahibini bağlar ve vergilerin tahakkukuna esas tutulur. Bu nedenle beyanname başkasına devredilemeyeceği gibi ürünün başkalarına satılması beyan sahiplerini bu yükümlülüklerinden kurtarmaz.

Beyannamede imzası bulunan kişiler cezai hükümlerin uygulanması açısından beyannamede belirtilen bilgiler ile beyannameye ekli belgelerin doğruluğu ve ilgili rejimin gerektirdiği bütün yükümlülükler uyulmasından sorumludur. Doğrudan temsil durumunda bu sorumluluk adına hareket edilenlere aittir (Arzova 2009).

4.9. Ürünün Gümrük Kıymeti ve İthalde Alınan Vergiler

İthal ürünün gümrük kıymeti ürünün satış bedelidir. O nedenle ithalatta alınacak (devlete ödenecek) vergilerin hesap edilmesi açısından ithal ürünün satış bedelinin belirlenmesi gerekmektedir. Royalti ücreti, işçilik ve malzeme giderleri ile nakliye ve sigorta giderleri ürünün kıymetine eklenirken, satın alma komisyonları, iç nakliye ve iç sigorta vergileri ile ithalat vergileri ürünün kıymetine eklenmemektedir.

Satış bedeli Türkiye'ye ihraç amacı ile yapılan satışta gerekli düzeltmelerin de yapıldığı fiilen ödenen veya ödenecek fiyattır. Ürünün gümrük vergisine esas alınacak kıymetinin Türk Lirası olarak beyanı zorunludur. Fatura veya diğer belgelerde yazılı yabancı paralar, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte yürürlükte olan T.C. Merkez Bankası döviz satış kurları üzerinden Türk Lirasına çevirmektedir.

4.9.1. Ürünün Gümrük Kıymeti

Ürünün gümrük kıymetine ilişkin tanımı 4458 sayılı Gümrük Kanun'un Madde 24-1 'de açıkça ifade edilmektedir (Anonim 1999).

Öncelikli gümrük kıymeti belirleme yöntemi ürünün satış bedeli yöntemidir. Gümrük kanununun 25. Maddesinde ürünün gümrük kıymetinin satış bedeli yöntemine göre belirlenemediği hallerde aşağıda yazılı olan yöntemlerin sırasıyla kullanılması suretiyle belirleneceği, bir üst yöntem kıymet belirlenmesinin olanaklı olduğu durumlarda bir alt yöntem başvurulmayacağı hükme bağlanmıştır. Gümrük yönetmeliğinin 38 ila 42. Maddelerinde ayrıntılı olarak açıklanmış olan ve ithal malın gümrük kıymetinin belirlenmesinde sırasıyla kullanılacak olan yöntemler şunlardır (Anonim 1999):

- Aynı ürünün satış bedeli yöntemi,

- Benzer ürünün satış bedeli yöntemi,
- İndirgeme yöntemi,
- Hesaplanmış kıymet yöntemi,
- Son yöntem.

Beyan sahibinin yazılı talebi ve talebin uygun görülmesi koşuluyla yukarıda belirtilen yöntemlerden indirgeme yöntemiyle hesaplanmış kıymet yönteminin uygulama sırası değiştirilebilmektedir (Arzova 2009).

4.9.2. İthalde Alınan Vergiler

Gümrük Birliği çerçevesinde gümrüklerimizde ithalatın türüne ve ithal edilen malın G.T.İ.P numarasına göre Gümrük Vergisi, Katma Değer Vergisi, Anti Damping Vergisi, Telafi Edici Vergi, Tek ve Maktu Vergi, Özel Tüketim Vergisi, Toplu Konut Fonu, Damga Vergisi, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu, Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu tahsil edilmektedir.

Ülkemizde, Dış Ticaret Müsteşarlığı İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu tarafından ithalata konu ürün için yapılan araştırma sonucunda belirlenen ve ilgili Bakanlıkça onaylanan damping marjı veya sübvansiyon miktarı kadar dampinge konu malın ithalinde dampinge karşı vergi, sübvansiyona konu malın ithalinde ise telafi edici vergi alınır.

Bir ürünün normal değerinden (ihracatçı veya menşe ülkedeki iç piyasa satış fiyatından) daha düşük bir fiyatla ihraç edilmesine damping denir. Dampingli ithalattan zarar gördüğünü iddia eden yerli üretim dalı, söz konusu ithalata önlem alınması için usulüne uygun hazırlanmış bir başvuruyu İthalat Genel Müdürlüğü'ne iletebilir. Başvuru üzerine ilgili Mevzuat çerçevesinde gerekli şartların sağlanması halinde soruşturma açılabilmekte ve soruşturma sonucunda damping, zarar ve illiyet bağının tespit edilmesi durumunda önlem alınabilmektedir (Anonim 2014b).

Menşe veya ihracatçı ülkenin fayda sağlayan, doğrudan veya dolaylı mali katkısı veya GATT 1994 'ün 16 ncı maddesi çerçevesinde herhangi bir gelir veya fiyat desteği

sübvansiyon olarak kabul edilir. Sübvansiyona konu olan ithalata karşı önlem alınabilmesi için sübvansiyonun, Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Tedbirler Anlaşması'na göre yasaklanmış veya önlem alınabilir sübvansiyonlardan olması gerekir. Sübvansiyon soruşturması sonucu sübvansiyonun, yerli üretim dalında maddi zararın ve her ikisi arasında illiyet bağının tespit edilmesi neticesinde sübvansiyona karşı alınabilmektedir (Anonim 2014b).

4.9.2.1. Gümrük Vergisi

Ticaretin vergilendirilmesi, muhtemelen ticaretin doğuşu ile yakın tarihlerde başlamıştır. Uluslararası yapılan ticarete konulan gümrük vergilerinin başlıca iki amacı vardır. Bunlar, devlet hazinesine gelir sağlamak ve yerli sanayiye dış rekabete karşı korumaktır.

Gümrük vergileri, devletin kolay gelir sağlama yollarından biri olduğu için dış ticaret politikasının en eski aracıdır. Kolay tahsil edilir, kısa sürede istenilen gelir elde edilir. Özellikle gelişme yolunda olan ülkelerde devlet hazinesinin önemli bir gelir kaynağı oluşturur. Gümrük vergilerinden etkili bir gelir sağlayabilmek için bu vergilerin geniş tüketim alanı olan mallara uygulanması ve ticareti kısımayacak şekilde gümrük gelirlerini maksimize eden seviyede olması gerekir. Talep esnekliği sert olan mallar üzerine konan gümrük vergileri tüketimi kısıyarak vergi gelirlerinin azalmasına yol açabilmektedir.

Gümrük vergileri ürünün CIF Bedeli (Cost + Insurance + Freight =Mal Bedeli + Sigorta + Navlun Ücreti) üzerinden hesaplanmaktadır. Bir başka ifadeyle gümrük vergilerinin matrahı ürünün bedeli, sigorta ve navlun tutarlarının kapsamından oluşmaktadır. Eğer belgelerde ürünün CIF bedel olarak verilmemişse, gümrük vergileri hesaplanırken ödenen sigorta ve navlun tutarları da bu bedele ilave edilerek CIF bedele dönüştürülmelidir. Ürüne ödenen sigorta ve navlun tutarları bilinmiyor ve ödenmesi mümkün olmayan durumlarda genelde ürünün bedelinin % 10 navlun tutarı %3 ü de sigorta tutarı olarak alınır ve CIF bedel hesaplanmaktadır.

Gümrük Vergisi Matrahı = Malın CIF Bedeli

Malın CIF Bedeli=Mal Bedeli+Sigorta Tutarı+Navlun Tutarı

4.9.2.1.1. Gümrük Vergilerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları

Gümrük mevzuatımızın gümrük vergilerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü için ikili bir yöntem belirlenmiştir. Bu yöntemler, gümrük idaresine itiraz ve düzeltme talebi istemek veya idari yargıda dava açmaktır. İtiraz ve düzeltme talepleri reddedilmeden yargı yoluna gitmek mümkün olmamaktadır.

4.9.2.1.2. İtiraz Mercileri

Gümrük vergilerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde dikkati çeken nokta uyuşmazlığın çözümünde idari yargıdan önce idari çözüm yollarının benimsenmiş olmasıdır. Bu aşamada başvurulabilecek merciler şunlardır:

- Gümrük Müdürlükleri,
- Gümrük Başmüdürlükleri,
- Gümrük Müsteşarlığı.

İdari aşamada çözüm için başvurulacak ilk merci gümrük müdürlüğüdür. Mükellefler gümrük vergisinin kendilerine tebliğinden itibaren on beş gün içinde ilgili gümrük idaresine başvuracaklardır. Gümrük müdürlüklerinin kararlarına karşı gümrük başmüdürlüklerine, ilk kararın alındığı merci gümrük başmüdürlüğü olduğu takdirde Gümrük Müsteşarlığına itirazda bulunmak mümkündür. Tahakkuklara ilişkin itirazlar idarenin bütünlüğü ilkesi gereği gümrük müdürlüleri kanalıyla da yapılabilmektedir.

4.9.2.2. İthalde Alınan Katma Değer Vergisi

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu 'nun 1 inci maddesi uyarınca her türlü mal ve hizmet ithalatı, aynı Kanun'un 28 inci maddesine dayanılarak çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararlarında belirtilen oranlarda Katma Değer Vergisi'ne tabi bulunmaktadır (Anonim 1984).

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 21 inci maddesine göre bu verginin matrahını:

- İthal edilen ürünün gümrük vergisine esas kıymeti, gümrük vergisinin kıymet esasma göre alınmaması veya malın gümrük vergisinden muaf olması halinde sigorta ve navlun bedelleri dahil CIF değeri, bunun belli olmadığı hallerde malın gümrükçe tespit edilecek değerine,
- İthalat sırasında ödenen her türlü vergi, resim, harç ve paylar ile fiili ithalata kadar yapılan diğer giderler ve ödemeler ile mal bedeli üzerinden hesaplanan fiyat farkı, kur farkı gibi ödemelerin eklenmesi suretiyle bulunacak miktar oluşturmaktadır (Anonim 1984).

Diğer taraftan, bu Kanun'un 10 uncu maddesine istinaden; ithalatta Katma Değer Vergisi ödeme mükellefiyeti, Gümrük Kanunu'na göre gümrük vergisi ödeme mükellefiyetinin başlaması, gümrük vergisine tabi olmayan işlemlerde ise fiili ithalin yapılması ile başlamaktadır.

KDV Matrahı = Malın CİF Bedeli + Gümrük Vergisi + Özel Tüketim Vergisi + Fon Ödemeleri + Yurtiçi Diğer Masraflar.

4.9.2.3. Özel Tüketim Vergisi

İthalatta alınan vergi, ilgili gümrük idaresince hesaplanır ve gümrük mevzuatına göre kabul edilen beyanname veya diğer belgeler üzerine imza alınmak suretiyle mükellefe, kanuni temsilcisine veya gümrük müşavirine tebliğ edilir. Bu tebliğ üzerine ortaya çıkacak ihtilaflar için ithalat vergilerinin tâbi olduğu usul ve esaslar uygulanır. Bu vergi, ithalat vergileri ile aynı zamanda ödenir.

İthalat vergilerine tabi olmayan mallara ait vergi, gümrük mevzuatına göre kabul edilen beyannamenin veya diğer belgelerin tescili tarihinde, bu tarihteki oran veya tutarlar üzerinden hesaplanarak tahsil edilir. İthalde alınan özel tüketim vergisi gümrük makbuzunda ayrıca gösterilir. İthalat vergilerinin maktu veya sabit oranlı alındığı hâllerde tarife, malın ithalinde alınacak özel tüketim vergisi de dâhil edilmek suretiyle tespit olunur (Arzova 2009).

4.9.2.4. Gözetim Vergisi

Gözetim bir malın, ithalatının yerli üreticilere zarar verecek ya da zarar tehdidi oluşturacak miktar ve/veya şartlarda artması halinde ithalatın, Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca düzenlenecek "Gözetim Belgesi" izlenmesine yönelik bir uygulamadır (Anonim 2014a).

Bir malın ithalatında gözetim uygulanmasına ilişkin karar, başvuru üzerine yapılacak bir değerlendirme sonucunda Müsteşarlık (ithalat Genel Müdürlüğü) tarafından verilir. Yapılacak değerlendirmede ithalatın gelişimi, ithal şartları ve ithalatın yerli üreticiler üzerindeki etkisi dikkate alınır.

Gözetim kararı Gözetim Belgesi düzenlenmesi yoluyla ileriye yönelik olarak veya gerçekleşen ithalatı değerlendirmek üzere geçmişe dönük olarak uygulanabilir.

Bir malın ithalatı geçmişe dönük gözetime tabi tutulduğunda bu malın ithalatı sırasında Müsteşarlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kayıt tutulur.

İleriye yönelik gözetime tabi bir malın ithalatında gümrük mevzuatının gerektirdiği belgelerin yanı sıra "Gözetim Belgesi" de aranır.

Gözetim uygulamasına ilişkin usul ve esaslar ile başvuru sahiplerinden alınacak olan taahhütnameler Tebliğlerle belirlenir.

Gözetim Belgesi, yürürlükteki mevzuatın öngördüğü diğer koşullar saklı kalmak üzere, ithalatçının usulüne uygun başvurusunun Genel Müdürlüğe ulaşmasından itibaren 10 (on) işgünü içinde talep edilen tüm miktar üzerinden, ücretsiz olarak verilir.

Yapılan beyanın gerçeğe aykırı olduğunun ve başvurularda sunulan bilgi ve belgelerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmesi halinde Gözetim Belgesi düzenlenmez.

Gözetim Belgesi üçüncü kişilere devredilemez. Gözetim Belgesinin geçerlilik süresinin bitiminden itibaren 10 (on) işgünü içerisinde Genel Müdürlüğe iadesi zorunludur.

Gümrüklerce tespit ve kabul edilen kıymet veya miktarın, Gözetim Belgesinde kayıtlı kıymet veya miktarı, toplam %5 'ten (%5 dahil) daha az bir oranda aşması ithalatın

yapılmasını engellemez. Genel Müdürlük, malın ve işlemlerin özelliklerini dikkate alarak, %10'u aşmamak üzere farklı bir oran tespit edebilir.

Gözetim Belgesine tabi bir malın ithalatıyla ilgili veriler (gözetim belgesinin tarih ve numarası, gümrük beyannamesinin tarih ve numarası, malın ticari tanımı, G.T.İ.P numarası, miktarı, değeri, ithalatçı ve ihracatçı firma, menşe ülkesi) Gümrük Müsteşarlığınca ithalatın gerçekleştiği ayı izleyen ayın ilk 10 (on) günü içerisinde Müsteşarlığa bildirilir.

4.9.2.5. Toplu Konut Fonu

İthalatta uygulanacak gümrük vergisi oranları ile ödenecek toplu konut fonunu gösterir listeler (Liste I, II, III, IV, V, VI) (I Sayılı Liste: Tarım Ürünleri - II. Sayılı Liste: Sanayi Ürünleri - III. Sayılı Liste: İşlenmiş Tarım Ürünleri - IV. Sayılı Liste: Balık ve Diğer Su Ürünleri - V. Sayılı Liste: Gümrük Birliği çerçevesinde Avrupa Birliği'nde yürürlükte bulunan "Askıya Alma Listesi" nde yer alan ürünler VI Sayılı Liste: Diğer kapsamı maddelere ait gümrük vergileri ve toplu konut fonları ilgili listelerde gösterildiği şekilde belirlenmiştir.

Ancak, II sayılı liste kapsamında yer alan maddelerin, aynı zamanda V sayılı listede yer alması durumunda, II ve V sayılı listelerde belirtilen gümrük vergisi oranlarından daha düşük olanı uygulanır.

4.9.2.6. Telafi Edici Vergi (TEV)

Telafi edici vergi, üçüncü ülke menşeli bir ürünün Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında ithal edildikten sonra üretim sürecini müteakip ihraç ürünü olarak ATR Dolaşım Belgesi eşliğinde AB üyesi ülkelere, menşe ispat belgeleri eşliğinde AB üyesi ülkelere, Serbest Ticaret Anlaşması imzaladığımız ülkelere, Pan-Avrupa Menşe Kümülyasyonuna veya Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülyasyonuna taraf olan ülkelere ihraç edilmesi halinde, ithal edilen ürün ile ilgili ihracat sırasında beyan usulüne tabi olarak ödenen vergidir.

4.9.2.7. Damga Vergisi

İthal Beyannamelerinde alınacak Damga Vergisi Tutan her yıl Maliye Bakanlığı Tebliğ'leri ile belirlenir. 2015 yılı için Damga Vergisi tutarı 60,50 TL dir (Anonim 2015h).

4.9.2.8. Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu

Kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekillerine göre yapılan ithalatta % 6 olarak uygulanır.

İthalat tutarının fon kesintisinin yatırıldığı tarihteki gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınarak bulunacak Türk Lirası karşılığı üzerinden hesaplanarak gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihten önce bankalara veya özel finans kurumlarına yatırılır.

İhracatın finansmanı için Türk Lirası veya döviz olarak kullanılan krediler ile Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışından ihracatın finansmanı için sağlayacağı kredilerde (ihracatı teşvik belgesi, dahilide işleme izin belgesi ve vergi, resim ve harç istisnası belgesine bağlanmış ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin finansmanında kullanılanlar dahil) ve İhracatı Teşvik Belgesi ile Dahilde İşleme İzin Belgesi kapsamında kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekline göre yapılan ithalatta yukarıdaki oranlar % 0 olarak uygulanır (Anonim 2015d).

10 Nisan 2015 arihinde Resmi gazte'de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile bazı ürünlerin KKDF(Kaynak Kullanım Destekleme Fornu) oranları yüzde altından(%6) sıfıra(%0) indirilmiştir.

Bakanlar Kurulu Kararı ile hayvansal veya bitkisel katı ve sıvı yağlar, metal cevherleri, cüruf ve kül, organik kimyasallar, plastikler ve mamülleri, ahşap ve ahşap eşya, cam ve cam eşya, demir ve çelik, bakır ve bakırdan eşya, alüminyum ve alüminyumdan eşya, vb. ürünlerin vadeli ithalatında KKDF oranı %0 olarak uygulanmaktadır.

4.10. Gümrükte rnlerin Muayene Edilmesi ve Yapılan Analizler

Beyanname tescil edilip onaydan geçirildikten sonraki işlem, beyanın kontrolü ya da diğer bir deyişle "muayene" işlemidir.

Gümrük idareleri, beyanın doğruluğunu araştırmak üzere beyanname ve ekli belgeleri kontrol edebilir, beyannamenin içerdiği bilgilerin doğruluğunu araştırmak amacıyla beyan sahibinden beyanın doğruluğunu kanıtlayan belgeleri isteyebilir, ürünü muayene edebilir ve ayrıntılı muayene veya tahlil amacıyla numune alabilmektedirler. Beyanname kapsamı ürünün muayene edilmesi halinde muayene sonuçları, muayene edilmemesi halinde ise beyannamede yer alan bilgiler ürünün tabi olduğu gümrük rejimi hükümlerinin uygulanmasında esas alınmaktadır.

Gümrükte yapılan beyanın kontrolü amacıyla, beyannamenin kabulünden sonra bilgisayar sistemi tarafından risk kriterlerine göre muayene türü ve görevli muayene memuru otomatik olarak belirlenir. Muayenenin türü kırmızı, sarı, yeşil ve mavi hatlara göre belirlenir. Kırmızı hat; ürünün fiziki muayenesi ile birlikte belge kontrolünün de yapıldığı hattır. Sarı hat; fiziki muayeneye gerek görülmeksizin ürüne ait beyanname ve eklerinin doğruluğunun ve birbiriyle uygunluğunun kontrol edildiği hattır. Mavi hat; ürünün veya buna ilişkin yazılı beyan ve ilgili belgelerin veya ticari belge ve verilerin sonradan kontrol edildiği hattır. Yeşil hat; ürünün belge kontrolüne veya fiziki muayeneye tabi tutulmadığı hattır.

Bilgisayar sistemine dahil olmayan gümrük idarelerinde, beyanın kontrolünün yapılabilmesi için gümrük idare amirleri veya yetkili kılacakları kişiler tescilden sonra kendilerine gelen beyannameyi inceleyerek yapılacak muayenenin kapsamını, fiziki muayene ya da belge kontrolü şeklinde tespit ederek bu tespiti beyanname üzerinden belirtmektedir.

Muayene; kapların cins, nev'i, marka, numara ve adetlerini, ürünün vergiye esas olan ağırlık ve diğer ölçüleri ile cins, nev'i, nitelik, menşe ve kıymetinin tespitini kapsamaktadır.

4.10.1. Muayene Hatları

4.10.1.1. Kırmızı Hat (Fiziki Muayene)

Fiziki muayene:

- a) Tam muayene (Tam tespit),
- b) Kısmi muayene,
- c) Haricen muayene

yöntemleri kullanılarak ve muayene şekli beyanname üzerinde gösterilerek yapılmaktadır. Bu yöntemlerden hangisinin kullanılacağı fiziki muayene ile görevli muayene memurunca ürüne göre belirlenmektedir.

- Tam muayene, ürünün tüm kaplarının açılarak muayenesi, kısmi muayene, ürünü temsil eden bir ya da birkaç kabın açılarak muayenesi, haricen muayene ise ürünün kaplarının dıştan muayenesidir.
- Fiziki muayene; ürünün cinsinde rejim veya vergi değişikliğini gerektirir bir husus veya bir şüphe hali olması durumunda, faturasında ve vergi tahakkukunu veya ticaret politikası önlemlerini etkileyecek diğer belgelerinde kazıntı ve/veya silinti olması durumunda ve beyanname kapsamı ürün ve beyan sahibi hakkında imzalı ve adresli bir ihbar bulunması halleri dışında işletme memurunun huzurunda haricen veya kısmen yapılmaktadır. Haricen veya kısmen yapılan muayenenin tam muayeneye dönüştürülmesi halinde beyan sahibi de bu muayenede bulunabilmektedir.

Bir beyanname kapsamı ürünün tek kalemden oluşması ve kısmen muayene edilmesi halinde, muayene sonuçları söz konusu beyanname kapsamı ürünün tümüne uygulanmaktadır.

Beyan sahibi kısmi muayene sonuçlarının beyan edilen ürünün kalan kısmı için geçerli olmadığı düşüncesinde ise, ürünün tamamının muayenesini talep edebilir. Bu durumda muayene ürünün tümü için yapılmaktadır.

Muayene sonucunda beyana uygun sonuç alınır, beyannameye muayene memuru tarafından 'uygundur' şerhi verilerek imzalanır ve bilgisayar sisteminde onay verilmektedir.

Fiziki muayene sırasında, ürünün veya kaplarının bozuk, kırık veya noksan olduğunun anlaşılması halinde, durumdan işletme memuru haberdar edilir ve ortak bir tutanak düzenlenmektedir.

4.10.1.2. Sarı Hat (Belge Kontrolü)

Belge kontrolünde, beyannameyi alan muayene memuru beyannamedeki bilgileri ve eklerini inceler. Tarife, kıymet, miktar, yasaklayıcı ve kısıtlayıcı önlemler ve duruma göre telafi edici vergi söz konusu ise, buna ilişkin belge kontrollerini de yaptıktan sonra uygun bulur ise, bu hususu beyanname üzerinde gösterir ve bilgisayar sisteminde onay verir.

Muayene memuru, yaptığı inceleme sırasında beyanname ve ekli belgeler arasında ciddi bir farklılık görür ve fiziki muayenenin yapılmasına karar verir ise beyannamenin arkasına bu hususu belirtir şerh düşerek idare amirine bildirir. Fiziki muayenenin idare amirince gerekli görülmesi halinde, ilgili amir bunun gerekçelerini beyannameye kaydederek fiziki muayene ile görevli bir muayene memuru görevlendirilir ve işlemler bu memur tarafından sonuçlandırılır. Bu işleme, sarı hattan kırmızı hatta sevk adı verilir. Fiziki muayenenin idare amirince uygun görülmemesi halinde ise; ilgili amir, beyannameyi önceden görevlendirilen muayene memuruna iade eder ve işlemlere kaldığı yerden devam edilir.

4.10.1.3. Yeşil Hat (Muayene Edilmeyecek Ürün)

Ürünün belge kontrolüne veya fiziki muayeneye tabi tutulmadığı hattır. Elçilikler, Emniyet Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı gibi kurumların işlemlerinin yürütüldüğü hattır.

4.10.1.4. Mavi Hat (Sonradan Kontrol)

Mavi hat sahibi ihracatçıların işlemleri basitleştirilmiş işlemlere ilişkin hükümler çerçevesinde yürütülmektedir. Mavi hat sahibi olan ihracatçılara onaylanmış ihracatçı adı verilir. Sonradan kontrol diğer bir deyişle mavi hat uygulaması, risk kriterlerine göre, belge kontrolü ve fiziki muayene yapılmadan teslim edilen ürünün tesliminden sonra gümrük

beyannamesi ile ticari belge ve verileri incelenerek gerektiğinde ürünün fiziki muayenesinin imalathane, fabrika, özel depo, işyeri ve benzeri yerlerde yapılmasını ifade etmektedir.

4.10.1.5. İkinci Muayene

Kontrol amacıyla gümrük müfettişleri, müfettiş yardımcıları, gümrük kontrolörleri, stajyer gümrük kontrolörleri ve gümrük idare amirleri, muayenesi yapılmış ve işlemleri tamamlanmış ürünün açılmayan kaplar da dahil olmak üzere ikinci muayenesini her zaman yapabilmektedirler.

Muayenede mal sahibinin veya temsilcisinin bulunması kendilerinden istenebilir. Muayene sonuçları beyanname üzerine yazılır ve altları muayenede bulunanlar tarafından imzalanmaktadır.

Muayene memurları, gümrük vergileri ile gümrük idaresince tahakkuku gereken diğer vergileri tahakkuk ettirmek veya muaflik hükümlerini uygulamak, Gümrük Dış Ticaret, Türk Parasının Kıymetini Koruma Mevzuatı ile diğer mevzuat hükümleri bakımından yapılacak işlemleri yürütmekle görevlidir.

Beyannameyi kontrol edenler ile ikinci muayeneyi yapanlar yaptıkları kontrol ve muayeneden BİLGE sistemi tarafından hesaplanan gümrük vergileri hariç gümrük vergilerinin hesaplanmasından veya doğruluğunun kontrolünden ya da muafiyet hükümlerinin uygulanmasından sorumludur.

Ürünün muayenesi, bunların gümrük idarelerince konulmasına izin verilen yerlerde veya antrepolarda yapılır. Ancak, gümrük idare amirleri beyan sahibinin talebi üzerine ürünün bu yerler dışında herhangi bir yerde muayene edilmesine izin verebilir.

Beyan sahibi ürünün muayenesi ve numune alınması sırasında hazır bulunabilir. Görevli muayene memurunun gerek görmesi halinde, muayene ve numune alma işlemini kolaylaştırmak için gerekli yardımı sağlamak üzere beyan sahibinin veya temsilcisinin de

muayenede bulunması istenir. Beyan ile muayene arasında farklılık bulunması halinde beyan sahibi veya temsilcisinin muayenede bulunması zorunludur.

Muayenede bulunanlar, ürünün kaplarından çıkarılması, yerleştirilmesi veya üründen numune alınmasında görevli muayene memurunun çalışmalarının kolaylaştırmak için gerekli her türlü yardımı sağlamakla yükümlüdür.

Gümrük idaresince muayenesine lüzum görülen ürünün muayene yerlerine taşınması, buralardan tekrar kaldırılması, kapların açılıp kapatılması, ürünün kaplardan çıkarılıp tekrar yerleştirilmesi, tartılması numune alınması, numune kaplarının sağlanması, orijinal kapların laboratuvarlara ve diğer kontrol mercilerine gönderilmesi ve getirilmesi gibi muayenenin gerektirdiği tüm elleçleme giderleri beyan sahipleri tarafından karşılanır.

Muayene memurları henüz gümrük gözetimi altında bulunan muayenesini yaptıkları ürünü, bir hatanın düzeltilmesi veya muayenede eksik bırakılan hususların tamamlanması gibi geçerli sebeplerle yeniden muayene edebilir. Bu takdirde durum, muayene memurlarınca beyanname üzerinde gösterilir ve altı imzalanır.

4.11. Ürünün Gümrükten Çekilmesi

Muayene memuru tarafından muayenesi tamamlanıp blokesi kaldırılan mallar, malın sahibi tarafından mala ilişkin gümrük vergisi, KDV, varsa fon ve diğer vergiler gümrük veznesine yatırıldıktan sonra, malları daha önce boşaltıldığı ambardan çektirebilmektedirler. Gümrük Vergi ve Fonları ile KDV'nin yatırılmasına "Vezne Yapmak" adı verilir.

Gümrük veznelere:

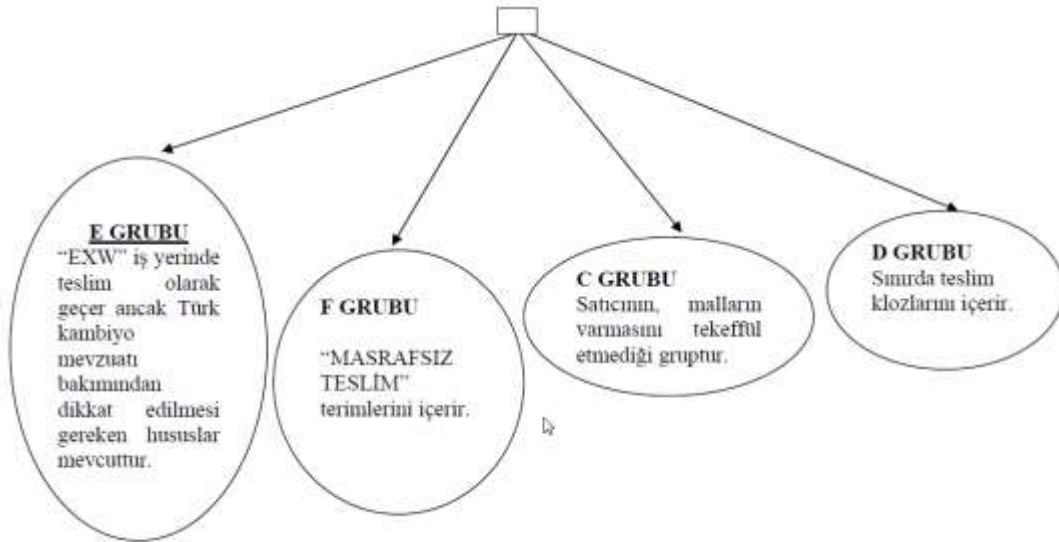
- a) Çok yüksek olmamak kaydıyla gümrük veznesine nakit olarak,
- b) Bloke çek ile,
- c) Bankadan ödeme ile yatırılabilir, ayrıca Vakıfbank tarafından sağlanan "Güm Kart" ile de isteğe bağlı olarak ödeme yapılabilmektedir.

5. İTHALATTA TESLİM ŞEKİLLERİ (INCOTERMS)

Merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Ticaret Odası (ICC), uluslararası ticaret hareketlerinde anlaşmazlıkları, uyuşmazlıkları ve hukuksal ihtilafları ortadan kaldırmak ve böylece alıcı ile satıcının gereksiz yere para ve zaman kaybını önlemek amacıyla, alım-satım işlemlerine bazı kurallar getirmiş ve bu düzenlemeleri ilk kez 1936'da "INCOTERMS" adıyla yürürlüğe koymuştur (Çalış 2005).

Son olarak 2000 yılında INCOTERM'ler gözden geçirilerek yeniden kaleme alınmıştır. 2000 yılına ait 560 sayılı broşür ile düzenlenen teslim şekilleri 1990 düzenlemesi ile karşılaştırıldığında; Delivered Ex Quay(DEQ), Free Alongside Ship (FAS) ve Free Carrier (FCA) teslim şekillerinde bazı değişiklikler yapıldığı görülür. DEQ ve FAS teslim şekillerinde gümrük işlemleri ve vergilerinin kimin tarafından ödeneceği, FCA teslim şeklinde ise yükleme / boşaltma (loading/unloading) masrafları konuları yeniden düzenlenmiştir. Bu aşamada bilinmesi önemli bir konu da, 560 no'lu broşürde yer alan kuralların ancak taraflarca bu kurallara atıfta bulunulması halinde uygulanacağı yani INCOTERM kurallarının re'sen uygulanamayacağıdır.

Söz konusu terimler, temelde birbirinden farklı 4 kategoride ele alınmaktadır (Şekil 5.1)

Şekil 5.1. Dört Ana Kategoride Toplanmış INCOTERM Terimleri (Çalış 2005)

Çizelge 5.1 'de Uluslararası Teslim Şekillerine ait grup tanımları, kısa ve açık isimleri, Türkçe anlamları ve kullanıldığı taşımacılık şekilleri detaylı olarak gösterilmektedir.

Çizelge 5.1. Uluslararası Teslim Şekilleri (Çalış 2005).

INCOTERMS – ULUSLARARASI TESLİM ŞEKİLLERİ					
Grup	Grup tanımı	Kısa Tanımı	İngilizce Açılımı	Türkçe Açılımı	Kullanıldığı Taşımacılık Türü
E	Satıcı malı alıcının emrine kendi fabrikasından itibaren teslim eder	<u>EXW</u>	Ex Work	Ticari işletmede teslim	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
F	Satıcı malı alıcının gösterdiği yere teslim eder.	<u>FCA</u>	Free Carrier	Taşımacıya teslim	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
		<u>FAS</u>	Free Alongside Ship	Gemi yanında teslim	Denizyolu
		<u>FOB</u>	Free On Board	Gemi Bordasında Teslim	Denizyolu
C	Satıcı taşıma sözleşmesi yapmak zorundadır, ama ne kayıp ne hasar rizikosunu ne de yüklemeyen sonra doğabilecek ek harcamaları üstlenir.	<u>CFR</u>	Cost And Freight	Mal bedeli ve taşıma	Denizyolu
		<u>CIF</u>	Cost, Insurance And Freight	Mal bedeli, Sigorta ve Taşıma	Denizyolu
		<u>CPT</u>	Carriage Paid To	Taşıma, ... 'e kadar ödenmiş	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
		<u>CIP</u>	Carriage And Insurance Paid To..	Sigorta dahil taşıma, ... 'e ödenmiş	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
D	Malın gönderildiği ülkeye kadar yaptığı yolculuğun yol açtığı bütün harcamaları ve rizikoları satıcının yükümlülüğüne bırakır	<u>DAF</u>	Delivered At Frontier	Sınırdaki Teslim	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
		<u>DES</u>	Delivered Ex Ship	Gemide Teslim	Denizyolu
		<u>DEQ</u>	Delivered Ex Quay	Rıhtımda Teslim	Denizyolu
		<u>DDU</u>	Delivered Duty Unpaid	Vergileri Ödenmemiş Teslim	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
		<u>DDP</u>	Delivered Duty Paid	Vergileri Ödenmiş Teslim	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık

5.1. EXW - Ex Work (Ticari İşletmede Teslim)

Teslim şeklinin özellikleri: Satıcı malları işletmesinde daha önce belirlenen tarihte alıcının emrine hazır tutarak alıcıya bildirir. Alıcı malları işletmeden teslim alarak ihracı için gerekli belgeleri hazırlar gümrük işlemlerini tamamlayarak malları kendi ülkesine ithal eder. Malların işletmede teslim edilmesinden itibaren malla ilgili bütün masraf ve risk ile diğer yükümlülükler alıcı tarafından karşılanmaktadır (Çalış 2005).

Satıcının sorumlulukları: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlayarak belirtilen tarihte veya süre içinde yine anlaşmada belirtilen yerde (Fabrika, depo, büro vb.) malları alıcının emrine hazır tutar ve alıcıya bu durum bildirir. Alıcının ihracat ile ilgili belgeleri alabilmesi için yardımcı olur. Alıcının talep etmesi halinde, tüm masraf ve riski alıcıya ait olmak üzere, taşıma acentası ile anlaşma yapılarak düzenlediği taşıma belgesini varış yerinde, malları teslim alabilmesi için gönderebilir.

Alıcının sorumlulukları: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. Tüm masraf ve risk kendisine ait olmak üzere ihracat ve ithalat işlemleri için gerekli olan lisans, vb. idari ve ticarî belgeleri düzenler. Malların ihracat ve ithalat ile ilgili gümrük işlemlerini yaptırmak ve Gümrük vergilerini ödemekle sorumludur. Malları satıcının işletmesinde teslim aldığı andan itibaren malla ilgili tüm risk ve masraflar alıcının sorumluluğundadır. Malların taşınması amacıyla taşıma acentası ile anlaşarak navlun bedelini öder.

Bu terim, alıcının ilgili malı satıcının adresinden gelip alması usulünü düzenlemiş olmakla birlikte, gerek Türk Parasının Kıymetinin Korunması Hakkında Kanun ve gerekse bu Kanuna istinaden çıkarılmış bulunan 32 sayılı karar hükümleri dikkate alınmak durumundadır.

5.2. FCA - Free Carrier (Belirlenen Yerde Taşımacıya Teslim)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şeklinde satıcı malları gümrük işlemlerini tamamlayarak, belirlenen tarihte ve yerde ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği anda teslim işlemlerini tamamlamış olur. Bu andan itibaren malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya geçer. Navlun ücreti de diğer tüm giderler gibi alıcı tarafından ödenmektedir (Çalış 2005).

Satıcının sorumlulukları: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlayarak, alıcının ülkesinde istenen gerekli belgeleri düzenler ve Gümrük masraflarını öder. Alıcının talep etmesi üzerine durumunda taşıma acentası ile tüm masrafları alıcıya ait olmak üzere anlaşır. Malları taşıyıcıya veya taşıma acentasının gözetimine belirlenen tarihte ve yerde teslim eder. Teslim anına kadar bütün masraf ve riskler satıcının yükümlülüğündedir.

Alıcının sorumlulukları: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat ile ilgili belge veya izinleri alarak gümrük vergisi ve masraflarını ödemekle yükümlüdür. Taşıma acentası ile anlaşma yaparak navlun ücretini öder. Belirlenen tarihte ve yerde mallarını teslim alır. Bu andan itibaren bütün masraflar ve risk alıcıya aittir.

Bu terim, çok vasıtalı olanlar da dahil olmak üzere herhangi bir taşıma işlemi için de kullanılabilir. "Taşıyıcı", bir taşıma sözleşmesi çerçevesinde malların demiryolu, karayolu, denizyolu, havayolu, nehir ya da bunların bazılarının birarada kullanılmasıyla taşınması işlemini bizzat üzerine alan ya da bunu sağlama taahhüdünde bulunan herhangi bir şahsı tanımlar. Eğer alıcı yükü belirli bir şahsa, örneğin kendisi bizzat taşıyıcı olmayan ancak taşıma hizmetleri sağlayan birine teslim etmesi yönünde satıcıya bir talimatta bulmuşsa, mallar bu şahsın eline geçtiği andan itibaren satıcı mal teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır. "Taşıma Terminali", herhangi bir demiryolu ya da yük istasyonu, bir konteyner terminali ya da parkı, çok amaçlı bir yük terminali ya da bunlara benzer başka herhangi bir teslim alış noktası olabilir. "Konteyner", terimi, yükün ünitize edildiği her türlü aracı tanımlamakta kullanılır. Örneğin her türden konteyner ve/veya yük vagonu, treyler, swap, ro-ro aracı, iglo bu terimin kapsamına girer ve her tür taşıma biçimi için geçerlidir.

FOB terimine benzese de ondan temel farkı, FOB’da teslim noktası sadece gemi iken, FCA’da bunun herhangi bir taşıma aracının kasası (TIR veya vagon) olabilmesidir. Çoklu taşımacılık yapıyor ise ilk taşıma aracı belirleyici olacaktır.

5.3. FAS - Free Alongside Ship (Gemi Doğrultusunda Teslim)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şeklinde satıcı malları geminin yanına kadar getirmekle sorumludur. Mallar gemi rıhtımında ise, yükleme yerine getirerek, Gemi açıkta demirli ise mavnalarla geminin yanına kadar götürülerek teslim edilir. Tesliminden itibaren malların kaybolması veya hasar görmesi gibi rizikolar alıcıya aittir. Bu andan itibaren malla ilgili bütün masraflar ve navlun alıcı tarafından karşılanır. Bu teslim şeklinde ihracat ile ilgili tüm belgeler alıcı tarafından hazırlanır. Gümrük işlemleri de alıcı tarafından yapılır. Alıcı firma bu ülkede ihracatçı gibi hareket edebilmesi mümkün değilse bu teslim şekli seçilmemelidir (Çalış 2005).

Satıcının sorumlulukları: Satıcı sözleşme şartları uyarınca malları hazırlar. Alıcının isteği üzerine tüm masraf ve riskler alıcıya ait olmak üzere; alıcının ülkesinde istenen gerekli belgeleri ve benzeri idari ve ticarî belgeleri almasında yardımcı olur. Mallar belirlenen limanda, belirlenen tarihte alıcının daha önce belirlediği geminin yanına getirmekle teslim işlemini tamamlar. Bu andan itibaren malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya geçer. Alıcının isteği üzerine; satıcı masraflar alıcıya ait olmak üzere yükleme belgesinin düzenlenmesini sağlar, varış limanında malları teslim alabilmesi için alıcıya gönderir ve gecikmeksizin gerekli bildirimlerde bulunur.

Alıcının sorumlulukları: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İhracat ve ithalat ile ilgili gerekli belgeleri hazırlar, Gümrük masraflarının tümünü öder. Taşıma acentası ile anlaşma yaparak, geminin yükleme limanına yaklaşık ne zaman varacağını satıcıya bildirir. Yükleme emrine hazır tutulan malları teslim alır. Bu andan itibaren bütün masraflar ve risk alıcıya aittir.

FAS terimi, malların ihraç işlemlerinin alıcı tarafından tamamlanmasını öngörür. Alıcının bu tür işlemleri doğrudan doğruya ya da aracı kullanarak dolaylı biçimde tamamlanmasının mümkün olmadığı durumlarda bu terim kullanılmamalıdır. Ayrıca bu terim, yalnızca deniz ya da nehir taşımacılığı çerçevesinde kullanılabilir.

5.4. FOB - Free On Board (Gemi Bordasında Teslim)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şeklinde satıcı malları belirlenen tarihte ve yerde, alıcı tarafından temin edilen gemiye yüklemeyi gerçekleştirir. Mallar geminin küpeştesine (güvertesine) geçtikten sonra meydana gelebilecek her türlü hasar, kayıp ve masraflar alıcının sorumluluğundadır. Satıcı ihracat için gerekli tüm belgeleri hazırlar ve malların gümrük işlemlerini tamamlayarak teslim eder (Çalış 2005).

Satıcının sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Belirlenen limanda, belirlenen tarihte alıcının temin etmiş olduğu gemiye yükleme yapar. Alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar, gümrük işlemlerini tamamlar. Alıcıya yüklemenin yapıldığını bildirir. Düzenlenen taşıma belgesini ve alıcının ülkesindeki kullanacağı gerekli diğer belgeleri hazırlayarak ödeme şekline göre alıcıya gönderir. Malların geminin küpeştesini (güvertesini) geçene kadar meydana gelebilecek her türlü hasar ve kayıp satıcının sorumluluğundadır.

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Gümrük vergilerini öder. Taşıma acentası ile anlaşma yaparak navlun bedelini öder. Yükleme limanında mallar geminin küpeştesini geçtikten sonra malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcının sorumluluğundadır.

5.5. CFR - Cost and Freight (Mal bedeli ve taşıma)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şeklinde satıcı tüm masraf ve riskleri üstlenerek malları yükleneceği limana kadar getirir. Gümrük işlemlerini yaptırır ve Navlun ücretini ödeyerek yüklemeyi gerçekleştirir. Bu andan itibaren navlun dışındaki malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya aittir (Çalış 2005).

Satıcının sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar. Gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıma acentası ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Mallar gemi küpeştesini geçtikten sonra navlun dışında meydana gelen tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Satıcı, yüklemenin gerçekleştiğini ve muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir. Düzenlenen taşıma belgesini ve gerekli diğer belgeleri alıcıya gönderir.

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Gümrük vergilerini öder. Malları varış limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretlerini de ödemek suretiyle gecikmeksizin malını boşaltır. Taşıma süresince malla ilgili olarak yapılmış olan navlun dışındaki bütün masrafları ödemek zorundadır.

5.6. CIF - Cost, Insurance and Freight (Mal bedeli, Sigorta ve Taşıma)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şeklinde satıcı sigorta primi, navlun ve yükleme masrafları ve riskleri üstlenerek malları yükleyeceği limana getirir. Satıcı gemi acentası ile anlaşır ve temin eder. Satış sözleşmesindeki malların belirtilen tarihte ve yerde yüklemesinin yapıldığını alıcıya bildirir. Satıcı sigorta primini ödemek suretiyle yüklediği mal cinsine uygun olan en dar kapsamlı deniz nakliyat sigortası yaptırır. Mallar gemiye yüklendikten sonra navlun ve sigorta primi dışındaki masraflar ve diğer vuku bulabilecek her türlü (sigorta anlamında) risk alıcıya geçer (Çalış 2005).

Satıcının sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar. Gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıma acentası ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Gönderdiği malın sigortasını yaptırır, sigorta primini öder. Malları yaklaşık hangi tarihte varış limanında olacağını alıcıya bildirir. Düzenlenen taşıma belgesini ve gerekli diğer belgeleri alıcıya gönderir.

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Gümrük vergilerini öder. Malların varış limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretlerini de ödemek suretiyle gecikmeksizin malını boşaltır. Teslim anından sonra navlun ve sigorta primi dışındaki meydana gelen bütün masraflar alıcı tarafından karşılanır.

5.7. CPT – Carriage Paid To.... (Taşıma,.....'e kadar ödenmiş)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şekli özellikle çok araçlı taşımacılık türlerinde kullanılır. Satıcı varış yerine kadar navlun ücretini ödemekle yükümlüdür. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren malla ilgili bütün risk ve navlun dışındaki masraflar genel bir kural olarak alıcıya geçer (Çalış 2005).

Satıcının sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Alıcının ülkesinde kullanacağı gerekli belgeleri hazırlar. Gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıma acentası ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren malla ilgili tüm risk ve masraflardan kurtulur. Teslimi gerçekleştirildiği ve muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir.

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Gümrük vergilerini öder. Malların ilk taşıyıcıya tesliminden itibaren navlun dışındaki malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Transit taşıma nedeni ile doğabilecek gümrük masraflarını da alıcı

tarafından karşılanır. Navlun bedeline dahil değilse, boşaltma masraflarını ödeyerek cirolu konşimentoyu acentadan teslim alır.

5.8. CIP - Carriage and Insurance Paid To... (Sigorta dahil taşıma,...'e ödenmiş)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şeklinde satıcı sigorta primi, navlun ve yükleme masrafları ve riskleri üstlenerek malları yükleyeceği limana getirir. Satıcı gemi acentası ile anlaşır ve temin eder. Satış sözleşmesindeki malların belirtilen tarihte ve yerde yüklemesinin yapıldığını alıcıya bildirir. Satıcı sigorta primini ödemek suretiyle yüklediği mal cinsine uygun olan en dar kapsamlı nakliyat sigortası yaptırır. Ancak alıcı olağandışı risklere (grev, savaş, doğal afet vb.) karşı sigorta yaptırılmasını istiyorsa primini kendisi ödemek şartıyla satıcıdan sigorta kapsamının genişletilmesini isteyebilir. Satıcı tarafından mal bedelinin %10 fazlası ile yaptırılır (Çalış 2005).

Satıcının sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar. Gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıma acentası ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Gönderdiği malın sigortasını yaptırır, sigorta primini öder. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren ilgili risk ve masraflardan kurtulur. Bu andan itibaren navlun ve sigorta primi dışındaki malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Teslimi gerçekleştirdiğini ve muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir (Çalış 2005).

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Gümrük vergilerini öder. Malları varış limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretlerini de ödemek suretiyle gecikmeksizin malını boşaltır. Teslim anından sonra navlun ve sigorta primi dışındaki meydana gelen bütün masraflar alıcı tarafından karşılanır (Çalış 2005).

5.9. DAF - Delivered at Frontier (Sınırdaki teslim)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şekli özellikle karayolu ve demiryolu taşımacılığında kullanılır. Satıcı tüm riskleri ve masrafları kendisine ait olmak üzere malı kararlaştırılan ülke sınırında, belirtilen yer ve tarihte gümrük işlemlerini tamamlayarak teslim eder. Tesliminden itibaren bütün risk ve masraflar alıcıya aittir. İthalat ile ilgili gümrük vergileri alıcı tarafından ödenir (Çalış 2005).

Satıcının sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar, gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıyıcı aracı temin ederek malın belirlenen sınır noktasına kadar taşınması için navlun bedelini öder. Malları sınırda belirlenen yer ve tarihte alıcının emrine hazır tuttuğu andan itibaren malla ilgili bütün masraf ve riskler tamamen ve eğer sözleşmede aksine hüküm yoksa alıcıya geçer (Çalış 2005).

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Gümrük vergilerini öder. Malları belirlenen sınır noktasında emrine hazır tutulduğu anda zaman geçirmeksizin malları teslim alır. Malları sınırda belirlenen yer ve tarihte alıcının emrine hazır tuttuğu andan itibaren malla ilgili bütün masraf ve riskler alıcıya aittir (Çalış 2005).

5.10. DES - Delivered Ex Ship (Gemide teslim)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şeklinde satıcı malları varış limanında, gemide teslim eder. Varış limanına kadar bütün risk ve masraflar navlun ücreti de dahil olmak üzere satıcı tarafından karşılanır. Belirlenen varış limanında mallar alıcının emrine hazır tutulduğu andan itibaren teslim gerçekleşmiş sayılmaktadır (Çalış 2005).

Satıcının sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar ve gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıma

acentası ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Mallar varış limanında alıcının emrine hazır tuttuğu anda malın teslimi gerçekleşmiş olur. Teslime kadar tüm risk ve masraflar satıcıya aittir.

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. Malları varış limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretlerini de ödemek suretiyle gecikmeksizin malını boşaltır. İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Gümrük vergilerini ödeyerek fiili ithalatını gerçekleştirir.

5.11. DEQ - Delivered Ex Quay (Rıhtımda teslim)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şekli DES teslim şekli ile aynı prensiplere dayanmakla birlikte ondan farklı olarak ; malın teslimi, limanda boşaltma tamamlayıp ithalat gümrük vergilerini ödedikten sonra malı teslim eder. Bu nedenle satıcının, alıcının ülkesinde yürürlükte bulunan kambiyo rejimine uygun ithalatçı belge olmadığı koşullarda bu teslim şekli uygulanmaz (Çalış 2005).

Satıcının sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Kendi ülkesinde ve alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar. İhracat ve İthalat gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıyıcı aracı temin ederek navlun ücretini öder. Malların hangi tarihte varış limanında olacağını alıcıya bildirir. Belirlenen tarihte varış limanında gümrük işlemlerini de tamamlamak suretiyle malları teslim eder (Çalış 2005).

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat ile ilgili belgeleri düzenleyebilmesi için satıcıya gereken yardımı sağlar. Satıcı tarafından emrine hazır tuttuğu andan itibaren bütün risk ve masraflar alıcıya aittir. Gümrükleme, gümrük vergisi, resim ve harçlar, ithalatçıya yani alıcıya aittir (bu husus sözleşme ile farklı biçimde de düzenlenebilir) (Çalış 2005).

DEQ duty paid: Sözleşmede bu tabir geçiyorsa gümrük giriş işlemleri ve gümrük vergisinin satıcının mükellefiyetinde olduğu anlaşılır.

DEQ duties on buyers account: Eğer bu tabir geçiyorsa gümrük giriş işlemleri ve gümrük vergisinin alıcının mükellefiyetinde olduğu anlaşılır. Sadece deniz ve su yolu taşımacılığında bu tabir kullanılabilir.

5.12. DDU - Delivered Duty Unpaid (Vergileri Ödenmemiş Teslim)

Teslim şeklinin özellikleri: DDU çok amaçlı taşımacılıkta kullanılır. Deniz taşımacılığında kullanılan DEQ şekline benzemekle birlikte bu teslim şeklinde satıcı malları belirlenen tarihte alıcının ülkesinde belirlenen yerde gümrük vergilerini ödemeksizin teslim eder. Teslime kadar bütün riskler tamamen ve eğer sözleşmede aksine hüküm yoksa alıcıya geçer (Çalış 2005).

Satıcının sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. İhracat ile ilgili tüm belgeleri düzenler ve gümrük masraflarını öder. Taşıma acentası ile anlaşarak navlun bedelini öder. Malları alıcının ülkesinde daha önceden belirlenmiş tarih ve yerde alıcının emrine hazır tutarak teslimi gerçekleştirir. Teslime kadar risk , masraflar ve buna benzer diğer yükümlülükler alıcıya ait olacaktır.

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. Malın ithali ile ilgili gerekli belgeleri düzenleyerek gümrük vergilerini öder. Malları önceden belirlenen tarihte varış yerinde teslim alır.

5.13. DDP - Delivered Duty Paid (Vergileri Ödenmiş Teslim)

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şeklinde DDU teslim şekli ile aynı prensiplere dayanır; ancak DDP teslim şeklinde satıcı birde gümrük vergilerini ödemek zorundadır. Alıcının ülkesindeki yerel bir satıcıdan farksız şekilde malları devreder (Çalış 2005).

Satıcının sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Kendi ülkesinde ve alıcı ülkesinde kullanacağı gerekli belgeleri hazırlar. İhracat ve İthalat ile alakalı gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıyıcı aracı temin ederek navlun ücretini öder. Teslime kadar malla ilgili bütün masraflar ve riskler satıcıya aittir.

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder ve malları teslim alır.

Terimlere, niteliklerine aykırı ifadeler yüklenmesi ve “variety” (varyant) kullanılması konuları incoterms klozları ile ilgisi bulunan ve en çok soruna yol açan konuların başında gelmektedir. Bu türlü bir olumsuzlukla karşılaşmamak için, terimlerin muhteviyatlarını bilip ona göre atıfta bulunmak gerekir. Aksi durumda, çeşitli ülke mahkemelerinde vazedilmiş çeşitli kararlar vardır ve bunlar istisnai sebepler hariç olmak üzere terimlerin doğrudan içeriklerinin uygulanmasına ilişkin kararlardır.

Nitekim:

- karayolu taşımacılığı için FOT (Free on Truck) ve
- demiryolu taşımacılığı için FOR (Free on Rail)

terimlerinin halen kullanıldığına tanık olunmaktadır. Karşılaşıldığında tereddüte gerek yoktur, 1990 tadilatında lağvedilen bu terimler “FOT/FOR incoterms’1990” biçiminde atıfta bulunulması halinde geçerlilik kazanacaktır

Incoterms klozları ile birlikte kullanılan ve taraflara ek yükümlülük ($\equiv$ hak) doğuran şartları ifade eden kimi ek terimler vardır ki bunlar “**variety**” olarak adlandırılmaktadır. Bunların başlıcaları;

- FIOS (yükleme, boşaltma ve istifleme hariç)
- (UN)LOADED(yüklemesi yapılmış/yapılmamış)

- (UN)LANDED (boşaltması yapılmış/yapılmamış)
- DEMURRAGE (yükleme/boşaltmanın süresi içerisinde yapılamamasından kaynaklanan ek masraflar)

Variety uygulaması taraflarca kullanılabilir ancak kullanılan terimlerin tam olarak ne anlama geldiği konusunda taraflar arasında bir anlayış birliği bulunmalıdır. Tereddüt hasıl olan noktalarda variety kullanılması yerine bunları ifade eden cümlelere yer verilmeli ve sözleşme metnine yansıtılmalıdır. Uluslararası tatbikatta, variety kullanan tarafın bu kullanımdan doğacak riski üstlenmesinin genel kural olduğu hususu akıldan çıkarılmamalıdır.

6. ÖDEME ŞEKİLLERİ

6.1. Mal Mukabili Ödeme Şekli

İhracatçının (satıcının) ithalatçıya (alıcıya) malların bedelini tahsil etmeden göndermesine mal mukabili ödeme denir (Çalış 2005).

Bu ödeme şekli alıcı ve satıcı arasında yeterli güvenin olması durumunda kullanılır.

Mal mukabili ödemede:

- İhracatçı açısından; mal bedelini almadan malı gönderdiği için ihracatçı açısından mal bedelinin ödenmemesi riski vardır.
- İthalatçı açısından; mal bedelini ödemediği için eline geçen vesaik ile malını gümrükten çektiği için cazip ve avantajlıdır. Mallarını piyasada sattıktan sonra ödeme yapabileceği olanağı vardır. Bu yönüyle mal mukabili ithalatçıya ihracatçı tarafından sağlanan kredili bir ödeme şeklidir.

İşleyiş şekli aşağıda olduğu gibidir:

1. Satıcı alıcı ile yaptığı anlaşma doğrultusunda, satacağı malı alıcının adına gönderir.
2. Satıcı malı yüklerken hazırlanan sevk evraklarını da direkt olarak alıcıya gönderir.
3. Alıcı kendisine gelen sevk evrakları ile malı gümrükten çeker.
4. Alıcı, satıcı ile anlaştıkları vadede malın bedelini öder.

6.2. Vesaik Muakbili Ödeme Şekli

Bir bankanın, vesaikin bedelini tahsil etmesi karşılığında, vesaiki teslim etmesidir. Bu ödeme şeklinde vesaikin bedeli tahsil edilmeden malların teslimi sözkonusu olamaz (Çalış 2005).

Bir tahsil işleminde 4 taraf vardır:

- Amir (Principal): Tahsil vesaikini bankasına veren,
- Gönderi Bankası (Remitting Bank): Amirin vesaikini verdiği banka,

- Tahsil Bankası (Collecting Bank): Tahsil işlemine aracılık eden banka,
- Muhatap (Drawee): Tahsil ve kabul için ibrazın yapıldığı kişi (ithalatçı).

Vesaik mukabili ödemede:

- İhracatçı açısından; mal mukabili ödeme şekline göre daha güvenilirdir. Çünkü ithalatçı bankası aracılığı ile ihracatçıya ödemeyi yapmadan önce malın gümrükten çekemeyecektir. Ancak, ithalatçının ödemeyi sevkiyattan uzun bir süre sonra yapması veya malları almaktan vazgeçip ödemeyi yapmaması durumu ihracatçı açısından risklidir.
- İthalatçı açısından; bu ödeme şeklinde ithalatçı malı ancak bedelini ödemesi koşuluyla gümrükten çekebilecektir. Vesaik mukabili Ödemelerde, ithalatçının malın bedelini ödmeden önce malları inceleme olanağı yoktur.
- İhracatçının bankası açısından; tahsil bankası, ihracatçının talimatı ile birlikte, tahsil için gönderilecek vesaiki ihracatçıdan alır ve azami özen göstererek vesaiki inceleyerek ihracatçıdan aldıkları talimat doğrultusunda vesaiki tahsil için ithalatçının bankasına gönderir. Talimat mektubunda hangi vesikadan kaç adet olduğu, tahsil edecek bankanın adı, ithalatçı adı ve adresi, vesaikin teslim şartı, komisyon ve masrafların kime ait olduğu belirtilir.
- İthalatçının banka açısından; alıcının ülkesindeki bankanın sorumluluğu ihracatçının bankasının talimatlarına uyarak vesaikin bedelinin ithalatçıdan tahsil edilerek ihracatçıya ödenmesinden sonra vesaiki alıcı firmaya teslim etmektir.

İşleyiş şekli aşağıda olduğu gibidir:

1. Satıcı malı alıcıya gönderir
2. Satıcı bankasına mal ile ilgili vesaiki teslim eder.
3. Gönderi bankası tahsil bankasına vesaiki gönderir.
4. Tahsil bankası alıcıya adına vesaik geldiğini ihbar eder.
5. Alıcı tahsil bankasına mal bedelini öder.
6. Tahsil eden banka mal bedelini gönderi bankasına transfer eder.

7. Tahsil bankası alıcıya vesaiki teslim eder,
8. Gönderi bankası satıcıya mal bedelini öder.

Vesaikin teslim şartlarındaki değişiklikler, vesaiki gönderen bankanın talimatı olmaksızın yapılamaz. Gönderi bankasından gelen talimatın şifreli mesajla veya imza sirküleri ile birlikte gelen yazı ile yapılması mümkündür.

6.3. Peşin Ödeme Şekli (Advanced Payment/Down Payment/Cash Payment)

Peşin ödeme, ihracatçının fiili ihracatı gerçekleştirmeden önce ithalatçıdan ihraç edeceği malın bedelini avans olarak peşin tahsil ettiği bir ödeme şeklidir (Çalış 2005).

Bu ödeme şeklinde satıcı ile arasında güvene dayalı bir ticaret ilişkisi olan alıcı, mal bedelinin anaştıkları bölümünü (tamamını veya bir kısmını) satıcıya peşin olarak gönderir. Peşin ödeme alıcının satıcıya tanıdığı bir tür kredidir ve karşılığında ihracat gerçekleştiğinde ihracat bedeline dönüşmektedir.

İşleyiş şekli aşağıda olduğu gibidir:

1. Alıcı satıcıya yaptıkları dış ticaret anlaşması çerçevesinde mal bedelini gönderir.
2. Satıcı, mal bedelini aldıktan sonra malı yükler.

Peşin ödemede:

- İhracatçı açısından; peşin ödeme en ideal ödeme şeklidir. Bunun nedeni ise, malların hazırlanması ve sevk edilmesi için gerekli olan finansmanı peşinen sağlaması ve malların şevkinden sonra ödemenin yapılmaması gibi bir riskin olmamasıdır.
- İthalatçı açısından; bu ödeme şekli malları almadan ödeme yaptığından ötürü risklidir. Çünkü ihracatçı mal bedelini aldıktan sonra mal sevkiyatını yapmaktan vazgeçebilir veya ithalatçı ile anaştığı kalitede mal göndermeyebilir. Bu nedenle ithalatçılar bu ödeme şeklini güven duydukları veya peşin ödeme iskontosundan yararlanmak istediklerinde veya ihracatçının o malda tekel olduğu durumlarda tercih ederler.

6.4 Akreditif (Letter of Credi: L/C)

Akreditif, alıcının (amir) talep ve talimatına dayanarak, bir bankanın (amir bankası) belli bir paraya kadar, belli bir vade dahilinde, belli belgeler karşılığında ve öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla satıcıya (lehdar) ödeme yapacağım, lehdar tarafından keşide edilen poliçeleri kabul veya iştirâ edeceğini satıcıya karşı yazılı olarak taahhüt etmesidir (Çalış 2005).

Diğer bir ifadeyle, akreditif belirli koşulların yerine getirilmesine bağlı bir ödeme taahhüdüdür. Bu koşullar ithalatçı ve ihracatçı arasında yapılan anlaşma gereği malların sevk edildiğini gösteren belgelerin ihracatçının bankasına sunulmasıyla yerine getirilmiş sayılır. Görüldüğü gibi bir akreditiften ödeme yapılması, belli belgelerin şartlara uygun olarak ve süresi içinde bankaya verilmesine bağlıdır.

Tarafların avantajlarını sıralamak gerekirse

Satıcı açısından:

- Satıcı mal bedelinin kendisine ödeneceğine dair bir banka taahhüdüne sahiptir. Böylece, sadece alıcının kişisel taahhüdüne dayanarak malları teslim etmesinin doğuracağı risklerden kendisini korumuş olur.
- Kambiyo kontrolü olan ülkelerde akreditif açılması transfer müsaadesi alınmasına bağlı olduğundan satıcı transfer riskinden de kendisini korumuş olmaktadır.
- Satıcıya finansman kolaylığı sağlar. Vadeli olarak satılan malların bedelini almak için vade sonuna kadar beklemeksizin akreditifi iskonto ettirmek suretiyle finansman sağlayabilir.

Alıcı açısından:

- Akreditif şartları alıcı talep ve talimatına istinaden saptandığından bu şartlar yerine getirilmedikçe bankaca satıcıya ödeme yapılmayacağından emindir.
- Alıcı mal bedelini peşin ödemeksizin bankanın açacağı akreditif kredisine dayanarak malların sevk edilmesine olanak sağlar.

- Satıcı malları kredili olarak satmaya razı olduğu takdirde alıcı malları teslim alıp sattıktan sonra parasını vadesinde ödemek kolaylığını elde eder.

Akreditifte; ilgili tüm tarafların akreditif mektubundan istenen vesa'ik ve diğer şartların neler olduğunu açıkça bilmeleri gereklidir. Akreditife taraf olan bankalar malla ilgilenmez, belgeler üzerinden işlem yaparlar.

6.4.1. Akreditifte Taraflar

Akreditif işleminde dört taraf vardır:

- Amir - İthalatçı Firma
- Amir Banka - İthalatçının Bankası
- Lehdar Banka - İhracatçının Bankası
- Lehdar - İhracatçı

Amir: İthalatçı firma olup bankasına akreditif açma talimatı vererek işlemi başlatan taraftır. İhracatçı firma ile yapmış olduğu sözleşmeye veya ondan aldığı proforma faturaya göre akreditifin cinsi, şartları ve aranacak belgelerin ayrıntılarını bankasına bildirir ve böylece akreditifin içeriğini belirler. Akreditife ilişkin tüm değişiklikler sadece akreditif amiri tarafından verilen talimatlar doğrultusunda yapılır. Pek çok bankada bunun için özel olarak hazırlanmış "Akreditif Açma Teklif Formu" kullanılmaktadır (Çalış 2005).

Amir Banka: İthalatçının talimatı üzerine akreditif metnini (bankacılıkta küşat mektubu olarak kullanılmaktadır) hazırlayarak ihracatçının bankasına gönderen ve akreditifin içerdiği şartların yerine getirilmesi karşılığında lehdar ve/veya lehdar bankaya karşı ödeme taahhüdüne giren bankadır. Amir banka ithalatçının adına ihracatçı bankasına karşı bir ödeme taahhüdünde bulunarak ithalatçıya gayri nakdi bir kredi açmış olmaktadır. Bu durumda amir banka akreditif işlemlerine başlamadan önce mutlaka müşterisi olan ithalatçının kredi değerliliğini ölçmesi ve gayri nakdi kredi tanzim ettirmesi gerekir ya da ithalatçının akreditif bedeli karşılığı tutarını bankada bloke ettirmesi gerekir. Uygulamada ender rastlanmakla birlikte bu durumda kredi tesisine ihtiyaç yoktur. Amir banka akreditif işlemlerinde uluslararası kurallara titizlikle uymak zorundadır (Çalış 2005).

Lehdar Banka: Amir banka tarafından kendisine gelen akreditif j mektubu şartlarını kendi ülkesindeki ihracatçıya (satıcı) ihbar eden, yani lehine akreditif açıldığını satıcıya bildiren ve malların şevkinden sonra j akreditif şartlarına uygun vesaikin ibrazını müteakip satıcıya mal bedelini ödeyecek olan bankadır. Lehdar banka, amir bankanın muhabiri aynı zamanda ihracatçının kendi bankası da olabilir. Lehdar bankası amir banka ile olan muhabirlik ilişkisi ve lehdarın talebi doğrultusunda birkaç görev yüklenebilir ya da bu görevler birkaç banka tarafından yerine getirilebilir. Bu görevler arasında, ihbar / teyit / ödeme / kabul / iştirai'yı sayabiliriz. Lehdar banka kendisine ihracatçı tarafından sunulan vesaikin akreditif mektubuna uygunluğu konusunda çok titiz olmak zorundadır (Çalış 2005).

Aksi takdirde lehdara gireceği taahhüt karşılığında amir bankadan ödeme sağlayamaz.

Lehdar: İhracatçı, diğer bir deyişle akreditif konusu olan malı satan firma olup, kendisine ihbar edilen akreditif şartlarına göre malı gönderen, buna ilişkin vesaiki de lehdar bankaya ibraz eden taraftır. Lehdarın sorumluluğu tam ve doğru vesaiki ibraz etmektir. Ancak bunun karşılığında mal bedelinin ödeneceğini bilmektedir (Çalış 2005).

Amir banka tarafından düzenlenen akreditif küşat mektubu aşağıdaki bilgileri kapsar:

- Akreditif Şekli
- Akreditif Numarası
- Düzenleme yeri ve tarihi
- Geçerlilik süresinin sona erdiği tarih ve yer
- Amirin ismi ve adresi
- Lehdarın ismi ve adresi
- İhbar bankasının ismi ve adresi
- Akreditifin döviz tutarı
- Teslim şekli
- Akreditifin ibrazda ödemeli veya vadeli poliçe kabulü ya da vade ödeme nevinden hangisinin olduğu
- Kısmi yükleme ve aktarmaya izin verilip verilmediği
- Sevk yeri, sevkiyatın şekli ve varış yeri

- Yükleme vadesi
- Malların tanımı
- İstenilen vesaik:
  - Ticari fatura
  - Dolaşım belgesi
  - Sigorta vesikası
  - Menşe şahadetnamesi
  - Analiz raporu
  - Sıhhat şahadetnamesi
  - Çeki listesi v.b.
- Vadeli poliçe kabulü akreditiflerde istenilen poliçenin tarifi
- İlave şartlar
- Rambursman şekli
- İhbar/teyit eden banka masraflarının hangi tarafa ait olduğu
- Vesakin yükleme vesikası tarihinden itibaren ibraz süresi
- Akreditifin teyitsiz veya teyitli olduğu
- Akreditifin lehdara ihbar şekli
- Akreditifin "UCP 600 sayılı Broşüre Tabi" olduğuna dair açıklama

6.4.2. Akreditifte Süreler

Akreditif pek çok nedenden ötürü son derece önemli bir ödeme türüdür. Akreditifi önemli kılan özelliklerden biri de sürelerdir. Süreler konusunu aşağıdaki gibi dört ana başlıkta toplayabiliriz (Çalış 2005).

- a) **Akreditif Vadesi:** Akreditiflerin geçerlilik tarihidir. Lehdar akreditif belgelerini en son bu tarihe kadar bankaya vermek zorundadır.
- b) **Sevk Tarihi:** Malların sevk edilebileceği en son tarihtir. Sevk belgesinin tarihi akreditif vadesinden önceki bir gün veya en son akreditif tarihiyle aynı gün olmalıdır.

- c) **İbraz Süresi:** Mal şevkinden sonra belgelerin kaç gün içinde bankaya ibraz edileceğini belirler. Bu sürenin her şartta akreditif vadesi içinde olması gerekir.
- d) **Ödeme Vadesi:** Vadeli akreditiflerde ödemenin yapılacağı tarihi gösterir.

6.4.3. Akreditifte Tanımlar

Akreditifle ilgili bilinmesi gereken önemli terimler ve bu terimlere ilişkin tanımlamalar aşağıdaki gibidir:

Rezerv: Akreditifli işlemlerde ihracatçılar işlemlerini akreditif küşat mektubundaki şartlara uygun olarak yapmak zorundadırlar. Bu uygunluk, küşat mektubu ile yüklemeye ilişkin vesaik arasında harfi harfine uygunluk anlamındadır. Küşat mektubu ile vesaik arasında oluşan herhangi bir farklılık nedeniyle bankaların ödeme sorumluluklarının ortadan kalkması, akreditifte rezerv bulunması anlamına gelmektedir. Böyle bir durumda gerek amir banka gerek teyit bankası akreditifteki rezervin ithalatçı tarafından kabul edilerek bedelinin ödenmesi halinde lehdara ödeme yapabilirler (Çalış 2005).

Teslim şekli: Akreditifte teslim şekli Incoterms 2000'e göre alıcı ve satıcı arasındaki risk ve sorumlulukların belirlenmesi anlamını taşır.

İhbar Bankası: Akreditifler lehdara amir banka tarafından görevlendirilen bir banka tarafından ihbar edilirler. İhbar bankasının sorumluluğu küşat mektubunda başkaca bir görev verilmemişse akreditifin gerçekleştiğini tespit edip lehdara ihbar etmekten ibarettir.

İştira Bankası: Amir banka tarafından lehdar bankanın iştira ile görevlendirilmesi durumunda kendisine ibraz edilen vesaikin akreditif şartlarına uyması koşuluyla vesaik bedelini rambursman bankasından tahsil etmeksizin ihracatçıya ödeme yükümlülüğü vardır.

Rambursman Bankası: Akreditif işleminde amir banka ile lehdar bankasının hesaplarının bulunduğu bu nedenle akreditif bedelinin ödenmesine aracılık etmekle görevlendirilen bankadır (Çalış 2005).

Vesaik: İhraç mallarının ithalatçıya sevkedilmek üzere yola çıktığını belgeleyen ve akreditif küşat mektubunda taşıyacakları özellikler, şartlar ve sayı bakımından şarta

bağlanmış akreditif bedelinin ödenmesine imkan tanıyan belgelerdir. Her akreditifte mutlaka fatura, taşıma belgesi ve sigorta poliçesi bulunmalıdır. Diğer belgeler firmaların isteğine bağlı olarak akreditifte yer alır (Çalış 2005).

6.5. Kabul Kredili Ödeme Şekilleri

İthalatçının ithal ettiği malın bedelini mal alındığında değilde daha sonraki bir vadede ihracatçıya ödeneceğini garanti eden bir kredi çeşididir (Çalış 2005).

Kabul kredisi satılan malın bedelinin bir poliçeye bağlandığı ve poliçe bedelinin vadesinde satıcıya ödendiği ödeme şeklidir.

Poliçe: Alacaklı tarafından borçlu üzerine keşide edilen ve muayyen bir meblağın muayyen bir süre içinde veya ibrazında üçüncü bir şahısa veya emrine ödenmesi talebini kapsayan bir ödeme emridir. Kabul kredisinde ana unsur POLİÇE'dir.

Poliçede üç kişi arasında bir ilişki vardır.

- **Keşideci:** Poliçeyi düzenleyen,
- **Muhatap:** Borçlu yani bedeli ödeyecek olan taraf,
- **Lehdar:** Bedelin ödeneceği şahıstır.

Aval: Poliçe dolayısıyla sorumluluk taşıyan şahıslar lehine verilen bir çeşit kefalettir. Avalin kimin için verildiği belirtilmelidir aksi halde keşideci için verilmiş sayılır. Aval, aval veren bankaca poliçenin önyüzüne "for aval.*" yazılmak ve tarih belirtmek suretiyle verilir.

İskonto: Poliçe finansal kuruluş veya banka tarafından kabul edildikten sonra vadeden evvel parayı alacak kişi poliçeyi iskonto ederek satar. İskonto edilen senetler, ya vade sonuna kadar iskonto eden bankanın portföyünde saklanır ya da açık piyasada satılmak suretiyle paraya çevrilir.

Faiz: Kabul kredilerinde satıcı firmaya faiz ödeme olanağı da mevcuttur. Faiz için ayrı bir poliçe düzenlenir ve ithalatçı tarafından kabul edilir. Faiz miktarı için firmaya ayrı kredi tahsis edildiği takdirde poliçeye bankaca da aval verilebilir.

Poliçenin Keşidesi ve Kabulü: Poliçe kimin üzerine keşide edilmişse onun tarafından kabul edilmek zorundadır. Poliçelerde 3 türlü kabul vardır:

1. **Müşteri Kabulü:** Ödeme taahhüdünde bulunanın sadece ithalatçı olması yani poliçeyi sadece ithalatçının kabul etmesidir.
2. **Banka Avali:** Ödeme taahhüdünde bulunan ithalatçının yamsıra bankanın da tühütte bulunması yani poliçeyi ithalatçının yamsıra ithalatçının bankasının da kabul etmesidir.
3. **Muhabir Banka Kabulü:** Poliçenin yurt dışındaki muhabir banka üzerine düzenlenmesi halidir. Bu halde poliçenin kabulü muhabir tarafından yapılacaktır. Vesaiklerle birlikte poliçe alıcının bankasına gönderilmeyecektir (Kabul kredili akreditiflerde).

Kabul kredili ödeme şeklinde tarafların avantajları ise şunlardır:

- Alıcı açısından: malların tesliminden daha sonraki bir tarihte bedellerini ödeme,
- Satıcı açısından; mal bedellerinin poliçeye bağlanması ve kabul gören bir bankaca veya kabul edilmesi halinde satıcıya vadeden önce poliçeyi iskonto ettirme yoluyla bir finansman sağlamaktadır.
- Banka açısından; Poliçenin banka tarafından kabul edilmesi veya ithalatçının tarafından kabul edildikten sonra bankamızca aval verilmesi durumlarında ithalatçıya (alıcıya) bankaca kredi açılmış sayılır. Çünkü poliçe bedelinin vadesinde ödeme yapmaması durumunda banka mal bedelinin ihracatçıya (satıcıya) ödemek zorundadır.

6.5.1. Kabul Kredili Vesaik Mukabili

İhracatçının bankası aracılığı ile ithalatçının bankasına verdiği talimat doğrultusunda ithalat vesaiki, poliçenin müşteri tarafından kabulü veya müşteri tarafından kabulü ve bankanın avalı karşılığında ithalatçıya teslim edilir. İthalatçı firmalar poliçenin kabulünden sonra vesaiki bankalardan teslim alarak mallarını gümrükten çekerler ve poliçenin ödeme vadesinde ihracatçıya ödemeyi gerçekleştirmek üzere bankalarına başvururlar (Çalış 2005).

Kabul kredilerinin bu özelliğinin sonucu olarak ithal işlemine başlamadan önce banka avalli kabul kredili ithalat yapmak üzere banka şubelerine başvuran firmalara kredi tahsisi gerekmektedir. Tahsis edilecek kredi "Aval Kabul Kredisi" dir.

Aval kabul kredisi gayrinakdi bir kredi olup, vadede ithalatçı firmadan TL'ları tahsil edilemeden transfer yapmak mecburiyetinde kalındığı takdirde nakdi krediye dönüşür.

"Kabul için" ve/veya "Aval için" notları yazıldıktan sonra altı kaşelenip imzalanır. Ayrıca tarih atılır. Çünkü poliçeler müşterinin kabulünde ve bankanın avalinde 2 ayrı % 0,75 oranında damga vergisine tabidir. Kabul ve aval verildiği günlerin aynı olması koşuluyla bir kez % 0,75 damga vergisine tabidir.

Kabul kredisi yoluyla yapılacak ithalatta poliçenin süresinin uzatılmasına ilişkin talepler:

- İlk poliçenin vadesi içinde müracaat edilmesi ve,
- Yeni poliçe düzenlemek suretiyle yerine getirilir.

Kabul kredili vesaik mukabili ithalat işlemlerinde de transferi takip eden 180 gün içinde firmanın kambiyo taahhüt kapama evraklarını (gümrük beyannamesi asılları) transfere aracılık eden bankaya ibraz etmesi gerekmektedir.

Transferi takip eden 180 gün içinde kambiyo taahhüt kapama evraklarının ibraz edilememesi halinde, firmanın ithalat transferine aracılık eden bankanın firmanın bağlı olduğu kambiyo müdürlüğüne kambiyo ihbarında bulunması gerekmektedir.

6.5.2. Kabul Kredili Mal Mukabili

Normal mal mukabili işlemde ithalatçı önce malı çekmekte sonra belirlenen sürede mal bedelini ödemektedir. Kabul kredili mal mukabilinde ise keşide edilen poliçenin ithalatçı tarafından kabul edilerek ödeme vadesinin belirlenmesi sağlanmaktadır (Çalış 2005).

Dolayısıyla mal mukabili ve kabul kredili mal mukabili arasındaki tek fark, kabul kredili mal mukabilinde ödeme vadesinin sınırlandırıldığı bir poliçenin varlığıdır.

Poliçeye ayrıca ithalatçının bankasınca aval verilmesi durumunda ise, ihracatçıya finansman ihtiyacını karşılamada kolaylık sağlanabilmektedir. İhracatçı, poliçenin ithalatçı kabulü ve banka avalinden sonra kendisine gönderilmesini isteyebilir. Poliçeyi bir bankada veya uluslararası piyasalarda kabul gören belge niteliği taşımaktadır.

Poliçeli işlemlerde (muhabir bankaca kabullü akreditif işlemleri hariç) poliçenin transfer vadesinden önce mutlaka ithalatçının bankasına, geri gelmesi sağlanmalıdır. Bankaca transferi müteakip poliçe üzerine (ödenmiştir) kaydı düşülerek dosyada muhafaza edilir.

Müşteri kabullü mal mukabili kabul kredili işlemlerde bankaların transfere aracılık etmek ve taahhüt hesabının kapatıldığını takip etmek zorunluluğu yoktur. Ancak, aval verilen poliçelerin vadesinde ithalatçı poliçe bedelini ödemesi bile aval veren banka olarak ödeme sorumluluk olduğundan banka avalini ekleyip transferi gerçekleştiren poliçeli işlemlerin transferini takip eden 180 gün içinde kambiyo taahhüt hesabının kapatılıp kapatılmadığını takip etme zorunluluğu vardır.

İthalatçı firmanın transferi takip eden 180 gün içinde kambiyo taahhüdünü kapatamaması durumunda transfere aracılık eden bankanın 180. günü takip eden 10 işgünü içinde firmanın bağlı olduğu kambiyo müdürlüğüne ihbarda bulunması gerekir.

7. İTHALATTA GEREKLİ BELGELER

Her İthalat İşleminde Düzenlenen Belgelerin belirli bir sistematik içerisinde, anlaşılır bir şekilde açıklanabilmesi için bu belgeler 5 ayrı grupta incelenir (Diriöz 2013).

Bunlar:

- **Ticari Belgeler (Commercial Documents)** : Faturalar, çeki listesi, koli listesi, imalatçı analiz belgesi, kontrol-gözetim belgesi, gemi ölçü raporu.
- **Resmi Belgeler (Official Documents)**: Dolaşım belgeleri, menşe şahadetnamesi, kontrol belgeleri, konsolosluk faturası, uygunluk belgesi, sağlık sertifikası, veteriner sertifikası, helal belgesi, koşer belgesi, radyasyon belgesi, boykot/kara liste sertifikası, A.T.A karneleri.
- **Taşıma Belgeleri (Transport Documents)**: Deniz konşimentosu, Özellikli konşimentolar, diğer konşimentolar.
- **Sigorta Belgeleri (Insurance Documents)**: Flotan sigorta poliçesi, sigorta mektubu, sigorta poliçesi, sigorta sertifikası.
- **Finansman Belgeleri (Financial Documents)**: Poliçe, bono, rehin senedi, antrepo makbuzu, teslim emri, kontrol ve numune alma yetki belgesi.

7.1. Ticari Belgeler (Commercial Documents).

7.1.1. Proforma Fatura (Proforma Invoice):

İhracatçının sipariş sırasında ithalatçıya gönderdiği teklif faturasıdır. Ön fatura anlamına da gelir. Bu fatura Offer Form - Teklif Formu yerine geçer. Bu belge üzerinde, ihracatçı ve ithalatçının kimlik bilgileri, malın fiyatı, tanımı, miktarı, ürünün taşınma şekli ve navlun bedeli ile teslim şekli, sigorta ve yükleme tarihi, boşaltma yeri, malların ağırlıkları ile ambalaj şekilleri, koli sayısı ve teklif edilen fiyatın hangi tarihe kadar geçerli olduğu da belirtilir. Proforma faturanın hukuki ve ticari herhangi bir değeri yoktur, hiçbir mali yükümlülük yaratmaz yani ihracatçının vermiş olduğu bu fatura karşılığında ithalatçı için herhangi bir ödeme veya KDV söz konusu olmaz. Ancak, proforma faturanın gönderilmesinden sonra ithalatçının kesin sipariş vermesi ve özellikle akredetif açması

halinde, akredetif metninde proforma fatura tarih ve sayısı bildirilmiş ise, bu takdirde ihracatçı gönderdiği proforma faturadaki bilgilerle kendini bağlamış ve bu kapsamda yükleme sorumluluğuna girmiş olacaktır. Ayrıca ithalatçı, açtığı akredetif metninde, ihracatçının malları sevk edip yükleme belgelerini kendisine göndermesi sırasında ticari fatura ile birlikte proforma faturanın da kendisine gönderilmesini isteyebilir. Böyle bir talep de bulunmasının amacı, anlaşma konusu mal detayları ile fiili ihracı yapılan ve fiili ihracat sırasında düzenlenen ticari faturanın proforma fatura ile mütakabil olduğunu görmek istemesinden kaynaklanır (Diriöz 2013).

7.1.2. Ticari Fatura (Commercial Invoice):

İhraç malları hazırlandıktan ve sevkiyat yapılmadan önce düzenlenecek ilk belge ticari faturadır. Asıl fatura niteliği taşır, proforma üzerindeki şartlar ithalatçı tarafından kabul edilmişse, ticari fatura oluşturulacaktır. İhracatçı sözleşme yaptıktan sonra ve eğer varsa akredetif açıldıktan sonra malların fiyat, miktar, tutar, kalite, ambalaj vb. şartlarında değişiklik olmamışsa proforma faturadaki bilgileri aynen, eğer şartlarda bir değişiklik yapılmış ise değişen şartlarda (değişen şartlar için taraflar arasında yazışma yapılmış olmalı veya akredetif için değişiklik talimatının bankalar kanalı ile taraflara iletilmiş olması gerekir) ticari fatura düzenlenecektir. Mallar ihracata hazır hale geldikten sonra ilk düzenlenecek belgedir, makbuz özelliğine sahip kıymetli bir evrak niteliği taşır. Başka bir ifade ile, ticari fatura; proforma faturaya, siparişe veya alım satım sözleşmesine istinaden ihracatçı tarafından düzenlenen, malın cinsini, miktarını, birim fiyatını ve toplam tutarını içeren ve satışın yapılmış olduğunu gösteren kıymetli evrak özelliğine sahip bir belgedir. Bu belge, diğer vesaik için esas teşkil eder. Örneğin; konşimento, ihracat beyannamesi, sigorta poliçesi, menşe şahadetnamesi ve dolaşım belgesi gibi belgeler ticari fatura esas alınarak ve ticari faturadaki bilgilere tam bir uyumluluk içerisinde hazırlanacaktır. Bir ticari fatura düzenlenirken karşılaşılabilecek muhtemel sorunların oluşmasına mahal vermemek için çeşitli unsurların mutlaka fatura muhteviyatında belirtilmesi zorunluluk arz eder. Ticari fatura düzenlenirken, fatura üzerinde ihracatçı-ithalatçı unvan adresleri, dış ticarete konu malın yükleme limanı, malın imal edildiği, üretildiği ülkenin ismi, menşei, yüklenen malların boşaltılacağı son varış, liman veya şehir ismi, malın birim fiyatı, toplam bedeli,

incoterms terimleri (teslim şekilleri) yer alacaktır. Faturada yer alan ihraç ürünlerinin değerleri ayrı ayrı gösterilecektir. Böyle bir uygulama, ithalatçı ülkenin gümrüğünde vergilerin doğru hesaplanmasında, müşterinin faturayı kontrolünde ve ürünün satış fiyatının belirlenmesinde kolaylık sağlar. Bir faturada teslim şekli ne olursa olsun FOB değer ayrı olarak gösterilmelidir. Aksi halde, ithalatçının ödemesi gerekenden daha fazla ithal gümrük vergisi ödeme ihtimalini doğurur. İthalatçı ülkenin gümrüğünde sorun yaşanmaması için her bir orijinal fatura ve nüshası ayrı ayrı imzalanıp kontrol edilmelidir (Diriöz 2013).

7.1.3. Navlun Faturası (Freight Invoice)

Öncelikle bu vesaitten bahsetmeden önce, dış ticarete taşımacılık ve bunun karşılığında ödenen bedelin üzerinde durmak yararlı olacaktır. Navlun, deniz ve/veya iç su yolu ile taşımacılıkta malın taşıma ücretinin ifadesidir. Düzensiz sefer yapan Tramp Gemilerinde navlun (tramp navlunu) genellikle taşıma sözleşmesi (Charter Party) ile belirlenir. Bu çeşit navlunlar uygulamada özellikle nispeten düşük değerli dökme malları kapsar. Burada tramp navlununu belirleyen en esaslı kriter taşıma şirketleri arasındaki rekabettir. Tramp taşımacılığında istikrarlı bir navlun uygulaması yoktur, aynı hat için navlunlar gün aşırı değişebilir. Düzenli sefer yapan Liner Gemilerinde söz konusu olan Liner navlunları ise büyük taşıma şirketlerinin (armatörlerin) üye olduğu ulusal veya uluslararası navlun konferansları tarafından belirlenir. Bu tip navlunlar istikrarlıdır, çünkü Navlun Konferansına üye olan taşıma şirketleri aynı taşıma hizmeti için aynı navlun bedelini uygularlar. Bir navlun ödemesi, dış ticarete konu malı taşıtan tarafından iki farklı şekilde gerçekleştirilebilir. Bunlardan biri peşin navlun ödemesi (advance freight), diğeri ise havale navlun ödemesi (freight collect)'dir. Peşin Navlun ödemesi, taşıtan tarafından fiili ihracat tarihinde taşıma şirketine yapılır. Havale navlun ödemesi ise, fiili ihracat başlayıp gemi yola çıktıktan sonra yapılır. Havale navlun ödemesinde (Freight Collect), taşıma şirketi navlun tamamen ödenmedikçe malı ithalatçıya teslim etmeme hakkına sahiptir. Navlunu oluşturan maliyet unsurlarını ise 4 ayrı grupta inceleriz. Bunlar: **Seyir maliyetleri** olan amortisman (geminin eskime payı), gemi bakım onarım giderleri, yakıt vs. giderleri; **Liman Maliyetleri** olarak adlandırılan gemi ile ilgili maliyetler, elleçleme maliyetleri ve liman resimleri ve harçları; **Depolama Maliyetleri** ve **Munzam (İlave) Maliyetlerden**

oluşur. Burada navlunu oluşturan unsurlardan biri olan liman ve depolama maliyetlerinin üzerinde ayrıca durmak da yarar vardır. Liman maliyetleri içinde yer alan gemi ile ilgili maliyetlerle ifade edilmek istenen gemi rıhtıma yanaştıktan sonra malı tamamen yüklenene kadar geçen süre içinde üstlenilen maliyetleri kapsar. Liman gemi açısından taşıma yapılmayan bir yer olduğu için geminin limanda kalma süresi ne kadar uzarsa ilgili maliyetler de o kadar artar. Burada özellikle bir gemi açısından rıhtıma yanaşmayı beklemenin süresinin uzunluğu o geminin boyu ile yakından ilgilidir. Çünkü geminin boyu ne kadar büyürse rıhtımda yer bulabilme şansı azalır. Bu durum doğaldır ki taşınacak malın tonu başına maliyetini artıracaktır. Liman maliyetlerinin bir diğerini oluşturan elleçleme maliyetleri ise malların gemiye yüklenmesi, gemiden boşaltılması, istiflenmesi, bağlanması ile denetim ve gözetim faaliyetlerinden oluşacaktır. Depolama Maliyetleri ise, malın limana gelmesinden itibaren geminin güvertesine/ambarına yüklenene kadar depolarda bekletilmesi maliyetini ifade eder. Malın yükleme hızının düşük ve akışının kesintili olduğu bir ortamda taşımayı gerçekleştirecek gemi limana gelmeden önce bu malları depolarda bekletmek maliyeti düşürücü bir etki yaratır. Çünkü mal geldikçe bunları gemiye yüklemek geminin limanda kalış süresini ve dolayısıyla bekleme maliyetlerini artırıcı bir sonuç doğurur. Tüm bu açıklamalardan sonra dış ticaret uygulamalarında navlun faturası olarak bilinen vesaik, uluslararası taşımacılıkta taşıma ücretinin ifadesini gösterir. Bilindiği üzere, tanımlarını oluşturan kelimelerin baş harflerinden oluşmuş kodlarla tanınan ve dış ticarete teslim şekilleri olarak bilinen, ilki 1936 yılında yayımlanıp o günden bugüne kadar 6 defa güncellenen INCOTERMS (International Commercial Terms) terimlerinden CFR ve CIF teslimlerde navlunu ihracatçı öder. Ancak, konşimentoların altında navlunun nerede ve kim tarafından ödeneceği yazılır. Bu yazı, "navlun ödenmiştir" şeklinde yazılmış ise navlunun kim tarafından ödendiği açıkça anlaşılmaz. İhracatçı bu durumda taşıyıcı firmadan navlun faturası adı verilen bir belge alır. Sadece navlun ödenmiştir ibaresi taşıyan bir konşimento düzenlendiğinde diğer yükleme belgeleri üzerinde de "navlun ödenmiştir" ibaresinin yazılı olması gerekir. Navlunun ödendiğine dair hiçbir ibare taşımayan konşimento düzenlendiği ve fakat navlunun ihracatçı tarafından ödendiği durumlarda, navlun faturası konşimentoya mutlaka eklenmelidir. Navlun faturasının, tıpkı yükleme belgeleri gibi ithalatçıya gönderilmesi gerekir (Anonim 2013d).

7.1.4. Tasdikli Fatura (Certified Invoice-Visaed Invoice)

Bu fatura, ihracatçının kendi orijinal faturasını düzenleyerek, ihraç edeceği ülke Konsolosluğuna tasdik ettirdikten sonra ithalatçıya gönderdiği faturadır. Burada, ihracatçı önce kendi orijinal faturasını düzenler, sonra bağlı bulunduğu meslek odasına (ticaret odasına ve/veya sanayi odasına) giderek hazırladığı Menşe Şahadetnamesini onaylatır. Daha sonra ithalatçı ülkenin Konsolosluğuna orijinal faturası ile menşe Şahadetnamesini ibraz eder ve faturasını bu Konsolosluğa onaylatır. Özellikle İsrail ve Orta Doğu ülkeleri bu faturayı talep eder (Diriöz 2013).

7.1.5. Çeki Listesi (Weight Note)

İhracatçının, ihracat beyannamesi, gümrük beyannamesi ve konşimentoda beyan ettiği malların net ve brüt ağırlıkları ile hacimlerine ilişkin dökümünü, hangi taşıta ne kadar mal yüklendiğini, her paketin ne kadar ağırlık içerdiğini gösteren belgedir. Diğer bir ifade ile bu belge, ihraç için sevk edilen malların brüt ve/veya net ağırlığının ihracatçı veya tarafsız bir üçüncü şahıs/kuruluş tarafından beyan edildiği ayrı bir belgedir. Kamyon veya vagon ile yapılan taşımada otomatik tartı cihazlarından çıkan "kantara fişleri" de çeki listesi yerine geçer. Ancak burada, ödeme şekli olarak akredetif tercih edilmiş ise, kantara fişlerinin kabul edileceğinin akredetif mektubunda ithalatçı tarafından açıkça belirtilmiş olması gerekir. Bu vesailer, malların taşıma sırasında hasar görmesi halinde önem arz eder. Sigortalı malların hangi ölçüde hasar gördüğü, ziyanın ne miktarda tanzim edileceği Sigorta Şirketi tarafından Çeki Listesi esas alınarak belirlenir (Diriöz 2013).

7.1.6. Gemi Ölçü Raporu (Ullage Report)

Bu belge, ihracatçı veya ithalatçının isteği üzerine, deniz yolu taşıma şirketleri veya uluslararası gözetim şirketlerince düzenlenir. Sıvı olarak gemiye yüklenen akaryakıtın veya kimyevi maddenin gemi tankına ne miktarda yüklendiğini, yükleme sırasında ne miktarda fire olduğunu gösteren ve boşaltma limanında ne miktarda fire verebileceğinin saptandığını gösterir bir vesaihtir (Diriöz 2013).

7.1.7. Koli Listesi (Packing List):

Dökme olmayan ve koliler ile sevk edilen malların her koli içindeki miktar ve ölçüler ile koli sayısını ambalajlar açılmadan gösteren belgedir. Böylece koli listesi, gümrük işlemleri sırasında gümrük idaresine ve taşımacı firmaya sayım, yükleme ve taşıma açısından kolaylık sağlar. Koli listesi paket, kutu, sandık ve balyalar içindeki malların hangi cinsten, hangi ölçü ve renkte olduğunu gösterdiği için, ithalatçı kolileri açmadan dağıtımını yapma olanağını bulur (Diriöz 2013).

7.1.8. İmalatçı Analiz Belgesi (Manufacturer's Analysis Certificate):

Boya, çimento, asit vb. kimyasal maddeler gibi analiz gerektiren malların nem oranı, erime derecesi ve bu malların formüllerini oluşturan element ya da bileşiklerin ad ve oranlarını gösteren belgedir. İhracatçıların en büyük sorunu, yükledikleri malların sipariş özelliklerine sahip olmadığı gerekçesi ile alıcı tarafından bildirilen ve mal bedelinden kesinti yapılarak veya reklamasyon denilen kısıntılar yaparak ya da mal bedeli üzerine blokaj konularak bedelin bir kısmının veya tamamının alıcı tarafından ödenmeyeceğinin bildirilmesidir. Özellikle konfeksiyon ihracatçıları bu konuda büyük zararlar ile karşılaşmaktadır. Bu çeşit sorunların oluşumuna mahal vermemek için en etkili yol, ya alıcının (ithalatçının) bildirdiği ya da karşılıklı olarak üzerinde anlaşma sağlanan bir gözetim şirketinin, malların ambalajları kapatılmadan önce bunları kontrol edip, imalatçı analiz belgesini vererek onay işlemini gerçekleştirmesidir. Bu aşamada bir dış ticaret işleminde gözetim şirketlerinin üstlendikleri fonksiyondan da bahsetmekte de yarar vardır. Gözetim Şirketi, bir dış ticaret faaliyeti sırasında anlaşmada belirtilen hususlara tarafların uyup uymadığını, yükleme öncesi ya da malların kabulü sırasında yapacağı denetimler ve tutacağı raporlarla belirleyen kuruluştur. Diğer bir ifade ile bu şirketler, bir dış ticaret anlaşmasında yer alan malların belirlenen spesifikasyonlara uygun olup olmadığının teknik incelemesini uzmanlarına yaptırarak buna ilişkin rapor düzenleyen organlardır. İthalatçının ısmarladığı bir malın üretimi, kalite, miktar ve sevk kontrolünün güvenilir bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için en kolay ve garantili yol bir gözetim şirketine başvurmaktır. Gözetim şirketi yaptığı kontroller ile malların öngörülen standart ve şartnamelere uygunluğu konusunda

uluslararası geçerliliği olan bir rapor verir, bu rapora gözetim raporu adı verilir. Bu şirketler yapacakları kontrol ve denetim işlemlerini gerçekleştirmek için gerekli olan her türlü laboratuvarı kurar ve işletir. Bunlar, ithalat ve ihracatta koordinasyonu sağlayan tarafsız kuruluşlardır. İç ticarete yönelik olanların Sanayi ve Ticaret Bakanlığına, dış ticarete yönelik olanların ise Dış Ticaret Müsteşarlığına bağlı Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğüne başvurmaları gerekmektedir. Gözetim şirketleri tarafından düzenlenen rapor ve tartı listelerinin Konsolosluk ve mahalli ticaret odalarınca ayrıca onaylanmasına gerek bulunmamaktadır. Bir gözetim belgesi üzerindeki yazılı sonucun ithalatçı ve ihracatçı için bağlayıcı olabilmesi için, bunun mutlaka alım satım sözleşmesi ve/veya diğer resmi belgelerde (akredetif mektubu gibi) belirtilmiş olması gerekir (Diriöz 2013).

7.1.9. Kontrol Belgesi (Certificate of Inspection)

Dış ticarete, fiili ihracatı başlatılacak malın kalitesinin, alım satım sözleşmesinde ismi yazılı olan malın kalitesiyle aynı olup olmadığının tespit edilmesi önem arz eder. Kontrol Belgesi ihracatçı veya ithalatçının isteği üzerine, fiili ihracattan önce uluslararası gözetim şirketlerince düzenlenir. Ancak, bazı hayvansal ürünlerin ithalatı için düzenlenen bu belgenin alınması Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve Standardizasyon Yönetmeliği gereğince gerekli kılınmaktadır. Ürüne ait G.T.I.P üzerinden kontrol edilerek Kontrol Belgesine ihtiyaç olup olmadığı kontrol edilmektedir (Diriöz 2013).

Not: Kontrol Belgesi, resmi nitelik taşıyan dış ticaret belgeleri arasında yer alır. Ancak, incelememizde, ihtiyari nitelik taşıyan ve gözetim şirketleri tarafından düzenlenen kontrol/gözetim belgesinden farkını ortaya koymak için bu kapsamda incelenmiştir.

7.2. Resmi Belgeler (Official Documents)

Dolaşım belgeleri, menşe şahadetnamesi, kontrol belgeleri, konsolosluk faturası, uygunluk belgesi, sağlık sertifikası, veteriner sertifikası, helal belgesi, koşer belgesi, radyasyon belgesi, boykot/kara liste sertifikası, A.T.A karneleri (Diriöz 2013).

7.2.1. Dolaşım Belgeleri (Movement Certificate)

Bu belgelere serbest dolaşım belgeleri de denilmektedir. Türkiye ile Avrupa Birliği arasında şu aşamada bir ekonomik entegrasyon devleti ilişkisi mevcut bulunmaktadır ki bunun adı da "Gümrük Birliği"dir. Gümrük Birliği bölgesinin sınırları bu ekonomik entegrasyon yapısının üçüncü ülkelere karşı sınırlarını çizer. Bir başka ifadeyle, üçüncü ülkelerden gelip bu sınırlar içerisine ithal edilecek herhangi bir ürün ya da ürün için gümrük vergiler, ilgili tüm diğer vergi ve fonlar tahsil edilir. Bunların tahsili akabinde, bu ürünler ya da ürünler Gümrük Birliği sınırlarından içeri girerek bunları ithal eden gümrük birliği ülkesi (X) tarafından katma değer kazandırılmış ya da kazandırılmamış olarak diğer bir gümrük birliği ülkesine (Y) ihraç edildiği zaman, artık (Y) ülkesine herhangi bir vergi, fon alınmadan girer ki işte bu durumun varlığı "Serbest Dolaşım" olarak nitelenir. Dolaşım Belgeleri, Türkiye veya Avrupa Birliğine üye ülkeler menşeli veya bu ülkelerde serbest dolaşım halinde bulunan üçüncü ülke menşeli mallar için düzenlenebilir. Bu belgelerden biri olan A.TR Dolaşım Belgesi, Türkiye'den AB Üyesi bir ülkeye yapılacak ihracatta ya da AB Üyesi bir ülkeden Türkiye'ye yapılacak sanayi malı ihracatında ortaklık ilişkisi çerçevesinde tanınan gümrük indirimleri veya tavizli rejimden yararlanabilmek için kullanılan bir belgedir. Bir Türk ihracatçısı tarafından A.TR Belgesi doldurulurken, belge üzerinde yazılı bulunan malın veya bu malın üretiminde kullanılacak ithal girdilerinin tüm vergilerinin (gümrük vergisi, toplu konut fonu, kaynak kullanımı destekleme fonu gibi) bu malın üçüncü ülkelere ithalatı sırasında veya ihraç edileceği bir AB ülkesine ihracatı sırasında ödenmiş olması gerekir. Aksi halde A.TR belgesi alınamaz. İhracatçı tarafından "İlgili malımızın üretiminde gümrük vergisi ödenmemiş bir ithal girdi yoktur" şeklinde bir taahhütte bulunulması durumunda Ticaret ve Sanayi Odasından veya sadece Ticaret Odasından alınan bu belge, yine ihracatçı tarafından çıkış gümrük idaresine onaylatılacaktır. Gümrük idaresi tarafından onay verildiğini gösteren tarihten itibaren 4 ay içerisinde bu belge ithalatçı ülkedeki varış gümrük idaresine ibraz edilmelidir. Bu süre içinde, ithalatçı A.TR Belgesini kendi ülkesindeki gümrük idaresine ibraz edemezse doğaldır ki gümrük indiriminden yararlanamayacaktır. Diğer bir ifadeyle, normal gümrük vergisini ödemek durumuyla karşı karşıya kalacaktır. Ancak, bu durumda da ithalatçı

belgeyi daha sonra ibraz etmek şartıyla teminat vererek malları çekebilir. Ne var ki, böyle bir durum ithalatçı açısından hoş karşılanmayacaktır. Çünkü, ithal ettiği malın fiyatı en azından vergi değeri kadar yükseleceği için bunu ithal etmenin maliyeti kendisi için artacaktır, dolayısıyla ithal etmeye yanaşmayacaktır. Eğer Ticaret ve Sanayi Odasına ihraç malının üretiminde gümrük vergisi ödenmemiş bir ithal girdinin bulunmadığına dair bir taahhütte bulunulmasına rağmen gerçekte böyle bir girdi vardı da bu durum Ticaret ve Sanayi Odasının gözünden kaçmış ve malın gönderildiği AB üyesi ülkesinin gümrüğünde bir şüphe uyandırmış ise, A.TR belgesi ilgili AB ülkesinden ihracatçının Ticaret ve Sanayi Odasına geri gönderilecektir. A.TR belgesinin süresi, belgenin düzenlenme tarihini takip eden ilk iş gününden itibaren 4 aydır. Yani belge üzerinde ismi yazılı malın fiili ihracatının 4 ay içinde yapılmış olması gerekir. Dolaşım belgelerden bir diğeri EUR.1 Belgesi'dir. Bu belge, Türkiye'den EFTA (Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması Bölgesi, İzlanda, Norveç, Liechtenstein, İsviçre) ülkelerine ve EFTA ülkelerinden Türkiye'ye yapılacak ihracatta, sanayi ürünlerinin ithalatında gümrük indirimlerinden (muafiyetlerden) yararlanmak amacı ile ihracatçı tarafından bağlı bulunulan Ticaret ve Sanayi Odasından alınıp doldurulduktan sonra çıkış gümrük idaresine onaylatılan bir belgedir. EUR.1 belgesine çıkış gümrük idaresi tarafından verilen onay tarihinden itibaren 4 ay içinde ithalatçı tarafından varış gümrük idaresine ibraz edilmesi halinde ithalatçı, uygulanan vergi indirimlerinden ve muafiyetlerden yararlanabilir. Ancak burada en önemli nokta, bu belgenin her mal için düzenlenememesidir. Türkiye'den EFTA ülkelerine mal ihraç edileceği zaman EUR.1, ancak %100 Türk menşeli mallar için düzenlenir. Bir başka ifade ile içinde ithal girdi bulunan malların Türkiye'den EFTA ülkelerine ihracında bu belge düzenlenemez. Bu noktada, dolaşım belgeleri olan A.TR ve EUR.1 belgeleri arasındaki en önemli fark, A.TR belgesinin sadece imalat sanayi ürünlerinin dış ticareti ile sınırlı olmasıdır. Örneğin; İtalya'ya domates ihraç ederken, domates AB'nin Ortak Tarım Politikası kapsamında kalan ve dolayısıyla imalat sanayi kapsamı dışında bir ürün olduğu için Türk ihracatçısı bu mala A.TR belgesi düzenleyemez, bunun yerine sadece EUR.1 belgesi düzenleyebilir.

7.2.2. Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin)

Bu belge, ihracata konu malın menşeyini, üretildiği, imal edildiği ülkeyi gösteren bir belgedir. Ayrıca bu belge, bir ülkede imal edilmiş olduğu halde üçüncü bir ülkede geçirdiği ek işçilik ve diğer işlem sebebiyle katma değeri belirli bir oranda artmış olan malın, ek işlem geçirdiği ülke menşeli olması gerektiğini de gösteren bir belgedir. Gümrük işlemleri, ülkeler arasında mevcut ticaret anlaşmaları hükümleri dahilinde yapılır. Örneğin, bir malın gönderildiği bir ülkede Tercihli Gümrük Rejiminden yararlanması veya konulan kota sınırlamasının aşılmış aşılmadığının belirlenmesi için gümrüğe gelen malların menşeyinin belirlenmesi önem arz eder. Genellikle Ticaret ve Sanayi Odasından veya sadece Ticaret Odasından bazen de ithalatçı ülkenin ihracatçı ülkedeki konsoloslugu tarafından onaylanan belgedir. Bu belge düzenlenmesi açısından yasal zorunluluk arz etmez. Ancak, söz konusu ürünün ihracatçının ülkesi ile aralarında serbest ticaret işbirliği anlaşması bulunan (Örneğin, Türkiye-Polonya, Türkiye-İsrail gibi..) diğer ülkelere ihraç edileceği zaman ithalatçının talebi üzerine düzenlenen belgedir. Buna ilişkin çeşitli örnekler verilebilir, örneğin; ABD halen Türk menşeli tekstil ürünlerine kota uygulamaktadır. Bu yüzden, bazı Türk tekstil ürünleri ihracatçılarımız, kotaya tabi olmamak için, ABD'nin kota uygulamadığı Bulgaristan'da fabrika kurup, Bulgaristan'da ürettikleri tekstil ürünlerini Bulgaristan'dan, bu ürünlerin Bulgar menşeli olduğunu gösteren menşe şahadetnamesi ile birlikte ABD'ye ihraç etmektedirler. AB üyesi ülkeler arasındaki ticarete ve AB ile Türkiye arasındaki ticarete menşe şahadetnamesi istenmez. Eğer gönderilen mallar için ihracatçı ülkeye gümrük indirimi veya muafiyeti uygulanıyorsa menşe şahadetnamesi yerine geçen A.TR belgesi kullanılacaktır.

7.2.3. Konsolosluk Faturası (Consular Invoice)

İhraç ürününün menşeyini belgelemek için malın ihraç edileceği ülkenin konsoloslugu tarafından onaylanan belgedir. Bazı ülkelerin dış ticaret rejimleri, bu ülkelere ithal edilecek mallar için ithal sırasında gümrük işlemlerine esas teşkil edecek Konsolosluk faturasının ibrazını zorunlu görür. İsrail, Orta ve Güney Amerika, Suudi Arabistan gibi ülkeler ithal ettikleri malların faturalarının ihraç ülkesindeki Konsolosluklardan onay

almasını isterler. İthalat yapılacak ülkenin İthalat Mevzuatında bu belgenin aranması koşulu varsa, ihracatçı ihracat yapacağı ülkenin Konsoloslughuna gider, oradan alacağı boş fatura formunu doldurur, aynı Konsolosluga götürüp tasdik ettirir ve ithalatçiya bu faturayı gönderir. Bu fatura ile malın menşei ve ihraç ülkesi belgelendiği gibi malın ihraç fiyatının cari piyasa fiyatına uygunluğu da ithal ülkesi Konsoloslughunca kontrol edilmiş olur. Böylece dumping yapılması engellenmiş olur ve ithalatçı ile ihracatçının anlaşarak ülke dışına döviz kaçırmamasının önüne geçilmiş olur (Diriöz 2013).

7.2.4. Veteriner Sertifikası (Veterinary Certificate)

Bu vesaik, canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin (et, süt, yumurta, bal, deri, yün gibi.) ihraç veya ithal edilebilmesi için bu malların sağlıklı olduğuna ve bulaşıcı hastalık taşımadığına dair, gümrük giriş-çıkış kapılarında resmi veteriner hekim tarafından yapılan kontrollerin sonucunu gösteren belgedir. Bu konuda yetkili kılınmış gümrük idareleri, İstanbul, İzmir, Trabzon, Mersin, Edirne, Gürbulak, İzmit, İskenderun ve Ankara Gümrük Başmüdürlükleri ve bunlara bağlı Gümrük Giriş ve Çıkış Müdürlükleridir. Ayrıca bu noktada, AB üye ülkelerine ihraç edilecek veya bu ülkelerden ithal edilecek süt ürünleri (özellikle peynir) için Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında alınan IMA-1 formu doldurulduktan sonra resmi veteriner hekim tarafından kontrol edilerek onaylanır. Daha sonra bu belge gümrük idaresine ibraz edilerek malın giriş ve çıkışı yapılır (Diriöz 2013).

7.2.5. Bitki Sağlık Sertifikası (Phytosanitary Certificate)

İthal veya ihraç edilecek bitki veya bitkisel ürünlerin hastalık veya zararlı haşarat taşımadıklarının giriş-çıkış gümrüklerine kanıtlanması için ihracatçı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım İl Müdürlüğü Bitki Koruma Şube Müdürlüğünden temin edebileceği Zirai Karantina Servisi Bitki İhraç dilekçesini doldurduktan sonra Tarım İl Müdürlüğünden ilgili Bitki Koruma Şube Müdürlüğüne sevk alınmaktadır. Üzerine sevk kaydı düşülmüş dilekçe ile tekrar Bitki Koruma Şube Müdürlüğüne başvuruda bulunulduktan sonra ihraç konusu olan ürünün bir numunesinin, ürünün yüklendiği yerde kontrolör tarafından analizi yapılır. Yapılan analiz olumlu sonuçlanırsa, kontrolör bir belge tanzim edip imzalar ve ihracatçiya verir ki bu belgeye Bitki Sağlık Sertifikası denir. Bu

vesaikin süresi, yaş sebze ve meyve için 10 gündür. İhracatın bu süre içinde yapılmamış olması halinde tarım ürünlerinin yeniden kontrolünün yapılması ve bu sertifikanın yenilenmesi zorunludur.

7.2.6. Helal Belgesi

İslam ülkelerine yapılan hayvansal ürün ihracatı sırasında, bu ürünlerin İslami kurallara göre kesildiğini gösteren ve ihracatçının bulunduğu İl Müftülükleri tarafından düzenlenen belge olup bu belge alıcı birçok İslam Ülkesi Gümrük Giriş Müdürlüklerine ibraz edilmesi halinde o ülkelere, bu ürünlerin girişine izin verilmektedir. Ülkemize ithal edilecek ürünlerde böyle bir zorunluluk yoktur.

7.2.7. Koşer Belgesi

Bir ihraç ürününün Musevi dinine uygunluğunu belgeleyen vesaihtir. Burada ihraç ürünü özellikle gıda ürünleridir. Türkiye'de Hahambaşılık tarafından verilen bir belgedir. İthalatçı tarafından, koşer istendiğinde ihracatçı firmalar Türkiye Hahambaşılığı'na şahsen veya faksla müracaat ederler ve belirttikleri gıda maddeleriyle ilgili koşer sertifikasını talep ederler. Müracaat sırasında, söz konusu gıda ürününde hangi hammaddelerin kullanıldığı da belirtilmektedir.

7.2.8. Radyasyon Belgesi (Radiation Certificate)

İhraç edilecek tarım ürünlerinin hiç radyasyon içermediğini veya kabul edilebilir orandan daha fazla radyasyon içermediğini ispatlayan ve ihracatçı ülkenin bu konuda ölçüm yapmaya yetkili bir resmi kuruluşu tarafından düzenlenip ithalatçıya ulaştırılmak üzere ihracatçıya verilen bir belge niteliği taşır. Alıcı, talep ettiği tarım ürünü içinde belirli ağırlıktaki miktarın içerdiği radyasyon derecesini (bekerel) bildirir, fazlasını kabul etmez. İhracatçı bu belge ile sonucu kanıtlamış olur. AB ülkeleri, Türk ihracatçı firmalarından Çernobil nükleer kazası sebebiyle özellikle yaş doğa mantarı için bu belge istenmektedir. Bu belgenin ithalatçı firmalar tarafından talep edilmesi halinde ihracatçı firmalar, Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna bağlı Ankara Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi veya

Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezine başvurarak söz konusu belgeyi temin ederler.

7.2.9. Boykot/Kara Liste Sertifikası (Boycot/Black List Certificate)

Türkiye'den İsrail'e ve Türkiye'den Arap Ülkelerine ihracat yapılırken bu ülkeler arasında savaş hali söz konusu olduğu için ticarete konu ürünün karşılıklı olarak birbirlerinin kara sularından, hava sahasından geçmediğinin, taşıma araçlarının ihtilaf yaşadıkları ülke bandıralı ve bayraklı olmadığına beyanını talep ederler. İhracatçının bağlı olduğu Ticaret ve Sanayi Odası ile Taşıma Acentesi tarafından düzenlenir.

7.2.10. A.T.A. Karneleri (A.T.A. Carnet)

1961 tarihli Brüksel İşbirliği Konseyi tarafından imzalanan Admission Temporary Agreement (A.T.A. Sözleşmesi) uyarınca belirlenmiş ve en genel ifadeyle dış ticarete konu malların kesin satışı haricinde yurt dışında bakım ve onarımlarını gördürmek veya fuar ve sergilerde sergiletmek üzere yurt dışına çıkarılmasında ithalat veya ihracatı üzerinden vergi alınmamasını sağlayan uluslararası kabul görmüş belgedir. Bu karneleri temin etmek için karne sahibinin veya vekilinin adını haiz bir dilekçe ile ilgili Ticaret ve Sanayi Odasına başvurması gerekir. Söz konusu belgeyi almak için düzenlenecek dilekçede mutlaka malın cinsi, miktarı ve değeri, malın ne amaçla ve hangi ülkelere götürüleceği belirtilecektir. Bu dilekçe ile birlikte, kişinin yetki belgesi, imza sirküleri, taahhüname, malın değerinin belli bir oranına karşılık gelen nakdi teminat veya banka teminat mektubu ve mal listesinin de verilmesi gerekecektir. Söz konusu mal listeleri malın gideceği ülke için 6, diğer ülkeler için ise 2'şer nüsha olarak düzenlenecektir. Karayolu ile yapılacak taşıma da transit geçilecek her ülke için ayrıca 2'şer nüsha mal listesinin de verilmesi söz konusu olacaktır. Söz konusu dilekçe ve diğer belgelerle Ticaret ve Sanayi Odasına başvuran şirket için, dilekçesine istinaden ilgili Oda tarafından "Geçici Kabul İçin Gümrük Geçiş Karnesi" düzenlenip verilir. Karne sahibi şirket de bu belge ile malını gümrükten çekecektir. Geçerlilik süreleri 1 yıl olan A.T.A. Karnelerinin her bir ülkeye girişte ve çıkışta o ülkenin ilgili gümrük idaresine ibraz edilip onaylatılması gerekmektedir.

7.3. Taşıma Belgeleri (Transport Documents)

Bu belgeler, deniz, kara, hava ve demiryolu ile yapılan taşımacığa göre farklılaşan belgelerdir. Bir taşıma belgesi, malların ihracatçının ülkesindeki belli bir yerden alınıp ithalatçıya teslimini taahhüt eden, buna istinaden taşıtan ile taşıyan arasında düzenlenen bir taşıma sözleşmesidir, malların teslim alınmasını gösterir bir teslim makbuzudur, ayrıca deniz konşimentosunda olduğu gibi bir kıymetli evrak niteliği taşır. Bir taşıma belgesinin, geçerlilik ve bankalarca kabul edilebilirliği ile taraflara hak ve yükümlülük yaratması için sahip olması gereken bir takım özellikleri içermesi gerekmektedir. Bunlar, taşımacı firma veya bunun yetkili acentası tarafından imza edilmiş olmalı, bankalar tarafından kabul edilip edilmeme, bayat (stale) olup olmama açısından yükleme ve sevk tarihine mutlaka haiz olmalı, ihbar(notify) kaydı içermeli ve orjinal nüsha sayıları belirtilmelidir. Taşıma belgeleri "konşimento" olarak adlandırılır ve çeşitli türlere ayrılır (Diriöz 2013).

7.3.1. Deniz Konşimentosu

Taşıtanın isteği üzerine taşıyıcı veya gemi acentası tarafından düzenlenip taşıtana verilen, malın yüklendiğini ve belirlenen şekilde taşınıp varış yerinde alıcısına teslim edileceğini taahhüt eden belgedir. Bu tip konşimentonun en önemli özelliği kıymetli evrak niteliği taşımasıdır. Diğer bir ifade ile, ciro ve teslim yoluyla malların mülkiyetinin devrini sağlar. Deniz konşimentosu, kıymetli evrak olma özelliğini T.T.K.'nun 1102. maddesinden almaktadır. Buna göre, konşimento gereğince kendisine mallar teslim edilecek olan veya konşimento emre yazılı ise ciro ve teslim ile kendisine devredilmiş bulunan kimse, malları teslim almaya yetkilidir. Bir deniz konşimentosunda herhangi bir ihtilafa yol açılmaması açısından belirli hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Örneğin; akreditif şartları CF veya CIF teslim şekillerinden bahsediyorsa konşimento "Freight Prepaid" (Navlun Peşin Ödenmiştir) ibaresini taşımalıdır. Navlun ücreti faturaya dahil edilmişse, konşimento "Freight Prepaid" ibaresi taşımalıdır. Konşimento, akreditifte son yükleme tarihi olarak belirtilen tarihten sonraki bir tarihi taşımamalıdır. Akreditifte gerekli olması nedeniyle, navlun miktarı muhakkak gösterilmelidir. Yükleme konşimentoda yazılı olan yerden farklı bir yerde yapılmamış olmalıdır. Konşimento, malların yüklenme durumuna göre Tesellüm

konşimentosu ve Yükleme Konşimentosu olarak ikiye ayrılır. Yükleme Konşimentosu, üzerinde sevk tarihini, ürünün fiili ihraç tarihini bulundurması sebebiyle bankalar tarafından kabul görür. Malların gönderildiği tarafa göre düzenlenen konşimentolar ise üçe ayrılır. Bunlar, nama, emre ve hamiline yazılı konşimentolardır. Nama yazılı konşimentolar, ciro yoluyla devri mümkün olmayan, sadece malların devri ya da teslim edilmesi yoluyla devri mümkün olan konşimento türüdür. Yani, sadece malın alıcısı konumunda olan ithalatçının adı ve ünvanının yazılı olduğu belgelerdir, mallar sadece bu kişiye teslim edilecektir. Bu nedendir ki, bankalar tarafından uygulamada genellikle kabul edilmezler. Ancak, uygulamada bankalar kendilerini güvenceye almak için evrağın kendi adlarına düzenlenmesini isteyebilirler. Hamiline yazılı konşimentolar, dış ticarete en riskli taşıma belgesi türünü oluşturur. Bu tip konşimentoda ithalatçı kısmında "Bearer" (hamiline) ibaresi yer alır. Dış ticarete hemen hemen hiç kullanılmazlar çünkü, riskli bir yapıya sahiptirler. Bunun nedeni de konşimentoyu elinde bulunduran şahsın taşıyıcı firmadan malların kendisine teslimini isteyebilme yetkisine haiz olmasıdır.

7.3.2. Havayolu Konşimentosu (Airwaybill)

Bu konşimento bir makbuzdur, kıymetli evrak niteliği taşımaz, ciro edilerek mülkiyeti devir edilemez, ithalatçı adına düzenlenir yani bir nev'i nama yazılı konşimento niteliği taşır. Mallar uçak ile taşınıp, düzenlenen senedin üzerinde ithalatçı olarak kimin ismi yazılı ise ona teslim edilir. 3 tanesi orijinal olmak üzere 12 nüsha halinde düzenlenir. Orijinal nüshalardan birincisi havayolu şirketine, ikincisi ithalatçıya ve üçüncüsü ihracatçıya verilir. Üçüncü nüshanın ihracatçının elinde bulunması bankaların bu senedi kabul etmeleri açısından önemli risk algılaması yaratır. Çünkü ihracatçı, ithalatçının malları gümrükten çekmesinden evvel söz konusu ürünün alıcısını değiştirme hakkına sahiptir. Bankalar bu nedenle, hava yolu taşıma senedini teminat sayabilmek için üçüncü nüshanın kendilerine verilmesini ve bu belgede gönderilen olarak muhabir bankanın adının yazılmasını isterler.

7.3.3. Demiryolu Hamule Senedi (Railway Consignment Note)

Malların demiryolu ile taşınacağını gösteren, gönderen ile taşıyıcı demiryolu idaresi arasında yapılan taşıma sözleşmesini ifade eder. Hamule senedi "nama" düzenlenir, emre

yazılı hamule senetleri düzenlenemez. Bu senet, demiryolu idaresi tarafından 6 nüsha olarak doldurulur. Bu senedin 4. nüshasının adı "Hamule Senedi Duplikatası"dır. Bu nüsha malın mülkiyetini temsil eder ve malların demiryolu idaresine teslim edildiğini gösteren bir "alındı" niteliği taşır. Varış istasyonunda malların alıcısı kimliğini ispat etmek suretiyle malları çekebilir, bu noktada ayrıca hamule senedini ibraz etmesi zorunlu değildir. Bu yolla gönderilen mallar için banka tarafından garanti verilmesi istendiğinde, Hamule Senedi Duplikatasının bankaya teslim edilmesi ve malların banka namına gönderilmiş olması gerekmektedir. Malların demiryolu ile taşınmasına ilişkin kurallar, kısa adı "CIM" olan 1970 tarihli ve Türkiye'nin de dahil olduğu "Uluslararası Demiryolu Taşımacılığı Anlaşması" ile düzenlenmiştir.

7.3.4. Karayolu Taşıma Belgesi (Road Waybill/CMR Consignment Note):

Kamyon konşimentosu (Truck Bill of Lading) da denilen bu belge, kamyon veya tır ile yapılan uluslararası taşımacılıkta, CMR [Convention Merchandises Routier (Ticari Mallar Güzergâh Anlaşması)] gereğince düzenlenen bir taşıma belgesidir. Bu anlaşma kapsamında, malın anlaşmaya üye ülkeler arasında taşınması sırasında mala gelebilecek hasar, kayıp, zarar, ziyan ve gecikmelerde gönderen-taşıyan-alıcı arasında sorumluluk ve yükümlülükleri belirten bir sözleşme yapılmaktadır. Bu belge üç nüsha olarak düzenlenir, gönderenin namına, adına ve sevk makbuzu olarak düzenlenir. Söz konusu üç nüshada gönderen ve taşıyıcı firma imza yetkilisi tarafından imzalanır ve mühürlenir. Birinci nüshası gönderene verilir. İkinci nüshası mal ile birlikte gider. Üçüncü nüshası ise taşıma firmasında kalır. İkinci nüsha alıcıya teslim edilinceye kadar gönderen, malın teslim yerini ve teslim edilecek firmayı değiştirebilir. İkinci nüsha alıcıya teslim edildikten sonra taşıyıcı alıcının talimatına uymak zorundadır. Bu belgenin en önemli özelliği, malların belli sayıda marka ve numaralarla, ambalajlı ve iyi durumda olduğunu gösteren teslim alındı-sevk edilecektir hükmünde makbuz ve taşımanın gönderenin talimatı ile varış yerine taşınacağını gösteren taşıma sözleşmesi niteliği taşır. Ancak, unutulmamalıdır ki bu belge kıymetli evrak hükmünde bulunmaz, dolayısıyla ciro edilemez. Ancak, uygulamada CMR Sözleşmesine taraf olan ülkeler arasında malı temsil eden ve dolayısıyla kıymetli evrak hükmünde kabul edilen CMR Sözleşmeleri düzenlenebilmektedir.

7.3.5. Nakliyecî Makbuzu (Forwarder's Receipt)

Demiryolu ve çoğunlukla karayolu ile taşımacılıkta kullanılan bu belge, taşıma komisyoncuları tarafından belli bir ücret karşılığında kendi adlarına ve başkaları hesabına mal taşıyan nakliye firmaları tarafından düzenlenen belgedir. Taşıma komisyoncuları, bir uluslararası taşıma şirketi veya onun bir acentesi olmadıkları için konşimento veya taşıma senedi düzenleyemezler ve uluslararası taşıma şirketi adına hareket edemezler. Bunlar ancak, ithalatçılara sevk edilmek üzere ihracatçılardan topladıkları malları bir uluslararası taşıma firmasına taşıtabilirler. Taşıma şirketinden kendi adlarına düzenlenmiş taşıma senedini alırlar. İhracatçılara ise malları sevk etmek üzere teslim aldıklarını gösteren kendi makbuzlarını verirler ki bu makbuza Nakliyecî Makbuzu adı verilir. Malın mülkiyetini temsil etmediği için ciro edilemezler ve dolayısıyla kıymetli evrak hükmünde de sayılmazlar.

7.3.6. FİATA Tesellüm Belgeleri (FCR/FCT/FBL)

Bu belgeler bir nev'i nakliyecî makbuzudur. Ancak bu belgeler, FİATA [(International Federation of Freight Forwarders Association) Uluslararası Taşıma Acenteleri Birlikleri Federasyonu] tarafından, kendisine üye olan taşıma acenteleri için standart hale getirilmiş ve sadece karayolu taşımacılığında kullanılan belgelerdir. Bu belgeleri düzenleyebilmek için öncelikle FİATA'ya üye olmak gerekir ve sonrasında da bu federasyondan FİATA lisansı almak gerekmektedir. Uygulamada 3 çeşit FİATA belgesi vardır. FİATA FCR (Forwarder's Certificate of Receipt) taşımacının teslim alındı belgesi, FİATA FCT (nakliyecî taşıma belgesi), FİATA FBL (FİATA Kombine Konşimentosu). FİATA FCR, malların gönderilene sevk edilmek veya gönderilenin emrine hazır tutulmak üzere teslim alındığını gösterir. Ciro edilemez ve kıymetli evrak niteliği taşımaz. Mallar taşıma aracına yüklendikten sonra orjinalinin ibrazı halinde ihracatçı tarafından yükleme iptal edilebilir, koşulları ve ithalatçısı değiştirilebilir. Belgenin orjinali ihracatçıya teslim edildiği için ithalatçı açısından bir risk söz konusudur. Riski ortadan kaldırmak için ithalatçı, belgenin banka adına düzenlenmesini isteyebilir. Bunun üzerine, vesaik içinde ithalatçıya gönderilen orjinal nüshanın, ithalatçı tarafından uluslararası taşıma firmasına ibrazıyla mallar teslim

alınır. FİATA FCT, bu belge takım halinde ithalatçının emrine düzenlenir ama kıymetli evrak niteliği taşımaz. Belgenin orjinallerinin varış yerinde taşıma firmasına ibrazı halinde, mallar ithalatçıya teslim edilir. FİATA FBL (FİATA Kombine Konşimentosu) deniz konşimentosu ile aynı hukuki niteliğe sahip bir kombine nakliyat konşimentosudur. Şekil ve şartı FİATA tarafından tespit edilmiş ve Uluslararası Ticaret Odası (ICC) tarafından onaylanmıştır. Emre düzenlenen, kıymetli evrak niteliği taşıyan önemli bir uluslararası taşıma belgesidir.

7.3.7. Paket Postası Makbuzu (Parcel Post Receipt)

İthalatçıya posta ile gönderilecek malın bulunduğu kolinin doğrudan ithalatçı veya ithalatçının bankasına sevk edilmek üzere Posta İdaresine verilmesi karşılığında alınan posta makbuzuna denir. Posta idareleri malları doğrudan ithalatçıya gönderebileceği gibi banka aracılığı söz konusu olacaksa malların üzerinde kontrol sağlamak amacıyla ihracatçının bankası adına da gönderebilir. Banka aracılığı söz konusu ise, banka tarafından posta idaresine yazılan bir teslim emri ile ithalatçıya devredilir.

7.3.8. TIR Karnesi

Bakanlar Kurulunun 16.1.1985 tarihli 85/8993 sayılı kararı ile 12 Mayıs 1985 tarihinden geçerli olmak üzere onaylanan 1975 tarihli "TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Eşya Taşınmasına Dair Gümrük Sözleşmesi" teknik eklerinde yer alan uluslararası kuruluş (halen Uluslararası Karayolu Taşımacıları Birliği IRU) tarafından basılarak üye ülkelerin Kefil Kuruluşları aracılığıyla taşıyıcıların kullanımına sunulan, TIR Sistemi altında eşya taşımaya yarayan bir belgedir. Karayolu taşımacılığında kullanılan, üzerinde taşımayı gerçekleştiren tır aracının plaka numarası, dolu ve boş ağırlığını, bağlı olduğu taşıma firmasına ilişkin bilgiler bulunur. Araç, malla birlikte gümrükten çıkacağı aşamada taşıma firması tarafından gümrüğe sunulur. Tır Karnesi olmadan da eşya gümrükten çıkabilir ama onu taşıyacak Tır aracının çıkması mümkün olmaz. Uluslararası kuruluş (International Routier Union) tarafından dağıtılan TIR Karnesi, 1959 tarihli (Transit International Routier) TIR Sözleşmesine istinaden, bu sözleşmeye üye ülkeler arasında yapılacak karayolu ile mal taşımacılığı sırasında kullanılır. Türkiye'de bu belge Ticaret ve Sanayi

Odalari tarafından dagıtılır. Tır Karnesi, Tır'la Uluslararası Taşımacılık Yapma Yetki Belgesi C2 Belgesini haiz firmalar tarafından kullanılır. Tır karnesi 14 sayfa olup her ülkeye giriş ve çıkışta 1'er sayfası kesilerek koçanları saklanır. Kalan koçanlar daha sonra IRU'ya gönderilmek üzere Ticaret ve Sanayi Odasına teslim edilir.

7.4. Sigorta Belgeleri (Insurance Documents):

İthalatçı ile ihracatçı arasında anlaşmaya varıldıktan sonra taraflar teslim şekillerine göre malların taşınması sırasında hasar olma ihtimaline karşı maddi bir kayba uğramayacaklarından emin olmak isterler. Bu nedenle doğaldır ki, mallarını sigorta ettirmek isteyeceklerdir. Sigorta ettiren taraf, sigorta şirketine malın bedeli üzerinden listelerle belirlenmiş olan "Sigorta Primini" ödeyecektir. Bir zarar durumu hasıl olduğunda da sigorta şirketinin sigorta ettirene ödediği bedel yani "tazminat" söz konusu olacaktır. İhraç malların ithalatçıya sevkiyatı gerçekleştirilirken taşıma sırasında karşılaşılabilecek risklere karşı sigortalanması gerekir. Dış ticarete konu malların sigortalanmamış olması halinde bunun ihracatçıdan ithalatçıya taşınması mümkün olmayacağı gibi, banka ve gümrük işlemlerinin de gerçekleştirilmesi söz konusu olmayacaktır. Ürünün alım satım sözleşmesinde belirlenen teslim şekline istinaden ihracatçı, ithalatçı ya da her ikisi birden sigorta bedelini üstlenecektir. Sigorta belgeleri, sigortayı yapan sigorta şirketi veya sigorta komisyoncusu tarafından düzenlenip sigortayı yaptıran kişiye (ihracatçıya veya ithalatçıya) verilen belgelerdir (Diriöz 2013).

7.4.1. Sigorta Poliçesi (Insurance Policy)

Dış ticaret kapsamında taşınan malların yüklendikleri yerden ithalatçıya teslim edilecekleri ana kadar uğrayabilecekleri hasarlara veya avaryalara karşı sigorta edildiklerini gösteren belgedir. Nama, emre veya hamiline olarak düzenlenebilir ve ciro yoluyla devredilebilir. Bir sigorta poliçesi üzerinde, sigorta şirketinin ve sigortayı yaptıranın kimlik bilgileri, sigortanın konusu, sigortanın hangi riskleri kapsayacağı, sigorta bedeli, sigorta primi tutarı, ödeme tarihi ve yeri, poliçenin düzenlenme tarihi, uluslararası taşıma firmasının ünvanı, malın cinsi ve özellikleri, taşıma firmasıyla sevkiyat için belirlenen süre, malın taşıma firmasına nerede ve ne zaman teslim edileceği belirtilmektedir.

7.4.2. Sigorta Sertifikası (Insurance Certificate)

Bir defadan fazla yüklemesi olan ihracatçı veya ithalatçıların kesin sigorta öncesi hazırladıkları belgedir. İhracatçı veya taşıma komisyoncusu ile taşıma firması arasında düzenlenir ve fazla kapsamlı değildir.

7.5. Finansman Belgeleri (Financial Documents):

7.5.1. Poliçe (Bill of Exchange/Draft)

Bu belge belirlenmiş bir sürenin sonunda veya vadede, cinsi ve tutarı belirlenmiş bir miktarın belirli bir lehbara ödenmesi için keşidecinin muhataba verdiği yazılı nitelik taşıyan şartsız bir ödeme emridir. Bir poliçede daima keşideci (drawer), lehdar ve muhatap (drawee) olmak üzere üçlü bir ilişki söz konusudur. Kıymetli evrak niteliğine sahip bir kambiyo senedir ayrıca poliçeler şekil şartlarına haiz evraklardır. Poliçede, "düzenlendiği dilde poliçe sözcüğünü içerir-draft- kelimesi", "ödenecek kişi-drawer", "döviz cinsi ve tutarı", "keşide yeri ve tarihi", "keşidecinin kimlik bilgileri" ve "vade" unsurları mutlaka yer almaktadır. Muhatap poliçeyi kabul etmekle poliçenin üzerinde yazılı olan bedeli kabul etmiş sayılır. Dış ticaret işlemlerinde poliçeler ödeme vadelerine göre sınıflandırıldığında beş farklı kategoride yer alırlar. Bunlar görüldüğünde ödemeli (pay at sight), görüldüğünden belli bir süre sonra ödemeli (pay at sixty days after sight), keşide tarihinden belli bir süre sonra ödemeli (pay at thirty days after issuing date), konşimento tarihinden belli bir süre sonra ödemeli (pay at thirty days after Bill of Lading-B/L- date) ve belirli bir tarihte ödemeli (pay at 07.10.2004) poliçe türleridir. Poliçeler, bir malın fiili ihracatı başladıktan sonra diğer vesaik ile birlikte bankalara ibraz edilir. İşlem akreditif ise, ilgili şartlara göre poliçenin hangi taraf üzerine keşide edileceği önem arz eder. Kabul kredili işlemlerde bankalar poliçenin borçlu tarafından kabulünü ve gerekiyorsa borçlunun bankasının avali karşılığında sevk vesaikini alıcıya teslim ederler. Aval deyimi, vadeli dış alımlarda keşide edilen tarafından kabul edilen poliçenin borçlunun bankası tarafından garanti edilmesi anlamına gelir. Bir poliçeye aval veren banka, borçlunun riskini üstlenmiş olduğundan müşterisi için bir kredi limiti tespit etmek zorundadır. Poliçenin borçlu firmalarca kabulüne "müşteri kabulü", bankalarca kabulüne de "banka kabulü-bankers

acceptance" denilir. "Kabul", tanımını itibariyle muhatabın poliçe bedelini kayıtsız şartsız ödeyeceğine dair poliçe üzerindeki yazılı taahhüdünü ifade eder. Akreditif şartlarına göre poliçe, taşıma belgesinin tarihinden itibaren belirli bir süre kadar geçerliliğini koruyacaktır. Akreditifin teyitli veya teyitsiz olmasına göre poliçe ya amir banka ya da teyit bankası üzerine keşide edilir ve sevk vesaiki ile birlikte bankalara ibraz edilir. Vesaik, akreditif şartlarına uygun ise banka poliçeyi kabul ederek keşideciye iade eder. Aynı zamanda akreditifin lehdarı olan keşideci elindeki banka kabul kabulü poliçeyi ya vade sonuna kadar kendi portföyünde saklar ya da iskonto ederek alacaklı müşterisinden bunu satın alır (Diriöz 2013).

7.5.2. Antrepo Makbuzu (Warehouse Receipt)

Malın saklanmak üzere antrepoya alındığını gösterir belge olmakla birlikte ayrıca bir finansman belgesi olma özelliği taşır. Ancak ciro edilebilme özelliği bulunmaz. Söz konusu belge üzerinde, malın miktarı, cinsi, teslim alındığı tarih, teslim alınan malın hacizli olup olmadığını gösterir şerh, antreponun bulunduğu bölge ve tahsil edilecek ücret ve tutarlar yer alacaktır. Antrepo makbuzunun, finansman belgesi olarak ele alınmasının nedeni mal rehini karşılığında kredi kullanmak isteyen bir firmanın malları antrepoya teslim ederek banka emrine antrepo makbuzu almasının mümkün olmasıdır.

7.5.3. Rehin Senedi (Trust Receipt)

İthalatçının ülkesindeki bankasının, ihracatçıya yapılacak ödemeyi muteber müşterisi olan ithalatçı adına üstlenmesi durumunda ortaya çıkan işleme ilişkin belgedir. Burada ithalatçı adına açılmış gayri nakdi nitelik taşıyan bir kredi söz konusu olmaktadır. Uygulamada banka, ihracatçıya ödemeyi yapar ve ödeme miktarı kadar müşterisi konumunda olan ithalatçının hesabına ithalatçıyı borçlu kaydeder. Ancak doğaldır ki banka mevcut durumda, teminat olarak, ithal edilecek malların veya malların üzerindeki hakkın veya malların satışından elde edilecek gelirin kontrolünde olmasını isteyecektir. Banka, ithalatçı kendisine kredi borcunu ödeyene kadar geçerli olacak şekilde ithalatçıdan Rehin Senedi alır. Söz konusu belge, borcunu ödeyene kadar ithalatçının mallarını gayri nakdi krediyi sağlayan bankaya rehin bıraktığını, malları gümrükten çektikten sonra banka adına depoya

veya antrepoya koyacağını ve kredinin vadesi dolana kadar ithalattan doğan kredi borcunu bankaya ödeyeceğini taahhüt eden bir finansman belgesidir. Rehin Senedi alındığı zaman müşteri iflas etse bile banka alacağını diğer alacaklılar ile bölüşemez. Belge konusu alacak, sadece bu bankaya ait olur. Bu belge, nitelik itibariyle bir taahhütnameden ibaret olduğu için müşterinin taahhüdünü yerine getirememesi veya dürüst davranmaması halinde banka yönünden tam hukuki güvence sağlamaz. Bu nedenle doğaldır ki uygulamada, sadece muteber müşterilerden kabul edilerek karşılığında kredi tahsis edilebilen finansman belgesidir.

7.5.4. Teslim Emri (Delivery Order)

Bir dış ticaret işleminde malı satın almaya karar veren ithalatçı, bunun bedelini bankaya ödeyecektir. Bu duruma istinaden, bankanın emrinde hazır bulunan malın tamamının veya bir kısmının alıcıya teslim edilmesi için, bankanın, antrepo görevlisine ulaştırılmak üzere verdiği ve malın alıcıya teslim edilmesi yönündeki talimatına Teslim Emri-Delivery Order denir. Alıcı, bu belgeyi ibraz ederek malı antrepodan çekip alabilir.

8. GGBS SİSTEMİ VE YÜRÜRLÜKTEKİ GIDA İTHALAT TALİMATLARI

Gıda ithalatı yönetmelik, talimat ve diğer prosedürleri Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından oluşturulmaktadır. Bu kurallar her yıl gözden geçirilerek daha uygun hale getirilmekte ve resmi gazete yayımlanarak yürürlüğe alınmaktadır. Günümüzde bir çok gıda ürünün ön başvuruları GGBS Sistemi üzerinden yapılmaktadır.

8.1. GGBS Sistemi

Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi (GGBS), "Türkiye'de Gıda Güvenliği Sisteminin Yeniden Yapılandırılması ve Güçlendirilmesi için Teknik Yardım" projesi kapsamında hazırlanan web tabanlı bir yazılımdır. GGBS'de; firma, işletme, denetim, analiz sonuçları, ihracat, ithalat ve RASFF bilgileri kaydı tutulur. Kullanıcı grubu: 81 İl Tarım Müdürlüğü, gıda denetim yetkisi verilen ilçe müdürlükleri, kamu ve bakanlığımızca izin verilmiş özel laboratuvar, gıda ithalatı ve ihracatı yapan firmalardır (Anonim 2013e).

Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından uygulamaya alınan Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi sayesinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yürütülen gıda denetim ve planlama hizmetleri, ithalat ve ihracat işlemleri, şikâyet değerlendirmeleri, gıda sicili ve üretim izni işlemleri merkezi veri tabanına anında kaydedilecek. Kaydedilen veriler veri tabanlarında depolanarak Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından Türkiye Gıda Güvenliği Sisteminin geleceğinin planlanmasında kullanılacaktır.

8.2. Gıda İthalatını Yönlendiren Talimatlar

Gıda İthalatı yürürlükteki 2 talimata göz önüne alınarak denetlenmektedir:

- 1- Bitkisel Gıda ve Yem İle Gıda İle Temas Eden Madde Ve Malzemelerin İthalat Kontrollerine Dair Uygulama Talimatı (Anonim 2013b). **(17 Aralık 2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmi Gazete)**
- 2- Hayvansal Ürün İthalatına İlişkin Uygulama Talimatı (Anonim 2012). **(21.12.2011 tarihli ve 28149 sayılı Resmi Gazete)**

8.2.1. Bitkisel Gıda ve Yem İle Gıda İle Temas Eden Madde Ve Malzemelerin İthalat Kontrollerine Dair Uygulama Talimatı

8.2.1.1. Amaç ve Tanımlar

Bu talimat 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'na dayanılarak hazırlanan 17 Aralık 2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bitkisel Gıda ve Yem İthalatının Resmi Kontrollerine Dair Yönetmelik ve Gıda ve Yemin Resmi Kontrollerine Dair Yönetmelik ile 29 Aralık 2011 tarihli ve 28157 (3 üncü Mükerrer) sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği kapsamında bitkisel gıda ve yem ile gıda ile temas eden madde ve malzemelerin ithalat kontrollerine dair uyulacak usul ve esasları belirlemektedir.

8.2.1.2 Tanımlar

Ön bildirim: Ürün bildirimi ve sevkiyat bildiriminden oluşan, ürün ve sevkiyata ilişkin bilgi ve belgelerin ithalattan önce ithalatçı tarafından Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi (GGBS)'ne giriş yapılmasını ifade etmektedir

Ürün bildirimi: Üreticisi veya ihracatçısı, ithalatçısı, bileşeni, etiketi aynı olan her bir ürün için bir defaya mahsus olmak üzere ürüne ait bilgi ve belgelerin ithalatçı tarafından GGBS 'ye girişinin yapılmasını ifade etmektedir.

Sevkiyat bildirimi: Onaylanan ön bildirimlere ait ürünlerin her bir ithalat başvurusu için ithalatçı tarafından; sevkiyata ait bilgi ve belgelerin (sertifika, ürün miktarı, ithalatın yapılacağı gümrük idaresi, antrepo bilgileri, resmi kontrol talep edilen tarih, parti/lot no gibi) GGBS'ye girişinin yapılmasını, ifade etmektedir.

8.2.1.3. Ön Bildirim, Ürün Bildirimi ve Sevkiyat Bildirimi

- Ön bildirim; ürün bildirimi ve sevkiyat bildirimi olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilir.
- İthalatçı ön bildirim işleminden önce İl Müdürlüğü'ne başvurarak; ithalatçı, ihracatçı ve/veya üretici firma bilgilerini GGBS 'ye kaydettirir (Anonim 2013e).

- İthalatçı www.ggbs.gov.tr adresini kullanarak her bir ürün için ayrı ayrı ürün bildiriminde bulunur. İthalatçı ürün bildirimini sırasında GGBS üzerinden Bakanlık Döner Sermaye Hesabına ön bildirim inceleme bedelini öder.
- Ürün bildiriminde ürün adı, ürün grubu, menşe ülke, ithalatçı ve üretici, gibi ürüne ait değişmeyecek olan bilgiler ile bileşen listesi ve etiket gibi değişmeyecek belgelerin GGBS 'ye girişi yapılır. Tavsiye edilen tüketim tarihi, son tüketim tarihi, parti no. gibi her bir sevkiyatta değişebilecek bilgiler ürün bildirimini incelemesi aşamasında dikkate alınmaz.
- Ürün bildiriminde beyan edilen bilgi ve belgelerde değişiklik olması durumunda yeni bir ürün bildirimini yapılır.
- Ürün bildirimini onaylandıktan sonra sevkiyat bildirimini yapılabilir. Sevkiyat bildiriminde sevkiyata ait bilgiler ve sevkiyata ait sertifika GGBS 'ye eklenir. Global olarak düzenlenmiş olan sertifikalar her bir sevkiyat bildirimine ayrı ayrı eklenir.
- Sınır ticareti kapsamında yapılacak olan ürün bildirimini veya sevkiyat bildirimlerinde GGBS 'de diğer belgeler kısmına Valilik tarafından düzenlenen "Uygunluk Belgesi" eklenir.
- İthalatçı, ürünün giriş gümrüğüne tahmini varış tarihi veya resmi kontrol talep edilen tarihten en az 3 (üç), en fazla 20 iş günü öncesinde GGBS üzerinden sevkiyat bildirim formunu doldurur.
- Yabancı dillerde düzenlenmiş belgelerin tercümeleri de ürün bildirimine eklenmelidir. Sertifikalar ve firma beyanı tercüme büroları tarafından tercüme edilmiş olmalıdır. Sertifika ve firma beyanı haricinde yabancı dilde düzenlenmiş diğer belgelerin tercümeleri ithalatçı tarafından yapılarak imzalı bir şekilde beyan edilebilir.
- GGBS, her bir ürün bildirimini için bir ön bildirim numarası ve takip şifresi üretir. İthalatçı yapmış olduğu ön bildirimini numara ve şifre ile takip eder.
- Sevkiyat bildirimleri ürünün ithal edileceği gümrük idaresinin bulunduğu İl Müdürlüğü tarafından incelenir. Gıda ve Yem Şube Müdürü veya yetki verdiği personel İl Müdürlüğüne ait sevkiyat bildirimlerini GGBS'de her iş günü kontrol eder. GGBS 'den alacağı rapor ile kontrol görevlileri arasında iş bölümü yapar.

- Sevkiyat bildiriminin yapıldığı tarih ile ürünün giriş gümrüğüne tahmini varış tarihi veya resmi kontrol talep edilen tarih arasında 3 (üç) iş gününden daha kısa süre olması durumunda; İl Müdürlüğü iş programını göz önünde bulundurarak resmi kontrolün yapılacağı tarihi belirler.

8.2.1.4. Ürün ve Sevkiyat Bildirimi İncelemesi

- Ürün grupları itibariyle ürün bildirimlerini inceleyecek olan İl Müdürlükleri Genel Müdürlükçe belirlenir. GGBS, ürün grupları bazında ürün bildirimlerini belirlenen iller arasında sırasıyla dağıtım yapacaktır. Gıda ve Yem Şube Müdürü veya yetki verdiği personel, İl Müdürlüğüne yapılmış olan ön bildirimleri GGBS’de her iş günü kontrol eder. GGBS’de Bitkisel Gıda ve Yem İthalat Ön Bildirim sayfasından alacağı rapor ile kontrol görevlileri arasında iş bölümü yapar.
- Ürün bildirimleri, bildirim onaya gönderildiği tarihten sonraki 2 (iki) iş günü içerisinde kontrol görevlisi tarafından incelenir. Kontrol görevlisi ürün bildirimini incelerken GGBS’de söz konusu ürün ile ilgili daha önce yapılmış olan ön bildirim sonuçlarını da inceler. Ürün bildirimi ve ekli belgelerin incelenmesi aşamasında yaşanan tereddütler için ivedilikle Genel Müdürlükten görüş alır. Bu durumda ön bildirim açıklama sayfasında ithalatçı bilgilendirilir.
- Ürün bildirimlerinde eksiklik veya düzeltilebilecek hatalar olması durumunda ürün bildirimi en fazla iki defa iade edilir. Bileşenin mevzuata aykırı olması durumunda ürün bildirimi reddedilir. Ürün bildiriminin mevzuata uygun olup olmadığı, uygun değil ise uygunsuzluk nedeni, açıklama bölümünde belirtilir.
- GGBS ön bildirim sayfalarında doldurulmayan alanlar nedeniyle ürün bildirimi reddedilemez.
- Reddedilen bildirimler için ithalatçı uygunsuzluğu gidererek yeniden ön bildirimde bulunabilir. Gıda, yem veya gıda ile temas eden madde ve malzemelerin bileşeninde kullanımına izin verilmeyen maddeler bulunan ürünlerin bileşenleri değiştirilerek tekrar ön bildirim yapılamaz (Örneğin: Bitki listesinde negatif olan veya zehirli bitki listesinde yer alan bitkinin ürün bileşiminden çıkarılması vb.). Ancak üretici firmadan, ülkemiz için özel üretim yapıldığına dair belge getirilmesi durumunda yeniden ürün bildirimi

yapılabilir. Bu belge ürün bildiriminde diğer belgeler kısmına eklenir. Bileşen değişikliği nedeniyle üretici firmadan beyan alınan ürünler için her bir sevkiyatta o sevkiyata konu ürüne ait parti numarası ve üretim tarihini içeren üretici firma tarafından düzenlenmiş asıl belge istenir.

- Mevzuata uygun bulunan ürün bildirimleri onaylanır.

8.2.1.5. Doküman Kontrolü

- İthalatçı, onaylanmış ürün bildirim için resmi kontrolün yapılacağı tarihte ürün bildirim ve sevkiyat bildirimine ekli belgelerin asılları, ön bildirim formu ve Başvuru Formunu doldurarak İl Müdürlüğüne müracaat eder. Başvuru Formu ithalatçı veya temsilcisi tarafından imzalanır ve kaşelenir.
- İthalatçı, resmi kontrolün yapılacağı tarihte asıl belgeler ile İl Müdürlüğüne müracaat etmezse sevkiyat bildirim geçersiz sayılır.
- İthalatçının ibraz ettiği asıl belgelerin, ön bildirimde eklenen belgelerle uyumlu olması zorunludur. Uyumsuzluk durumunda GGBS ithalat onay sayfasında doküman kontrolü bölümü olumsuz olarak işaretlenerek ithalat reddedilir. Reddedilen ürünle ilgili olarak Gümrük İdaresine uygunsuzluk yazısı yazılır. İthalatçı firma resmi yazı ile bilgilendirilir.
- Aynı ürün için düzenlenmiş asıl belgelerin ilk sevkiyatın yapıldığı İl Müdürlüğüne bir defa verilmiş olması yeterlidir. İthalatçı sertifikanın aslının bulunduğu sevkiyat bildirim numarasını açıklama kısmına eklemelidir. Daha sonraki sevkiyat bildirimleri için diğer İl Müdürlüklerince asıl belgeler talep edilmez. Bu durumda daha önce onaylanmış olan ön bildirimler ekinde yer alan belgeler teyit amaçlı GGBS'den kontrol edilir.
- Doküman kontrolü uygun olan ürünler için analiz sıklığı dikkate alınarak, sadece analize alınacak ürünler için kimlik kontrolü ve fiziksel kontrol yapılır. Analize alınmayacak ürünler için uygunluk yazısı düzenlenir.
- Analiz sıklığı her bir ürünün son bir yıllık sevkiyatları dikkate alınarak uygulanır. Analiz sonucu olumsuzluk tespit edilen ürünler için sonraki 10 sevkiyatta %100 analiz sıklığı uygulanır.

8.2.1.6. Kimlik Kontrolü ve Fiziksel Kontrol

- Kimlik kontrolü, ürüne ait belgeler ile ithal edilecek ürünün uyumlu olup olmadığının kontrolüdür. Kimlik kontrolü sonucu mevzuata uygun olan ürünler, GGBS Kimlik Kontrolü bölümünde olumlu olarak işaretlenir ve fiziksel kontrol işlemlerine başlanır.
- Kimlik kontrolünün olumsuz olması durumunda ilgili bölüm GGBS 'de “olumsuz” olarak işaretlenir ve olumsuzluk nedeni belirtilir. Kimlik kontrolü sonucu, ürün etiketinin ürün bildirimindeki beyana uygun olmaması durumunda ithalatçının; etiketlerini ürün bildirimindeki beyana uygun şekilde düzeltmesine izin verilir, ancak etikette yer alan parti/lot numarası, üretim ve son tüketim tarihi değişikliklerine izin verilmez. Etiketlerin düzeltilmesine müteakip tekrar sevkiyat bildirimini yapılarak müracaat edilmesine izin verilir.
- Sevkiyat bildirimine ait denetimler sırasında, onaylanmış ürün bildiriminde mevzuata aykırılık olduğu düşünülmesi durumunda ithalatçının talebi doğrultusunda resmi kontrol işlemleri sürdürülür. Uygunluk yazısı düzenlenmeden önce aykırılık görülen husus hakkında Genel Müdürlük ve ürün bildirimini onaylayan İl Müdürlüğü acilen bilgilendirilir. Bu durumda Genel Müdürlük görüşü doğrultusunda işlem tesis edilir.
- Fiziksel kontrol; organoleptik muayene, ambalaj kontrolü, numune alma ve laboratuvar analizlerini de kapsayan kontrolleri içerir. Fiziksel kontrol aşamasında ürünün organoleptik muayenesinde kendine has tat ve kokusunu kaybetmiş, gözle görülür biçimde bozulmuş, kokuşmuş, küflenmiş vs. olması durumunda üründen numune alınmaksızın reddedilir. Organoleptik muayeneye ithalatçının itirazı halinde farklı bir denetçi ekibi tarafından 7 (yedi) gün içerisinde organoleptik muayene yinelenir.
- İthalat denetimleri sırasında denetçinin ürünün güvenilirliği konusunda şüphe duyması durumunda analiz sıklıklarına ve ürün grupları itibarıyla istenebilecek analizler tablosuna bakılmaksızın denetçi ürünü fiziksel kontrole tabi tutar, risk gördüğü kriterler açısından analiz yapılmasına karar verir.
- Organoleptik muayene sonuçlarının uygun olması durumunda üründen mevzuata uygun olarak numune alınır. İthalatçı, numune alma için uygun şartları sağlamak zorundadır.

Uygun numune alma şartlarının sağlanamaması durumunda kontrol görevlisi numune almaz, durumu tutanak ile tespit eder.

- Analize tabi tutulacak ürünün birden fazla partiden oluşması durumunda, rastgele tek bir partiden numune alınarak kontrol yapılır. Analiz sonucunun uygun olmaması durumunda ithalatçının talebi doğrultusunda diğer partilerden numune alınarak analiz yaptırılır. Yalnızca analiz sonucu mevzuata uygun olan partiler için uygunluk yazısı düzenlenir. İthalatçının tüm partilerden numune alınmasını talep etmemesi durumunda uygunsuzluk sonucu tüm partiler için uygulanır.
- Alınan numuneler için “Kontrol, Numune Alma ve Laboratuvara Gönderme Tutanağı” kontrol görevlisi tarafından doldurulur ve imzalanır. Numune alma ve Laboratuvara Gönderme Tutanağı ithalatçı veya temsilcisi ile gümrük/işletici kuruluş yetkilisine imzalatılır.
- Üreticisi ve bileşeni aynı olan, aynı malzemeden/hammaddeden imal edilmiş olan gıda ile temas eden madde ve malzemelerin şekil ve ebat farkları dikkate alınmaksızın ürünlerden tek numune alınır. Analiz sonucu tüm partiye uygulanır.
- Numuneler, ayrıca bir resmi yazı yazılmaksızın “Kontrol, Numune Alma ve Laboratuvara Gönderme Tutanağı” ile birlikte laboratuvara gönderilir. Alınan numuneler il sınırları içerisindeki laboratuvara İl Müdürlüğü tarafından görevlendirilecek personel nezaretinde teslim edilir. Laboratuvarın il dışında olması durumunda, numune İl Müdürlüğü tarafından kargo veya görevli personel ile laboratuvara ulaştırılır. Numuneden istenecek analizler GGBS üzerinden ilgili laboratuvara gönderilir. Muayene ve analiz sonucunun değerlendirilmesi, gıda için varsa ölçüm belirsizliği, yem için tolerans değerleri, yem için tolerans değeri bulunmadığı durumlarda varsa ölçüm belirsizliği dikkate alınarak analizi yapan laboratuvar tarafından yapılır. Analiz sonucu ve yapılan değerlendirme, muayene ve analiz raporunda belirtilerek, laboratuvar tarafından GGBS üzerinden İl Müdürlüğü’ne gönderilir. GGBS üzerinden İl Müdürlüğüne sonucun bildirilmesini müteakip resmi yazı/rapor beklenmeksizin resmi kontrol işlemlerine devam edilir. GGBS ’ye dahil olmayan laboratuvarlar için numune resmi yazı eşliğinde laboratuvara gönderilir.

- Numune gönderilecek olan laboratuvarlar ile şahit numunenin gönderileceği referans laboratuvarlar Genel Müdürlük tarafından belirlenir. Numune gönderilecek laboratuvarların seçiminde öncelikle istenecek analizlerin ilgili laboratuvar tarafından yapılıp yapılamadığı ve ithalatın yapıldığı il ile laboratuvarın mesafesi dikkate alınır. İstenecek analizlerin Bakanlık tarafından yetkilendirilen laboratuvarlarda yapılamaması durumunda numune; üniversite, TÜBİTAK, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu vb. laboratuvarlarına veya yurt dışındaki laboratuvarlara gönderilebilir.
- Özel mevzuatı gereği (mikotoksin ve pestisit vb.) şahit numunenin paçal numunedan ayrılması gerektiği durumlarda, alınan paçal numune, paçal/numune yazan plastik mühürle mühürlenerek şahit yazan plastik mühürle birlikte belirlenen laboratuvara gönderilir. Laboratuvarda paçal numune, analiz ve şahit olarak ayrılır. Şahit numune, laboratuvar tarafından mühürlenir. Şahit numunenin muhafazası aynı laboratuvarda yapılır. Analiz numunesinin sonucuna istinaden düzenlenen muayene ve analiz raporu, numuneyi gönderen il müdürlüğüne gönderilir. Analiz sonucunun uygun olmaması durumunda şahit numune ile ilgili işlemler il müdürlüğü tarafından yapılır. İtiraz durumunda, şahit numunenin analizi, analiz numunesinin analizinin yapıldığı laboratuvarda yaptırılır.
- İthalatçı analiz sonuçlarına, sonucun kendisine bildirildiği tarihten itibaren 7 (yedi) gün içerisinde itiraz edebilir. Bu süre sonunda yapılan itirazlar kabul edilmez.
- Şahit numuneyi analize alan referans laboratuvarda; sadece birinci analiz sonuçlarına göre mevzuata uygun olmayan kriter ya da kriterlerin analizleri yaptırılır. Referans laboratuvarların analiz sonuçları kesin olup verilecek karara esas teşkil eder. Söz konusu ürün ile ilgili elleçleme veya özel işleme tabi tutma işlemlerinden biri uygulanmadan aynı üründen tekrar numune alınmaz. Yeniden numune alınmasını gerektirecek özel durumlar için Genel Müdürlükten görüş alınır.
- Resmi kontrol sonucu mevzuata uygun bulunan ürünler için Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi Tebliği) ekinde yer alan Uygunluk Yazısı düzenlenir. Uygunluk Yazısının geçerlilik süresi ürünün son tüketim tarihi dikkate alınarak denetçi tarafından belirlenir.

- Resmi kontroller sonucu mevzuata uygun bulunmayan ürünler için ithalatçının ürününü özel işleme tabi tutma talebi Genel Müdürlük tarafından değerlendirilir. Özel işleme tabi tutulması uygun görülen ürünlerden özel işleme tabi tutma sonrasında numune alınır ve analize tabi tutulur. Özel işleme tabi tutulan ürünler tüm risk kriterleri dikkate alınarak yeniden değerlendirilir.
- Resmi kontrol sonucu uygun bulunmayan ürünlerin ithalatçının bilgisi ve talebi doğrultusunda geri gönderilmesine veya üçüncü ülkeye ihraç edilmesine; Gıda ve Yemin Resmi Kontrollerine Dair Yönetmeliğin 22'nci Maddesi hükümleri çerçevesinde izin verilir.

8.2.1.7. Etiket ve Bileşen Listesi

- Gıdaların etiketleri, 29 Aralık 2011 tarihli ve 28157 (3 üncü Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Gıda Kodeksi Etiketleme Yönetmeliği, gıda ile temas eden madde ve malzemelerin etiketleri Türk Gıda Kodeksi Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeler Yönetmeliği ve ürünler ile ilgili diğer mevzuatta yer alan etiketleme kurallarına uygun olmak zorundadır.
- Hammadde olarak ithal edilen, doğrudan piyasaya arz edilmeyen, ambalajsız getirilen, son tüketiciye veya toplu tüketim yerine sunulmayan gıda ve yem için etiket aranmaz. Etiketleme zorunluluğu olan ürünlerin etiketleme işlemi tamamlanmadan uygunluk yazısı düzenlenmez.
- Bileşen listesi ihracatçı veya üretici veya ithalatçı tarafından düzenlenir. Türk Gıda Kodeksi Etiketleme Yönetmeliği'nin 19'uncu Maddesi kapsamındaki ürünler için bileşen listesi aranmaz. Ancak ürün adından ürünün ne olduğunun anlaşamadığı durumlarda, İl Müdürlüğü tarafından ithalatçı firmadan söz konusu ürün bildirimini ile ilgili ek beyan talep edilebilir.
- Bileşen listesinde, Türk Gıda Kodeksi Aroma Vericiler ve Aroma Verme Özelliği Taşıyan Gıda Bileşenleri Yönetmeliği kapsamında yer alan aroma vericilerin, daha özel bir ismi veya tanımının belirtilmesi durumunda ayrıca FEMA kodlarının belirtilmesine gerek yoktur.

- Mevzuat gereği etiketinde miktar veya oran belirtilmesi zorunlu olan bileşenlerin, bileşen listesinde miktar veya oranları bulunmalıdır.
- Bileşen listelerinde sadece bitki listesinde yer alan bitkiler için bitkinin Latince ismi ve bitkinin kullanılan kısmı aranacaktır. Yaygın olarak kullanılan bitkilerin Latince isimleri ile kullanılan kısımlarının bileşen listesinde belirtilmesi zorunlu değildir.

8.2.1.8. Takviye Edici Gıdalar

- Takviye edici gıdalar Takviye Edici Gıdaların İthalatı, Üretimi, İşlenmesi ve Piyasaya Arzına İlişkin Yönetmelik, ilgili tebliğ ve talimat çerçevesinde değerlendirilir.

8.2.1.9. Sertifikalar

- Sertifika üzerinde “ürünün serbestçe satıldığı, ürünün üretildiği ülke mevzuatına uygun olarak üretildiği, AB mevzuatına uygun olarak üretildiği, ilgili ülkenin normlarına uygun olduğu, insan ve/veya hayvan sağlığı açısından risk taşımadığı, gıda ve/veya yem güvenilirliği açısından risk taşımadığı, yapılan analiz sonuçlarının uygun olduğu, gıda ile temasının uygun olduğu” gibi ürünün güvenilir olduğunu ifade eden ibarelerden biri yer almalıdır. Bu talimat kapsamındaki ürünlerin sertifikalarında bileşendeki hayvansal kökenli maddelerin kaynağına ait bilgi aranmaz, hayvan hastalık listeleri kapsamında değerlendirme yapılmaz.
- Sertifika, üretici veya ihracatçı adına düzenlenmiş, menşe ülke ya da yükleneceği ülkenin sertifika düzenlemeye yetkili makamı tarafından onaylanmış olmalıdır. Ancak sertifika düzenlenmiş olan ürünün ülkemize ithalatı öncesinde ticarete konu olması nedeniyle ülkemize ihracat yapan firma sertifikada belirtilen ihracatçı firmadan farklı olabilir. Bu durumda ithalatçının beyanı esas alınır.
- Genel Müdürlük internet sitesinde gıda, yem ve gıda ile temas eden madde ve malzemeler için ülkelerde sertifika düzenlemeye yetkili birimler listesi yer almaktadır. Sertifikaların yetkili makam tarafından düzenlenip düzenlenmediği hususunda tereddüt yaşanması durumunda, tarim.gov.tr adresindeki sertifika düzenlemeye yetkili makamlara ait listeye bakılır. Yetkili otoritenin listede yer almaması durumunda ithalatçının ilgili ülkenin büyükelçiliği veya konsoloslüğünden söz konusu sertifikanın

ilgili ülkenin sertifika düzenlemeye yetkili makamı tarafından düzenlendiğini ve onaylandığını belirten belge getirilmesi halinde sertifikalar kabul edilir. Büyükelçilik veya konsolosluk tarafından onaylanan sertifikalar Genel Müdürlüğe bildirilir. Büyükelçilik veya konsolosluktan teyit alınamayan sertifikalar için Genel Müdürlükten görüş alınır.

- Üreticiyi veya ürünü garanti eden global sertifikalar, geçerli olduğu sürece yapılan tüm sevkiyat bildirimleri için kabul edilir. Sevkiyat bildirimlerinin farklı İl Müdürlüklerine yapılacak olması durumunda orijinal sertifika ilk sevkiyatın yapıldığı il müdürlüğünde muhafaza edilir. Diğer İl Müdürlükleri tarafından global sertifika aranmaz, GGBS üzerinden teyit edilir.
- Belirli parti ve belirli miktar ürünü garanti eden sertifikalarda, parti numarası ve miktar bulunmak zorundadır. Bu sertifikalar, sertifikada belirtilen miktarı aşmamak üzere birden fazla sevkiyat bildirimini için kullanılabilir. Bu durumda ithalatçı, sertifikanın aslını kullandığı sevkiyat bildirimini ve varsa diğer sevkiyat bildirimlerini İl Müdürlüğüne bildirir. İl Müdürlüğü tarafından ilgili ön bildirim GGBS'den veya gerektiğinde ilgili İl Müdürlüğünden teyit edilerek sertifikadaki miktarı aşmamak üzere resmi kontroller yapılır.
- Mevzuatı gereği yaş sertifikası gereken ürünlerin sevkiyat bildirimini aşamasında yaş sertifikası GGBS'de diğer belgeler kısmına eklenmelidir.
- Alkollü içkiler için ürünün şişelendiği ülkeden getirilen sertifikalar da kabul edilir.
- Üretildiği ülkedeki ürün adından farklı bir isim ile ülkemize ithal edilecek ürünlerin bileşen listesinde veya üreticinin düzenlediği belgede bu durumun beyan edilmesi halinde sertifikada ayrıca ülkemize ithal edilecek olan ürün ismi aranmaz.
- Bitki sağlığı kontrolüne tabi ürünlerde sertifika aranmaz, bitki sağlığı kontrolü sonucunda düzenlenen uygunluk yazısı sertifika yerine kabul edilir. Bitki sağlığı kontrolüne tabi ürünlerin resmi kontrolleri eş zamanlı yapılabileceği gibi, bitki sağlığı kontrolleri sonrasında da yapılabilir. Bitki sağlığı kontrolü sonucu düzenlenen uygunluk yazısı İl Müdürlüğüne ulaşmadan İl Müdürlüğü tarafından uygunluk yazısı yazılmaz.

- Bitki sağlığı kontrolüne tabi olmayan ancak menşee veya yükleneceği ülkede sertifika düzenlenmeyen bitki ve bitkisel ürünler için bitki sağlık sertifikası, sertifika yerine kabul edilir. Bitki sağlık sertifikası ile ithal edilecek ürünlere parti numarası aranmaz.
- Sertifika tarih ve numaraları GGBS'ye kaydedilir. Sertifika numarası bulunmayan sertifikaların numara bölümüne sertifikayı imzalayan yetkilinin adı kaydedilir. Bitki sağlığı kontrolüne tabi olan ürünler hariç olmak üzere, tek parti halinde veya dökme olarak ithal edilmek istenen ürünlere ait birden fazla sertifika bulunması durumunda bu ürünler tek parti olarak değerlendirilerek sertifika tarih ve numaraları GGBS'ye kaydedilir. GGBS sertifika tarih ve numara bölümünün yeterli olmadığı durumlarda açıklama bölümüne tarih ve numara kaydedilir.
- Resmi kontrol sonucu olumsuz olan ürüne ait, ürünün adını, parti numarası ve miktarını içerecek biçimde düzenlenmiş sertifikanın aslının firma tarafından talep edilmesi durumunda; asıl sertifika ve fotokopisi üzerine kırmızı renkli "Türkiye'ye girişine izin verilmemiştir." kaşesi basılarak, sertifikanın aslı firmaya iade edilir, fotokopisi İl Müdürlüğünde muhafaza edilir.
- Gıda ile temas eden madde ve malzemeler için firma beyanı sertifika yerine kabul edilir. Firma beyanında ürün adı, miktarı, üretici veya ihracatçı adı, adresi ile gıda ile temasının uygun olduğuna dair ifadeler yer almalıdır.
- Sertifikaların geçerlilik süresi sertifika üzerinde belirtilen süre kadardır. Sertifika üzerinde geçerlilik süresi belirtilmediği takdirde, bu süre ürünün son tüketim tarihini aşmamak üzere, sertifikanın düzenlendiği tarihten itibaren bir yıldır. GGBS sevkiyat bildirmisi alanındaki "Ürünün giriş gümrüğüne tahmini varış veya kontrolün yapılacağı tarih"te sertifikanın geçerlilik süresinin dolmamış olması şarttır.

8.2.1.10. Diğer Hükümler

- Dâhilde işleme rejimi kapsamında ithal edilmek istenen ürünlere ait dahilde işleme izin belgesi (DİİB) üzerinde "eşdeğer eşya kullanılmayacağına" dair ibare olması durumunda, bu ürünler yalnızca doküman kontrolüne tabi tutulur, bu ürünlerden numune alınmaz, analize gönderilmez. Kontrol sonucu uygun olan ürünler için uygunluk yazısı düzenlenir. Bu uygunluk yazısı üzerine DİİB tarih ve numarası yazılır.

Üzerinde eşdeğer eşya kullanılmayacağına dair ibare taşımayan DiİB resmi kontrollerde dikkate alınmaz.

- Ürün bildiriminde beyan edilen GTİP numarası ile Gümrük idaresi tarafından söz konusu ürün için belirlenen GTİP numarasının farklı olması durumunda, ürün bildiriminde beyan edilen GTİP numarası daha önce sevkiyat yapılmamışsa gümrük idaresi tarafından belirlenen GTİP numarasına uygun olarak sevkiyatın yapılacağı İl Müdürlüğü tarafından düzeltilir. Sevkiyat yapılmış ise ithalatçı yeni bir ürün bildirimini yapar.
- Birden fazla ithalatçıya ait olsa bile dökme olarak gelen menşei, sertifikası aynı olan, aynı gemi, ambar, tank, depo, konteynır, silo vb.'de bulunan ürünler tek bir parti kabul edilir. Partiyi temsil edecek şekilde resmi kontroller yapılır. Resmi kontrol sonucunun uygun olması durumunda 30 (otuz) gün içinde bu ürün için sevkiyat bildiriminde bulunmuş olan tüm ithalatçılar için aynı sonuç uygulanır.
- İthalatçının daha önce uygunluk yazısı verilmiş bir ürün için İl Müdürlüğünden tekrar uygunluk yazısı talep etmesi durumunda; ithal edilecek ürün, son tüketim tarihi ve ürünün depolama koşulları dikkate alınarak gerekirse tekrar resmi kontrole tabi tutulabilir. Ürünün yapısı ve depolama koşullarının üründe gıda veya yem güvenilirliği açısından risk oluşturmayacağı durumlarda daha önce yapılmış olan resmi kontrol sonuçlarına dayanılarak uygunluk yazısı düzenlenir. Bu uygulama için tekrar ön bildirim yapılmasına gerek yoktur.
- İl Müdürlükleri tarafından ön bildirim incelemesi ve ithalat aşamasındaki resmi kontrollere ait bilgiler ile laboratuvarlar tarafından analiz sonuçları ve değerlendirme GGBS'ye zamanında ve düzenli olarak girilmelidir.
- İl Müdürlüğünde muhafaza edilen şahit numuneler ithalat işlemlerinin olumlu sonuçlanmasından sonraki 7 (yedi) gün içerisinde ithalatçının talebi doğrultusunda ithalatçıya teslim edilir. Bu süre sonunda alınmayan numuneler ve resmi kontrol sonucu mevzuata uygun bulunmayan numuneler imha tutanağı düzenlenerek imha edilir.
- Ön bildirimde beyan edilen ürün miktarı ile gümrük idaresi tarafından belirlenen miktar arasında $\pm \% 3$ 'ün altında bir farklılık oluşması durumunda İl Müdürlüğü tarafından

İthalat Onay sayfasında ürün miktarı gümrük idaresi tarafından belirlenen miktara uygun olarak düzeltilerek işlemlere devam edilir.

- Bakanlık tarafından ihracatçı ülkelerde inceleme yaparak onaylı tesis listesi oluşturması için ithalatçı veya üretici tarafından Genel Müdürlüğe başvuru yapılır. Bu başvurular Genel Müdürlük tarafından değerlendirilir. Onaylı tesislerden yapılacak resmi kontrollerde uygulanacak analiz sıklığı Genel Müdürlük tarafından belirlenerek İl Müdürlüklerine duyurulur.
- İhraç edilen gıda/yem ambalajlarının içerisindeki ürün ihracat yapılan ülkede boşaltıldıktan sonra bu ambalajların tekrar ithalatı sırasında, ithalatçının söz konusu ürünlerin ihraç edilen ürün olduğunu belgelemesi durumunda, bu ambalajlar doküman kontrolüne tabi tutulur, numune alınmadan resmi kontroller tamamlanır.
- Sertifika haricinde elektronik imza taşıyan belgeler asıl belge olarak kabul edilir.
- Laboratuvar analizleri sonucu ürünün mikrobiyolojik kriterler dışında, gıda ve yemin güvenilirliğini etkilemeyecek kriterlere ait analiz sonuçlarının ilgili mevzuata uygun olmaması halinde; ithalatçı firmanın talebi ve ilgili Gümrük Müdürlüğü'nün gümrük mevzuatına uygun olarak elleçlemeye izin vermesi durumunda, elleçlemeye tabi tutulan üründen tekrar numune alınarak laboratuvar muayene ve analizi yaptırılır. Elleçlenen ürünlerde ilk analiz sonuçları dikkate alınmaksızın risk oluşturabilecek tüm kriterler açısından analiz yaptırılır. Elleçleme bir kereye mahsus olup, ikinci bir talepte bulunulamaz. Şahit numune analize gönderilmeden elleçleme işlemi yapılabilir.

8.2.2. Hayvansal Ürün İthalatına İlişkin Uygulama Talimatı

8.2.2.1. Genel Hükümler

- 21.12.2011 tarihli ve 28149 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan "Ülkeye Girişte Veteriner Kontrollerine Tabi Olan Hayvan ve Ürünlere Dair Yönetmelik" kapsamındaki ürünler, 17.12.2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Ürünlerin Ülkeye Girişinde Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik kapsamında veteriner kontrollerine tabidir.

- 27.12.2011 tarihli ve 28155 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yem Hijyeni Yönetmeliği’nin Ek-5’ine göre yem ithalatçıları kayda tabi işletmeler olup kayıt işlemleri İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüklerince yürütülecektir.
- Bu talimat, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi)’nin Ek-1/A’sında yer alan ürünler için Kontrol Belgesi düzenlenmesi ile veteriner kontrolüne tabi ürünlerin ülkeye girişinde yapılacak ön bildirim, veteriner kontrolleri ve bu kontroller sonucunda veteriner giriş belgesinin düzenlenmesi ile ilgili işlemleri kapsamaktadır.

8.2.2.2. Kontrol Belgesi

- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi)’nin Ek-1/A’sında yer alan ve Çizlege 8.1’de gümrük tarife pozisyonu verilen ürünler için Kontrol Belgesi düzenlemeye **Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü** yetkilidir:

Çizelge 8.1. GKGM'nin Kontrol Belgesi Vermeye Yetkili Olduğu G.T.İP ler

Tablo-1 Fasl	Gümrük Tarife Pozisyonu
02. Fasl	02.01 02.02 02.03 02.04 02.05 02.06 02.07 02.08 (0208 90 70 Kurbağa bacağı hariç) 02.09 02.10
04. Fasl	0407 00 0409 00 00
05. Fasl	0506 0510
15. Fasl	1501(1)(2) 1502(1) 1503(1) (1) Bakanlığımız denetimine tabii olmayan sanayilerde (sabun sanayi, petrol sanayi vb.) kullanılacak olan ürünler hariç. (2) Yem amaçlı kümes hayvanlarının yağları hariç

- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi)'nin Ek-1/A'sında yer alan ve Tablo-2'de gümrük tarife pozisyonu verilen ürünler için Kontrol Belgesi düzenlemeye **karşılarında belirtilen İl Müdürlükleri** yetkilidir:

Çizelge 8.2. Kontrol Belgesi Vermeye Görevli İl Müdürlükleri

Fasıl	Gümrük Tarife Pozisyonu	Yetkili İl Müdürlükleri
04. Fasıl	04.02	Ankara, Bursa, Kocaeli, İzmir, Tekirdağ
	04.03	Ankara
	04.05	
	04.06	
05. Fasıl	0507	Ankara, İstanbul, Bursa, Kocaeli, İzmir, Mersin
	0511	
15. Fasıl	15.01(3)(4)	Ankara, İstanbul, Samsun, Kocaeli, İzmir, Mersin
	15.02(3)	
	15.03(3)	
	15.04(5)	
	(3) Bakanlığımız denetimine tabii olmayan sanayilerde (sabun sanayi, petrol sanayi vb.) kullanılacak olan ürünler. (4) Yem amaçlı kümes hayvanlarının yağları (5) Yem amaçlı balık yağı	
16. Fasıl	16.01	İstanbul
	16.02	
	16.03	
19. Fasıl	19.01	Ankara, İstanbul, İzmir
	19.02	
	19.05	
21. Fasıl	2103	Ankara, İstanbul, İzmir
	2104	
	2105.00	
	21.06	
23. Fasıl	23.01	Ankara, İstanbul, Bursa, Kocaeli, İzmir, Mersin, Samsun

- İnci ve 2nci maddede belirtilen ürünler hariç, veteriner kontrollerine tabi olan hayvansal ürünlerin ithalatında Kontrol Belgesi düzenlemeye **Adana, Ankara, Antalya, Artvin, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Edirne, Hatay, İstanbul, İzmir, Kocaeli,**

Mersin, Samsun, Tekirdağ, Trabzon İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri yetkilidir.

- Kontrol Belgesinin onaylama işlemleri, Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğü bünyesinde görevli 5996 sayılı Kanun'un "Üretim, İşleme ve Dağıtım Aşamalarında Resmi Kontrollerden Sorumlu Meslek Mensupları" başlıklı Ek-2'sine göre ürün grupları bazında sorumlu olan meslek grupları tarafından yürütülecektir.
- Kontrol Belgesinin onaylama işlemleri, 19.02.2012 tarihli ve 28209 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hayvansal Ürün İthalatında Kontrol Belgesi Onaylanması ve İthalat Aşamasında Sunulması Gereken Belgeler Hakkında Tebliğ (No:2012/12) ve ilgili Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi) hükümlerine göre yapılacaktır.
- İthalatçı firma tarafından sunulan kontrol belgeleri, usulüne uygun olarak silintisiz ve kazıntısız düzenlenmiş olacaktır.
- Aynı ithal partisinde bulunan ayrı G.T.İ.P. 'li ürünler için ayrı ayrı Kontrol Belgesi düzenlenecektir.
- Kontrol Belgesi formunda "**giriş gümrüğü**" bölümünde, sevkiyat gelmeden önce ön bildirim de yapılacağı ülkeye ilk giriş yerindeki gümrük idaresi belirtilecektir.
- Yem amaçlı olan Kontrol Belgeleri, Genel Müdürlüğümüz http://www.gkgm.gov.tr/birim/yem/yem_main.html internet adresindeki Yem Maddeleri Kataloğunda yer alan maddeler veya bunlardan elde edilen yemler için düzenlenecektir.
- Kontrol Belgesi onaylama aşamasında Genel Müdürlüğümüz web sayfasında yayınlanan "**Hayvan Hastalıkları Nedeniyle Yasak Konulan Ülkeler ve Yasaklanan Maddeler Listesi**" ve "**BSE Hastalığı Nedeniyle Ülkeye Girişte Kısıtlama Getirilen Hayvan ve Ürünler Listesi**" kontrol edilecek, ithalatı yasaklanmış ürünler için Kontrol Belgesi onaylanmayacaktır.
- Başta takviye edici gıdalar olmak üzere gıdaların bileşiminde yer alan bitki, bitki karışımları, bitki ekstresi gibi bileşenlerin değerlendirilmesinde Genel Müdürlüğümüz

http://www.gkgm.gov.tr/birim/risk_degerlendirme/risk_degerlendirme_main.html
internet adresindeki “**Bitki Listesi**” ve “**Zehirli Bitkiler Listesi**” dikkate alınacaktır.

- Ambalajsız veya büyük ambalajlarda dökme gelen, doğrudan tüketiciye sunulmayacak, sanayide bir ürünün üretiminde kullanılacak ürünler için etiket/etiket taslağı istenmeyecektir. Türkçe etiket/etiket taslağı verilmesi durumunda gıdalar için 29/12/2011 tarihli ve 28157 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan **TGK Etiketleme Yönetmeliğine**, yemler için 27/12/2011 tarihli ve 28155 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan **Yemlerin Piyasaya Arzı ve Kullanımı Hakkında Yönetmeliğe** uygun olmalıdır. Orijinal dilinde ürün etiketi/etiket taslağı verilmesi durumunda etiketteki bilgilerin gıdalar için TGK Etiketleme Yönetmeliğinde, yemler için Yemlerin Piyasaya Arzı ve Kullanımı Hakkında Yönetmelikte yer alan tüm etiket bilgilerini içermesi gerekmemektedir. Ancak etikette bulunan beyan, resim, şekil ve benzeri bilgiler söz konusu yönetmeliklere aykırı olmamalıdır.
- Firmayı temsile yetkili kişi/kişilerin imza sirküleri ilk başvuruda noter onaylı olarak, daha sonraki başvurularda ise değişiklik olmaması durumunda fotokopi olarak sunulacaktır.
- Sunulan proforma faturaların geçerlilik süresi 1 yıl olarak kabul edilecektir.
- İthal amaçlanan hayvansal ürün için **sağlık sertifikası**;
  - a) Bakanlıkça formatı belirlenmiş sağlık sertifikası olması durumunda; örnek veteriner sağlık sertifikasının aynı içerikte olmasına dikkat edilecektir.
  - b) Bakanlıkça formatı belirlenmiş sağlık sertifikası olmaması durumunda; sunulan örnek veteriner sağlık sertifikası, ürüne ait ihracatçı ülke/bölge, merkezi yetkili makam, gönderen, alıcı, orijin yeri, ürünün elde edildiği hayvan türü, tanım, miktar, nakliye aracı bilgileri ile insan tüketimi amaçlı ürünler için insan tüketimine uygunluğuna dair beyan içermelidir. İnsan tüketimi amaçlı olmayan ürünler için, ürünün kullanım amacı belirtilmiş olmalıdır (yem amaçlı, sabun sanayi vb.). Ürünün türüne göre, halk ve hayvan sağlığına ilişkin beyan içermelidir.
  - c) Genel Müdürlüğümüz web sayfasında yayınlanan “**Hayvan Hastalıkları Nedeniyle Yasak Konulan Ülkeler ve Yasaklanan Maddeler**” listesinde belirli işleme tabi

tutulması koşuluyla ithalata izin verilen ürünler için; bu işlemlerin sağlık sertifikasında veya ek beyan olarak belirtilmesi gerekmektedir. Ek beyan, sağlık sertifikasını onaylamaya yetkili makam tarafından düzenlenmiş olmalıdır.

- Kontrol Belgesinin onaylama işlemleri aşağıdaki gibi yürütülecektir:
- a) Hayvansal Ürün İthalatında Kontrol Belgesi Onaylanması ve İthalat Aşamasında Sunulması Gereken Belgeler Hakkında Tebliğ'e uygun olarak belgeler eksiksiz olacaktır.
  - b) Sunulan 3 Kontrol Belgesinde de firma kaşesi basılmış olacak ve ıslak imza bulunacaktır.
  - c) İthalatta kullanılan bütün belgelere işlemi yapan kişi tarafından **“kontrol edilmiştir”** veya **“incelenmiştir”** kaşesi basılarak paraflanacaktır.
  - d) Kontrol Belgeleri ve proforma fatura veya faturalar İl Müdürlüklerinde, ayrıca Şube Müdürü tarafından paraflanacak, İl Müdürlüklerinde uygulanan yetki doğrultusunda İl Müdür Yardımcısı veya İl Müdürü tarafından imzalanacak, kaşe ve mühür basılacaktır.
  - e) Kontrol Belgesi onay işlemleri Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi (GGBS) üzerinden yürütülecek olup, sistemden alınan numara Kontrol Belgesi numarası olarak yazılacaktır. (Referans dosya uygulaması durumunda ayrıca referans numarası da yazılacaktır.)
  - f) GGBS'ne erişim sağlanamadığı durumlarda manuel olarak işlemler tamamlanacak, ancak en geç 1 iş günü içerisinde yapılan işlemin kaydı sisteme girilecektir.
  - g) GGBS'nde yer almayan ürünler için Kontrol Belgesi düzenleme işlemi manuel olarak yapılacaktır. Bu Kontrol Belgelerine ilişkin kayıtlar ayrı tutulacak ve Kontrol Belgesi numarası için kayıt numarası esas alınacaktır.
  - h) Kontrol Belgesi üzerine aşağıdaki kaşelerden uygun olanları basılacaktır:
    - i. **“Numune alımı yapılmayacaktır”** kaşesi, bakanlığımız denetimine tabii olmayan sanayilerde kullanım amacıyla olan ürünler için ve insan tüketimine yönelik olmayan ürünler (av trofeleri, Bakanlığımız denetimi dışındaki sanayide kullanımı amaçlanan don yağı vb.) için düzenlenen belgelere uygulanır.
    - ii. **“TSE/BSE testi aranacaktır”** kaşesi, daha önce BSE hastalığı vakası görülmüş olan izinli ülkelerden gelecek sığır eti için düzenlenen belgelere uygulanır.

- i) Belgeyi düzenleyen İl Müdürlüğünde kalacak Kontrol Belgesi ile firmaya verilecek Kontrol Belgesine A serisi hologram yapıştırılacaktır.
- Belgelerin asılları Kontrol Belgesini onaylayan İl Müdürlüğünde muhafaza edilecektir. Ancak, fatura ile başvurulması durumunda aslı, Kontrol Belgesiyle birlikte ithalatçıya verilecektir. Kontrol Belgeleri ve eklenen belge nüshaları ithalatçıya ve ürünün giriş gümrüğünün bulunduğu Veteriner Sınır Kontrol Noktası (VSKN)'na veya ürünün giriş gümrüğünde VSKN yok ise İl Müdürlüğüne üst yazı ile gönderilecektir.
- Sadece gıdalarda referans numarası uygulaması yapılacak olup, diğer Kontrol Belgesine tabi olan hayvansal ürünler için uygulanmayacaktır. **Referans numarası uygulaması** aşağıda belirtilen şekilde yürütülecektir:
- a) Aynı ithalatçı firma tarafından ithal edilen, ihracatçı firması aynı olan, aynı ülke ve aynı tesiste üretilen, ambalajlı ve markalı ürünlerde ithalatçı firmanın talebi doğrultusunda aynı İl Müdürlüğünde referans dosya uygulaması yapılır.
- b) Referans dosya, firmanın referans numarası almak istediğini belirten dilekçe ile Hayvansal Ürün İthalatında Kontrol Belgesi Onaylanması ve İthalat Aşamasında Sunulması Gereken Belgeler Hakkında Tebliğ'e uygun olarak yaptığı başvuruya istinaden oluşturulur.
- c) Daha sonra yapacağı başvurularda ithalatçı firma, düzenlenmiş referans numarasına atıfta bulunarak sadece Kontrol Belgesi, proforma fatura ve etiketi/etiket taslağı ile müracaat eder.
- d) Referans dosya kapsamında onaylanacak Kontrol Belgesine, referans numarası ve Kontrol Belgesi sayısı olmak üzere iki adet numara verilir. Daha önce verilmiş Kontrol Belgelerine atıf yapılmaz.
- e) Referans dosya uygulamasına alınan ürün ile ilgili mevzuat değişikliği olması, dosyada yer alan belgelerin geçerlilik sürelerinin dolması ya da ürün özelliğini değiştirmeden belgelerdeki bilgilerin değişmesi halinde referans numarası değişmeden referans dosya güncellenir.
- f) Referansa konu olan hususların değişikliğe uğramaması kaydıyla takip eden yıllarda aynı referans numarası kullanılır.

- g) Referans numarası, “**R. bağlı olduğu liste. içinde bulunulan yılın son iki rakamı. il kodu. 4 haneli dosya numarası**” formatında verilir (Örnek: R.1A.12.06.0001).
- g) İlk defa referans numarası verilecek ürünlerde numara, içinde bulunulan yıl için 0001’den başlamak üzere verilir. Bir sonraki yıl, tekrar yıl değiştirilerek yeni müracaatlar için yeniden 0001’den başlanır. (Örnek: R.1A.12.06.0001, R.1A.13.06.0001)
- Kontrol Belgesi üzerinde değişiklik talebi olması durumunda, eklerine uygun olması şartı ile Kontrol Belgesini düzenleyen birim tarafından düzeltme yapılabilecektir. Ancak, giriş gümrüğüne ilişkin değişiklik Kontrol Belgesinin daha önce hiç işlem yapılmamış olması kaydıyla yapılacaktır. İthal lisansı belgesi kapsamında onaylanan Kontrol Belgelerindeki değişiklik lisans belgesi üzerindeki gümrüğe uygun olarak yapılacaktır. Kontrol Belgesinde değişiklik yapılan bölüm onaylanarak (onaylama işlemi için: mühür, kaşe ve imza) tasdikli bir nüshası giriş yerine gönderilecektir.
  - Hiç işlem yapılmamış ve geçerlilik süresi dolmamış Kontrol Belgesinin eklerinde değişiklik talebi olması durumunda, yeni eklerin diğer belgelerle uyumlu olması kaydıyla Kontrol Belgesini düzenleyen birim tarafından değişiklik yapılabilecektir. Yapılan değişikliklerin tasdikli bir nüshası giriş yerine gönderilecektir.
  - Hiç işlem yapılmamış ve geçerlilik süresi dolmamış Kontrol Belgesinin firma talebi doğrultusunda iptal edilmesi durumunda, orijinal belgeler firmaya iade edilebilir. İptal işlemi giriş yerine bildirilecektir.
  - Yapılan iptal ve değişiklikler GGBS’de açıklama kısmına belirtilecektir.

8.2.2.3. Ön Bildirim

- Ülkeye Girişte Veteriner Kontrollerine Tabi Olan Hayvan ve Ürünlere Dair Yönetmelik kapsamındaki hayvansal ürünlerin ülkeye girişinde Hayvan ve Ürünlerin Ülkeye Girişinde Ön Bildirim ve Veteriner Kontrollerine Dair Yönetmeliğin Ek-2’sinde yer alan **Veteriner Giriş Belgesinin (VGB) 1.Bölümünün**, sevkiyattan sorumlu kişi veya ithalatçı tarafından doldurarak Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlüğüne/İl Müdürlüğüne sevkiyat gelmeden önce iletmesi gerekmektedir.

- **Sevkiyattan sorumlu kişi**, mevzuatta “gümrük mevzuatı uyarınca, sevkiyat ile ilgili gümrük mevzuatının kapsadığı çeşitli durumların gelişiminden sorumlu gerçek veya tüzel kişi ve bu kişinin bu Yönetmelik ile belirlenen kontrolleri ve/veya formaliteleri izleme sorumluluğunu üstlenen temsilcisi” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım kapsamında, gümrük idaresi tarafından yetkili olarak kabul edilen kişi Bakanlığımız mevzuatına göre sevkiyattan sorumlu kişi olarak kabul edilecektir.
- Ürünlerin Ülkeye Girişinde Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik kapsamında kontrolleri yürüten resmi veteriner hekim, kontrollerin sonucuna göre **VGB'nin 2.Bölümünü** dolduracaktır. Orijinal veteriner giriş belgesi, gümrük işlemleri bitirildikten sonra, belgede belirtilen ilk varış yerine kadar sevkiyata eşlik edecektir.
- Düzenlenen veteriner giriş belgeleri için “**Veteriner Giriş Belgesi Kayıt Defteri**” oluşturulacak ve kayıtlar düzenli tutulacaktır. Düzenlenen veteriner giriş belgeleri ve ilgili sevkiyata ait orijinal sağlık sertifikaları dosyalanarak arşivlenecektir.
- Düzenlenen veteriner giriş belgelerine ilişkin tutulan kayıtlar, form doldurularak yıllık periyodlar halinde, Excel formatında hayvansalurunithalat@tarim.gov.tr e-posta adresine gönderilecektir.
- Veteriner giriş belgesi doldurulurken; belgenin 2 numaralı kutusunda yer alan;
  - a) “**VGB referans numarası**” bölümüne “**birim no.yıl.sırano**” kodlamasına uygun referans numarası oluşturulup yazılacaktır.
    - i. “**Birim numarası**” olarak VSKN Müdürlükleri birim numaralarını, İl Müdürlükleri ise Şube Müdürlüklerine ait yazışma kodunu yazacaktır. (Örn: Ankara İl Müdürlüğü: 06.03, İstanbul İl Müdürlüğü: 34.03)
    - ii. VGB referans numarasındaki “**sıra no**” Veteriner Giriş Belgesi Kayıt Defterindeki sıra numarası olacaktır.

Örnek:

İl Müdürlükleri için; Ankara İl Müdürlüğü 06.03.12.0001, İstanbul İl Müdürlüğü: 34.03.12.0001 vb.

Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlükleri için; Mersin Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlüğü: 33VSKN01.12.0001, Kapıkule Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlüğü: 22VSKN01.12.0001 vb.

iii. Bir sonraki yıl, tekrar yıl değiştirilerek yeniden 0001'den başlanır (Örn: 06.12.0001- 06.13.0001, 31VSKN01.12.0001-31VSKN01.13.0001)

b) “**Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlüğü**” bölümüne İl Müdürlükleri sadece İl Müdürlüğünün adını yazacaktır.

8.2.2.4. Veteriner Kontrolleri

- Veteriner kontrolleri, 26.12.2012 tarihli ve 43020 sayılı yazıda belirtildiği üzere, sevkiyatın ülkeye giriş yaptığı Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlüğü veya giriş müdürlüğünün bulunduğu ilin İl Müdürlüğü Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğünde görevli veteriner hekimler tarafından yürütülecektir.
- Veteriner kontrolleri, Ürünlerin Ülkeye Girişinde Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğin 6 ncı maddesine uygun olarak **sırasıyla belge, kimlik ve fiziksel kontroller** olmak üzere üç aşamada yürütülecektir. Bu aşamaların herhangi birinde uygunsuzluk tespit edilmesi durumunda diğer aşamaya geçilmeyecek ve sevkiyat reddedilecektir.
- **Belge kontrolü**, her bir sevkiyatta belirtilen kontrol listesine göre yapılacaktır.
- Kontrol Belgesine tabi olan ürünlerin sevkiyatlarında, Kontrol Belgesini düzenleyen birim tarafından giriş yerinin bilgilendirilmesi (GGBS üzerinden veya e-posta veya faks yoluyla vb.) şartıyla veteriner kontrollerine başlanacaktır.
- Kontrol belgesine tabi ürünler için, Kontrol Belgesindeki ürün miktarı üzerinden her ithalat işlemi sonrası ithal edilen miktarın düşümü yapılacaktır. Kontrol Belgesinde belirtilen miktardan fazla ürün ithalatına izin verilmeyecektir.
- İthalat durumunda belge kontrolünde veteriner sağlık sertifikası veya diğer belgelerde yer alan ayrıntıların talep edilen garantileri karşılayıp karşılamadığının belirlenmesi gerekmektedir.

http://www.gkgm.gov.tr/birim/hayvan_urun_sinir/faaliyet/saglik_sertifikasi.html internet adresinde Bakanlığımızca belirlenmiş sağlık sertifikalarının olup olmadığı bu kapsamda kontrol edilecektir. Eğer ürün için belirlenmiş bir sağlık sertifikası modeli yoksa Kontrol Belgesine tabi ürünler için sevkiyata eşlik eden sağlık sertifikasının Kontrol Belgesi ekinde yer alan modele uygun olup olmadığı, Kontrol Belgesine tabi olmayan ürünler için ise “Kontrol Belgesi” başlıklı 1 inci bölümün 15 inci maddesinde belirtilen bilgileri içeren sağlık sertifikası olup olmadığı hususu kontrol edilecektir. Sağlık sertifikalarının orijinal olup olmadığı ve ihracatçı ülke yetkili otoritesinin mührünün ve resmi veteriner hekimin adı, soyadı, görevi ile imzasının bulunup bulunmadığı ve bunların sertifikanın basım renginden farklı olup olmadığı kontrol edilecektir.

- Sağlık sertifikasının geçerlilik süresi sertifikada belirtilen süre kadardır. Sertifikada süre belirtilmediği takdirde, geçerlilik süresi sertifikanın düzenlendiği tarihten itibaren **havayolu ile gelen sevkiyatlarda yedi gün, karayolu ile gelenlerde onbeş gün, demiryolu ile gelenlerde otuz gün, denizyolu ile gelenlerde altmış gündür.** Sertifika süresinin tespitinde, sevkiyatın giriş gümrüğüne geldiği tarih esas alınacaktır. Gerektiği durumlarda Bakanlık geçerlilik sürelerinde değişiklik yapabilecektir.
- İhracatçı ülkede yüklemesi yapılmış ve ülkemize sevk edilmiş sevkiyatların yolda satışı yapılarak el değiştirmesi durumunda, ithalatçı veya ihracatçı firma bilgilerinde oluşan değişikliği ispatlayan ticari belgelerin ibraz edilmesi durumunda kimlik kontrollerine esas olan ve sevkiyata eşlik eden belge ve sertifikalar ile birlikte bu belgeler de dikkate alınacaktır. Ancak, Kontrol Belgesine tabi olan ürünler için yeni ithalatçının kendi adına yeni Kontrol Belgesi alması gerekmektedir. Orijin/üretici işletme bilgilerinin tutmaması durumunda sevkiyatın kimlik kontrolünde olumsuz karar verilir.
- Sığır eti ithalatında ihraç edilen ülkede Bakanlığımız tarafından görevlendirilen veteriner hekimin kesilen hayvanlara ve etlere ilişkin düzenlediği rapor kontrol edilecektir. Uygulandığı durumda, etlerin elde edildiği sığırların BSE'den ari olduğuna dair test belgesi aranacaktır.

- **Kimlik kontrolü**, her bir sevkiyatın ürünlere eşlik eden sertifika ve belgelerde verilen bilgilerle uyumlu olup olmadığını tespit etmek için yapılacaktır. Bu kapsamda kimlik kontrolleri özellikle; konteynerler ile gelen ürünler için mühürlerin bozulup bozulmadığının, mühür üzerinde yer alan bilgilerin eşlik eden belge ve sertifikalarla uyumlu olup olmadığını, konteynerler ile gelmeyen ürünler için ise menşe ülke ve işletmeyi tanımlayan damgaların, resmi işaretlerin ve sağlık işaretlerinin mevcudiyetinin, bunların sertifika ve belgelerde belirtilenlerle uyumunun ve ambalajlı veya paketlenmiş ürünlerin ilgili mevzuatta öngörülen etiketleme kurallarına uygunluğunun kontrolünü kapsamalıdır.
- Gelen sevkiyata eşlik etmesi gereken orijinal sağlık sertifikasının kaybolması veya yırtılması gibi durumlarda, orijinal sertifika yerine ihracatçı ülke yetkili otoritesi tarafından tekrar düzenlenen sağlık sertifikasında iptal edilen orijinal sağlık sertifikasının referans numarası belirtilmiş olmalıdır. Bu sertifikaya bir önceki orijinal sertifikanın bir kopyası eşlik etmelidir.
- Genel Müdürlüğümüz web sayfası <http://yasakli.gkgm.gov.tr> internet adresinde yer alan **“Hayvan Hastalıkları Nedeniyle Yasak Konulan Ülkeler ve Yasaklanan Maddeler Listesi”** ve **“BSE Hastalığı Nedeniyle Ülkeye Girişte Kısıtlama Getirilen Hayvan ve Ürünler Listesi”** kontrol edilecek ve bu listede yer alan hayvansal ürünün ithalatına izin verilmeyecektir. Ancak bu listelerde belirtilen işlemlere tabi tutulması ve uygulanan işlemin ihracatçı ülke veteriner servislerince düzenlenecek sertifikalarda belirtilmesi şartıyla ithalatına izin verilecektir.
- Kontrollerde etiket bilgilerinin Kontrol Belgesinde beyan edilen etiket/etiket taslağından kimlik kontrolünde aykırılık yaratmayacak şekilde farklı olduğunun veya Kontrol Belgesine tabi olmayan ürünlerde ise mevzuata uygun olmadığını tespit edilmesi durumunda, firmanın talebi ve gümrük idaresinin uygun görmesi halinde, firma tarafından ürün etiketinin gümrüklü alanda mevzuata uygun hale getirilmesine veya mevzuata uygun olarak Türkçe etiketleme yapılmasına izin verilecektir.

- 1213.00.00 ve 1214. 90 gümrük tarife pozisyonunda yer alan **sap ve samanın** ithalatı ve transit geçişi, Zirai Karantina Yönetmeliği ile yasaklanmış olup, ülkeye girişlerine izin verilmeyecektir.
- Genel Müdürlüğümüz http://www.gkgm.gov.tr/birim/yem/yem_main.html internet adresindeki Yem Maddeleri Kataloğunda yer alan yem maddelerinin veya bunlardan elde edilen yemlerin ithalatına izin verilecektir.
- Özel Besleme Amaçlı Yemler İle İlgili Kullanım Amaçları Listesi, Genel Müdürlüğümüz http://www.gkgm.gov.tr/birim/yem/yem_main.html internet adresinde yayımlanmıştır. Özel Besleme Amaçlı Yemlerin Onay İşlemleri için; ürüne ait orijinal etiketi, ürünün içerik belgesi, ürünün özel besleme amacını karşıladığına dair bilgi belge veya araştırma sonuçlarının Genel Müdürlüğümüze sunulması gerekmektedir. Yem Mevzuatı kapsamında özel amaçlı yemlerin ithalatında Genel Müdürlüğümüzden alınan onay aranacaktır.
- **Fiziksel kontroller:** Ürünlerin Ülkeye Girişinde Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğin şartlarına uygun olarak yapılacaktır. Fiziksel kontrol aşağıdakileri kapsar:
  - a) Duyusal muayene: Koku, renk, kıvam, tat.
  - b) Basit fiziksel veya kimyasal testler: Kesme, eritme, pişirme.
  - c) Laboratuvar analizleri: Kalıntılar, patojenler, bulaşanlar ve değişikliklere ait kanıtları tespit etmek amacıyla yapılan laboratuvar analizleri.
- Fiziksel kontrol kapsamında ürünün türüne bakılmaksızın aşağıdaki kontroller gerçekleştirilecektir:
  - a) Özellikle soğuk zincirde oluşan bir yetersizlik veya bozulmayı tespit etmek amacıyla nakil koşulları ve nakliye araçları kontrol edilecektir.
  - b) Sevkiyatın gerçek ağırlığı ile veteriner sağlık sertifikası veya belgelerde belirtilen ağırlık karşılaştırılacak ve gerektiğinde tüm sevkiyat tartılacaktır.
  - c) Ambalaj malzemeleri ve damgalar, etiketler gibi üzerindeki tüm işaretlemeler mevzuata uygunluklarının tespit edilmesi için kontrol edilecektir.
  - d) Mevzuatın gerektirdiği ısı derecesinin nakliye süresince sağlandığı kontrol edilecektir.

- e) Tüm paket grupları veya dökme ürün durumunda örnekler, duyuşal muayene ile fiziksel, kimyasal ve laboratuvar analizlerine tabi tutulmadan önce aşağıdaki şekilde incelenecektir:
- i. Testler ve analizler için numuneler, sevkiyatın tümünü temsil edecek şekilde ve sevkiyatın tamamına ulaşabilmek için gerektiğinde bir kısmı boşaltılarak alınacaktır.
  - ii. Muayene bir sevkiyat içinde yer alan parça veya paketlerin % 1'ine denk gelecek şekilde en az 2 en çok 10 parça/paket üzerinde yapılacaktır.
  - iii. Ürüne ve duruma bağılı olarak daha kapsamlı kontroller yapılabilecektir.
  - iv. Dökme ürünler olması halinde, sevkiyatın çeşitli bölümlerinden en az beş numune alınacaktır.
- f) Nakliye araçları sadece aşağıdaki durumlarda tam olarak boşaltılacaktır:
- i. Sadece kısmi boşaltma yapılarak sevkiyatın tümüne ulaşmayı engelleyecek şekilde yükleme yapılmışsa,
  - ii. Numune kontrollerinde usulsüzlük ortaya çıkmışsa,
  - iii. Önceki sevkiyatta usulsüzlük görölmüşse,
  - iv. Resmi veteriner hekim usulsüzlükten şüphelenmişse.
- Her bir sevkiyat fiziksel kontrollere tabi tutulacaktır. Fiziksel kontroller 17 nci maddede belirtilen kontrol yöntemlerinden birini veya birkaçını içerebilir.
- Ürüne ve kullanım amacına bağılı olarak mevzuatta belirlenmiş olan parametrelerin kontrolü amacıyla her sevkiyattan fiziksel kontroller kapsamında numune alınacaktır. Ancak, **aynı üretim tesisinde üretilen** ürünlerin ithalatında GGBS, TURKVET ve/veya tutulan kayıtlar üzerinden performans takibi yapılarak, numune alınacaktır. Performans uygulamasında diğer giriş yerlerindeki veteriner hekimler tarafından yapılan sistem kayıtları da dikkate alınacaktır.
- Performans uygulanan ürünlerin analiz sonuçlarının mevzuata uygun olmadığının tespit edilmesi durumunda, Ürünlerin Ülkeye Girişinde Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğin 23 üncü maddesi uyarınca, daha sonraki 10

sevkiyattan numune alınacaktır. Üst üste 10 analiz sonucunun da uygun çıkması durumunda performans uygulamasına geri dönülmesi değerlendirilecektir.

- Numune alma ve laboratuvara gönderme işlemi, 17/12/2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Gıda ve Yemin Resmi Kontrollerine Dair Yönetmeliğin 12 nci maddesine uygun olarak;
- a) Kalan raf ömrü 7 günden az olan gıdalar, mikrobiyolojik incelemeler, ürün miktarının şahit numunenin analizinin yapılabilmesi için yetersiz olduğu durumlarda 1 takım numune alınacak olup şahit numune alımı yapılmayacaktır.
- b) Bu durumlar dışında 2 takım numune alınacaktır. Birinci takım numune muayene ve analiz için Bakanlıkça belirlenen laboratuvara gönderilecektir. İkinci takım olan şahit numune, Bakanlık İl/VSKN müdürlüğünde muhafaza edilecektir. Şahit numunelere ilave olarak, yemlerde firmaya verilmek üzere; gıdalarda ise firmanın talep etmesi durumunda üçüncü takım numune alınacaktır.
- c) Tebligatın yapılacağı tarihte gıdanın son tüketim tarihine bağlı olarak, şahit numunenin analize alınmasının mümkün olmayacağının değerlendirilmesi durumunda, Gıda ve Yemin Resmi Kontrollerine Dair Yönetmeliğin 12 nci maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi uygulanacaktır.
- d) Birinci takım numuneye ait muayene ve analiz raporu sonucuna, tebliğ edildiği tarihten itibaren en geç 7 gün içerisinde Bakanlık il/VSKN müdürlüğüne itiraz edilebilecektir. Şahit numunenin muayene ve analizi Bakanlıkça belirlenen laboratuvarında yaptırılacaktır.
- e) GDO analizi yapılacaksa, GDO analizi için ayrı numune alımı yapılacaktır.
- f) Aynı veteriner sağlık sertifikasının eşlik ettiği, aynı nakliye vasıtaları ile taşınan aynı üretim tesisinden gelen, aynı kategorideki aynı madde başlığında yer alan ürün grupları bir sevkiyat olarak kabul edilecektir. Bu sevkiyatın ülkeye girişinin kabulü veya reddinin kararı için bir ürün grubu seçilerek bir numune alınacaktır. Gerek görülmesi durumunda numune sayısı artırılabilir.
- g) **Numune alma işlemleri**, gıdalar için Türk Gıda Kodeksi’ne göre, yem amaçlı sevkiyatlarda ise 27.12.2011 tarihli ve 28155 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan

Yemlerin Resmi Kontrolü İçin Numune Alma ve Analiz Metotlarına Dair Yönetmelik çerçevesinde yürütülecektir.

- h) Alınan numunelerde istenilecek parametrelerde öncelikle gıda ve yem güvenliğine esas insan ve hayvan sağlığı açısından tehlike oluşturabilecek (ürün özelliğine göre ağır metal, pestisit, mikrobiyolojik kriterler, veteriner ilaç kalıntısı, toksin vb.) hususlar göz önünde bulundurulacaktır.
- i) Dioksin ve Dioksin benzeri PCBs'lerin izlenmesi kapsamındaki numune alma işlemleri 21.02.2012 tarih ve 06070 sayılı yazı ile gönderilen talimat kapsamında yürütülecektir.
- j) Numuneler, GGBS'nde yer alan ve Genel Müdürlüğümüz web sayfasında listesi yayınlanan yetkili laboratuvarlara üst yazı ile gönderilecek olup, sistemde hangi laboratuvara gönderildiği ve analiz sonucu belirtilecektir.
- k) Laboratuvar tarafından gönderilen analiz sonuçlarının takibi ve kayıt işlemleri sistemde yer alan ürünler için GGBS üzerinden yürütülecektir. Analiz sonuçları ülke genelinde sistem üzerinden kontrol edilecektir.
- l) Veteriner kontrolleri kapsamında alınan numunelere ait analiz sonuçları aylık periyodlar halinde Excel formatında hayvansalurunithalat@tarim.gov.tr e-posta adresine gönderilecektir.
- m) Alınan numuneler mühürlenecek olup "İthal Edilen Hayvansal Ürünlerin Kontrol ve Denetim Tutanağı/Numune Alma Tutanağı ve Etiket" kullanılacaktır. Bu form, GGBS üzerinden doldurularak numune kod numarası girilecektir. Sistemde bulunmayan ürünler için tutanak manuel olarak doldurulacaktır.
- n) Şahit numune laboratuvara gönderilirken sadece birinci takım numunenin analiz sonuçlarına göre mevzuata uygun olmayan parametre veya parametrelerin analizleri yaptırılacaktır.
- o) Numuneye ait muayene ve analiz sonuçlarının olumlu olması halinde, sonuç raporunun kendilerine bildirilme tarihinden itibaren son tüketim tarihi ile sınırlı olmak koşulu ile en geç 7 gün içerisinde, firma tarafından talep edilmesi halinde numune firmaya iade edilecektir.
- Taze soğutulmuş balıkçılık ürünleri ve taze soğutulmuş sığır etinden numune alınması durumunda, analiz ücretinin ödendiğine dair makbuzun ibrazı ve varış yeri il

müdürlüğünün bilgilendirilmesi kaydıyla, diğer veteriner kontrol sonuçları dikkate alınarak analiz sonucu beklenmeden sevkiyatların varış yerine sevkleri sağlanacaktır. Analiz sonucunun uygunsuz çıkması durumunda, Ürünlerin Ülkeye Girişinde Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğin 23 üncü maddesi uyarınca, aynı işletmeden gelen daha sonraki 10 sevkiyattan numune alınacak, analiz sonucunun uygun çıkması şartıyla ülkeye girişine izin verilecektir. Üst üste 10 sevkiyata ait analiz sonucunun uygun bulunması durumunda devam eden sevkiyatlar için tekrar analiz sonucu beklenmeden ülkeye girişine izin verilecektir.

- Şahit numuneye ait muayene ve analiz rapor sonucu kesin olup verilecek karara esastır.
- Fiziksel kontrol aşamasında ürünün duyuşal muayenesinde kendine has tat ve kokusunu kaybetmiş, gözle görülür biçimde bozulmuş, kokuşmuş, küflenmiş vs. olması durumunda üründen numune alınmaksızın reddedilecektir.
- Mevzuat ile belirlenmiş herhangi bir parametrenin bulunmadığı hayvansal ürünlerin (deri, yün, yapağı gibi) ithalat kontrolleri duyuşal muayene veya uygun durumlarda basit fiziksel veya kimyasal testler kullanılarak yapılacaktır.
- Veteriner kontrollerinde ürünün mevzuata uygunluğunun değerlendirilmesi için güncel mevzuat takip edilecektir.
- Hayvansal ürünlerin Bakanlığımız mevzuatına uygun olması gerekmekte olup, kontrollerde bu hususa dikkat edilecektir. Özellikle gıdaların TGK'ne, yemlerin ise Yemlerin Piyasaya Arzı ve Kullanımı Hakkında Yönetmelik, 24.12.2011 tarih ve 28152 Resmi Gazete'de yayımlanan İnsan Tüketimi Amacıyla Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürünler Yönetmeliği, Yemlerde İstenmeyen Maddeler Hakkında Tebliğ ve Yemlerde Kullanılacak Yağlar Hakkında Tebliğ hükümlerine uygunluğu kontrol edilecektir. Ayrıca GDO ile ilgili Biyogüvenlik Kanunu ve Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelik ve bunlara dayalı çıkarılan talimat hükümleri uygulanacaktır. Bakanlığımız mevzuatında herhangi bir parametresi yer almayan hayvansal ürünler için **Genel Müdürlükçe belirtilmesi durumunda** Türk Standartları Enstitüsü (TSE) veya uluslararası düzenlemelerden (ISO, AB Mevzuatı, Codex Alimentarius vb.) mevzuatımıza aykırı olmayan kriterler dikkate alınacaktır.

- Veteriner kontrolüne tabi olan ancak Bakanlığımız denetimi haricindeki sanayide (sabun sanayi, petrol sanayi vb.) kullanılacağı beyan edilen hayvansal ürünlere ait sevkiyatlar için:
  - a) Belge ve kimlik kontrolü yapılacak olup, fiziksel kontrol kapsamında numune alımı yapılmayacaktır.
  - b) Ön bildirim aşamasında “varış yeri” bölümünde beyan edilen varış işletmesine sevkleri VGB ile sağlanacaktır.
  - c) İşletmenin bulunduğu İl Müdürlüğü, ürünün sevki ile ilgili bilgilendirilecektir. (e-posta, faks vb.)
  - d) Sevkiyatın işletmeye geldiği, firma tarafından işletmenin bulunduğu İl Müdürlüğüne bildirilecektir.
  - e) İlgili İl Müdürlüğü, sevkiyatın işletmeye geldiğinin kontrolünü yürütecektir. (işletme kayıtlarının ibrazı, yerinde tespit vb.)
  - f) İlgili İl Müdürlüğü, sevkiyatın işletmeye geldiğine dair giriş yerini bilgilendirecektir. (E-posta, faks vb.)
  - g) Önceki sevkiyatın geri bildirimlerinin yapılmaması durumunda, gelen bir sonraki sevkiyatın Bakanlığımız mevzuatına uygunluğu açısından analiz dahil tüm kontrolleri yürütülecektir.
- Veteriner kontrolleri sonrasında 19.01.2012 tarihli ve 01944 sayılı yazı ile gönderilen talimat kapsamında işlem yapılacaktır.
- Veteriner kontrolleri sonucunda sevkiyatın kabul edilemez olduğuna karar verilmesi durumunda; orijinal veteriner sağlık sertifikasının üzerine kırmızı renkte “**REDDEDİLDİ**” kaşesi basılacaktır.

8.2.2.5. Transit Amaçlı Gelen Sevkiyatlar

- Transit amaçlı gelen sevkiyatlar, ürünlerine ithalat yasağı uygulanmayan bir ülkeden gelmelidir.

- Ancak, aynı liman veya havalimanındaki gümrüklü saha içerisinde bir uçaktan diğerine veya bir gemiden diğerine ülke içerisinde başka bir duraksama olmayacak şekilde aktarılması söz konusu olduğunda, 1. Madde hükmü uygulanmayacaktır.
- Sevkiyattan sorumlu kişi, transit edilecek sevkiyatın bir ülke tarafından girişinin reddedilmesi durumunda sevkiyatı geri alacağını ve Ürünlerin Ülkeye Girişinde Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğin 19uncu maddesine uygun olarak elden çıkaracağını VGB'nin ilgili bölümünü imzalayarak taahhüt eder.

8.2.2.6. Birimler Arası İletişim

- Reddedilen sevkiyatlara dair bilgiler (plaka no, konteynır no, sağlık sertifikası no., ithalatçı-ihracatçı bilgileri gibi ürüne ait kimlik bilgileri) faks, e-posta vb. iletişim araçları kullanılarak ivedilikle diğer giriş yerlerine bildirilecektir. İl Müdürlüklerine ait bildirimler ise Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şubelerinin e-posta adreslerine yapılacaktır.
- Transiti yapılan sevkiyata ait kimlik bilgileri TURKVET Sistemi üzerinden veya faks veya e-posta yoluyla çıkış yerine bildirilecektir. Çıkış süresi içerisinde ürünlerin çıkışı konusunda giriş yerindeki VSKN/İl Müdürlüğü bilgilendirilmemiş ise, ürünlerin yerinin belirlenmesi için giriş yerinin bulunduğu gümrük idaresi ilgili müdürlük tarafından bilgilendirilecektir.
- Analiz sonucu çıkmadan ithalatına izin verilen sevkiyatlar hakkında sevkın yapıldığı işletmenin bulunduğu ildeki İl müdürlüğü haberdar edilecektir.
- GGBS il sistem sorumluları tarafından, İl Müdürlüklerinde ve Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlüklerinde hayvansal ürünlerin ithalatında görev alacak veteriner hekimlere şifre tahsis edilerek, Müdürlük bünyesinde eğitim verilecektir.

9. İTHALATTA KARŞILAŞILAN YASAL PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu bölümde İthalat işlemleri süresince firmaların en çok yüzleştikleri temel sorunlara değinilmiş ve mevcut yapı içinde bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunulmuştur.

9.1. Mevzuatı ve Yabancı Dili İyi Bilmeyen, Eğitimsiz Personelin Çalıştırılması

İthalat süreci boyunca gerçekleştirilen her bir aşama mutlaka önemsenmelidir. İthalat ve gümrükleme aşamalarında usul ve belge bazında eksiklikler çıkması, hatalar olması halinde ürünler gümrükte uzun süreli beklemekte ve demuraj, ardiye gibi masraflar ve hatta ürünün geldiği ülkeye geri gönderilmesi gibi daha büyük maliyetler ortaya çıkabilmektedir. Özellikle kısa raf ömrü olan gıda ürünleri düşünüldüğünde, eksikliklerden ve yanlışlıklardan kaynaklanan uzun süren ithalat işlemleri, ürünlerin raf ömürlerinin büyük bir kısmını gümrüklerde geçirmesine sebep olmakta bazen de ürünler satılamaz duruma gelmektedir. Gümrükleme işlemleri ve ithalatın finansmanı hususları eğitilmiş ve kalifiye personelce en doğru şekilde anlaşılmalı ve yürütülmelidir.

Dış pazarlara açılacak olan bazı firmalar, nitelikli bilgi ve beceriye sahip elemanların yetersizliği nedeniyle gerekli performansı gösterememektedirler. Özellikle dış pazarlara açılmak isteyen firmaların, dış pazarlara açılma konusunda bilgili, deneyimli ve özellikle Ticari İngilizceyi çok iyi bilen kalifiye personele ihtiyaçları vardır.

Dil sorunu, ürünlerini uluslararası piyasalarda pazarlayan firmalar için ortak bir sorundur. Yabancı dili verimli kullanamama ve anlayamama sorunu, ihracatçılarla karşılıklı iletişim kurulamamasına, ticaretin açık ve net bir şekilde yürütülememesine, yanlış anlama ve anlaşılmalarda sonucunda yüklü miktarda zaman, para ve çaba kaybına sebep olabilmektedir. Özellikle ithalat konularında deneyimli, iyi yabancı dil bilen nitelikli elemanların istihdam edilmesi ile bu sorun rahatlıkla aşılabilmektedir. Personelin deneyim ve bilgisi bu aşamada ön plana çıkmaktadır.

9.2. İnsan Kaynakları ve Teknolojik Donanım Eksikliği

Gümrüklerimizin, insan kaynaklarının ve teknolojik donanımlarının gelişmiş ülkeler düzeyine ve hatta onların da üstünde bir noktaya taşınması gerekmektedir.

Tüm ekonomik faaliyetleri kayıt altında bulunan gelişmiş ülkelerde, gümrük suçlarının fark edilmeden işlenmesi oldukça zordur. Bu ülkelerde gümrük personelinin sayısal olarak ülkemize oranla çok daha fazla olduğu ve ilgili personelin çok geniş teknolojik olanaklara sahip buldukları görülmektedir.

Dış ticaret hacminin 75 Milyar dolar seviyelerinde bulunduğu 1997 yılında Türk Gümrük İdaresinin mevcut personel kapasitesi ile on yıl sonra 2007 yılındaki personel kapasitesi arasında ciddi bir farklılık bulunmamaktadır. Oysa dış ticaret hacmi yaklaşık dört kat artmıştır.

2013 yılında ise bugüne oranla yaklaşık iki katına çıkarak 470 Milyar dolara erişmesi beklenen dış ticaret hacmi karşısında, tüm gümrük hizmetlerinin yine aynı personel kapasitesi ile muntazam bir şekilde yürütülmesi Türk Gümrük İdaresinden beklenilmemelidir.

Elbette; e-devlet uygulamalarından, GGBS ve basitleştirilmiş gümrük işlemlerinin işlerlik kazanmasından dolayı personel kaynaklarının dış ticaret hacmi oranında artması söz konusu olmamakla birlikte gümrük personelinin nicelik ve niteliksel olarak kapasitesinin mutlaka artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Etkili bir insan kaynakları planlamasının yapılmasını teminen, merkez ve taşra teşkilatlarının tümünü kapsayacak şekilde, hizmet gerekliliklerine göre ihtiyaç duyulacak personel sayısının tespit edilmesine ve kaynakların dağıtımında bu verilerin esas alınmasına dayanan bir insan kaynakları yönetimi anlayışı geliştirilmelidir.

Gümrük kontrorlünde etkin rol alan personelinin gerek mevzuat ile ilgili konularda gerekse GİMOP, GGBS vb. gibi sistemlerle ilgili olarak, görevlerini etkin ve verimli bir şekilde

yürütecek bilgi ve donanıma erişmesini sağlamak üzere sürekli eğitim programlarına tabi tutulması da mutlaka olumlu katkı sağlayacaktır.

Türk Gümrük İdaresinin teknolojik altyapı kapasitesinin (Araç ve Bagaj X-Ray Sistemleri, El Detektörleri, Kamera İzleme ve Plaka Okuma Sistemleri gibi) de mutlaka benzeri coğrafi yapılara ve dış ticaret hacmine sahip gelişmiş ülkelerin seviyesine yaklaşacak ölçüde artırılması gerekmektedir.

9.3. Kurumsallaşma ve Profesyonelleşme Sürecini Tamamlayamamış İthalatçı-İhracatçı Firmalar

İthalat ve ihracat yapan firmaların, bütün iktisadi işletmeler gibi temel hedeflerinin devamlılık ve kar maksimizasyonu olduğu varsayımı altında, ithalat esnasında ödenen vergileri eksik ödeyerek veya hiç ödemeyerek maliyetleri minimize etmeye veya haksız iade veya taahhüt kapatma yoluyla geliri arttırmaya yönelik çabaların kısa vadede işletmenin hedefleri ile örtüştüğü düşünülse de; uzun vadede devamlılık hedefi ile çelişeceği açıktır.

Bu amaçla hareket eden firmaların; süreç içerisinde ulusal kurumları ile idari ve yargısal sorunlar yaşayacağı ve uluslararası alanda güvenilirliklerini yitireceğinin, bu durumun ise uzun dönemde ülkemizde faaliyette bulunan bütün firmaların rekabet potansiyelleri üzerinde olumsuz bir etki yaratacağını düşünmek gerekmektedir. Bu düşünceye karşı, dış ticaret alanındaki oda ve birliklerin bilgilendirme ve iç denetim görevlerini yerine getirmeleri gerekmektedir.

Bunun geçmişte yaşanan en çarpıcı örneği Avrupa Birliği'ne yapılan ihracatta kullanılan A.TR Dolaşım Belgelerinde gerçekleştirilen sahte işlemlerdir. Bu konudaki suiistimaller o denli artmıştır ki; Avrupa Birliği, Türkiye'den yapılan ihracatta ibraz olunan A.TR Dolaşım Belgelerini kabul etmeme noktasına gelmiştir.

Dahili vergi mevzuatı ve uygulamaları karşısında işletmelerinin hak ve yükümlülüklerini tespiti amacıyla bünyelerinde, alanında uzmanlaşmış kimseleri çalıştırma konusunda büyük ölçüde hassasiyet göstermekte olan firmaların; en az aynı oranda kapsamlı, teknik ve

dinamik gümrük ve dış ticaret mevzuatı ile uygulamaları konusunda uzman kimseleri bünyelerinde çalıştırma hususunda belirgin bir isteksizlik içerisinde buldukları görülmektedir.

Çoğu zaman, ekonomik etkili gümrük rejimleri kapsamındaki sorumluluklarını tam olarak kavrayamamış olan firma yetkililerinin; 4458 sayılı Gümrük Kanunu çerçevesinde basitleştirilmiş usullerden yararlanma konusundaki alternatiflerden dahi haberdar olmadıkları gözlenmektedir.

Firmalar ancak; dış ticaret işlemleri ile ilgili olarak bir inceleme veya soruşturma geçirirlerse, o anda bu kapsamdaki bilgi ve donanım eksikliklerinin farkına varmakta ve önlemlerini almaktadırlar. İktisadi hedeflerinin gerçekleştirilmesi anlamında gümrük ve dış ticaret mevzuatı ile uygulamaları konusunda uzmanlaşmış kimseleri istihdam etmenin gerekliliği geniş platformlarda duyurulmalıdır.

9.4. Deneyimsiz Gümrük Memurlarının Uygulamalarda Sebep Olduğu Problemler

Ülkemizde üniversitelerin Ziraat Fakülteleri, Mühendislik fakülteleri ve Veteriner Fakültelerini bitirmiş kişiler KPSS sınavında yeterli puanı alarak Gıda Kontrolörü olmakta ve Bakanlıkça sadece 2 haftalık kısa bir Gıda Eğitimi'nin ardından bu kişilere gümrük kontrollerinde tam yetki verilmektedir.

Gümrük denetimleri, İthalat kontrolleri konusunda deneyimsiz memurlar maalesef bazen yanlış değerlendirmeler yaparak ithalatçıları zor durumda bırakabilmektedirler. Bir memur için İthalat ve Gümrükleme sürecini tam olarak öğrenebilmek ve sürece entegre olarak sağlıklı yorum yapabilmek en az 6 ayı bulabilmektedir. Bu süre zarfında da verdikleri hatalı karar ve yorumları ile ithalatçıyı bazen çok büyük zararlara uğratabilmektedirler. Hatta bazen usul ve yönetmelik açısından bir problem teşkil etmez iken yanlış yorumlama sonucunda ürünlerin ithalatını onaylamayıp ürünleri ihraç edilen ülkeye geri gönderebilmektedirler.

Yeni başlayan memurlar mutlaka uzun soluklu bir oryantasyon ve akabinde İthalat/Gümrükleme işlemleri konularında eğitime tabi tutulmalıdırlar. Bu eğitim süreci 2

hafta ile kısıtlanmamalıdır. En az 6 ay sürecek bir eğitimin ardından yine tam yetki verilmeden konusunda deneyimli diğer çalışma arkadaşları ile belirli bir süre stajyerlik yapmalı ve bütün bu süreç başarılı bir şekilde tamamlandıktan sonra tam yetki ile göreve başlamalıdır.

9.5. Gümrük Kontrol Memurlarına Uzmanlıkları Alanında İş Yükü Aktarılmaması Sonucu Gelişen Problemler

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na bağlı Gıda Gümrük Kontrol memurlarımız üniversitelerin Gıda Mühendisliği, Ziraat Mühendisliği, Veterinerlik vb. alanlarından mezun kişilerdir. Uzmanlık alanları farklı olacağından her gıda ürününün proses detayları ve ürün özelliklerini iyi bilebilmeleri mümkün değildir. Örnek vermek gerekir ise; Su Ürünleri Mühendisliği bölümünden mezun bir Kontrol Memuru ile Tarım Ekonomisi bölümünden mezun bir Kontrol Memuru' nun ithal gelen özel bir balık türü üzerindeki bilgi birikimlerinin farklı olabileceği su götürmez bir gerçektir. Dolayısıyla doğru olan bu gibi ithal edilen su ürünlerini, Su Ürünleri Mühendisliğinden mezun Kontrol Memurunun takip ve muayene etmesidir. Ancak memur yetersizliği, bazı illerdeki yoğunluklar sebebi ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı görevlendirmede bu tarz bir ayırım yapamamaktadır.

Gerekli sayıda Memur istihdamı ile her koşulda konularında uzman Kontrol memurlarının uzman oldukları süreç ve ürünleri muayene ve takibi oldukça önemli hale gelmektedir. Bu çözüm ile olası hatalar bertaraf edilebilmekte ve kontrol/muayene süreçleri çok daha sağlıklı olarak ele alınıp sonuçlandırılacaktır.

9.6. İthal Edilecek Ürüne Uygulanacak Gümrük Rejimlerinin Önceden Araştırılmaması Sonucu Ortaya Çıkan Problemler

İthal eşyasına ilişkin yasaklar, kontroller ve izinler sürekli kontrol edilmelidir. İthal eşyasının yurda girişi konusunda yasak, izin, kota, ihtisas gümrüğü uygulaması vb. kısıtlamalar ile tabi olduğu standartlar, garanti belgesi, gözetim belgesi, kontrol belgesi, sağlık sertifikası, analiz raporu, CE belgesi gibi belgelerin talep edilip edilmediğini araştırmak, varsa bu çerçevede ön hazırlık yapmak çok önemlidir. Bu bilgilere Ekonomi

Bakanlığı (www.ekonomi.gov.tr), Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (www.gtb.gov.tr) ve İstanbul Ticaret Odası (www.ito.org.tr) web sayfalarından ulaşılması mümkündür.

İthalattan önce, ithal edilecek eşyaya ilişkin mevzuatın son durumunun tekrar kontrol edilmesi gerekmektedir. Dış ticaret mevzuatı sık sık değişikliklere uğramaktadır. Bundan dolayı, ithalat faaliyetine girişmeden önce ürün daha önce ithal edilmiş olsa bile mutlaka mevzuatın tekrar gözden geçirilmesinde yarar bulunmaktadır.

Özellikle, her sene yılsonu ile takip eden yılbaşında dış ticaret mevzuatında çok önemli değişiklikler meydana gelmekte, ithalat ve standardizasyon tebliğleri başta olmak üzere mevzuatın önemli bir bölümü değiştirilmekte, gümrük vergisi oranlarında değişiklik yapılabilmektedir. Bundan dolayı, özellikle yılsonu işlemlerinde mevzuatın daha sıkı takip edilmesi büyük önem taşımaktadır.

İthalata ilişkin gerekli izin belgelerinin temin edilmesi önem arz etmektedir. İthalat yapmak isteyen kişilerin, ilgili mevzuat çerçevesinde almaları gereken belgelerle birlikte doğrudan gümrük idarelerine başvurmaları gerekir. Bu konuda, Ekonomi Bakanlığı'nın web sayfası firmalar açısından oldukça yararlı olup, söz konusu sayfada güncel olarak bütün ithalat ve standardizasyon tebliğlerine yer verilmektedir.

Bazı ürünlerin ithalatında ürünün niteliği itibariyle ilgili kurum ve kuruluşlardan yukarıda belirtilen tebliğler çerçevesinde bazı belgelerin alınması ya da onaylatılması gerekmektedir. Bunlar:

- TSE'den Uygunluk Belgesi,
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı'ndan Kontrol Belgesi,
- Bilim, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca onaylanacak garanti belgesi,
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan Kontrol Belgesi / Uygunluk Belgesi / Kimyasal Madde İthalat Belgesi,
- Ekonomi Bakanlığı'ndan İthalat İzleme Belgesi / Gözetim Belgesi,
- Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan Uygunluk Belgesi,

gibi çeşitli kurumlardan birtakım belgelerin ithalattan evvel temin edilerek giriş Gümrük Müdürlüğüne sunulması zorunludur. Aksi takdirde ithalata izin verilmez

Gümrük vergileri ve miktar kısıtlamaları uluslararası ticarete en çok bilinen ve etkileri en fazla hissedilen önlemlerdir. Buna karşın, miktar kısıtlamalarının büyük ölçüde kaldırılması ve gümrük vergilerinin kademeli olarak indirilmesi uluslararası ticaretin tam olarak serbestleşmesini sağlayamamıştır. Meşru amaçları dışında kullanılan standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, serbestleşen ticaret ortamında uluslararası ticaretin önündeki yeni engeller halini almıştır.

Ülkeler; uyulması güç standartlar, paketleme ve etiketleme şartları, sağlık kontrolleri, uzun ve karışık formaliteler ve benzeri idari uygulamalar ile ithalatı zorlaştırmaktadırlar. Örneğin Japonya resmi engeller yerine yabancı şirketlerin uyması güç piyasa koşulları ile uzun yıllar ithalatını düşük bir düzeyde tutabilmiştir.

Ticarette Teknik Engeller Türkiye Bilgi Bildirim Merkezinin internet sayfalarında (www.teknikengel.gov.tr) Dünya Ticaret Örgütü Sekretaryasından temin edilen güncel üye ülke bildirimlerine yer verilmektedir. Yine bu sayfalarda ihracatçı firmalar teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürlerinden kaynaklanan teknik engellerin bildirimini yapabilmektedir.

Hükümet uygulamaları ve ithalat kotaları, istikrarsız politik ortamda uluslararası pazarlara girmek için bir engel teşkil edebilir. 3. dünya ülkeleri ve gelişmekte olan ülkelere hükümetler sık sık değişebilir. Ürünlerini istikrarsız ülkelere pazarlayan firmalar genellikle, stratejik işbirlikleri ile bu pazarlara girebilirler ya da direkt ihracat yapabilirler.

İstenen özel belgelere örnek vermek gerekir ise; Sodyum Kazeinat gibi süt proteinlerinde 13.03.2011 'de resmi gazetede yayımlanan İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (TEBLİĞ NO: 2011/4) ya göre bu ürünlerin ithalatında Gözetim Belgesi aranacaktır. Bu belge olmadan ürünün ithalatı yapılamamaktadır (Çizelge 9.1).

Çizelge 9.1. Sodyum Kazeinata ait G.T.İ.P Numarası

G.T.İ.P.	Eşya Tanımı
3501.10.90.00.00	Diğer kazeinler
3501.90.90.00.11	Sodyum kazeinat
3501.90.90.00.19	Diğerleri
3502.20.91.00.00	Kurutulmuş (yaprak, pul, flokon, ve toz halinde)
3502.20.99.00.00	Diğerleri
3504.00.10.00.00	Bu faslın 1 no'lu ek notunda belirtilmiş olan konsantre süt proteinleri
3504.00.90.00.19	Diğerleri

Gözetim Belgesi: Gözetim uygulamasına tabi eşya ancak Ekonomi Bakanlığı tarafından düzenlenecek gözetim belgesi ile ithal edilebilir. Gözetim belgesi gümrük beyannamesinin tescilinde ilgili gümrük idaresince aranır ve gözetim belgesinin bir örneği gümrük beyannamesine eklenerek işlemler yapılır (Anonim 2011b). Gözetim belgesi taleplerine ilişkin başvuru için Gözetim Belgesi Başvuru Formu'nun usulüne uygun bir şekilde doldurulması ve gerekli diğer belgelerle Ekonomi Bakanlığı'na (İthalat Genel Müdürlüğü) iletilmesi gerekmektedir (Anonim 2014a).

9.7. İthalatı Yapılan Ürünün Analizi Sonrasında Karşılaşılabilecek Uyuşmazlık Problemleri

Gıda, Tarım ve Hayvancılık bakanlığı Kontrol Memurları tarafından talep edilen analizler, Bakanlığın uygun görüldüğü laboratuvarlarda yapılmaktadır. Analiz sonucuna göre sonuçlar uygun ise ithalat işlemlerine devam edilir ve sonlandırılır eğer uygun olmayan limitlerde analiz değerleri ile karşılaştırılır ise:

- Analiz değerleri ürüne ait spesifikasyonda beyan edilen değerlerinin dışında ise spesifikasyon revize edilerek ithalat işlemlerine en başından başlanır. Eğer bu değerler Bakanlığın istediği değerlerin dışında ise ürünün ithalatı yapılamaz, ürün içeriği revize edildikten sonra ürün tekrar ithal edilebilir. Eğer elleçleme ile düzeltilebilecek bir durum mevcut ise Elleçleme talep edilir ve istenen limitleri sağlamak amacı ile ürün elden geçirilerek içerik revize edilir.

- Analizlerin tekrarlanması istenebilir. Mikrobiyolojik ve bulaşan analizleri için şahit numune alınmadığından analizin tekrarlanması aynı laboratuarda yapılmak zorundadır. Tekrarlanan analizler sonucunda istenen sonuç olumlu ise ithalat işlemlerine devam edilir. Sonuç olumsuz ise yukarıda belirtilen yol izlenir.

Örnek vermek gerekir ise; İthalatçı firma Türkiye’de şekerleme sektörüne renklendirici olarak kullanmak amacı ile İspanya’dan 320300109000 G.T.İ.P numaralı Red Beet (Kırmızı Pancar Kökü konsantresi) ithal etmektedir. Ürünün ithalatında ürün spesifikasyonunda belirtilmemiş Sodyum benzoat bulunmuş ve ürünün ithalatına izin verilmemiştir.

Yapılan değerlendirme sonucu ürünlerin bidonunun üretiminde Benzoik asit kullanıldığı ve Benzoik Asitin, Kırmızı Pancar Suyu Konsantresine Sodyum Benzoat olarak geçtiği saptanmıştır.

Böyle bir durumda GGBS data sisteminde reçete revizyonu yapılamadığı için üretici firma ürün spesifikasyonuna koruyucu olarak Sodyum Benzoat içerir bilgisini ilave ederek revize etmiş, tekrar ön bildirimde bulunmuş ve ithalat işlemlerine en baştan başlamak zorunda kalmıştır (Çizelge 9.2).

Çizelge 9.2. Kırmızı Pancar Suyu Tozuna Ait G.T.İ.P Numarası (Anonim 2015c)

G.T.İ.P.	MADDE İSMİ	ÖLÇÜ BİRİMİ	474 K.V.H.	KDV (%)	GÜMRÜK VERGİSİ ORANI (%)							
					AB,EFTA,İSR., MAK, B-HER., FAS, B.Ş. ve GAZ, TUN., MIS., GÜR., ARN., ÜRD., ŞİL., SIRB., KARA., KOSV.	G.KORE	MORITYUS	G.T.S. ÜLKELERİ				
							E.A.G.Ü.	Ö.T.D.Ü.	G.Y.Ü.	D.Ü.		
3203.00.10.90.00	Diğerleri	-	40	18	Muaf	Muaf	Muaf	Muaf	Muaf	Muaf	Muaf	

Renklendirici amacıyla kullanılacak olan Kırmızı Pancar Suyu Tozu; Hayvansal veya bitkisel menşeli boyayıcı maddeler (hayvansal karalar dışındaki boyayıcı hülasalar dahil), (kimyasal olarak belirli bir yapıda olsun olmasın) bu fasılın 3 numaralı notunda belirtilen müstahzarlardan esaslı bitkisel veya hayvansal menşeli boyayıcı maddeler olan müstahzarlara dahil olmaktadır.

-Bitkisel menşeli boyayıcı maddeler ve esası bitkisel menşeli boyayıcı madde olan müstahzarlar

--Diğerleri grubuna aittir (Anonim 2015c).

9.8. İthalatı Yapılacak Ürün Grubunda Rakiplerin, Mevcut Alıcıların ve Ürün Maliyetlerinin İyi Araştırılmaması

İthal eşyasının iç piyasa ticaretinde hedef müşterilerin istek ve gereksinimlerinin bilinmesine ihtiyaç vardır. İthal edilmesi düşünülen malın iç pazarda satılabilirlik analizi ve fizibilitesini öncelikli olarak yapmak önem taşımaktadır. Göz önüne alınması gereken temel unsurlar aşağıda olduğu gibidir;

- **Rakip Ürünler:** Rakip ürünlerin pazardaki yeri, kalitesi, dağıtım kanalları, tanıtım faaliyetleri, fiyatı, ambalajı, müşteri hizmetleri ve benzeri bilgiler gözlemlenmelidir.
- **Mevcut Alıcılar, Rakipler:** Mevcut alıcılar hakkındaki bilgiler (miktar ve sıklık açısından satın alma şekilleri) ile rakipler hakkındaki bilgiler (rakiplerin kim oldukları, nerede oldukları, ürünleri kimlere sattıkları, müşterilerinin özellikleri, satın alma şekilleri, stratejileri, amaçları vb.) malın piyasada pazarlanması açısından önemlidir.
- **Maliyet:** Öncelikle ithal eşyasının yurda girişi konusunda ortaya çıkacak maliyetin iyi hesaplanması gerekmektedir. Mal bedelinin yanı sıra, ödenmesi gerekebilecek vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, toplu konut fonu), varsa ek mali yükümlülükler, nakliye, sigorta, gümrük komisyon masrafları net olarak ortaya konmalı ve ürünün maliyeti ona göre belirlenmelidir. Aksi takdirde tahmin edilen satış fiyatlarından çok daha yükseklerde birim maliyet elde ortaya çıkabilmekte, bu da ürün satışını imkânsıza hale getirmektedir.

Eğer girilmesi planlanan dış pazarda mevcut olan rakipler çok kuvvetli ve kararlı iseler, o ürünün o pazarda karlı bir şekilde satılmasını engelleyebilmektedirler. Bu nedenle rekabet koşullarını ayrıntılı olarak incelemek gerekmektedir.

Rakiplerin başarı nedenlerini araştırmak hem pazara giriş olanaklarına hem de giriş stratejilerine ışık tutacaktır. Başarı örneği olarak sadece en büyük kuruluşlar değil, aynı zamanda ufak pazar bölümlerini karlı bir şekilde değerlendirebilen küçük firmalar da incelenmelidir. Genellikle başarı nedenleri arasında şu koşullardan bazıları bulunabilir:

- Üstün ürün ve/veya teknik servis kalitesi,
- Fiyat avantajı,
- Maliyet avantajı,
- Üretim yerinin ve taşıma uzaklıklarının getirdiği avantajlar,
- Satış ve dağıtımda üstünlük

İlgili pazara yeni girecek bir firma için bunlar birer engel de olabilmektedir.

Maliyetin iyi hesaplanmaması, ürünün ait olduğu vergi oranlarının iyi bilinmemesi ithalatçı firmaları bu yarışta çok geride bırakabilir ve hatta zarar ettirebilmektedir. Örnek vermek gerekir ise; süt tozu ölkemizde imalat sektöründe kullanılan en temel girdilerden bir tanesidir. Yurtdışındaki süt tozu fiyatları ile kıyaslandığında ölkemizdeki fiyatlar maalesef rekabette çok geride kalmaktadır. Dolayısıyla bu ürünü yurtdışından ithal olarak getirilmesi sonucu oluşan maliyetler üreticiler için çok cazip bir hal almaktadır. Ancak devletimiz yerli süt üretimini ve sütçülerimizi desteklemek amacı ile ithal edilecek süt ürünlerinden %180 oranında vergi talep etmektedir. Basit gibi bir detay olarak görölse de gözden kaçması halinde vergiler dâhil edilince birim fiyat tam 3 katına çıkabilmektedir.

Süt tozu için G.T.İ.P numarası ve talep edilen vergi aşağıda detaylı olarak gösterilmiştir; Süt tozu, Süt ve krema (konsantre edilmiş veya ilave şeker ya da diğer tatlandırıcı maddeleri içerenler),

-Toz, granül veya diğer katı şekillerde olup, ağırlık itibariyle içerdiiği katı yağ oranı, % 1,5'i geçmeyenler,

--İlave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeleri içermeyenler,

---Diğerleri grubuna dahil olmaktadır (Anonim 2015c).

Çizelge 9.3. Süt Tozuna Ait G.T.İ.P Numarası ve İthalat Vergi Oranları (Anonim 2015c).

G.T.İ.P.	MADDE İSMİ	ÖLÇÜ BİRİMİ	474 K.V.H.	KDV (%)	GÜMRÜK VERGİSİ ORANI (%)			
					AB,EFTA	B.HER	G.KORE	D.Ü.
0402.10.19.00.00	Diğerleri	-	200	8	180	0	180	180

9.9. Ödeme Şekillerinin Net Anlaşılmasından Kaynaklanan Problemler

Dış ticarete ticari faaliyet konusu ürün ve ürüne ilişkin bedellerin taraflar arasındaki karşılıklı hareketini düzenleyebilmek amacıyla peşin ödeme, mal mukabili, vesaik mukabili, akreditif, kabul kredili gibi çeşitli ödeme şekilleri söz konusudur. Bölüm 6 ‘ da bu bilgiler detaylı olarak anlatılmaktadır.

Söz konusu ödeme şekilleri sağladıkları güvence açısından farklılıklar göstermektedir. Bazı ödeme şekilleri sadece alıcıya satıcı karşısında ya da satıcıya alıcı karşısında güvence sağlamaktadır.

İthalatçıların ve ihracatçıların da kabul edilen ve kendilerine en uygun gelen ödeme şeklini belirlemeleri oldukça önemlidir.

Bazı ürünlerin ithalatında kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekillerine göre %0 - %6 oranında KKDF alınabilmektedir (2015/7511 Sayılı B.K.K. ile değişiklik). KKDF alınıp alınmadığını Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kesintileri Hakkında Karar (Karar No: 2015/7511) ‘ın 8/4/2015 Tarihli ve 2015/7511 sayılı kararnamenin eki kararından takip edilebilmektedir(Anonim 2105)

Peşin ödemelerde KKDF alınmamaktadır.

Yapılan ithalat işleminde eğer ödeme şartlar tam olarak belirlenmez ise; KKDF ödemek zorunda kalınabilir, ödeme istenen şartlarda yapılamadığı için ithalat işlemleri uzayabilir (demuraj, ardiye masraflarının artması) ve hatta ithalat gerçekleşmeyebilmektedir. Böyle bir sorunun oluşmaması için ödeme şekilleri konusunda her detay ürünün ithalatından önce görüşülmeli ve netlik kazandırılmalıdır.

9.10. Yükleme Detayı Konusunda Nakliyeciler Kuruluş ile Koordineli Çalışılmaması

Her ulaşım yolunun avantaj ve dezavantajları vardır. İthal eşyasının nakliyesinde hangi yolun seçileceği; ürüne, ithalatçının ihtiyaçlarına, ihracatçının bulunduğu ülkenin güzergâhına bağlıdır. Fiyat, son teslim tarihi, ürüne ilişkin özel koşullar, taşımaya ilişkin akılda tutulması gereken hususlardır.

Çok sık görülmesine de ürünlerin nakliyeciler sırasında karşılaşılan problemler:

- Konteynirin çok kirli ve gıda taşımaya uygun olmaması,
- Endirekt yük taşınması, ürünlerin birden fazla noktada başka araçlara aktarılması,
- Ürünlerin aktarma noktasında aktarılırken, bir kısmının aktarma noktasında unutulması,
- Soğuk zincirde taşınması gereken ürünlerde, zincirin bazı noktalarda kırılması,
- İthalat evraklarının kaybedilmesi,
- İndirme, bindirme ve aktarma noktalarında ürünlerin hasar görmesi,

gibi problemler ithalat süreçlerinde sıkça görülmektedir. Nakliye sürecinin her noktasını ithalatçının kontrol etmesi imkânsızdır bu sebeple ürünleri emanet ettiğimiz taşıyıcı firmaların profesyonel olması ve işlerini iyi takip etmeleri beklenmektedir.

Ürünlerin sigorta ettirilmesi ve nakliye firmalarının kalitesi bizlere bu konuda çözüm sunabilecek 2 temel unsurdur. Nakliye firması seçerken bu unsurlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

9.11. Yükleme Yapılan Ülkede Kontrolör Kuruluş ile Çalışılmaması

İthalat yapan firmalar, beyanlarını doğru yapabilmek ve yanlış beyandan kaynaklanabilecek cezalarla karşılaşmamak için, ithalatı yapılan her partinin istenen kalitede ve standartta olmasını sağlamak için yükleyicinin olduğu ülkelerde kendi ofislerini açmakta veya bir gözetim firması ile çalışmaktadırlar. Böylelikle ihracat ülkesinden daha ürün çıkmadan ürünleri muayene edebilirler, ticari mahiyette olmadan numune alabilir ve uzman incelemesi yaptırabilirler.

Yapılan muayene ve analizler sonucunda ürünün istenen niteliklere uygun olmaması durumunda iade olanağı vardır. Ancak, böyle bir uygulama birtakım masraflar oluşturacak bunların da karşılanması gerekecektir.

İhraç ülkesinde yükleme aşamasında kalite kontrol işlemi yaptırılması maliyetleri azaltabilmektedir. Bu yola gidilmesi durumunda uluslararası faaliyet gösteren bir gözetim firmasından hizmet alınabilir. Gözetim firmalarının listesine Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı'na bağlı Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın www.dtm.gov.tr adresinden ulaşılabilmektedir.

Özellikle Çin menşeli ürünlerde çokça rastlanan problem, gönderilen numune ile yüklenen partinin aynı özellikleri taşımasıdır. İhraç ülkede kontrol yapılmadan Türkiye gümrüklerine giriş yapmış ürünlerde, ürünün istenen özelliklere sahip olmaması durumunda, telafisi mümkün olmayan problemlere sebep olabilmektedir; ithalatçı mevcut hali ile düşük kalitede ürünleri ithal etmek zorunda kalabilir. Kabul edilmelidir ki Çin ürünleri kalite açısından bazen riskler taşısa da maliyet açısından son derece rekabetçidir, dolayısıyla ulusal pazarlarda geniş bir talep yaratmaktadır.

Gelişen piyasa şartları ele alındığında maliyet en önemli unsurlardan biri olmaktadır ve bu alanda Çin ürünleri sürekli var olacaktır. Kalite ve standardizasyonun yerinde kontrolü ile ithalatçılar, kendilerini bir adım öne taşıyacak ve oluşabilecek riskleri minimum seviyeye indirecektir. Bu amaçta birçok firma Çin'de, Avrupa'da ve Amerika kıtalarında kendi ofislerini açmakta, bu ofisler aracılığı ile hem yeni kaynakları araştırmakta hem de ürünlerinin kalitesini sürekli kontrol ederek risk payını minimum seviyeye çekmektedirler.

9.12. Beyan İle Muayene Arasındaki Farklılıklar Olması

Yapılan beyana göre muayene sonrasında ortaya çıkabilecek farklılıklar 3 başlıkta toplamak mümkündür:

- 1. Cins, Nevi veya Nitelik Farklılıkları:** Yapılan muayene sonucunda ürünün cinsi, nevi ve niteliği beyan edilenden farklı ise ve bu farklılık kaçakçılık Kanunu'nun ihlali niteliğinde ise ilgili kanun nezdinde kovuşturma başlatılabilmektedir.

Yapılan muayene sonucunda beyanda farklılık bulunur ve yeni oluşan vergi oranı %5 altında ise yeni saptanan vergi diliminden işlemler yapılmaktadır. Oran %5 'in üzerinde ise gümrük vergisinden ayrı olarak bu farkın 3 katı para cezası alınmaktadır(Dölek 2013).

2. **Miktar Farklılıkları:** Ürünün muayenesi sonucu bulunan eksiklik veya fazlalık eğer ürünün tabiatı gereği ise, gümrük mevzuatınca kabul edilen oranlarda olduğunun anlaşılması halinde, işlemler gümrük idaresince tespit edilen miktar üzerinden yapılmakta ve cezai işlem uygulanmamaktadır. Eğer ürünün tabiatından kaynaklanmayan ve %5 üzerinde bir farklılık söz konusu ise, bütün paketler açılır ve bulunacak miktara göre tahakkuka esas tutulmaktadır.
3. **Kıymet Farklılıkları:** Kıymet üzerinden gümrük vergisine tabi ürünün beyan edilen kıymeti, muayene ve denetleme sonucunda Gümrük Kanunu'nun kıymet tespit esaslarına ilişkin hükümleri çerçevesinde belirlenen kıymete göre eksik olduğunun bulunması halinde, bu eksikliğe ait gümrük vergisinin yanında bu vergi farkının 3 katı para cezası alınmaktadır.

Yukarıda belirtilen küçük veya büyük farklılıklardan dolayı ithalatçı firmalar, büyük vergi yükümlülüklerinin altına girebilmekte, bütün ürünleri inceleme kapsamına alınabilmekte hatta firma hakkında kovuşturma başlatılabilmektedir.

Bu gibi konularda eğer ihracat yapan firmaya tam güven yok ise yapılabilecek en iyi çözüm ihracatçı firmanın ülkesinden bir gözetim firması ile anlaşarak gerekli kontrollerin ürünler çıkmadan yerinde yapılmasıdır. Bu yol ile oluşabilecek problemler büyük bir ölçüde ortadan kaldırılabilmektedir.

9.13. Gümrükte Sorumluluk ve Cezai Müeyyide Konularının Açık Olarak Bilinmemesi

4458 nolu Gümrük Kanunu hükümlerine aykırı olarak davrananlar için bu kanunda yazılı ceza hükümleri uygulanmaktadır (Anonim 1999). Bu hükümler dâhilinde para cezası verilmesinde ve bu cezaların idari itiraz mercilerince değerlendirilip hükme bağlanmasında,

para cezasına gerektiren eylemde kasıt olup olmaması sonuçları değiştirmez, kasıt olmasa dahi aynı ceza uygulanmaktadır.

4458 Gümrük kanununa göre ceza tayin edilen fiiller hakkında aynı zamanda kaçakçılık ve diğer ceza koyan kanunlara göre kovuşturma yapılıp, Gümrük Kanunu ile belirlenen cezalardan daha ağır bir ceza ile kesin olarak mahkum edilenler hakkında, Gümrük Kanununda yer alan cezalar verilmemektedir. Böyle bir durumda, idari amir olayı incelemekte, olay dosyasıyla aynı zamanda kaçakçılık ve diğer ceza gerektiren kanunlara göre kovuşturma yapılıp yapılmayacağını, yetkili bir organ tarafından kovuşturmaya başlanıp başlanmayacağına karar vermektedir (Dölek 2013).

Kaçakçılık ve ceza konuları ithalatçıya büyük zararlar verebilmektedir. Para ve zaman kaybı haricinde, ithalattan men ve hapis cezalarına kadar süreç ağırlaşarak devam edebilmektedir. Burada sorumluluk ithalatçı firmaya ait olacağında, ithalat sürecine başlamadan önce ve süreç boyunca 4458 nolu Gümrük kanunu hükümleri mutlak suret ile iyi bilinmeli ve bu hükümlere uyulmalıdır.

9.14. İthalat İşlemlerinde Kıymet Beyanlarında Karşılaşılan Problemler

Türkiye'ye ithal edilebilecek ürünlerin büyük çoğunluğu kıymeti üzerinden vergiye tabi tutulmaktadır. Yurt dışından çok düşük fiyata bulunan bir ürünün gümrükte emsal mallara göre düşük fiyat arz etmesinden dolayı kıymet araştırmasına ve aynı zamanda gözetim, izleme belgesi vb. uygulamalara tabi tutulması söz konusu olabilmektedir.

Kıymet üzerinden gümrük vergisine tabi ürünlerde beyan edilen kıymeti, muayene ve denetleme sonucunda Gümrük Kanunu'nun kıymet tespit esaslarına ilişkin hükümleri çerçevesinde belirlenen kıymete göre eksik bulunduğu takdirde, bu eksikliğe ait gümrük vergisinden başka bu verginin 3 katı para cezası alınmaktadır (Anonim 2009).

Bu sebeple, kıymet ihtilaflarının önüne geçebilmek ve kıymet farklılığı nedeniyle uygulanacak para cezalarından kaçınabilmek amacıyla ithal ürünü kıymetinin doğru beyan edilmesi oldukça önem arz etmektedir.

9.15. Gümrük İşlemlerinde İthal Edilen Ürünün Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonunun Belirlenmesinde Karşılaşılan Problemler

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon (G.T.İ.P) numarası; ithal eşyasının gümrüklenmesi aşamasındaki ödenecek mali yükümlülükleri (gümrük vergisi, KDV, ÖTV, Toplu Konut Fonu, antidamping vergileri ve benzeri) ve gerekli dokümanların belirlenmesinin yanı sıra, eşyanın tabi olduğu, gözetim, kota , tarife kontenjanı ve benzeri hususlarında bilgi edinilmesi açısından en önemli rolü oynamaktadır.

Ürüne ait G.T.İ.P numarası öğrenildikten sonra ürünün gümrük vergisi hesaplanabilmektedir.

İthalatta uygulanacak gümrük vergisi oranları hakkında ülkeler bazında Ekonomi Bakanlığı'nın web sayfasından (www.ekonomi.gov.tr) bilgi alınabilmektedir. Bununla birlikte, gümrük vergisi oranı değişmiş olabileceğinden G.T.İ.P numarası bazında, ithal ülkesi de belirtilmek suretiyle Ticaret ve / veya Sanayi Odaları'ndan, gümrük müşavirlik firmalarından ya da abonelik usulüyle çalışan elektronik ortamda güncellenmiş mevzuata yer veren internet portallarından bilgi alabilmek mümkündür.

Dış Ticaret Müsteşarlığı ürünlere atı G.T.İ.P numaralarında her yıl sonunda değişiklikler yapabilmektedir, dolayısıyla her yıl sonunda bu ithal edilen ürünün G.T.İ.P numarasında bir değişiklik olup olmadığı mutlaka kontrol etmek gerekmektedir.

Ürünlere ait G.T.İ.P Gümrük Müdürlüğü'ne bağlı Kontrol memurlarının aldığı numunenin kimyasal analizi sonucu belirlenmektedir. Beyan edilen G.T.İ.P numarası ile analiz sonucunda çıkan G.T.İ.P numarasının eşleşmemesi sonucu ürünün ithalat işlemleri kabul edilmemektedir. Ürün G.T.İ.P numarası değiştirilerek tekrar ön bildirim ile ithalat işlemlerine en baştan başlatılmaktadır. Bu süreçlerde ithalat işlemleri uzadığı için ardiye, demuraj ve diğer vergi masrafları ortaya çıkmakta, ithalat masrafları öngörülenin aksine artmakta ve ithalat süresi uzamaktadır.

Bu gibi durumlara mahal vermemek amacı ile öncelikle ithal edilecek ürünlerde küçük miktarlarda ürünler getirilip hepsinin Gümrük Müdürlüğü tarafından G.T.İ.P tayini

yapılması istenebilmektedir. Bu uygulama ile sonraki yüklemelerde G.T.İ.P numarası belirlendiği için yüksek miktarlđ ithalatlarda kolaylık sağlayacak ve emsal teşkil edecektir.

9.16. Kayıt Dışı Ekonomi Problemleri

Kayıt dışı ekonomi, dahili ticari faaliyetlerde vergi kaçırmanın en önemli zemini olmakla kalmayıp, gümrük ihlallerinin ve kaçakçılık suçlarının da en önemli sebebi olarak görölmektedir.

İthalatta alınan vergilerin eksik ödenmesi amacıyla ithal konusu eşyanın kıymetinin eksik beyan edilmesi sıkça uygulanan bir yöntemdir. Keza; vergi ödememek adına ithal edilen eşyanın miktar olarak eksik beyan edilmesi de söz konusu olabilmektedir.

Ekonominin çok büyük oranda kayıt altında olduğu bir ülkede bu yöntemlerin kullanılması pek de mümkün görünmemektedir. Zira; eşyanın kıymetini düşük beyan ederek eksik vergi ödemiş bulunan bir firma, ithal ettiği ürünü düşük fiyatla satmayacağına göre gerçeğe oranla yüksek miktarda kar etmiş görünecek ve bu kar üzerinden dahili vergileri ödemek durumunda kalacaktır.

İthalatta miktarı eksik beyan ederek noksan vergi ödemiş bulunan bir firmanın, ithal ettiği ürünleri kayıt dışı olarak satma olanağı bulamaması durumunda bu yöntemle de bir menfaat temin etme olanağı olmayacaktır.

Hayali ihracat ve haksız iadelerin de ülkemizde yaygın olduğu bilinmektedir. Bunun temelinde de aslında kayıt dışılık yatmaktadır. İhracatta alınacak KDV iadesi, o ihracat konusu ürüne ilişkin olarak yüklenilen KDV ile sınırlıdır. Bu itibarla; ihracatta haksız KDV iadesi alınabilmesi ancak ve ancak yüklenilen KDV'nin gerçeğe oranla yüksek gösterilebilmesi ile mümkündür.

Aynı zamanda, tümüyle kayıt altında bulunan bir ekonomide gerçeğe oranla yüksek kıymetlere dayanan ihracat işlemlerinden elde edilen gelir ve kar da artmış olacağından, bu da ödenecek dahili vergilerin artmasına neden olacağından bu yöntemle de haksız bir menfaat temin etme olanağı bulunmamaktadır.

Kayıt dışı ekonominin gümrük ve kaçakçılık suçları ile bu sıkı bağı, aslında bütün kaçakçılık suçlarında bahis konusudur. Dahilde İşleme Rejimi kapsamında yurda sokulan eşyanın ihraç edilmeyerek yurt içerisinde bırakılması veya transit rejimi kapsamında taşınan eşyanın yurt dışı edilmeyerek yurt içinde bırakılması halinde de, ihraç edilmeyen veya yurt dışına çıkarılmayan eşyanın kayıt dışı olarak satılması gerekliliği vardır. Kayıt dışı satış aynı zamanda kayıt dışı bir alımı gerektirmekte ve nihayet tüketiciye de kayıt dışı olarak intikal etmektedir.

Bu gerçeklerden hareketle; dış ticaret faaliyetlerinin etkin bir şekilde denetlenmesinin aslında büyük ölçüde kayıt dışı ekonomi ile de mücadele anlamına geldiği mutlaka dikkate alınmalıdır. Kayıt dışı ekonomi ile mücadele bu gibi problemlerin tekrar etmesini büyük ölçüde engelleyecektir.

9.17. Gümrük ve Antrepoların Gıda Depolamaya Uygun Olmaması

Ülkemizde ithalatı yapılan ürünler, ithalat işlemleri sonuçlanana kadar Bakanlığın belirlediği Gümrük Bölgelerinde veya onaylı Antrepolarda muhafaza edilmektedirler. İthal edilen bütün gıda ürünleri, diğer sektörlerden ürünler ile aynı depolarda muhafaza edilmektedirler. Bu depolarda hiçbir şekilde Gıda Depolamaya Uygun Olma özelliği aranmamaktadır ve hiçbir kurumca denetleme yapılmamaktadır. Bakanlığın bütün gıda işletmeleri ve depolarını denetleme yetkisi varken; Antrepo ve Gümrük Bölgelerini denetleme yetkisi maalesef yoktur.

Gümrük Alanlarında ve Depolarda ithal edilen eşyaların, kimyasalların depolanması maalesef gıda ürünleri ile aynı depolarda yapılmaktadır. Hijyen ve diğer şartlar göz önüne alındığında bu uygulamanın tamamıyla yanlış olduğu görülmektedir.

Bakanlık bu konuda denetçi rolünü üstlenmek ve bu depoların gıdaya uygun olup olmadığını kontrol etmek zorundadır. Bu kadar sıkı bir kontrol mekanizması içerisinde ithal edilmek istenen Gıda Ürünlerinin, Antrepo ve Gümrük Depolarındaki uygun olmayan şartlarda tutulması tamamıyla yanlış bir uygulama olup bir an önce bu uygulamanın son bulması gerekmektedir.

9.18. Gümrükte İthalatı Yapılacak Malın Analizinin İstenen Laboratuvarda Yapılamaması

Gıda ithalatçıları, ürünlerini istedikleri laboratuvarda analiz ettiremedikleri için zaman ve maddi kayba uğramaktadırlar, laboratuvar sisteminin demokratikleştirilmesini bu konuda ciddi çözüm sağlayacaktır.

İthal edilen ürünlerin analizi Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na bağlı 41 İl ve 92 Özel akredite laboratuvarda yapılmaktadır (Anonim 2015f). Analizin hangi laboratuvarda yapılacağına Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı karar vermektedir. Gıda ithalatçıları, ürünleri istediklerini laboratuvarda analiz ettirememenin sektöre ve tüketiciye yansıyan ciddi sıkıntıları doğurduğuna işaret etmektedir.

Bakanlığın laboratuvar seçmesinin maddi kaybı 2 milyon doları bulmaktadır (Özkan 2011).

İthalatçı firma ve laboratuvar arasında yürümesi gereken sürecin maalesef tüm uygulama ve finans yönü devlet tarafından yönetilmektedir. Bu durumun ithalatçı firmaya zaman ve para kaybı olarak dönmektedir. Mevcut süreçte Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, ithalatçı ya da ihracatçının ürününden numuneyi alıp, elindeki listedeki laboratuvardan birine analiz için göndermektedir. Numunenin hangi laboratuvara gideceğine Bakanlık karar vermektedir. Bakanlık tarafından akredite edilmiş bu laboratuvarlar ithalat ve ihracatta ürünleri denetleme ve raporlama yetkisine sahiptirler. İş yoğunluğu nedeni ile maalesef bazı özel laboratuvarlarda ve özellikle Bakanlığa bağlı laboratuvarlarda ciddi yığılmalar olmaktadır. Bu uygulama firmalara zaman ve para kaybı olarak geri dönmektedir. TÜGİDER tarafından hesaplanan bu kayıp 2 milyon dolar gibi ciddi bir rakama ulaşmıştır.

Bu uygulama sadece maddi kayıplara yol açmamakta ve aynı zamanda İl Müdürlüklerini zan altında da bırakmaktadır. Numunelerin laboratuvarlara dağıtılması sistemi kişi bazlı bir sistem olduğu için bu kurumlarda çalışan bir yönetici bir analizlerin laboratuvarlara eşit dağılımı konusunda bağımsız olamayabilir.

Ürünün analize gideceği laboratuvar talebinin serbest piyasa koşullarına göre ithalatçıların seçmesi yukarıda bahsi geçen problemleri bertaraf edebileceği gibi ithalat sürecini tıkayan, geciktiren bir vaka da son bulmuş olacaktır.

9.19. Analiz Ücretleri Pahalılığı ve Analizlerin Çok Uzun Sürmesi

Gıda ithalatı işlemlerinde Bakanlığımız, onay verdiği 92 özel ve 41 Bakanlığa bağlı kamusal laboratuvara, illere ve iş yoğunluğuna göre almış olduğu numuneleri yönlendirmekte ve analiz yapılmasını sağlamaktadır (Anonim 2015f). Bakanlık ile Laboratuvarlar arasında anlaşmalar yapılmış ve yapılacak analizlere ilişkin yıllık analiz ve ücret listesi belirlenmiştir (Anonim 2011a). Bu ücretler her yıl gözden geçirilerek gerekli revizeler yapılmaktadır. Bu süreç ve anlaşma daha önce de belirtildiği gibi laboratuvarlar arası rekabeti yok etmekte, laboratuvarların kalifiye eleman ve yeni teknolojilere olan ihtiyacını gereksiz kılmaktadır. Laboratuvarlar arasında rekabet mutlaka sağlanmalıdır.

Ürünün analize gideceği laboratuvar talebinin serbest piyasa koşullarına göre oluşmamasının yüksek analiz fiyatlarına neden olmaktadır. AB ülkelerinde yüksek teknolojiye analiz cihazları kullanılmaktadır. Bizim şartlarımızda bazı analizler için bir hafta bekleyen ürünün Avrupa'da bir saatte analizi yapılabilmektedir. Maalesef mevcut şartlarımızda Türkiye'de laboratuvarlar kendini sektör adına yenileyecek, geliştirecek hiçbir şey yapmamakta ve yapma ihtiyacı de hissetmemektedir. Türkiye'deki laboratuvarlar sıraya, rutine bağlanmış durumdadır. Çünkü en kötü şartta dahi bakanlık elindeki listeye göre analiz için ürünü bu laboratuvarlara göndermektedir. Bu uygulama hiçbir şekilde rekabet yaratmamakta ve analiz ücretlerinin de çok yüksek olmasını doğurmaktadır. Bakanlık tarafından onaylanmış ve akredite olmuş laboratuvarı ithalatçı firmanın kendisi seçmesi hiçbir şekilde yanlış bir uygulamaya mahal vermeyecektir.

Demokratik uygulama, firmanın istediği ürünü istediği onaylı laboratuvarda analiz ettirmesi olmalıdır. Bu durumda Bakanlığın konumunun karar verici değil denetleyici olması daha doğru olacaktır. Böylelikle laboratuvarlar arasında serbest rekabet doğacak ve analiz bedelleri düşecek ve makul bir seviyeye gelecektir. İthalatçı firma da bu şekilde maliyetten tasarruf edecek ve zaman kaybının da önüne geçecektir. Ayrıca bu durum belli

laboratuvarlarda yığılmanın da önüne geçecektir. Bakanlık bu işleyiş sürecini takip etmeli de denetleyici konumda olmalıdır.

Kalifiye personel barındırmayan ve eski teknoloji cihaz ve ekipman ile analizleri yapan laboratuvarlar, süreci daha da uzun hale getirmekte ve yığılmalara sebep olmaktadır.

Analiz ücretleri belirlenirken maalesef çok yüksek birim fiyatlardan anlaşmalara yapılmaktadır, ithalatçı firmanın seçme özgürlüğü de olmadığı için her halükarda bu yüksek fiyatları ödemeye zorlanmaktadır.

Özel bir talep yaratılıp bu laboratuvarlardan hizmet alınmak istendiğinde teklif edilen fiyatlar çok daha makul olmaktadır. Örneğin yapılmak istenen GDO tarama testi için Bakanlığın belirlediği birim fiyat 990 TL + KDV 'dir (Anonim 2011a). Bireysel olarak akredite özel bir laboratuvar da aynı analiz yapılmak istense 400 TL +KDV olarak hizmet alınabilmektedir. İki fiyat arasındaki fark ithalat yapan firmalara ciddi bir yük getirmektedir.

Daha önce değinildiği gibi, laboratuvarlar demokratikleşmeli ve ithalatçı firmalar onaylı laboratuvar listesinden istedikleri, daha iyi ve hızlı hizmet alabilecekleri laboratuvarları seçebilmelidirler. Bakanlık ile Laboratuvarlar arasında birim fiyat belirlenmemeli, serbest piyasa oluşturularak laboratuvarlar arasında rekabet sağlanmalıdır.

9.20. İthalat Sürecinin Çok Uzun Sürmesi

İthalat süreci Gümrük Müsteşarlığı tarafından düzenlenen Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı kontrol ve denetimler ile desteklenen bir süreçtir. Birçok detayı içinde barındırdığı gibi her bir sürecin ithalatçı üzerinde mali bir yükümlülüğü mevcuttur.

Türkiye'ye ithal edilmek istenen bir ürün Gümrük Müdürlüğü'nün belirlediği bir bölgeye ürünleri getirmek zorundadır, bu bölgeye gelen ürünlerin gümrük alanına indirilmesi, indirildikten sonra ilgili bölgede muhafaza edilmesi, bakanlığın muayene memurlarınca muayene edilmesi, alınan numunelerin analiz edilmesi gibi detaylı ve karmaşık süreçleri içermektedir. Ülkemizde Analiz sürelerinin uzun olduğu su götürmez bir gerçektir. İthalatta

kendi içinde her bir aşama belirli süreçler içerir ve bu süreçler zaman almakta ve uğraş gerektirmektedir. Ürünlerin indirildiği gümrüklerdeki yoğunluk, memur sayısının az olması, istenen detaylı evraklardaki eksiklikler bu süreyi sürekli uzatmakta ve süreci daha da zor bir duruma sokmaktadır.

İthalat sürecini kısaltabilmek için öncelikle iş yükünü azaltacak kalifiye memur sayısını artırmak gerekmektedir. Buna ilave olarak teknolojiye yatırım yapılmalı ve sistem otomasyona döndürülmelidir, bu amaçla bakanlıklar sadece kural koyucu ve kontrol edici değil aynı zamanda eğitici de olmak zorundadırlar. Süreci daha basit ve hızlı ilerleyebilir şekilde getirerek ithalatçıların önüne çıkan maliyetler mutlaka azaltılmak zorundadır. Bu bağlamda gümrük bölgesi kavramı yerine her firmanın veya ithalatçının kendi depoları olmalı ve ürünler gümrük bölgesi yerine direkt olarak bu depolara çekilmelidirler, böylelikle ardiye, demuraj gibi maliyet artırıcı ve zaman alıcı unsurlar ortadan kalkacaktır. Gümrük işlemlerinin, ürünler firma depolarına indirildikten sonra yapılması sürece yeni bir soluk getirecek ve süreci hem daha az maliyetli hem de daha hızlı yapacaktır.

9.21. Gıda Ürünlerinin İthalatında GDO Açısından Bulaşmalarının Kabul Edilmemesi

Avrupa’da gıda ürünlerinde GDO yasal sınırlama oranı maksimum %0,9 ‘dur (Anonim 2003). Ülkemizde ise Biyogüvenlik Kanununa göre gıda ürünlerinde GDO taraması yapılmakta ve var/yok bakılmaktadır (Anonim 2010). Ürünlerin imalatı, taşınması ve depolanması sırasında oluşabilecek bulaşma kaynaklı GDO geni hiçbir şekilde kabul edilmemektedir.

Bulaşmanın dahi kabul edilmemesi ithalatı yapılacak ürün yelpazesini oldukça daraltmaktadır, ithalatçılar nakliye sırasında meydana gelebilecek bir bulaşma riskini her zaman sırtlamak sorunda kalacaklardır.

Bu mağduriyetin giderilmesi için Biyogüvenlik Kanunu tekrar gözden geçirilmeli ve bulaşma riski kabul edilerek yasal GDO gen sınırı %0,9 ‘a çıkarılmalıdır. Böylelikle ithalatçı firmaların üzerine bırakılmış yük bir nebze de olsa hafifleyecektir.

9.22. GDO Analizlerinin Çok Pahalı Olması ve Analiz İçin Çok Fazla Ambalajın Açılması

İthal edilen ürünlerde parti bazında GDO analizine yapılırken 26.06.2015 tarih ve 100735 sayılı Tarım Bakanlığı Tebliği 'ne göre GDO riski taşıyan ürünlerde GDO analizi sayısı ve numune miktarları arttırılmıştır (Anonim 2015a).

Yayımlanan bu tebliğ ile her bir partiden çok sayıda numune alınmaktadır, numune alınması için ambalajlar açılmakta ve ürünleri orijinalliği bozulmaktadır. Oksijen ile temas ettiği ve orijinal ambalaj bozuldu için ürünlerin raf ömrü azalmakta ve ürünler zarar görmektedir. Küçük gibi görünse de açılan ambalaj sayıları göz önüne alındığında oluşan maliyet ve zarar küçümsenmeyecek oranlardadır. Özellikle birim fiyatları pahalı ve oksidasyon riski yüksek gıda ve gıda katkıları(vitaminler vb.), ambalajları açıldıktan sonra hemen kullanılmak zorundadırlar, bu tarz bir uygulama ile açılan her ambalaj ağzı tekrar kapatılsa dahi ürünler artık kullanılamayacak hale gelebilmektedir.

İthalat firmalarını bu gibi yüklerin altına sokmadan gümrük denetim ve muayenelerinin gerçekleşmesi sağlanmak zorundadır. Açılan her bir ambalaj ithalatçı için maddi külfet teşkil etmekte hatta ülke ekonomisine zarar vermektedir.

Yeni tebliğ ile birlikte Numune sayıları Çizelge9.4' de verilmiştir. Örneğin bir ithalatçı 100 kg doğal gıda boyası ithal etmek istemektedir. Her bir bidonun ağırlığı 5 kg'dır, toplam 20 bidon ürün mevcuttur. Numune alınacak bidon sayısı yeni tebliğe göre şu şekilde hesaplanmaktadır; toplamda 20 bidon olduğu için 20 'nin karekökü alınır (Madde 2.2.2.3) ve yaklaşık 4,47 bulunur, paket sayısı olarak bakıldığında 20 bidon 17-200 Aralığına girecektir (madde 3.3 Paketlenmiş Ürün), dolayısıyla ürünleri 2 partiye ayırmak gerekecektir. Her bir partiden 5 er ($4,47 > 4$ olduğu için 5 'e yuvarlanır) bidon açılacak yani 2 partiye ayırdığımız için toplamda $5 \times 2 = 10$ bidon açılacaktır. Örnek sayısı 2 olacağı için de 2 GDO analizi yapılacaktır. İthalatı yapılan 20 bidondan 10 bidonun yani yarısının açılması ithalatı yapan firmayı çok zor durumda bırakmakta ve GDO analizlerinin birim fiyatlarının pahalılığı sebebi ile de ciddi maddi külfet oluşturmaktadır.

Bu tarz bir uygulama maalesef hem gümrük memurlarına büyük iş yoyunluğu oluşturmakta ve kendilerini zor durumda bırakmakta hem de uygulamada bir mantık teşkil etmemektedir. Kısa bir süre içerisinde bu tebliğ revize edilmek zorundadır. Bu bağlamda  z m  nerisi olarak analiz sıklıkları azaltılmalı ve partiyi temsil edecek 1 veya 2 örnekten analiz için numune alınmalıdır. Numune miktarı analiz yapılabilmesi için yeterli ve minimum miktarda olması gerekmektedir.

Çizelge 9.4. GDO Analizi İçin Üründen Alınacak Numune Sayısı ve Miktarı (Anonim 2015a)

1.	Alınan numune, numune alınan partinin tamamını temsil edecek şekilde olmalıdır.	
2.	Birincil numuneler	
2.1	Dökme ürün	Alınacak en az birincil numune sayısı
2.1.1.	Numune alınan parti miktarı 2,5 tonu aşmıyor ise	7
2.1.2.	Numune alınan parti miktarı 2,5 tonu aşılıyor ise	Numune alınan parti miktarının (ton) 20 katının karekökü alınarak elde edilen sayı kadar(*). En fazla 40 birincil numune alınır.
2.2.	Paketlenmiş ürün	
2.2.1.	1 kg ve altında olan paketler	4 paket (**)
2.2.2.	1 kg'dan fazla olan paketler	
2.2.2.1	Numune alınan parti 1- 4 paket ise	Her paketten
2.2.2.2	Numune alınan parti 5-16 paket ise	Dört paketten
2.2.2.3.	Numune alınan parti 16 paketten fazla ise	Numune alınan partiyi oluşturan paketlerin sayısının karekökü kadar (*). En fazla 40 pakete kadar alınır.
3.	Paçal numuneler	
	Numune alınan partinin büyüklüğüne göre, paçal numunelerin sayısı değişkenlik gösterir. Numune alınan her parti için, alınması gereken en az paçal numune sayısı aşağıda verilmiştir. Her bir paçal numune ağırlığı 4 kg'dan az olmamalıdır.1 kg ve altındaki ürünlerde "paçal numune ağırlığı 4 kg'dan az olmamalıdır" şartı aranmaz.	
3.1.	Dökme ürün	
	Numune alınan partinin ağırlığı (ton)	Numune alınan partinin miktarına göre ayrılması gereken bölüm ve oluşturulması gereken en az paçal numune sayısı:
	1 ton'a kadar	1
	1- 10 ton	2
	10- 40 ton	3
	40 ton'dan fazla	4
3.2.	Paketlenmiş ürün	
	Numune alınan partinin miktarı (paket sayısı olarak)	Numune alınan partinin miktarına göre ayrılması gereken bölüm ve oluşturulması gereken en az paçal numune sayısı:
	1- 16	1
	17- 200	2
	201- 800	3
	800'den fazla	4
4.	Laboratuvar numuneleri	
	Gerektiğinde paçal numune azaltılmış numune haline getirilir. Laboratuvara gönderilen numunenin miktarı 500 g'dan az olmamalıdır. 1 kg ve altındaki ürünlerde "laboratuvar numune ağırlığı 500 g'dan az olmamalıdır" şartı aranmaz.	
(*) Elde edilen sayı kesirli ise, bir sonraki tam sayıya tamamlanır.		
(**)1 kg ve altında paket veya kaplar için orijinal bir paketin veya kabın tamamı.		

9.23. Bebek Mamalarında Aynı Parti Üründen Daha Sonra Tekrar İthal Yapılmak İstendiğinde Aynı Partinin Tekrar GDO Analizine Alınması

18.03.2010 tarihli Biyogüvenlik Kanununun (Kanun no: 5977) ile İthal olarak gelen Bebek mamalarında GDO aranmasına başlanmıştır(Anonim 2010). Ülkemizde Gıda Maddeleri için yapılan GDO analizlerinde genetiği değiştirilmiş gen için var/yok tayini yapılmaktadır. Avrupa'da GDO için 0,09% sınırlaması (Plan ve ark 2010) varken ülkemizde bulaşma dahi istenmediği için GDO var/yok bakılmaktadır.

Dökme diye tabir ettiğimiz gıda ürünleri ile çuvallarda veya yarı geçirgen paket/koli gibi ambalajlarda ithalatı yapılan ürünlerde GDO risk olarak değerlendiriliyor ise GDO analizine alınır ve var/yok bakılır. Burada baz alınan sınır değeri yoktur, miktar tayini yapılmaz, dolayısıyla bulaşma dahi olsa ürünün ithalatına izin verilmemektedir.

Buraya kadar anlatılan süreç, bir mantık teşkil etmektedir. Ancak hiçbir şekilde geçirgen olmayan ve bulaşmayı sıfıra indiren ambalajlarda muhafaza edilen bebek mamaları farklı tarihlerde daha önce analizi Bakanlığın uygun gördüğü laboratuvarlarda yapılmış partiden dahi olsa GDO analizi Bakanlıkça tekrarlanmaktadır.

Daha önce GDO taraması yapılmış bir partinin tekrar analize alınması ithalatçı firma açısından hem maddi zarar hem de kaybedilen süre anlamına gelmektedir.

Bu gibi durumlarda bulaşma riski söz konusu değil ise parti bazında yapılan GDO analizleri partinin bütünü temsil etmeli ve takar analize alınmamalıdır. Böylelikle bir nebze de olsa laboratuvarlardaki yığılmanın önüne de geçilebilir, gümrük kontrol memurlarının tekrar GDO analizi için numune alma ve işleme koyma süreçleri azaltılabilir, ürünler tekrar GDO analize alınmayacağı için de ithalatçı firma demuraj, açma-kapama vb. masrafları da ödemediği işlemlerine devam edebilir.

9.24. Analiz Laboratuvarlarının Yetersiz Oluşu, Yapılan Hatalı Analizlerin Sorgulanmaması

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından izin alan 92 Adet Özel Gıda Kontrol Laboratuvarı ve 41 adet Bakanlık Gıda Kontrol Laboratuvarı bu alanda faaliyet göstermektedir (Anonim 2015f).

Çoğu Analiz laboratuvarlarımız maalesef teknik ve kalifiye eleman ile cihaz bakımından kendisini geliştirecek aksiyonlar almamaktadır. Buradaki temel öngörü ellerindeki ekipman ve iş gücü ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık bakanlığı yönlendirmesi ile gelen numunelerin analizinin yapılıp yapılamadığıdır. Analizler yapılıyor ise herhangi bir yatırım kararı alınmamaktadır.

Numunelerin Laboratuvarlara dağılımı Bakanlık yetkilisi tarafından eşit şartlarda gözetilerek yapılmaya çalışılmaktadır dolayısıyla listedeki laboratuvarlarımız akredite ve bakanlık onaylı oldukları için, sürekli talep elde etmektedirler. Bakanlığın laboratuvara denetimleri haricinde ileri teknoloji ve kalifiye eleman konularında da özel talepleri olmalıdır, böylelikle laboratuvarlarda daha verimli bir çalışma ortaya çıkacak bu da analiz maliyetleri azaltacak ve ithalat sürecini hızlandıracaktır.

Bakanlığın denetimleri sadece laboratuvarların yeterlilik düzeyi konusunu ele almamalı bununla birlikte laboratuvarları yapılan hatalı analizlerin de sebebini sorgulamalıdır, bu gibi durumlarda ilgili laboratuvarı uyarmalı ve hatta yaptırımlar koymalıdır.

Örneğin yapılan bir gıdanın GDO analizinde sonuç GDO(+) olarak çıkıyor, 7 gün içinde yapılan itiraz üzerine 2. defa analiz yapılmak üzere Referans Laboratuvarında tekrar analize alınıyor, analiz sonucu GDO(-) çıkıyor. Bu gibi durumlarda geriye dönük ilk yapılan analizde neden GDO(+) çıktığı sorgulanmıyor. Problem tespit edilmediği için bu hatalar tekrarlanabilmekte bu da ithalatçı firmalara zaman kaybı ve ekstra maliyet olarak etkilemektedir.

9.25. Bulaşan, Mikotoksin ve Mikrobiyolojik Analizlerinin Olumsuz Çıkması Sonrasında İtiraz Edilmesi Durumunda Analizlerin Yine Aynı Laboratuvarında Tekrarlanması

İthalatı yapılan Gıda Ürünlerinde istenen Bulaşan, Mikotoksin ve Mikrobiyolojik analizler istenmesi durumunda, bu analizler onaylı özel laboratuvarlarda veya bakanlık laboratuvarlarında yapılmaktadır. Çıkan analiz sonucunda göre eğer sonuç limitler dışında ve uygun değil ise ithalatçı firma analizin tekrarlanmasını talep edebilmektedir. Sadece Bulaşan, Mikotoksin ve Mikrobiyolojik analizler bu tarz bir itiraz sonucu tekrar analize alınmaktadır. Ancak; yapılacak analiz başka bir laboratuvara sevk edilmez ve tekrar aynı laboratuvarında yapılmak zorundadır. Bu süreçte laboratuvarına kendi hatasını tespit edememesi sebebi ile bazen devam eden hatalı sonuçlar çıkabilmektedir. Maalesef tekrar edilen hatalı analizler sonrasında ithalatçının ürünü uygun bulunmamakta ve yurda girişine izin verilmemektedir.

Bu gibi süreçlerin daha az yaşanabilmesi için Bakanlığın Gıda Kontrol laboratuvarlarını belirli periyotlarda denetlemesi gerekmektedir. Yapılacak 2.analizler(tekrar analizleri) ithalatçı firmanın talebi ile başka laboratuvarlarda yapılabilmelidir. Metot farklılıkları ve analiz hataları bu şekilde minimize edilebilir, verilen zararlar önlenir. Laboratuvarlar arasında iletişim sağlanarak yapılan hatalı analizlerin sebebi ortaya koyulabilir ve tekrarlanması önlenir.

9.26. GGBS Sistemine Tanıtılmış Onaylı Ürünlerde, Reçete/Ambalaj Değişikliği Olması Durumunda Sistemde Revizyon Yapılmaması

Gıda ürünlerinin ithalatında kullanılan GGBS sisteminde her ürüne ait bir reçete ve ambalaj tanımlanmaktadır. Ön bildirim, bu reçetenin ve ambalajın kontrol edilmesi ile onaylanmaktadır, onaylanan reçete ve ambalajda GGBS sisteminde hiçbir revizyon yapılamamaktadır.

İthal edilen ürünlerin reçete veya ambalajında çok ufak bir değişiklik dahi yapılsa GGBS sistemi bu ürünü yeni ürün kategorisine almaktadır. Bu sebeple de tekrar ön bildirim

yapılarak ithalat işlemlerine en baştan başlamak gerekmektedir. Maalesef bu uygulama içerik veya ambalaj değişikliği yapılan ürünlerde performans takibini imkânsız hale getirmektedir. En ufak bir reçete veya ambalaj değişikliği ile yeni ürün sıfatı kazandığı için performans takibi de en baştan başlatılmaktadır.

İthalat işlemlerine en baştan başlamak ithalatçılara hem maddi külfet oluşturmakta, hem de zaman kaybını getirmektedir.

İthal edilen gıda ürünlerinde reçete veya ambalajlarda ufak değişiklikler yapılması ürünü yeni ürün kategorisi yerine revize ürün kategorisine alması daha doğru olacaktır. GGBS sistemi ürüne bir referans numarası vererek bu numara üzerinden yapılan değişiklikler takip edilebilmeli, ön bildirim numarası değişse de bu referans numarası hiçbir şekilde değişmemeli ve bu referans numarası üzerinden ürünün geçmişi ve performansı takip edilebilmelidir.

Bu uygulama ile gümrük memurları ürünün geçmişini çok rahat görebilecek ve dolayısıyla ürünü en uygun hali ile muayene ve değerlendirmeye tabi tutabileceklerdir.

9.27. GGBS Database Sisteminde Geçmiş Performansı Başarılı Olan Firmalara Kolaylık Sağlanmaması

GGBS data sistemi mevcut yapısı ile ürünlerin analiz performansı hakkında kısmi olarak bilgi verse de firmaların performansı hakkında bilgi barındırmamaktadır. Hâlbuki işini doğru yapan, her ithalatını problemsiz olarak gerçekleştiren firmalara destek olmak zorunluluğu gerekmektedir. Bu bağlamda işini iyi yapan firmalar ile iyi yapamayan firmaların ithalat denetim süreçleri farklılaştırılmalı, sorunsuz ithalat yapan firmalara kolaylıklar sağlanmalıdır. Bu ayrımı doğru yapabilmenin en iyi yolu da GGBS gibi bir sistemde firmalara ait geçmiş ithalat performanslarının takip edilmesi ve bir veri bankası oluşturulmasıdır.

Böylelikle ithalat sürecinde Bakanlığın her firmaya bakış açısı değişecek, süreci başarı ile yöneten firmalara kolaylıklar sağlamak gerekecektir(Analiz sıklıklarının düşürülmesi,

prosedürlerde öncelik tanınması vb.). Bu uygulama ile ithalatçı firmalar performanslarını iyileştirme hedefi içerisinde olacaklar ve ithalat süreci daha hızlı ve sağlıklı yürüyecektir.

9.28. GGBS Siteminde Ürün Bildirimlerinin 2 İş Gününden Fazla Sürmesi

GGBS sisteminde ön bildirim incelemesi her ürün grubu için Türkiye genelinde farklı İl Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. Her ürün grubu için de üç farklı İl Müdürlüğü belirlenmiş durumdadır. Müracaatı yapan firmalar bu İl Müdürlüklerini sistemden görme ve takip etme imkânına sahip değildirler. Farklı İl Müdürlüklerinde görevli uzmanlar İstanbul'da konuyu inceleyen uzmanlar kadar tecrübeli olmadıklarından, daha önce onay işlemi iki günde sonuçlanırken yeni uygulama ile bu süre 10 güne kadar çıkabilmektedir. Yine diğer İl Müdürlüklerindeki uzmanların evrak ve ürüne ait bilgi ve birikimlerinin zaman zaman yeterli olmaması sebebi ile 1 Ocak 2013 tarihinden önce aynı evrakları sunularak onay alınan, özellikle etiketli ve doğrudan tüketiciye sunulacak ürünlerde bildirim çok basit gerekçelerle reddedilebilmektedir.

Yeni getirilen düzenleme ile ithalatçının ürün bildirim sırasında, GGBS üzerinden Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Döner Sermaye Hesabına ön bildirim inceleme bedeli olarak 100 TL yatırması gerekmektedir. Aksi takdirde ön bildirim müracaatı sistem tarafından onaylanmamaktadır. Zaman zaman sistemden kaynaklanan sıkıntılar nedeni ile ödemeler sarkabilmekte ve bu nedenle de ön bildirim müracaatları yapılamamaktadır. Daha önceki uygulamada herhangi bir ücret ödemesi olmadığından bu sıkıntılar yaşanmamaktaydı.

Bakanlığın bu problemi çözebilmesi için daha şeffaf olması gerekmektedir; ithalatçı firmanın ön bildirimini hangi İl Merkezi tarafından yapılacağını bilmeli ve ön bildirim sonucu 2 günde belirlenmelidir. Bu sürecin daha sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için Bakanlık kalifiye personel sayısını arttırmalı ve mevcut personele GGBS sistemi, ön bildirimler hakkında detaylı eğitim vermelidir. Bu çözümler sayesinde 2 günde tamamlanması gereken Ön bildirim onaylarının 10 günlere uzaması azalacak ve hatta son bulacaktır.

9.29. Rapid Alarm Sistemi Uygulamasına Tam Entegre Olunamaması

Rapid Alarm Sistemi (Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF)) Avrupa Birliği'nde 32 ülke tarafından online olarak takip edilen, gıda ve yem ürünlerinde karşılaşılan olası riskleri ve tehlikeleri anında üyesi olan 32 ülkeye bildiren bir sistemdir. Gıda ve yem için hızlı alarm sistemi (RASFF), gıda ve yem zincirinde insan sağlığı ile ilgili riskler saptandığında ve ilgili ürünün alıkonması, geri toplatılması, el konması ve reddedilmesi gibi önlemler alındığında, yetkili otoriteler arasında bilgi değişimini sağlayan hızlı ve etkili bir araç olarak kullanılmaktadır (Anonim 2015e).

Örnek vermek gerekirse; Türkiye'den ithal edilen fındık ve fındık ürünlerinde analiz sonucu yüksek aflatoksin varlığı saptanmışsa bu uyarı hakkında diğer 31 üye de bilgilendirilir ve aynı ithalatı yapacak ülkeler bu konuda daha dikkatli davranmakta ve daha detaylı bir ithalat prosedürü uygulamaktadırlar.

Avrupa Birliğinde entegre bir şekilde uygulanan Rapid Alarm Sistemi ülkemizde daha basit bir şekilde takip edilmektedir. Rapid Alarm Sisteminde yayınlanan ve yoğun risk taşıyan uyarıları Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı takip etmekte, İl Müdürlüklerini ve İlçe Müdürlükleri e-mail ve faks yolu ile bilgilendirme yapılmaktadır.

Rapid Alarm Sistemi riskin anında haber alınmasında çok verimli bir sistem olmakla birlikte online olması birçok kullanıcının bu istemi takip edebilmesine olanak vermektedir. Ülkemizde tek bir noktadan bu sistemi takip ediyor olmamız, bilgiye hızlı ulaşabilmemizin önünü kesmektedir, bazen alınan önlemlerde çok bile geç kalmış olabilmekteyiz. Bu sistemin daha efektif ve verimli kullanılabilmesi için Rapid Alarm Sisteminin GGBS 'ye entegre edilmesi ve güncel ve hızlı bir şekilde takip edilmesi gerekmektedir.

10. SONUÇ

Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ile yapmış olduğu Gümrük Birliği (GB) Antlaşması çerçevesinde dış ticaret ve özellikle gümrük mevzuatını Avrupa Topluluğu mevzuatı ile uyumlaştırarak yeniden düzenlemiştir. Uyum süresi çalışmaları boyunca, birçok çalışmalar yapılmış ve 1996 yılı başında yeni düzenlemeler uygulamaya konulmuştur. AB ile mevzuat uyumu çalışmaları sayesinde Türkiye güncel olmayan gümrük kanununu yenilemiştir. Bu çalışmalar neticesinde 27.10.1999 tarihinde yayımlanan 4458 sayılı Gümrük Kanunu ve bu kanuna dayanılarak hazırlanan Gümrük Yönetmeliği ve ilgili kararlar, tebliğler, genelgeler ve tasarruflu yazılar çerçevesinde gümrük işlemleri güncel şeklini alarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

Tezimizde geçen ilk bölümlerde en güncel hali ile genel ithalat kavramları hakkında detaylı bilgi paylaşılmaktadır. Son konularda ise, gıda ürünlerinin ithalatı süresince İthalatçıları ve Bakanlığı yoran sürekli karşılıklarına çıkan temel sorunlar ele alınmakta ve bu alanlarda yapılabilecek iyileştirme ve çözüm süreçleri hakkında öneriler detaylandırılarak anlatılmaktadır.

Genel bir bakış açısı ile bu problemlerin temelini, kalifiye eleman yetersizliği, eğitim eksikliği, alet ekipman ve cihaz eksiklikleri, dikkatsizlik, özensizlik ve yanlış yorumlamalardan kaynaklandığı görülmektedir. İthalat sürecinin karmaşık bir yapı oluşu, sürecin uzun oluşu ve denetimlerin yavaş ilerlemesi bu süreci tıkamakta ve ithalatçıları önleyici çözüm yolları bulmaya teşvik etmektedir. İthalat sürecinde yaşanan her aksaklık ve gecikme ithalatçıları zor durumda bırakmakta, ithalatçıların üzerinde maddi ve manevi külfetler oluşturmaktadır.

Gümrük mevzuatında da belirtildiği üzere gümrük işlemlerinde beyan esastır ve bağlayıcıdır. Çok kısıtlı konular dışında gümrük işlemlerinde bir düzeltme mekanizması maalesef bulunmamaktadır.

İthalat yapmak isteyen firmaların muhtemel problemler ile karşılaşmamak için dikkat etmesi gereken en önemli husus gümrük işlemleri ile ilgili kontrol mekanizmalarını bir an önce kurmaktır. Bu kapsamda amaç, hataları tespit etmek değil muhtemel hataları önlemek

olmalıdır. Gümrükte yapılan beyanların baēlayıcı olduēu dikkate alınarak, gümrük iēlemlerinde zen gösterilmesi mutlak suret ile önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- Anonim, 1961.** 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, T.C Maliye Bakanlığı, Yayın No: 10703, Ankara
- Anonim, 1984.** Katma Değer Vergisi Kanunu, Resmi Gazete, Kanun No: 3065
- Anonim, 1995.** İthalat Rejim Kararı (Karar Sayısı 1995-7606), Dış Ticaret Müsteşarlığı, Yayın No: 22510, Ankara
- Anonim, 1999.** 4458 Numaralı Gümrük Kanunu, Resmi Gazete, Yayın No:23866, Ankara
- Anonim, 2003.** Genetically Modified Food and Feed, OJ L 268 18.10.2003, Regulation (EC) No 1829/2003
- Anonim, 2007.** Gümrük Mevzuatı, Gümrük Muayene Memurları Derneği Yayınları, Yayın No:04, İstanbul
- Anonim, 2008.** Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Kimyasalların İthalatına Dair Dış Ticarete Standardizasyon Tebliği, Resmi Gazete, Tebliğ No:2008/6, Ankara
- Anonim, 2009.** Gümrük Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayın No:27369
- Anonim, 2010.** Biyogüvenlik Kanunu. Resmi Gazete, Kanun No: 5977, Ankara
- Anonim, 2011a.** Ugrl 2015 Yılı Analiz ve Ücret Listesi. T.C Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Yayın No: KYB.F-026/02, Ankara
- Anonim, 2011b.** İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ, Resmi Gazete. Yayın No: 2011/4
- Anonim, 2011c.** Gümrük Birliği. <http://www.ab.gov.tr/index.php?p=46234&l=1>. (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Anonim, 2012.** Hayvansal Ürün İthalatına İlişkin Uygulama Talimatı. [http://vskn.tarim.gov.tr/adnanmenderes/Belgeler/HayvansalUrunIthalatTalimat_19.4.2012\(2\).pdf](http://vskn.tarim.gov.tr/adnanmenderes/Belgeler/HayvansalUrunIthalatTalimat_19.4.2012(2).pdf) (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Anonim, 2013a.** İthalatta Standartlara Uygunluk Denetimi Tebliği, Resmi Gazete, Yayın No: 28868, Ankara
- Anonim, 2013b.** Bitkisel gıda ve yem ile gıda ile temas eden madde ve Malzemelerin ithalat kontrollerine dair uygulama talimatı, Resmi Gazete, Yayın No: 31392
- Anonim, 2013c.** T.C Resmi Dış Ticaret İstatistikleri, <http://risk.gtb.gov.tr/istatistikler/istatistikler/dis-ticaret-istatistikleri/resmi-dis-ticaret-istatistikleri> (Erişim Tarihi: 30.08.2015)

- Anonim, 2013d.** Dış Ticaret İşlemlerinde Kullanılan Belgeler. <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/44/6.html>. (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Anonim, 2013e.** GGBS Data Sistemi. <https://ggsb.tarim.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Anonim, 2014a.** Gözetim Uygulaması. <http://www.gumrukleme.com.tr/gumrukleme-terimleri-sozlugugozetim-uygulamasi-nedir/> (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Anonim, 2014b.** Ticaret Politikası Savunma Araçları Nedir? T.C Ekonomi Bakanlığı. <http://www.ekonomi.gov.tr/>. (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Anonim, 2014c.** Bağlayıcı Tarife Nedir? <http://www.gumrukleme.com.tr/gumrukleme-terimleri-sozlugubaglayici-tarife-nedir/> (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Anonim, 2015a.** Gıdalarda GDO Kontrolü İçin Numune Alma Metodu, 26.06.2015 tarih ve 100735 sayılı Tarım Bakanlığı tebliği, Yayın No: 100735, Ankara
- Anonim, 2015b.** Türkiye'nin Avrupa Birliği Üyelik Süreci. https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27nin_Avrupa_Birli%C4%9Fi_%C3%BCyelik_s%C3%BCreci. (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Anonim, 2015c.** G.T.İ.P. <http://www.gumruk.com.tr/bolum>
- Anonim, 2015d.** Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintileri Hakkında Ekli Karar, Resmi Gazete. Yayın No:2015/7511
- Anonim, 2015e.** Gıda ve Yem İçin Hızlı Alarm Sistemi (RASFF) Üzerine Soru ve Cevaplar. <http://www.europeanlawmonitor.org/News/Latest-EU-News/Questions-and-Answers-on-the-Rapid-Alert-System-for-Food-and-Feed-RASFF.html> (Erişim Tarihi: 01.07.2015)
- Anonim, 2015f.** T.C Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Yetkili Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlükleri Listesi. <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Gida-Ve-Yem-Hizmetleri/Laboratuvarlar>. (Erişim Tarihi:30.08.2015)
- Anonim, 2015g.** İthalatı Yasak Olan Mallar. <http://www.orgtr.org/tr/ithali-yasak-olan-mallar-wwworgtrorg-> (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Anonim 2015h.** Damga Vergisi Oranları. <http://www.verginet.net/dtt/1/Damga-Vergisi-Oranlari.aspx> (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Anonim 2015ı,** TUIK Dış Ticaret İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046 (Erişim Tarihi: 30.08.2015)
- Arzova, S.B. 2009.** İthalat Hakkında Her Şey (İthalat İşlemleri), Türkmen Kitapevi, pp: 87-103
- Çalış, A. 2005.** İhracatta Teslim Şekilleri ve Nakliyat, IGEME, İstanbul

Diriöz O. 2013. Dış Ticaret İşlemlerinde Kullanılan Belgeler, Gümrük Dünyası Dergisi, Sayı:44

Dölek, A. 2013. Gümrük İşlemleri, Umut, s.255-260

Kaya, F. 2011. Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi, Beta, s.74-81

Özkan, M. 2011. Gıda ithalatçıları laboratuvar krizi yaşıyor, Dünya Gıda Dergisi, İstanbul

Plan, D., Eede, G.V. 2010. The EU Legislation on GMOs. JRC Scientific and Technical Reports, 24 pp

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Rüştü YAĞCI

Doğum Yeri ve Tarihi: Kırcaali, 17.11.1982

Yabancı Dili: İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise: Maltepe Kadir Has Süper Lisesi, 2001

Lisans: Uludağ Üniversitesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, 2005

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl: Chr Hansen Gıda San. ve Tic. A.Ş, 2015

İletişim (e-posta) : rustuyagci@gmail.com

Yayınları* :-